

ΙΩΑΝΝΑ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΤΟΜΟΣ 68

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΞΕ'—ΟΖ'
(ΚΕΦ. 20—24)

Κείμενον: Fridericus Field

Μετάφρασις - Σχόλια:

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΡΟΥΜΠΗ
θεολόγου - φιλολόγου
(ΞΕ'—ΞΗ')

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Γ. ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΑ
θεολόγου - φιλολόγου
(ΞΘ'—ΟΖ')

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	11 - 245
Ὁμιλία ΞΕ' (Ματθ. κ' 17-28)	11 (249)*
Ὁμιλία ΞΣΤ' (Ματθ. κ' 29-κα' 11)	35 (263)
Ὁμιλία ΞΖ' (Ματθ. κα' 12-32)	52 (275)
Ὁμιλία ΞΗ' (Ματθ. κα' 33-46)	71 (287)
Ὁμιλία ΞΘ' (Ματθ. κθ' 1-14)	92 (301)
Ὁμιλία Ο' (Ματθ. κθ' 15-33)	112 (314)
Ὁμιλία ΟΑ' (Ματθ. κθ' 34-46)	129 (326)
Ὁμιλία ΟΒ' (Ματθ. κγ' 1-12)	142 (335)
Ὁμιλία ΟΓ' (Ματθ. κγ' 13-28)	156 (346)
Ὁμιλία ΟΔ' (Ματθ. κγ' 29-38)	171 (356)
Ὁμιλία ΟΕ' (Ματθ. κδ' 1-15)	187 (368)
Ὁμιλία ΟΣΤ' (Ματθ. κδ' 16-31)	206 (382)
Ὁμιλία ΟΖ' (Ματθ. κδ' 32-51)	224 (395)

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	249-411
---------------------	---------

*Οι ἐνός παραθέσαν ἀριθμοὶ εἰναι οἱ ἀντίστοιχοι τῶν ἀλλ' ἑνὸς τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

ΤΟΥ ἘΝ ἉΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜῶΝ
ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΜΝΗΜΑ
 Εἰς τὸ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΞΕ' (65)

(Ματθ. κ', 17.- 28)

«Καὶ ὅταν ἀνάβαινον ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐπέβη μαζί του ἰδιαιτέρως τοὺς δύο αὐτοὺς μαθητὰς του καὶ τοὺς εἶπεν Ἰδοὺ ἀναβαίνωμεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ παραδοθῆ εἰς τοὺς ἄρχιερεῖς Ἐ' καὶ εἰς τοὺς γραμματεῖς καὶ θὰ τὸν καταδικάσωσιν εἰς θάνατον, καὶ θὰ τὸν παραδώσωσιν εἰς τοὺς Ἰουδαίους στυγεροῦς δὲ καὶ τὸν περιπαίξουσιν καὶ γὰρ τὸν βαστιγώσουσιν, καὶ ἔπειτα κατὰ τὴν τρίτην ἀπὸ τοῦ θανάτου του ἡμέραν θὰ ἀναστῆθῃ¹.

Δὲν ἀναθεσθῆναι ἀμέσως εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, δεῦν ἦλθεν ἀπὸ τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλ' ἀφοῦ προηγουμένως ἐθαυματούργησεν, ἀπεστύλωσε τοὺς Φαρισαίους καὶ ἔκαμε λόγον εἰς τοὺς μαθητὰς του, περὶ ἀκτημοσύνης: «Διότι ἐάν θέλῃς», λέγει, **Ἰδ'** «νά εἶσαι τέλειος, πώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου»², καὶ περὶ παρθενίας: «ὅποιος ἠμπορεῖ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸν λόγον αὐτόν, ἂς τὸν ἐφαρμοσῇ»³.

1. Ματθ. 20, 17 - 18.
 2. Ματθ. 19, 21.
 3. Ματθ. 19, 12.

καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης: «Διότι, ἐάν δὲν ἀλλάξετε φρονήματα καὶ δὲν γίνετε σάν τὰ παιδιά, δὲν θὰ εἰσελάθετε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»⁴, καὶ περὶ τῆς ἐδῶ ἀνταποδόσεως: «Καὶ καθένας ποῦ ἀφῆκε σπίτιον ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς, θὰ λάβῃ πολλαπλά εἰς τὴν παρουσαν ζωὴν»⁵, καὶ περὶ τῶν ἐκεῖ ἀμοιβῶν: «Καὶ θὰ κληρονομήσῃ», λέγει, «ζωὴν αἰώνιον»⁶. Τότε, λοιπόν, φθάνει εἰς τὴν πόλιν καὶ θταν ἐσκόπευε νὰ ἀνασῆ εἰς αὐτήν, πάλιν ὁμιλεῖ διὰ τὸ πάθος του. Ἐπειδὴ, δηλαδή, ἦτο φυσικὸν νὰ τὸ λημονοῦν οἱ μαθηταί, ἐπειδὴ δὲν ἤθελαν νὰ λάθῃ χώραν αὐτό, δι' αὐτὸ συνεχῶς τοὺς τὸ ὑπειθυμίζει, **18** ἄσκων τὸ μυαλό τους μὲ τὴν συχνὴν ὑπειθυμῆσιν καὶ ἐλαττώων τὴν λύπην τους.

Κατ' ἀνάγκην, ὁμοῦ ὁμιλεῖ ἰδιαίτερος εἰς τοὺς μαθητάς του, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ κυκλοφορήσῃ ὁ λόγος αὐτὸς διὰ τὰ πάθος εἰς τὸ πλῆθος, οὔτε νὰ λεχθῶν καθάρὰ τὰ πράγματα αὐτά. Ἐξ ἄλλου, δὲν θὰ πρόσέυπε καὶ καμμία ἀφέλεια ἀπὸ αὐτοῦ. Πραγματικὰ, ἀφοῦ οἱ μαθηταὶ ἐταράσσοντο, θταν ἤκουαν αὐτά, πολὺ περισσότερο θὰ ἐταράσσοντο τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ.

Τί λοιπόν; Δὲν ἐλέγχθη αὐτὸ εἰς τὸ πλῆθος; ἐρωτᾷ κάποιος. Ἐλέχθη, θέθεαις, καὶ εἰς τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὄχι τόσο καθάρὰ. «Κρημνίσσατε», λέγει, «τὸν ναφὸν αὐτῶν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν ἀνεγείρω»⁷, **13-4** καὶ «Θαύμα ζητεῖ ἡ γενεὰ αὐτή, ἀλλὰ δὲν θὰ τῆς δοθῆ θαύμα, παρὰ τὸ θαύμα τοῦ Ἰωάν»⁸, καὶ πάλιν «Ἀκόμη ὁ-

4. Ματθ. 18, 3.

5. Ματθ. 19, 29.

6. Ματθ. 19, 29.

7. Ἰωάν. 2, 19.

8. Ματθ. 12, 29.

λίγον χρόνον εἶμαι μαζί σας καὶ θὰ μὲ ζητήσετε καὶ δὲν θὰ μὲ εὑρετε»⁹. Εἰς τοὺς μαθητάς του, ὁμοῦ, δὲν ὁμίλησεν ἔτσι, ἀλλ' ὅπως τοὺς ἐξέθεσε τὰ ἄλλα σαφέστερα, καθ' ὅμοιον τρόπον τοὺς τὸ εἶπε καὶ αὐτὸ καθάρὰ.

Καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἐλέγετο αὐτό, ἐάν δὲν ἐπρόκειτο νὰ καταλάβουν τὴν δύναμιν τῶν λεγομένων; Διὰ νὰ καταλάβουν ὑστερα ἀπὸ τὴν πραγματοποιήσιν αὐτῶν, ὅτι ὁ Κύριος ἐγινώριζεν ἐκ τῶν προτέρων τὸ πάθος του καὶ ἐθεώριζε πρὸς αὐτὸ μὲ τὴν θέλησιν του καὶ ὄχι χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ καὶ ἐξαναγκαζόμενος. Εἰς τοὺς μαθητάς του, ὁμοῦ, δὲν τὰ προέλεγε αὐτὰ μόνον διὰ τὸν παραπάνω σκοπὸν, ἀλλ' ὅπως εἶπα προηγουμένως, διὰ νὰ ἐκγυμνασθῶν μὲ τὴν προσδοκίαν καὶ νὰ ὑποφέρουν εὐκολώτερα τὸ πάθος καὶ νὰ μὴ τοὺς ταραξῆ ὑπερφολικά, θταν θὰ ἤρχετο χωρὶς νὰ τὸ περιμένουν. **18** Δι' αὐτό, ἄλλωστε, κατ' ἀρχὰς τοὺς ἔλεγε τὸν θάνατον μόνον. Ὅταν, ὁμοῦ, ἐξησκήθισαν καὶ ἐγυμνάσθησαν, τότε προσθέτει καὶ τὰ ἄλλα, ὅπως, παραδειγματὸς χάριν, ὅτι θὰ τὸν παραδώσουν εἰς τοὺς ἐθνικοὺς στρατιώτας, ὅτι θὰ τὸν περιπαίξουν καὶ θὰ τὸν μαστιγώσουν. Καὶ δι' αὐτῶν τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιμένουν καὶ τὴν ἀνάστασιν, θταν θὰ ἔβλεπαν νὰ περνοῦν τὰ δυσάρεστα γεγονότα. Πραγματικὰ, ἐκεῖνος τοῦ δὲν ἀπέκρυψε τὰ λυπηρὰ καὶ ὅσα ἐθεωροῦντο ἐπονειδίσια, δικαιολογημένα, ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ πιστευτὸς διὰ τὰ εὐχάριστα καὶ τὰ καλὰ.

Πρόσεξε ἀκόμη, σὲ παρακαλῶ, κατὰ ποῖον τρόπον καὶ μὲ τὸ κατάλληλον τοῦ χρόνου οἰκονομεῖ εὐκόλα τὴν ὑπόθεσιν. Πραγματικὰ, οὔτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς κλήσεώς των τοὺς τὸ εἶπεν, διὰ νὰ μὴ τοὺς ταραξῆ, οὔτε

9. Ἰωάν. 7, 33 - 34.

πάντων πολύ κοντά εις τὸν καιρὸν τοῦ πάθους, διὰ τὴν μὴ τοὺς προκαλέσει ἀσέβησιν. Ἄλλὰ ἔταν ἐλαφὴν ἱκανοποιητικὴν πείραν τῆς δυναμείας τοῦ «C» καὶ μεγάλας ὁμοσχεύσεις ἔβασε διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν, τότε κάνει λόγον καὶ διὰ τὸ πάθος τοῦ μίαν καὶ δύο καὶ πολλὰς φορές καὶ ἔτσι συνυφαίνει τὸν περὶ τοῦ πάθους λόγον μετὰ θαύματα καὶ τὴν διδασκαλίαν.

Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι ἔφερεν ὡς μάρτυρας καὶ τοὺς προφήτας¹⁰. Καὶ ἄλλος¹¹, πάλιν, λέγει ὅτι καὶ οἱ μαθηταὶ δὲν ἀντελήφθησαν τὰ λεγόμενα καὶ ὅτι ἡ σημασία τῶν λόγων αὐτῶν ἦτο κρυφὴ δι' αὐτοὺς¹² καὶ ὅτι μετὰ κατὰπληξιν τὸν ἀκολουθοῦσαν¹³. Κατὰ συνέπεια, λέγει κάποιος, ἔχει χαθῆ τὸ κέρδος ἀπὸ τὴν πρόρρησιν. Διότι ἔταν δὲν ἀντελαμβάνοντο τὰ ὅσα ἠκούσαν, δὲν θὰ εἶχαν καὶ καμμίαν προσδοκίαν, καὶ ἀφοῦ δὲν προσεδόκουν τίποτε, δὲν θὰ ἐξήραοντο μετὰ τὰς ἐλπίδας.

■ Ἐγώ, ὁμως, ἐρωτῶ καὶ κάτι ἄλλο ποῦ περιλαμβάνει μεγαλύτεραν ἀπορίαν. Δηλαδή, ἔταν δὲν ἀντελαμβάνοντο τοὺς λόγους αὐτούς, διατί ἐλυποῦντο; Διότι, πραγματικά, ἄλλος εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι ἐλυποῦντο¹⁴. Ἐάν, λοιπόν, δὲν ἐκαταλάβαιναν, πῶς ἐλυποῦντο; Πῶς ἔλεγεν ὁ Πέτρος; «Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπὸ αὐτοῦ, Κύριε. Δὲν πρέπει νὰ γίνῃ αὐτὸ εἰς σέ¹⁵».

Τί πρέπει, λοιπόν, νὰ ἀπαντήσωμεν; Ὅτι ἐγνώρι-

10. Ἐβλ. Λουκ. 18, 31.

11. Ἠράκειτος διὰ τὸν ἕνα εὐαγγελιστὴν, τὸν Λουκᾶν, καὶ τὸν Μάρκον.

12. Ἐβλ. Λουκ. 18, 34.

13. Ἐβλ. Μάρκ. 10, 32.

14. Ἐβλ. Μτθ. 17, 28.

15. Μτθ. 16, 22.

ζαν τὸ ὅτι θὰ ἀποθάῃ, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἀντελαμβάνοντο εἰς ἄλην τοῦ τὴν ἑκάστην τὸ μυστήριον τῆς θεϊκῆς οἰκονομίας. Ἐπίσης, δὲν εἶχαν σαφῆ γνώσιν διὰ τὴν ἀνέστασιν, οὔτε καὶ δι' ὅσα θαυμαστά ἐπρόκειτο νὰ ἐπιτελέσῃ. Καὶ αὐτὰ ἦσαν ἀκόμη κρυφὰ δι' αὐτούς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ ἐλυποῦντο. Διότι εἶχαν ἴδῃ θάλας νὰ ἀνάσταίνωνται ἀπὸ ἄλλους, ἀλλὰ δὲν εἶχαν ποτέ ἴδῃ κάποιον νὰ ἀνασταίῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ Ἰησὺ καὶ μάλιστα νὰ τὸν ἀνασταίῃ ἑστῶ, ποῦ ποτέ ἴδεν νὰ μὴ ἀποθάῃ. Αὐτὸ, λοιπόν, ἂν καὶ πολλὰς φορές ἐλάγτο δὲν τὸ ἀντελαμβάνοντο. Ἄλλὰ δὲν ἐγνώριζαν, ἀκόμη, καλὰ τί εἶναι τέλος πάντων αὐτὸς ὁ θάνατος καὶ πῶς θὰ ἐλθῃ. Δι' αὐτὸ καὶ τὸν ἀκολουθοῦσαν μετὰ κατὰπληξιν. Καὶ οὐ μόνον δι' αὐτὸ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι τοὺς κατέπλησσε τὸ γεγονός ὅτι τοὺς ἔκανε λόγον διὰ τὸ πάθος τοῦ.

■ ■ Καὶ ὁμως κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν τοὺς εἶδε θάρρος, ἂν καὶ συνεχῶς ἤκουαν νὰ τοὺς ἐπιλάτῃ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ. Διότι μαζὶ μετὰ τὸν θάνατον καὶ τὸ ἀκούοντο τοὺς ἐτάρασεν περισσότερο, τὸ ὅτι ἤκουαν, δηλαδή, ὅτι θὰ τὸν περιπαίξουν, θὰ τὸν μαστιγώσουν καὶ διὰ τὰ παρόμοια. Πραγματικά, ἔταν εἶδαν τὰ θαύματα, τοὺς θαυματοποιεῖν ποῦ ἐλευθέρωσαν ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ διαβόλου, τοὺς νεκροὺς ποῦ ἀνάστησε καὶ διὰ τὰς ἄλλας θαυματουργικὰς ἐνεργείας τοῦ, καὶ ὕστερα ἠκούσαν αὐτὰ, τοὺς κατέλαθεν ἐκπληξίς καὶ ἀπορία, ἔταν αὐτὸς, ποῦ ἔκανε διὰ τὰ παραπάνω, ἦτο δυνατόν νὰ πάθῃ αὐτὰ. Δι' αὐτὸ καὶ ἐβρίσκοντο εἰς ἀμηχανίαν, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπίστευαν, ἄλλοτε δὲ ἠπίσταντο, καὶ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ καταλάβουν τὰ λεγόμενα.

Τόσον, λοιπόν, δὲν ἀντελήφθησαν καθαρὰ τὸ λεγόμενον, ὥστε οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου τὸν ἐπηρώσαν ἀμέσως καὶ τοῦ ἔκαναν λόγον διὰ τὴν πρωτοκαθεδρίαν. ■ «Θέλωμεν», λέγουν, «νὰ καθίσωμεν ὁ ἕνας ἀπὸ τὰ δεξιὰ

σου και ὁ ἄλλος ἀπὸ τὰ ἀριστερά σου»¹⁶. Διὰ τί, ὁμως, ὁ εὐαγγελιστὴς ποῦ ἐρμηνεύομεν¹⁷, λέγει ὅτι ἡ μητέρα τοὺς ἐπέλησε τὸν Ἰησοῦν¹⁸; Ἦτο φυσικὸν νὰ γίνουσι καὶ τὰ δύο. Πραγματικά, ἐπῆραν τὴν μητέρα τοὺς μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἰκεσία τοὺς θὰ εἶχε μεγαλύτεραν βαρῶτητα καὶ ὅτι ἔτσι θὰ συνεκίνοῦν τὸν Χριστόν. Τὸ ὅτι, θέθαια, αὐτὸ ποῦ εἶπα εἶναι ἀληθινὸν καὶ ὅτι ἡ αἴτησις ἦτο μᾶλλον ἰδική τοὺς, ἀλλὰ ἀπὸ ἐντροπὴν τὴν ὑποβάλλουσι διὰ μέσου τῆς μητρὸς των, πρόσεξε (ὅτι ἀποβεικίζεται) ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ὁ Χριστὸς ἀπειθῆναι πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον.

16 Ἀλλὰ καλλίτερα νὰ μάθωμεν κατὰ πρῶτον τί ζητοῦν, μὲ ποίαν διόθεσιν τὸ ζητοῦν καὶ πῶς ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ τὸ ζητήσουσι. Πῶς ἐφθασαν, λοιπόν, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό; Ἐθλεσαν ὅτι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοὺς ἐτιμοῦσαν καὶ ἠλπισαν ὅτι θὰ ἐπιτύχουσι εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς αἰτήσεως αὐτῆς. 17 Ἀλλὰ τί εἶναι αὐτὸ τέλος πάντων, τὸ ὁποῖον ζητοῦν; Ἄκουσε ἄλλον εὐαγγελιστὴν ποῦ καθαρὰ ἀποκαλύπτει αὐτὸ. «Διότι ἐπληροῦσαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐνόμιζαν ἐκεῖνοι ὅτι ἐπρόκειτο ἀμέσως νὰ φανερωθῆ μετ' ἐλαμπρότητος ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»¹⁹, δι' αὐτὸ καὶ ἐζητοῦσαν αὐτά. Ἐνόμιζον, δηλαδή, ὅτι ἡ βασιλεία ἦτο κοντὰ τοὺς καὶ ὅτι ἦτο αἰσθητὴ καὶ ὅτι, εἰάν ἐπετύγχαναν τὰ ὅσα ἐζητοῦσαν, δὲν θὰ ὄφισταντο καμμίαν λύπην. Πραγματικά, δὲν ἐζητοῦσαν τὴν βασιλείαν μόνον δι' αὐτὴν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ τὴν θεωροῦσαν ὡς μέσον διὰ νὰ ἀποφύγουν τὰς δυσκολίας. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὰς σκέψεις

16. Μάρκ. 10, 35 - 36.
17. Ἀγλαβή, 5 Μετῆβαιος.
18. Ἱερ. Μετῆβ. 20, 20.
19. Λουκ. 19, 11.

αὐτὰς τοὺς ἀπομακρύνει κατὰ πρῶτον καὶ τοὺς προτρέπει νὰ περιμένουσι σφαγὰς, κινδύνους καὶ τὰ χειρότερα κακά. 18 Ἦμπορεῖτε», λέγει, «νὰ πῖετε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, ποῦ πρόκειται ἐγὼ νὰ πῶ;»²⁰.

Ἀλλὰ κανένας ἂς μὴ ταρασσέται, ἐπειδὴ οἱ ἀπόστολοι εὐρίσκονται εἰς τὸσον ἀτελή πνευματικὴν κατάστασιν. Διότι δὲν εἶχεν ἀκόμη πραγματοποιηθῆ ἡ σταυρικὴ θυσία, οὔτε εἶχε δοθῆ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐάν, ὁμως, θέλης νὰ γνωρίσῃς τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, νὰ τοὺς ἐξετάσῃς ὕστερα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε πάθος. Ἐξ ἄλλου, δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἀποκαλύπτει τὰ λατῶματα αὐτῶν, διὰ νὰ καταλάβῃς εἰς τὴν συνέχειαν ποῖοι ἔγιναν ἀπὸ τὴν ἐπενέργειαν τῆς Θεῆας Χάριτος. Τὸ ὅτι, λοιπόν, δὲν ἐζητοῦσαν τίποτε τὸ πνευματικόν, οὔτε εἶχαν καθόλου γνῶσιν τῆς ἀνω βασιλείας, εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ λεχθέντα.

Ἄλλ' ἂς προσέξωμεν καὶ πῶς πλησιάζουσι τὸν Ἰησοῦν καὶ τί λέγουσι. «Θέλωμεν», λέγουσι, «νὰ μᾶς κάνῃς ἐκεῖνο ποῦ θὰ σοῦ ζητήσωμεν»²¹. 19 Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς «Τί θέλετε;»²² ὅχι ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ἀπαντήσουσι καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ἔλκος καὶ ἔτσι, νὰ δώσῃ τὸ ἀνάλογον φάρμακον. Ἐκεῖνοι, ὁμως, ἐπειδὴ ἐκοκκίνιζαν ἀπὸ ἐντροπῆν, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀπὸ ἀνθρώπινον πάθος ἐφθασαν εἰς τὸ σημεῖον νὰ διατυπώσουσι τὸ αἴτημα αὐτό, τὸν ἐπῆραν ἰδιαίτερος, μακρὰν τῶν ἄλλων μαθητῶν, καὶ τὸν ἠρώτησαν. 20-21 Πραγματικά, ἐπροχάρησαν²³, λέγει,

20. Ματθ. 20, 22.
21. Μάρκ. 10, 35.
22. Μάρκ. 10, 35.
23. Ἱερ. Μετῆβ. 20, 20.

περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὥστε νὰ μὴ γίνονται ἀντιληπτοί, καὶ τότε εἶπαν ἐκεῖνο ποῦ ἠθέλαν. Ἦθελαν, θέβαια, ὅπως ἐγὼ νομίζω, ἐπειδὴ ἤκουαν ὅτι «θα καθίσετε εἰς δώδεκα θρόνους»²⁴, νὰ λάβουν τὴν προεδρίαν αὐτῆς τῆς καθέδρας.

Καὶ ὅτι ἐδειχναν πλεονεξίαν ἐναντι τῶν ἄλλων τὸ ἤξεραν καλὰ, ἀλλ' ἐφοβοῦντο τὸν Πέτρον καὶ λέγουν «Δόσε διαταγὴν νὰ καθίσῃ ἕνας εἰς τὰ δεξιὰ σου καὶ ἄλλος εἰς τὰ ἀριστερὰ σου»²⁵. Καὶ μάλιστα τὸν διάζουν, ὅταν λέγουν «Δόσε διαταγὴν».

Τί κάνει, ὅμως, ὁ Ἰησοῦς; Διὰ νὰ τοὺς δώσῃ νὰ καταλάβουν ὅτι δὲν ἐζητοῦσαν τίποτε τὸ πνευματικόν καὶ ὅτι, ἐάν ἤξεραν τί ζητοῦν, δὲν θὰ ἐταλμοῦσαν νὰ ζητήσουν κάτι παρόμοιον, λέγει «Δὲν ξέρατε, τί ζητεῖτε»²⁶. Αὐτὸ εἶναι μέγα, ἀξιὸν θαυμασμοῦ καὶ υπερθαίνει καὶ αὐτὰς τὰς ἐπουρανοῦς δυνάμεις. **Β** «Ἐπειτα, προσθέτει» «Ἦμπορεῖτε νὰ πῖετε τὸ ποτήριον τοῦ θανάτου, ποῦ πρόκειται ἐγὼ μετ' ὀλίγον νὰ πῶ ἢ νὰ βαπτισθῆτε τὸ βάπτισμα τοῦ μαρτυρίου, ποῦ μετ' ὀλίγον θὰ ὑποστῶ;»²⁷. Εἴθεε μὲ ποῖον τρόπον τοὺς ἀπεμάκρυνε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀντιληψὴν αὐτῆν, μὲ τὸ ὅτι τοὺς ὠμίλησε μὲ θάσιν τὰς δυσκολίας; Σεῖς, λοιπόν, λέγει, μοῦ κάνετε λόγον διὰ τὰς τιμὰς καὶ τοὺς στεφάνους, ἐνῶ ἐγὼ οὐκ προβάλλω ἀγῶνας καὶ ἰδρωτῶτας. Διότι ὁ παρὼν καιρὸς δὲν εἶναι ὁ καιρὸς διὰ τὰ ἔπαθλα, οὔτε τῶρα θὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ δόξα μου ἐκεῖνη, ἀλλὰ ἡ παρούσα ἐποχὴ εἶναι ἐποχὴ σφαγῆς, πολέμων καὶ κινδύνων.

24. Ματθ. 19, 28.

25. Ματθ. 20, 21.

26. Ματθ. 20, 22.

27. Ματθ. 20, 22.

Πρόσεξε, ἀκόμη, πῶς μὲ τὸν τρόπον ποῦ τοὺς ἐρατῶν τοὺς προτρέπει καὶ τοὺς προσελκύει. Πραγματικὰ δὲν τοὺς εἶπεν Ἦμπορεῖτε νὰ σφαγῆτε; Ἦμπορεῖτε νὰ χύσετε τὸ αἷμά σας; Ἀλλὰ πῶς τοὺς ὠμίλησεν; «Ἦμπορεῖτε νὰ πῖετε τὸ ποτήριον;» Ἐπειτα, διὰ νὰ τοὺς προσελκύσῃ τοὺς λέγει «Τὸ ὅποιον ἐγὼ θὰ πῶ μετ' ὀλίγον». **Γ** ὥστε νὰ γίνουν περισσότερο πρόθυμοι διὰ τὴν κοινωνίαν πρὸς αὐτόν. Ἐπίσης, οὐνομάζει αὐτὸ βάπτισμα, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ καθαρισμὸς τῆς οἰκουμένης θὰ εἶναι μέγας ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ.

«Λέγουν εἰς αὐτόν Δυνάμεθα»²⁸. Ἀπὸ τὴν προθυμίαν τοὺς ἀμέσως ὑπεσχέθησαν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν καὶ τὴν σημασίαν αὐτοῦ ποῦ εἶπαν, ἀλλ' ἐλπίζοντες νὰ ἀκούσουν ὅτι ἐζήτησαν. Ποῖαν ἀπάντησιν τοὺς ἐβωσεν ὁ Χριστός, λοιπόν; «Τὸ μὲν ποτήριον, ποῦ θὰ πῶ ἐγὼ θὰ τὸ πῖετε καὶ σεῖς, καὶ τὸ βάπτισμα, ποῦ θὰ βαπτισθῶ ἐγὼ, θὰ τὸ βαπτισθῆτε»²⁹. Μεγάλα ἀγαθὰ τοὺς προσήτευσεν. Δηλαδή, θὰ κριθῆτε ἀξιοὶ τοῦ μαρτυρίου καὶ θὰ πάθετε τὰ ἴδια μὲ ἐμὲ καὶ θὰ τελειώσετε τὴν ζωὴν σας με θάσιον θάνατον **Δ** καὶ μὲ αὐτὰ θὰ γίνετε κοινωνοὶ τῶν παθημάτων μου. «Τὸ νὰ καθίσετε, ὅμως, εἰς τὰ δεξιὰ μου καὶ εἰς τὰ ἀριστερὰ μου δὲν εἶναι ἰδικόν μου δικαίωμα νὰ τὸ δώσω εἰς ὅποιον μοῦ τὸ ζητήσῃ, ἀλλὰ θὰ δοθῇ τοῦτα εἰς ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ ἀπὸ τὸν Πατέρα μου»³⁰. Ἀφοῦ ἐνεθάρρυνε τὰς ψυχὰς των καὶ τὰς ἀνεβίβασεν ὑψηλότερα καὶ τὰς ἔκανε ἀνεκτικὰς εἰς τὴν λύπην, τότε διορθώνει καὶ τὸ αἰτημάτων των.

28. Ματθ. 30, 22.

29. Ματθ. 30, 23.

30. Ματθ. 20, 23.

Ἄλλὰ ποία ἡ σημασία αὐτῶν ποῦ ἐλέχθησαν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν; Διότι δύο εἶναι τὰ ζητήματα ποῦ θέτουν πολλοὶ ἐν προκειμένῳ. Τὸ πρῶτον εἶναι, ἐάν ἔχη ἐτοιμασθῆ διὰ μερικοῦς νὰ καθίσουν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Κυρίου, καὶ τὸ δεύτερον, ἐάν ὁ Κύριος ὄλων ἐκείνων, διὰ τοὺς ὁποίους ἠτοιμάσθησαν, δὲν εἶναι Κύριος νὰ τὰ παράσχη.

■ Πι σημαίνει, λοιπόν, ὅτι ἐλέχθη; Ἄν δώσωμεν λύσιν εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα, τότε καὶ τὸ δεύτερον θὰ γίνῃ σαφές διὰ τοὺς ἀποροῦντας. Ποία ἡ ἔννοια αὐτοῦ, λοιπόν; Κανένας δὲν θὰ καθίσῃ εἰς τὰ δεξιὰ του, οὔτε εἰς τὰ ἀριστερά του, διότι ὁ θρόνος ἐκεῖνος εἶναι ἀπροσπέλαστος δι' ὄλους. Καὶ θὲν ἐνωῶ τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἁγίους καὶ τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀρχαγγέλους καὶ ὄλας τὰς ἐπουρανοῦς δυνάμεις. Διότι ὁ Παῦλος τὸ θέτει αὐτὸ ὡς ἐξαιρετον γνώρισμα τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, ὅταν λέγῃ **6:17** «Πρὸς ποῖον δὲ ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ἔχει εἰπεῖ ποτέ; Κάθησε εἰς τὰ δεξιὰ μου; Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει: Ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος κάνει τοὺς ἀγγέλους του ταχεῖς καὶ λεπτοὺς ὡς τὸν ἀνέμου, ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὸν Υἱὸν λέγει: Ὁ θρόνος σου, ὦ Θεέ...»²¹.

Τότε, διατὶ λέγει: «Τὸ νὰ καθίσετε εἰς τὰ δεξιὰ μου καὶ εἰς τὰ ἀριστερά μου δὲν εἶναι ἰδικόν μου δικαίωμα νὰ τὸ δώσω εἰς ὅποιον τὸ ζητήσῃ, ὡς νὰ ὤπῃχαν μερικοὶ ποῦ κάθονται εἰς τὰς θέσεις αὐτάς; Ὅχι ὅτι ὑπάρχουν μερικοὶ ποῦ κάθονται δεξιὰ του καὶ ἀριστερά του, ὅπως. Ἄλλ' ἔδωσαν ἀπάντησιν σύμφωνα μὲ τὴν ἀντίληψιν τῶν ἐρωτῶντων, συγκαταβαίνων πρὸς τὴν ἀτελή τους διάνοιαν. Διότι δὲν ἐγκρίριζαν, ἀσφαλῶς, τὸν

31. 1Κρ. 1, 13, 7, 8.

ὄμηλόν ἐκεῖνον θρόνον καὶ τὴν καθέδραν τοῦ Υἱοῦ εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, ἀφοῦ δὲν ἤξερον ἐκεῖνα ποῦ ἦσαν πολὺ κατώτερα ἀπὸ αὐτὰ ■■ καὶ διὰ τὰ ὁποῖα κάθε ἡμέραν ἤκουσαν νὰ γίνεταί λόγος. Ἄλλ' ἕνα πρῶγμα ἐζητούσαν μόνον, νὰ ἀπολαύσουν τὰ πρωτεῖα καὶ νὰ σταθοῦν πρὸ τῶν ἄλλων καὶ κανένας νὰ μὴ εἶναι πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς κοντὰ εἰς τὸν Ἰησοῦν. Καὶ ὅπως εἶπα παραπάνω, ἐπειδὴ ἤκουσαν νὰ γίνεταί λόγος διὰ δώδεκα θρόνους, χωρὶς νὰ καταλάβουν τὴν σημασίαν τῶν λεγομένων, ἐπεξήτησαν τὴν προεδρίαν.

Αὐτὸ ποῦ εἶπαν, λοιπόν, ὁ Χριστός, ἔχει αὐτὴν τὴν σημασίαν. Θὰ ἀποθάνετε δι' ἐμέ καὶ θὰ σφαγῆτε διὰ τὸ κήρυγμα καὶ θὰ πάθετε τὰ ἴδια μὲ ἐμέ, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ σὰς κἀνῃ νὰ ἀπολαύσετε τὴν προεδρίαν καὶ νὰ καταλάβετε τὴν πρώτην θέσιν. Διότι ἐάν ἐλθῇ κάποιος ἄλλος, ὁ ὁποῖος μαζί μὲ τὸ μαρτύριον **Ε'** εἶναι κάτοχος καὶ ὀλοκλήρου τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἰς θεσθὸν μεγαλύτερον ἀπὸ σὰς, δὲν ἔπεται ὅτι, ἐπειδὴ σὰς ἀγαπᾷ καὶ σὰς προτιμᾷ ἀπὸ τοὺς ἄλλους, θὰ παραμερίσω ἐκεῖνο, ποῦ τὸν δοξάζουν τὰ ἔργα του, καὶ θὰ δώσω τὰ πρωτεῖα εἰς σὰς ἐξ αἰτίας τῆς ἀγάπης ποῦ σὰς ἔχω.

Ἄλλὰ δὲν τοὺς ἔδωσε κατ' εὐθεσίαν αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, θιά νὰ μὴ τοὺς λυπήσῃ. Αἰνιγματωδῶς, ὅμως, αὐτὸ ἀκριβῶς ἔνωσε, ὅταν τοὺς λέγῃ: «Τὸ μὲν ποτήριον, ποῦ θὰ πῶ ἐγώ, θὰ τὸ πῖτε καὶ σεις, καὶ τὸ βάπτισμα, ποῦ πρόκειται μετ' ὀλίγον νὰ βαπτισθῶ, θὰ βαπτισθῆτε. Τὸ νὰ καθίσετε, ὅμως, εἰς τὰ δεξιὰ μου καὶ εἰς τὰ ἀριστερά μου δὲν εἶναι ἰδικόν μου δικαίωμα νὰ τὸ δώσω εἰς ὅποιον τὸ ζητήσῃ, ἀλλὰ θὰ δοῦν τοῦτο εἰς ἐκεῖνους διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ. Διὰ ποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ, ὅμως; Δι' ἐκεῖνους ποῦ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ γίνουν λοιποὶ ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς. Δι'

αυτό δὲν εἶπεν, δὲν εἶναι ἰδικόν μου δικαίωμα νὰ τὸ δώσω, ἀλλ' εἶναι δικαίωμα τοῦ Πατρὸς μου, διὰ νὰ μὴ ὑποστηρίξῃ κανένας ὅτι δὲν εἶχε δύναμιν **12** καὶ ὅτι δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἀνταποδώσῃ τὰ αγαθά. Ἄλλὰ πῶς ἀπήντησεν; «Δὲν εἶναι ἰδικόν μου δικαίωμα, ἀλλ' ἐκείνων διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ»³².

Καὶ διὰ νὰ γίνῃ σαφέστερον αὐτὸ πού σὰς λέγω, ἀς τὸ ἐφαρμόσωμεν εἰς ἕνα παράδειγμα. Ἄς ὑποθέσωμεν, λοιπόν, ὅτι ὑπάρχει κάποιος διοργανωτὴς ἀγώνων καὶ ὅτι προσήλθαν διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν πολλοὶ ἀριστοὶ ἀθληταί. Δύο δὲ ἀπὸ τοὺς ἀθλητὰς αὐτοὺς, πού ἦσαν περισσότερον ἀγαπητοὶ καὶ γνωστοὶ εἰς τὸν ἀγωνοθέτην αὐτῶν, τοὺ εἶπαν νὰ ἐνεργήσῃ ὥστε νὰ στεφαναθοῦν καὶ νὰ ἀνακηρυχθοῦν αὐτοὶ νικηταί, θωαζόμενοι εἰς τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν φιλίαν του. Ἐκεῖνος, ὁμῶς, τοὺς ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του αὐτὸ, ἀλλ' εἶναι δικαίωμα ἐκείνων, διὰ τοὺς ὁποίους ἔχει ἐτοιμασθῆ μὲ κόπους καὶ ἰδρώτας. Θὰ τοῦ καταλογίσωμεν μήπως ἀδυναμίαν; **13** Ὁχι, θέθια. Ἀντίθετα, θὰ τὸν παραθεωρῶμεν διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἀπροσωποληψίαν του.

Ὅπως, λοιπόν, δὲν θὰ ἤμπορούσαμεν νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι αὐτὸς δὲν ἔχει δύναμιν, ἐπειδὴ δὲν βίδει τὸν στέφανόν, ἀλλὰ τὸ κάνει, ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ μὴ καταλύσῃ τὸν νόμον τῶν ἀγώνων καὶ νὰ μὴ διαταράξῃ τὴν τάξιν τοῦ δικαίου, καθ' ὅμοιον τρόπον, θὰ ἤμπορούσα νὰ ἰσχυρισθῶ, ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς εἶπεν αὐτὸ, διὰ νὰ τοὺς προτρέψῃ ἀπὸ κάθε ἀποψιν νὰ στηρίζουν τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν εἰς τὴν παρουσίαν τῶν ἔργων τους, **14** πού γίνονται μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Δι' αὐτὸ λέγει: «Δι' ἐκείνους πού ἔχει ἐτοιμασθῆ. Τί θὰ συμθῇ, λοιπόν, ἐάν φανοῦν ἄλλοι ἀνώτεροι ἀπὸ σὰς; Τί θὰ γίνῃ, ἐάν ἐπιτύχουν περισσότερα; Μήπως, ἐ-

32. Πρὸς Ματθ. 20, 28.

πειθὴ ἐγίνατε μαθηταί μου, δι' αὐτὸ θὰ ἀπολαύσετε καὶ τὰ πρωτεία, ἐάν δὲν φανῆτε καὶ ἄξιοι τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς;

Τὸ ὅτι, θέθια, ὁ Ἰησοῦς εἶναι κύριος τοῦ σύμπαντος, εἶναι φανερόν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Κριτὴς τοῦ παντός. Πραγματικὰ, εἰς τὸν Πέτρον ἀμύλει ὡς ἐξῆς: «Καὶ θὰ σοὺ δώσω τὰ κλειδιά τῆς θωαυλείας τῶν οὐρανῶν»³³. Καὶ ὁ Παῦλος, διὰ νὰ δηλώσῃ τὸ ἴδιον ἀκριβῶς, ἔλεγεν **15**: «Λοιπόν, μοῦ ἐπιφύλασσεταὶ ὁ στέφανος τῆς δικαιοσύνης, τὸν ὁποῖον θὰ μοῦ δώσῃ ὡς ἀνταμοιβὴν ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἐνδοξὸν ἐκείνην ἡμέραν τῆς κρίσεως, ὁ δίκαιος Κριτὴς. Θὰ τὸν δώσῃ δὲ ὄχι εἰς ἐμὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλους ὅσοι ἔχουν ἀγαπήσει καὶ περιμένουν μὲ πόθον τὴν ἐνδοξὸν ἐμφάνισίν του»³⁴. Ἐμφάνισις δὲ τοῦ Χριστοῦ λέγεται ἡ παρουσία αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸ ὅτι δὲ κανένας δὲν θὰ σταθῇ πρὸ τοῦ Παύλου, εἶναι φανερόν ἀπὸ κάθε ἀποψιν.

Ἐάν, ὁμῶς, ὁ Κύριος τὰ εἶπεν αὐτὰ κάπως ἀσαφῆ, μὴ παραξενεύεσαι. (Τὸ ἔκανε αὐτὸ), διότι ἤθελε νὰ τοὺς συμβουλεύσῃ κατὰ τρόπον συμφέροντα καὶ ὠφέλιμον, ὥστε νὰ μὴ τὸν ἐνοχλοῦν μάταια καὶ ἄσκοπα διὰ τὰ πρωτεία, (θεβομένου ὅτι αὐτὸ τὸ ἐπάθειαν ἀπὸ ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν), καὶ ἀκόμη, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ τοὺς λυπήσῃ. Μὲ τὴν ἀσάφειαν, λοιπόν, ἐπιτυχᾶται καὶ τὰ δύο αὐτά.

Τότε, «οἱ δώδεκα ἠγωνάκησαν διὰ τὴν συμπεριφορὰν αὐτῆν τῶν δύο»³⁵. Τότε, τότε; Ὅταν τοὺς ἐπετίμη-

33. Ματθ. 16, 19.

34. 1^α Τιμοτ. 4, 8.

35. Ματθ. 20, 24.

παιδιά εἰς τὸ μέσον καὶ τοὺς προτρέπει νὰ μνηθεύῃ τὴν ἀφέλῃ· ἂν καὶ τὴν ταπεινώσιν αὐτῶν. Ἐδῶ, ὁμως, τοὺς προτρέπει εἰς ἔντονον ὄψος καὶ μὲ θάσιν τὴν ἀντίθετον περίπτωσιν, ὅταν τοὺς λέγῃ! «Οἱ ἄρχοντες τῶν ἔθνῶν συμπεριφέρονται πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς σὺν νὰ εἶναι αὐτοὶ κτήμιά τους, καὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν μεγάλο ἀξίωμα τοὺς μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐξουσίαν, σὺν νὰ εἶναι δοῦλοί τους. Μεταξὺ σας, ὁμως, δὲν πρέπει νὰ γίνεταί ἔτσι. Ἄλλ' ὅποιοσδήποτε θέλει νὰ γίνῃ μέγας μεταξὺ σας, ἄς εἶναι ὑπηρετὴς σας. Καὶ ὅποιοσδήποτε θέλει νὰ εἶναι πρῶτος μεταξὺ σας, ὀφείλει νὰ γίνῃ δοῦλος ἑσῶν σας»⁴¹. Ἔτσι, ἀπέδειξεν ἕτι ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία διὰ τὰ πραεῖα εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν εἰδωλολατρῶν.

Πραγματικά, τὸ πάθος αὐτὸ εἶναι τυραννικὸν καὶ συνεχῶς ἐνοχλεῖ καὶ τοὺς μεγάλους ἀκόμη ἀνδρας. Διὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν χρειάζεται καὶ μεγαλυτέραν πληγὴν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς κτυπεῖ εἰς τὸ θάθος καὶ συγκρατεῖ τὴν ὀργισμένην ψυχὴν τους μὲ τὸ νὰ τὴν παραθέλῃ πρὸς τὴν ψυχὴν τῶν εἰδωλολατρῶν. C) Καὶ καυτηριάζει τῶν μὲν τὸν φθόνον, τῶν δὲ τὴν ἀλαζονείαν, σὺν νὰ τοὺς λέγῃ! Νὰ μὴ σὰς κυριεύῃ ἡ ἀγανάκτησις μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι σὰς ἔχουν προσβάλλει. Διότι ἐκεῖνοι, ποὺ ζητοῦν τὰ πραεῖα μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν, θλάττουν πρὸ πάντων καὶ ἐντροπιάζουν τοὺς ἑαυτοὺς των, ἐπειδὴ κατατάσσονται εἰς τὴν τελευταίαν τάξιν. Οἱ ἰδιοὶ μας κανόνες ζωῆς δὲν εἶναι, θέσταια, ὅμοιοι μὲ τοὺς κανόνες τῶν εἰδωλολατρῶν. Διότι οἱ ἄρχοντες τῶν ἔθνῶν συμπεριφέρονται πρὸς τοὺς λαοὺς σὺν νὰ ἦσαν κτήμιά τους. Σύμφωνα,

41. Ματθ. 20, 25 - 27.

ὁμως, μὲ τὴν ἰδικήν μου κρίσιν ὁ τελευταῖος εἶναι ὁ πρῶτος εἰς ἀξίαν.

Καὶ ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ λέγω μόνον, πάρε ὡς ἀπόδειξιν διὰ τὰ λεγόμενα τὰ ἅσα πρῶτω καὶ τὰ ἅσα πάσχω. Ἐγὼ, ἄλλωστε, ἔκανα καὶ κάτι παραπάνω ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Δηλαδή, ἂν καὶ ἡμῶν βασιλεὺς τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, ἠθέλησα νὰ γίνω ἄνθρωπος καὶ κατεδέχθην νὰ περιφρονηθῶ καὶ νὰ ὀθρισθῶ. Καὶ δὲν ἐθεάρσα ἀρκετὰ αὐτὰ, ἀλλὰ ἐφάσα μὲχρι τὸν θάνατον. D) Δι' αὐτὸ λέγει! «Ὅπως ὁ υἱὸς τοῦ ἀθρώπου δὲν ἦλθε διὰ νὰ ὑπηρετηθῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν του λύτρον διὰ νὰ ἐξαγορασθῶν καὶ ἐλευθερωθῶν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον πολλοῦ ἀνθρώπου»⁴². Δὲν ἐσταμάτησα, λέγει, εἰς τοῦτο μόνον, ἀλλὰ ἔδωσα καὶ τὴν ζωὴν μου ὡς λύτρον. Καὶ ὑπὲρ ποῖον ἔκανα τὴν προσφορὰν αὐτήν; Ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν. Σὺ, ὁμως, ἐὰν ταπεινωθῆς, θὰ ταπεινωθῆς χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σου, ἐνῶ ἐγὼ ἐταπεινώθην δι' ἐσέ.

Κατὰ συνέπειαν, νὰ μὴ φοβῆθῃς μὲ τὴν ἰδέαν δεῖ χάινεις τὴν ἀξιοπρέπειάν σου. Διότι ὅσον καὶ ἂν ταπεινωθῆς, δὲν ἡμπορεῖς νὰ κατεθῆς τόσοσιν πολλῶ, ὅσον κατῆλθεν ὁ Κύριός σου. Ἄλλ' ὁμως ἡ κατάθασις αὐτὴ ἐγινεν αἰτία νὰ ἀνεθοῦν εἰσι οἱ ἄνθρωποι E) καὶ, συγχρότως, ἔκανε νὰ λάμψῃ καὶ ἡ δόξα τοῦ ἰδίου. Πραγματικά, προτοῦ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, μόνον μεταξὺ τῶν ἀγγέλων ἦτο γνωστός. Ὅταν, ὁμως, ἐγινεν ἄνθρωπος καὶ ἐσταυρώθη, ὄχι μόνον δὲν ἐμείωσεν ἐκεῖνην τὴν δόξαν, ἀλλ' ἀπέκτησε καὶ ἄλλην, ἡ ὁποία ἀπέρρευσεν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι τὸν ἐγκώρισεν ἡ οἰκουμένη ὁλόκληρος. Ὅστε, νὰ

42. Ματθ. 20, 28.

μή φοβηθῆς ὅτι τάχα χάνεις τὴν δόξαν σου, ἐὰν ταπεινώσης τὸν ἑαυτὸν σου. **Ⲅ** Ἀντίθετα, ἔτσι γίνεται ὑψηλότερα ἢ δόξα σου, ἔτσι μεγαλώνει περισσότερο. Αὐτὴ (ἡ ταπεινώσις) εἶναι ἡ θύρα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. "Ἄς μὴ θαδίσωμεν, λοιπόν, ἀντίθετον δρόμον, οὔτε νὰ καταπολεμῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας. Διότι ἐὰν βελήσωμεν νὰ φανώμεθα μεγάλοι, δὲν θὰ γίνωμεν μεγάλοι, ἀλλὰ πὺ ἀσῆμοι ἀπὸ ἄλλους.

Εἶδες ὅτι εἰς κάθε περίπτωση τοὺς διδάσκει μὲ τὰ ἀντίθετα τῆς θέσεως παραδείγματα καὶ τοὺς παρέχει ἐκεῖνο πὺ ἐπιθυμοῦν; Πραγματικά, τὴν τακτικὴν αὐτὴν σὰς τὴν ἀπέδειξα πολλές φορές καὶ προηγουμένως. Διότι καὶ διὰ τοὺς φιλαργούρους καὶ τοὺς κενωδόξους ἔτσι ἐνήργησεν. Διατί, λοιπόν, κάνεις τὴν ἐλεημοσύνην σου μπροστὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους; Διὰ νὰ δοξασθῆς; Μὴ τὸ κάνης αὐτό, καὶ θὰ δοξασθῆς ὅπωςοῦποτε. **Ⲅ** Ἐπίσης, διατί συγκεντρώνεις πλοῦτη; Διὰ νὰ εἶσαι πλούσιος; Λοιπόν, μὴ θησαυρίζης, καὶ θὰ γίνης πλούσιος. Ἔτσι καὶ ἐδῶ. Διατί ποθεῖς τὰ πρωτεῖα; Διὰ νὰ προηγήσῃ τῶν ἄλλων; Λοιπόν, διάλεξε τὴν τελευταίαν θέσιν, καὶ τότε θὰ ἀπολοῦσῃς τὰ πρωτεῖα. "Ποτε, ἐὰν θέλῃς νὰ γίνῃς μέγας, νὰ μὴ ζητῆς νὰ γίνῃς μέγας, καὶ τότε θὰ εἶσαι μέγας. Διότι αὐτὸ σημαίνει νὰ εἶσαι ἀσῆμαντος.

Βλέπεις μὲ ποῖον τρόπον τοὺς ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τὸ νόημα, μὲ τὸ γεγονός ὅτι τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς φιλοπρωτίας ἀποτυγχάνουν, ἐνῶ μὲ τὴν ταπεινώσιν ἐπιτυγχάνουν, ὥστε νὰ ἀποφύγουν τὴν μὲν καὶ νὰ ἐπιδιώξουν τὴν ἑ. Καὶ τοὺς εἰδωλολάτρως δι' αὐτὸ τοὺς ἀνέφερον, διὰ νὰ ἀποδείξῃ μὲ αὐτὸ ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐπονεῖδιστον καὶ θεβελικτόν. Διότι εἶναι ἀνάγκη ὁ ὑπερήφανος νὰ εἶναι χαμηλός **Ⲅ** καὶ, ἀντίθετα, ὁ ταπεινὸς φων νὰ εἶναι ὑψηλός. Ἐπειδὴ αὐτὸ εἶναι τὸ ἀληθινόν

καὶ γνήσιον ὕψος, πὺ δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν λέξιν καὶ τὸ ὄνομα. Καὶ τὸ ὕψος τοῦ κόσμου εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνάγκης καὶ φόβου, ἐνῶ τὸ ὕψος τὸ ἰδικόν μας ὁμοιάζει μὲ τὸ ὕψος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστιανὸς αὐτοῦ τοῦ εἶδους, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν θαυμάζεται ἀπὸ κοινῆς, παραμένει ὑψηλός, ὅπως, πάλιν, ἐκεῖνος, καὶ ἂν ἀκόμη ὑπηρετῆται ἀπὸ ἄλλους, εἶναι πὺ ἀσῆμαντος ἀπὸ ἄλλους. Καὶ ἡ μίαι εἶναι τιμὴ πὺ προέρχεται ἀπὸ ἀνάγκην, δι' αὐτὸ καὶ χάνεται εὐκόλα, ἢ ἄλλη, ἢ μως, προέρχεται ἀπὸ τὴν θέλησιν, δι' αὐτὸ καὶ παραμένει σταθερά. Διότι καὶ τοὺς ἀγίους δι' αὐτὸ τοὺς θαυμάζομεν, ἐπειδὴ, ἂν καὶ ἦσαν ἀνώτεροι ἄλλων, **Ⲅ** ἐν τούτοις ἐταπεινώσαν τοὺς ἑαυτοὺς των περισσύτερον ἀπὸ ἄλλους. Δι' αὐτὸ καὶ μέχρι σήμερα παραμένουν ὑψηλοὶ καὶ δὲν κατέστρεψε τὸ ὕψος ἐκεῖνο οὔτε ὁ θάνατός των.

Ἐάν, ὅμως, θέλετε, ἄς ἐξετάσωμεν τὸ θέμα αὐτὸ μὲ θᾶσιν τὴν λογικὴν σκέψιν καὶ ἀποδείξω. Λέγεται ὅτι κάποιος εἶναι ὑψηλός, ἢ ὅταν εἶναι ὑψηλός διὰ τὸ μήκος τοῦ σώματός του, ἢ ὅταν συμβαίη νὰ ἴσταται εἰς μέρος ὑψηλόν. Ἐπίσης, ὀνομάζεται κάποιος χαμηλός, ἐὰν ἔχη τὰ ἀντίθετα γνωρίσματα. Ἄς ἐξετάσωμεν, λοιπόν, διὰ νὰ ἴδωμεν ποῖος εἶναι πραγματικά ὁ ὑψηλός, ὁ ἀλαζών ἢ ὁ ταπεινός, ὥστε νὰ καταλάβῃς ὅτι τίποτε δὲν εἶναι ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τίποτε χαμηλότερον ἀπὸ τὴν ἀλαζονείαν. Ὁ ἀλαζών, λοιπόν, ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ἄλλους καὶ κανένα δὲν δέχεται ὡς ἰσάξιόν του, **Ⲅ** καὶ ἦσαν καὶ ἂν τιμᾶται, ποθεῖ καὶ ἐπιδιώκει μεγαλυτέραν τιμὴν καὶ ἔχει τὴν γνώμην ὅτι καθόλου δὲν ἐτιμᾶται καὶ ταπεινώνει τοὺς ἀνθρώπους, ἐνῶ, παράλληλα, ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν τιμᾶν. Τί ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ, ὅμως, πὺ παράλογον ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν αὐτὴν; Πραγματικά, αὐτὸ ὁμοιάζει μὲ αἰνίγμα. Διότι ἀπὸ ἑκείνους, πὺ δὲν τοὺς ὀπλολογεῖ καθόλου, θέλει νὰ δοξάζεται.

Είδες πώς εκείνος, που θέλει να ύψωθῆ, καταπίπτει και ἴστανται χαμηλά; Διότι τὸ ὅτι ὅλοι οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔχουν καμμίαν ἀξίαν, ἐάν συγκριθοῦν μαζί του, τὸ δικαιώσασαι ὁ ἴδιος. **¶** Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλαζονεία. Διατί, λοιπόν, πρέχεις πρὸς ἐκεῖνον, που κατὰ τὴν γνώμην σου δὲν εἶναι τίποτε; Διατί ζητεῖς νὰ τιμηθῆς ἀπὸ αὐτόν; Διατί σὺρεῖς μαζί σου τόσον πλῆθος ἀπὸ ἀνθρώπων; Βλέπεις τὸν ἀσήμενον, που ἴστανται χαμηλά;

Ἔλα, τώρα, νὰ ἐξετάσωμεν τὸν ὑψηλόν⁴³. Αὐτὸς γνωρίζει τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος, καὶ θεὸς ὁ ἄνθρωπος εἶναι κάτι μεγάλο, ἀλλὰ, συγχρόνως, καὶ τὸ τελευταῖον ὄλον, δι' αὐτὸ καὶ ὅποιανδήποτε τιμὴν καὶ ἐν τοῦ κάνουν τὴν θεωρεῖ μεγάλην. Ὡστε, αὐτὸς ἀκολουθεῖ τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἶναι ὑψηλὸς καὶ δὲν ἀλλάσσει τὴν γνώμην του. Πραγματικά, ἐκεῖνους που θεωρεῖ μεγάλους, καὶ τὰς τιμὰς που προφέρονται ἀπὸ αὐτούς τὰς νομίζει μεγάλας, ἔστω καὶ ἐάν συμβαίη νὰ εἶναι μικραὶ, ἀκριβῶς, διότι θεωρεῖ αὐτούς μεγάλους. Ἀντίθετα, ὁ ἀλαζών ἐκεῖνους που τὸν τιμοῦν δὲν τοὺς ὑπολογίζει καθόλου, **¶** τὰς τιμὰς, ὅμως, αὐτῶν τὰς θεωρεῖ μεγάλας. Ἐπίσης, ὁ ταπεινὸς δὲν κυριεύεται ἀπὸ κανένα πάθος. Οὔτε ἡ ὀργὴ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ, οὔτε ὁ ἔρωσ τῆς δόξης, οὔτε ὁ φόβος, οὔτε ἡ ζηλοτυπία. Τί ἡμπορεῖ, ὅμως, νὰ θεωρηθῆ ὑψηλότερον ἀπὸ τὴν ψυχὴν, που εἶναι ἀπυλαγμένη ἀπὸ τὰ πάθη αὐτά; Ὁ ἀλαζών, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, κυριαρχεῖται ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καί, σὲν κάποιο σκουληκί, κυλιέται εἰς τὸν ἄσπερον. Πραγματικά, ἡ ψυχὴ του ἐνοχλεῖται συνεχῶς ἀπὸ τὴν ζηλοτυπίαν, τὸν φόβον καὶ τὸν θυμόν.

43. ἀγλαθῆ, τὸν πνευματικὸς ὑψηλόν.

Ποῖος εἶναι, λοιπόν, ὁ ὑψηλός; Ὁ ἀνώτερος τῶν παθῶν, ἢ ὁ δοῦλος αὐτῶν; Αὐτὸς που τρέμει καὶ φοβεῖται τὰ πάθη, ἢ ὁ ἀπρόσβλητος καὶ μὲ κανένα τρόπον μὴ κυριεύμενος ἀπὸ αὐτά; **¶** Ποῖον πτηνὸν θὰ δεχθῶμεν διὰ πετᾶ πρὸ ὑψηλά; Ἐκεῖνο που εὐρίσκεται ὑψηλότερα ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τὰ καλᾶμαα τοῦ κυνηγοῦ, ἢ ἐκεῖνο που δὲν ἀφήνει τὸν κυνηγὸν νὰ χρειασθῆ καθόλου καλᾶμαα, ἐπειδὴ πετᾶ χαμηλά καὶ ποτὲ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀνυψωθῆ; Λοιπὸν αὐτὸ τοῦ εἶδους εἶναι ὁ ἀλαζών καὶ κάθε παγίδα τὸν συλλαμβάνει, ἐπειδὴ ἔρπει εἰς τὸ χῶμα.

Ἐάν, ὅμως, θέλῃς, ἐξέτασε αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὴν περὶ πτωσιν τοῦ πονηροῦ διαίμονος. Πραγματικά, τί ἡμπορεῖ νὰ θεωρηθῆ πρὸ ἀσήμενον ἀπὸ τὸν διαίμονα, ἐπειδὴ ὑπερφηανεῖθῃ; Τί δὲ πρὸ ὑψηλόν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, που μὲ τὴν θέλησίν του ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸν του; Ὁ διάβολος σῦρεται εἰς τὴν γῆν καὶ εὐρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν πτέρναν μας, **¶** («νὰ πατήτε», λέγει, «ἐπάνω εἰς τὰ πόδια καὶ τοὺς σκουρποῦς»⁴⁴), ἐνῶ ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος ἴστανται ὑψηλά μαζί μὲ τοὺς ἀγγέλους.

Ἐάν, πάλιν, θέλῃς νὰ διδαχθῆς αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, σκέψου τὸν θάρβαρον ἐκεῖνον, που εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του τόσον μεγάλην στρατιάν καὶ δὲν ἐγνώριζεν διὰ τί εἶναι εἰς ἄλλου γνώσά. Ὅτι, δηλαδή, ἡ πέτρα εἶναι πέτρα, καὶ τὰ εἰδῶλα εἶναι εἰδῶλα. Ἀντίθετα, οἱ εὐσεβεῖς καὶ πιστοὶ ἄνθρωποι ἀνεβαίνουν καὶ πρὸ ὑψηλά ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καὶ τί ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ πρὸ ὑψηλόν ἀπὸ αὐτούς; Αὐτοὶ ὑπερβαίνουν καὶ αὐτὰς τὰς ἀπῆδας τοῦ οὐρανοῦ, προσπερνοῦν τοὺς ἀγγέλους καὶ ἴστανται γάρω ἀπὸ τὸν βασιλικὸν θρόνον.

44. Λουκ. 10, 19.

18 Ἄλλὰ διὰ τὴν μάθησιν τὴν ἀσημαντότητα τῶν ἀλαζόνων καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, (σὲ ἐρωτῶ) Ποῖος θὰ ταπεινωθῆ; Ὁ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν Θεόν, ἢ ὁ πολεμώμενος ἀπὸ αὐτόν; Ἔναι φανερόν, ὅτι ὁ πολεμώμενος. Λοιπὸν, ἄκουσε τί λέγει διὰ τὸν καθένα ἀπὸ αὐτοῦς ἡ Ἁγία Γραφή: Ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ὑπερηφάνους, ἐνῶ εἰς τοὺς ταπεινοὺς δίδει τὴν χάριν του»⁴⁵.

Θὰ σὲ ἐρωτήσω, πάλιν, κάτι ἄλλο: Ποῖος εἶναι ὑψηλότερος; Ὁ ἀμειωμένος εἰς τὸν Θεόν πού προσφέρει θυσίαν εἰς αὐτόν; ἢ ὁ εὐρισκόμενος μακρὰν τῆς περρησίας πρὸς αὐτόν; Καὶ ποῖαν θυσίαν προσφέρει ὁ ταπεινότερος; ἐρωτᾷ κάποιος. 19 20 Ἄκουσε τὸν Δαυὶδ πού λέγει: «Θυσίαν εἰς τὸν Θεόν εἶναι τὸ ταπεινὸν πνεῦμα. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν θὰ παραβλέψῃ τὴν συντετριμμένην καὶ ταπεινὴν καρδίαν»⁴⁶. Εἶδες τὴν καθαρότητα τοῦ ταπεινοῦ; Κύτταξε καὶ τὸ ἀκάθαρτον τοῦ ἀλαζόνος. «Ἀκάθαρτος εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κάθε ὑπερήφανος»⁴⁷. Ἐπίσης, ὁ ταπεινὸς ἔχει τὸν Θεόν νὰ εὐχαριστῆται μὲ αὐτόν, («πρὸς ποῖον», λέγει, «νὰ κυττάξω, παρὰ πρὸς τὸν πρῶτον, τὸν ἥσιον καὶ τὸν φοβούμενον τοὺς λόγους μου»⁴⁸), ἐνῶ ὁ ἀλαζὼν σύρεται μαζί με τὸν διάβολον, διότι ὁ ὑπερήφανος θὰ πάθῃ ὅ,τι ἔπαθεν ἐκεῖνος. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγεν «Διὰ τὴν μὴ ὑπερηφανευθῆ καὶ πέσῃ εἰς τὴν αὐτὴν καταδίκην, πού ἔπεσε καὶ ὁ διάβολος»⁴⁹.

Ἐξ ἄλλου, τοῦ συμβαίνει τὸ ἀντίθετον ἀπὸ ἐκεῖνο

45. Ματ. 1, 6.

46. 1' αὐτ. 50, 19.

47. 1' Κορ. 13, 5.

48. Ἠσ. 66, 2.

49. 1' Τιμ. 3, 6.

πού ἐπιθυμεῖ. 21 Θέλει, δηλαδή, νὰ ὑπερηφανεύεται, διὰ τὴν τιμὰται ἄλλ' αὐτὸς εἶναι πού περιφρονεῖται περισσότερο ἀπὸ ἄλλους. Πραγματικά, οἱ καταγέλαστοι, οἱ ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι ἄλων, οἱ ἠκώμενοι εὐκολὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τιν, οἱ παραουράμενοι ἀπὸ τὴν ὀργὴν, οἱ ἀκάθαρτοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ εἶναι πῶς πολὺ ἀπὸ ἄλλους. Καὶ τί ἔμπορεῖ νὰ συμβῆ χειρότερον ἀπὸ αὐτό; Τί εἶναι, ὅμως, πῶς γλυκὸ ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς; Τί μακαριότερον, ὅταν εἶναι ποθητοὶ καὶ ἀγαπητοὶ ἀπὸ τὸν Θεόν; Ἀκόμη, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ τιμῶνται καὶ ἀπὸ τοὺς συναθρώπους τοὺς πολὺ, καὶ ἄλλοι τοὺς τιμοῦν ὡς πατέρας καὶ τοὺς ἀγαποῦν ὡς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πλησιάζουν ὡς ἰδικὰ τοὺς πρόσωπα.

22 Ἄς γίνωμεν, λοιπὸν, ταπεινοὶ, διὰ τὴν γίνωμεν ὑψηλοὶ. Διότι ἡ ὑπερηφάνεια ταπεινώνει ὑπερβολικὰ. Αὐτὴ ἐταπεινώσει καὶ τὸν Θεοῦ, «δὲν γνωρίζω», λέγει, «τὸν Κύριον»⁵⁰, καὶ ἔγινε κατώτερος ἀπὸ τὰς μύϊας, τοὺς βασιλεῖς καὶ τὴν κόμψα καὶ ὕστερα κατεποντίσθη μαζί με τὰ ἄλλα καὶ τὰ ἄλογα του. Ἀντίθετα, πρὸς αὐτόν ὁ Ἀβραάμ λέγει: «Ἐγὼ εἶμαι χῶμα καὶ στάκτη»⁵¹, καὶ ἐνίκησε ἀμετρήτους βασιλεῖς καὶ, ἂν καὶ ἐδρέθηκε ἀνάμεσα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, ἐπανήλθε φέρων τρόπαιον λαμπρότερον ἀπὸ τὸ προηγούμενον, καὶ κρατῶν αὐτὴν τὴν ἀρετὴν ἐγένετο συνεχῶς ὑψηλότερος. Δι' αὐτὸ μάλιστα παντοῦ, δι' αὐτὸ στεφανώνεται καὶ ἐπαινεῖται, 23 ἐνῶ ὁ Θεοῦ ἔγινε καὶ χῶμα καὶ στάκτη καὶ ὅ,τι εὐτελέστερον ὑπάρχει ἀπὸ αὐτό.

Πραγματικά, τίποτε δὲν ἀποστρέφεται τόσο ὁ Θεός, ὅσον τὴν ὑπερηφάνειαν. Δι' αὐτὸ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἔκανε τὰ

50. Ἠσ. 42, 5, 2.

51. Γεν. 18, 27.

πάντα, διά τὴν ἀφρασίαν τὸ πάθος αὐτό. Δι' αὐτὸ ἐγίναμεν θνητοὶ καὶ εὐρισκόμεθα μέσα εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς. Δι' αὐτὸ ζῶμεν εἰς τὸν πόνον, τοὺς ἰδρώτας καὶ εἰς τὴν διαρκῆ καὶ ἐξουθενωτικὴν ἐργασίαν. Διότι ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἠμάρτησεν ἀπὸ ἐγωϊσμόν, ἐπειδὴ ἤλπισεν ἰσοθεῖον. Δι' αὐτὸ οὕτε καὶ ἐκείνα ποῦ εἶχεν ἐκράτησεν, ἀλλὰ τὰ ἔχασε καὶ αὐτὰ. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ὁ ἐγωϊσμός, διότι ἔχει μόνον δὲν προσθετεῖ κανένα κατόρθωμα εἰς τὴν ζωὴν μας, ἀλλὰ καταστρέφει καὶ τὰ ὅσα ἔχομεν. Ὅπως, πάλιν, ἡ ταπεινοφροσύνη ἔχει μόνον δὲν μᾶς ἀφαιρᾷ κανένα ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ, ἀλλὰ προσθέτει καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν.

Ἐ Αὐτὴν, λοιπόν, ὡς ποθήσωμεν, αὐτὴν ὡς ἐπιβιάζωμεν, διὰ τὴν ἀπολαύσωμεν καὶ τὴν ἐπίγειον τιμὴν καὶ τὴν ἐπιτύχωμεν τὴν μέλλουσαν δόξαν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μετὰ τὸν ὁποῖον εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΣΤ' (56)

(Ματθ. κ', 29 - κα', 11)

618B «Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ ἔθγαυαν ἀπὸ τὴν Ἱερουσόλυμα τὴν ἡμετέραν πλῆθος λαοῦ ποῦ καὶ ἴδου δύο τυφλοὶ, ποὺ ἐκδήγησαν πλησίον τοῦ θρόνου, δὲν ἤκουσαν, διὰ ὃ Ἰησοῦς περὶ, ἐφώνησαν καὶ εἶπαν Ἐλέησέ μας, Κύριε, ἐνδοξε ἀπόγονε τοῦ Δαυὶδ!».

Κύτταξε ἀπὸ τοῦ ἤλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ποῦ διέμενε πρὶν φθάσῃ ἐκεῖ. **B** Αὐτὸ κατὰ τὴν γνώμην μου εἶναι ἄξιον ἐρείνης, διατὶ, δηλαδή, καὶ προηγουμένως δὲν ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἐκεῖ διὰ τὴν Γαλιλαίαν, ἀλλὰ ἐπήγαινε διὰ τῆς Σαμαρείας; Ἀλλ' αὐτὸ ὡς τὸ ἀφήσωμεν διὰ τοὺς φιλομαθεῖς, διότι ἐάν κανεὶς θέλῃ νὰ ἐρευνησῇ με ἀκρίθειαν καὶ προσοχῆν, θὰ εὑρῇ ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης² ἔκανε καθαρὸν ὑπαινυγμὸν διὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ ἔγραψε καὶ τὴν αἰτίαν.

Ἡμεῖς, ὅμως, ὡς ἀσχοληθῶμεν μετὰ τὸ κείμενον καὶ ὡς ἀκούσωμεν τοὺς τυφλοὺς αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀνώτεροι ἀπὸ πολλοὺς θλιπτοντας. Πραγματικά, δὲν καὶ δὲν εἶχαν κανένα διὰ τὴν ὁδηγήσῃ, οὕτε ἤμπορουσαν νὰ ἴδουν τὸν ἐλθόντα Ἰησοῦν, ἐν τούτοις εἶχαν μεγάλην προθυμίαν νὰ ἔλθουν κοντὰ του καὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν με δυνατὴν φωνὴν καὶ ὅσον τοὺς ἠμπούδιζαν, τόσον περισσότερον ἐφώνησαν. **C** Ἔτσι εἶναι ἡ καρτερικὴ μυχή. Ἀνυψώνεται μετὰ ἐμπόδιον. Ὁ δὲ Χριστὸς ἐπέτρεπε νὰ τοὺς ἐπιβάλλουν σωτηρίαν, διὰ τὴν ἀποκαλυφθῆναι πρὸ πολλῆς ἢ μεγάλης τοῦ προθυμίας καὶ νὰ μάθῃς ὅτι ἐπάξια ἀπῆλθωσαν τὴν θεραπείαν. Δι' αὐτὸ καὶ δὲν τοὺς ἐρωτᾷ: Πιστεύετε; πρᾶγμα ποῦ ἔκανε εἰς πολλοὺς.

1. Ματθ. 20, 29 - 30.

2. Ἠρμ. Ἰωάν. 4, 1 ἔξ.

Ἄλλωστε ἡ κραυγὴ τους καὶ ἡ προσέλευσίς τους ἦσαν ἀρκετὰ διὰ νὰ ἀποκαλύψουν εἰς ἄλλους τὴν πίστιν τους.

Ἀπὸ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν μάθε, ἀγαπητέ μου, ὅτι καὶ ἐν ἀνάγκῃ εἰμεθα πολὺ ἀσημίονοι καὶ περιφρονημένοι, ὅταν μὲ προθυμίαν πλησιάζωμεν τὸν Θεόν, θὰ ἠμπορέσωμεν μόνοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν ὅτι ζητοῦμεν. Κύτταξε, λοιπόν, καὶ αὐτοί, χωρὶς νὰ ἔχουν κανένα ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ὡς συνήγορον. **■** Ἄλλ' ἀντίθετα, πολλοὶ τοὺς ἠμπόδιζαν νὰ φωνάζουν, κατάρβωσαν, ὅμως, νὰ ὑπερικήσουν τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ φθάσουν εἰς τὸν ἴδιον τὸν Ἰησοῦν. Μολονότι ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναγνωρίζει εἰς αὐτοὺς καμμίαν ἐνάρετον πράξιν, πού νὰ τοὺς ἐδίδει θάρρος ἐνώπιον τοῦ Ἰησοῦ, ἐν ταῦτοις ἀντὶ αὐτῆς ἦτο ἀρκετὴ ἡ προθυμία τους.

Αὐτοὺς, λοιπόν, ὡς μμηθῶμεν καὶ ἡμεῖς. Καὶ ἐν ὁ Θεὸς ἀνοσῶλλη τὴν παροχήν, καὶ ἐν εἶνα πολλοὶ ἐκείνοι πού μᾶς ἀπομακρύνουν ἀπὸ κοντὰ του, ὡς μὴ παύσωμεν νὰ ζητοῦμεν. Διότι ἔτσι πρὸ πάντων θὰ προσελκύσωμεν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Κότταξε, ἄλλωστε, καὶ εἰς τὸ παρὸν περιστατικὸν κατὰ ποῖον τρόπον οὕτε ἡ πτωχεία, οὕτε ἡ τύφλωσις, οὕτε τὸ ἐνδεχόμενον νὰ μὴ εἰσακουσθῶν, οὕτε ἡ ἐπιτέμησις τοῦ πλῆθους, οὕτε τίποτε ἄλλο ἐστάθηκεν ἐμπόδιον εἰς τὴν σφοδρὰν τους προθυμίαν. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἡ ψυχὴ πού εἶναι θερμὴ ἀπὸ πίστιν καὶ δὲν ἀποφεύγει τοὺς κόπους καὶ τὰς δυσκολίας.

Τί ἔκανεν, ὅμως, ὁ Χριστὸς; **■** «Τοὺς ἐκάλεσε καὶ τοὺς εἶπεν· Τί θέλετε νὰ σὰς κάνω; Λέγουν εἰς αὐτὸν Κύριε, θέλομεν νὰ ἀνοιχθῶν τὰ μάτια μας». Διὰ τοὺς ἐρωτῶν· Διὰ νὰ μὴ νομίση κανεὶς ὅτι, ἐνῶ ἤθελαν νὰ λάθουν ἄλλα, τοὺς δίδει ἄλλα. Διότι ὁ Ἰησοῦς συνηθίζει

3. Matth. 20, 13 - 33.

κάθε φορὰ νὰ φανερώνη τὴν ἀρετὴν τῶν θεραπευομένων προηγουμένως καὶ νὰ τὴν ἀποκαλύπτῃ εἰς ἄλλους, καὶ ὕστερα νὰ παρέχῃ τὴν θεραπείαν. Αὐτὸ τὸ κάνει ἄφ' ἑνὸς μὲν διὰ νὰ δηγήσῃ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους εἰς μίμησιν αὐτῶν, ἄφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπαξίως ἀπολαμβάνουν τὴν δωρεάν. **■** Τὸ ἴδιον ἔκανε καὶ εἰς τὴν Χαναναίαν γυναῖκα, τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὸν ἐκατόνταρχον, τὸ ἴδιον καὶ εἰς τὴν αἰμορροῦσαν, μᾶλλον, ὅμως, ἡ θαυμασία ἐκείνη γυναῖκα ἐπρόφρασε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ὅμως, παρὰ τὸ γεγονός αὐτό, δὲν τὴν ἄφησε νὰ περῶσθαι ἀπαρατήρητος, ἀλλ' ὕστερα ἀπὸ τὴν θεραπείαν τὴν ἀποκαλύπτει εἰς ἄλλους. Ἔτσι, ἀπέδιδε μεγάλην σημασίαν εἰς τὸ νὰ διακηρύσῃ τὰ κατορθώματα ἐκείνων πού τὸν ἐπλησίαζαν καὶ νὰ τὰ παραποιεῖν μεγαλύτερα ἀπὸ ὅτι ἦσαν. Τὸ ἴδιον, λοιπόν, κάνει καὶ ἐδῶ.

Ἐπειτα, ἀφοῦ ἀνεκοίνωσαν αὐτὸ πού ἤθελαν, τοὺς ἐλυπήθη καὶ ἤγγισε τὰ μάτια τους. Τὸ ἀγγίγμα αὐτό, θέθαια, εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς θεραπείας, διὰ τὴν ὅποιαν καὶ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον. Μολονότι, ὅμως, ἡ θεραπεία αὐτὴ ἦτο ἔλεος καὶ χάρις, ἐν ταῦτοις ζητεῖ νὰ εὕρῃ ἐκείνους πού ἀξίζουν νὰ τὴν λάθουν. **■** Τὸ ὅτι δὲ οἱ τυφλοὶ ἦσαν ἄξιοι δι' αὐτὴν, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ὅτι ἐφώνησαν δυνατὰ καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν ἐθεραπεύθησαν, δὲν ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸν Κύριον, ὅπως κάνουν πολλοὶ ἄλλοι, πού ὕστερα ἀπὸ τὰς ἐδεργασίας φέρονται μὲ ἀγνωμοσύνην. Αὐτοί, ὅμως, δὲν ἦσαν παρόμοιοι, ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν δωρεάν ἦσαν καρτερικοὶ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν θεραπείαν εὐγνώμονες. Πραγματικὰ ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν.

Ἐκείνη ὥρα ἐπλησίασαν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθαν εἰς τὴν Βηθσαγαγή, πλῆσιον τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς καὶ τοὺς εἶπεν

Πηγαίνετε εἰς τὸ χωριό, ποῦ θέλετε ἀπέναντί σας καὶ ἀμέσως θὰ εὑρετέ μίαν θύον δεξιάνην καὶ ἓνα πουλάρι μαζὶ τῆς. Ἄφου τὴν λύσετε, φέρετέ μου καὶ τὰ δύο ἐδῶ. ☩ Καὶ ἔάν τις εἴπῃ κανεὶς τίποτε, θὰ εἰπῆτε, ὅτι ὁ Κύριος τὰ χρειάζεται. ἀμέσως δὲ θὰ σὰς ἐπιτρέψῃ καὶ θὰ σὰς τὰ ἀποστείλῃ. Αὐτὸ δὲ ἐγένε διὰ τὴν πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο ποῦ ἐλέγθη διὰ τοῦ προφήτου (Ζαχαρίου), ὁ ὁποῖος εἶπεν⁴. Εἶπατε εἰς τὴν θυγατέρα Σιών Ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἐρχεται εἰς σὲ πρῶτος καὶ καθισμένος ἐπάνω εἰς θύον καὶ εἰς πουλάρι γέννημα ζώου ποῦ ἐμπήκεν εἰς ζυγόν⁵.

Ἄν καὶ πολλές φορές ἦλθεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα προηγουμένως, ὅμως ποτὲ δὲν τὸ ἔκανε μὲ τόσην ὑπερηφάνειαν. Ποία ἦ αἰτία, λοιπόν, τῆς πράξεως αὐτῆς; Τότε ἦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ σχεδίου τῆς θεῆς οἰκονομίας καὶ οὗτε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἦτο πολὺ γνωστός οὗτε καὶ ὁ καιρὸς τοῦ πάθους ἦτο κοντά. Δι' αὐτὸ καὶ ἀνεμειγνύετο μὲ αὐτοὺς χωρὶς ἰδιαιτέραν φροντίδα καὶ μάλλον ἀπέκρυπτε τὸν ἑαυτὸν του. ☩ Πραγματικὰ, ἔάν ἔκανε μίαν παρομοίαν ἐμφάνισιν τότε, δὲν θὰ ἐγένετο ἀντικείμενον θαυμασμοῦ καὶ, ἀσφαλῶς, θὰ ἐγνώριζε περισσότερον αὐτοῦς.

Ὅταν, ὅμως, ἔδωσαν ἰκανὴν ἀπόδειξιν τῆς δυνάμεως του καὶ ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τοῦ σταυροῦ, τότε πλέον ἀκτινοβολεῖ περισσότερο καὶ μὲ μεγαλύτεραν μεγαλοπρέπειαν πράττει ὅλα ἐκεῖνα ποῦ ἐπρόκειτο νὰ τοὺς καίουν Βέβαια, αὐτὸ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ δὲν θὰ ἦτο χρήσιμον, οὗτε τόσον ὠφέλιμον.

4. Ζαχ. 9, 9.

5. Ματθ. 21, 1 - 5.

Σὺ, ὅμως, πρόσεξε, σὲ παρακαλῶ, πόσα θαύματα γίνονται ἐν προκειμένῳ καὶ πόσα προφητεῖαι ἐκπληροῦνται. Εἶπεν δὲ: «Θὰ εὑρετέ μίαν θύον». Προεῖπεν ὅτι κανένας δὲν θὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ἀλλ' ὅταν ἀκούσουν τὸν σκοπὸν τοὺς, θὰ σιωπήσουσι. Τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὰ καταδίκη διὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἔσ' ἂν σκεῖνοις, ποῦ καθόλου δὲν γνωρίζε, οὗτε τοὺς εἶδε ποτὲ, τοὺς πειθῆ νὰ παρέχουν τὰ ἱδικὰ τοὺς χωρὶς καμμίαν ἀντίρρησην, καὶ μάλιστα διὰ μέσου τῶν μαθητῶν του. Αὐτοί, ὅμως, ἂν καὶ ἦσαν παρόντες, ὅταν ἐθαυματουργεῖ ὁ Κύριος, δὲν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Καὶ νὰ μὴ νομίσης ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι κάτι ἀσημαντόν. Διότι ποῖος τοὺς ἔπεισε νὰ μὴ φέρουν ἀντίρρησην, ἐνῶ τοὺς ἔπαιρναν τὰ ζῶά τους, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἦσαν πτωχοὶ ἴσως καὶ ἀσθραῖτοι γεωργοί⁶; ☩ ☩ ☩ Καὶ διατί λέγω, νὰ μὴ φέρουν ἀντίρρησην; Νὰ μὴ ἐρωτήσουσι, ἢ, καὶ ἂν ἠρώτησαν, νὰ σιωπήσουν καὶ νὰ παρχωρήσουσι τὰ ὑποζύγια τους; Πραγματικὰ, καὶ τὰ δύο εἶναι ἐξ Ἰσοῦ ἄξια θαυμασμοῦ, δηλαδὴ, καὶ ἔάν δὲν εἶπαν τίποτε, ἐνῶ τοὺς ἔπαιρναν τὰ ὑποζύγια, καὶ ἔάν εἶπαν κάτι, ἀλλ' ὅταν ἤκουσαν, ὅτι τὰ χρειάζεται ὁ Κύριος, τὰ παρεχώρησαν χωρὶς ἀντίστασιν, καὶ μάλιστα χωρὶς νὰ θλέκουν τὸν ἴδιον, ἀλλὰ τοὺς μαθητάς του.

Μὲ αὐτὰ τοὺς διδάσκει ὅτι καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ποῦ ἐσκόπευαν νὰ τοῦ ἐπιθεθοῦν, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ τοὺς ἀντιμετώπισῃ ἀποτελεσματικὰ, ἔστω καὶ χωρὶς τὴν θέλησίν τους, καὶ νὰ τοὺς καταστήσῃ ἀφύμους, ἀλλὰ δὲν τὸ ἠθέλησε. Ἀλλὰ μαζὶ μὲ αὐτὰ καὶ κάτι ἄλλο διδάσκει τοὺς μαθητάς του, νὰ τοῦ δίδουν, δηλαδὴ, ὅτι τοὺς ἐ-

6. Καὶ κατὰ συνέπειαν τοῦ ζῆλον πολλοὺ ἀπαράτητα τὰ ζῶα.

ζητούσεν. Καὶ ἀκόμη τοὺς προέτρεπε νὰ ἀπαρνηθοῦν τὴν ζωὴν τους, καὶ αὐτὴν νὰ τὴν προσφέρουν καὶ νὰ μὴ προβάλλουν ἀντιφρῆσεις. **Β** Διότι ἐάν οἱ ἀγνωστοὶ τοῦ παρεχώρησαν τὰ ὑποζύγια τους, πολὺ περισσότερον ἔπρεπε αὐτοὶ νὰ ἀπαρνηθοῦν τὰ πάντα.

Πέραν τῶν λεχθέντων, καὶ ἄλλην προφητείαν δεπλήν ἐξεπλήρωσε πάλιν διὰ τῶν παραπάνω ἐνεργειῶν του. Ἡ μία προφητεία ἐξεπληροῦτο μὲ ἔργα. Ἡ δὲ ἄλλη μὲ λόγους. Καὶ ἡ ἐκπληρουμένη διὰ τῶν ἔργων ἦτο τὸ ὅτι ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὸν θῶνον, ἐνῶ ἡ διὰ τῶν λόγων ἦτο ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ζαχαρίου, ὁ ὁποῖος πραγματικὰ εἶπεν ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ καθίσῃ ἐπάνω εἰς θῶνον. Καὶ ὁ Κύριος ἐκάθισε καὶ ἐξεπλήρωσε τὴν προφητείαν αὐτὴν καὶ, συγχρόνως, ἔδωσε, πάλιν, τὴν ἀρχὴν ἄλλης προφητείας, διότι μὲ ὅσα ἔπραττεν προδιετύπωνε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Προεκήρυσσε τὴν πρᾶσκληρὴν τῶν ἀκαθάρτων ἐθνῶν καὶ ὅτι θὰ ἀναπαύσῃ εἰς αὐτὰ καὶ, ἀκόμη, ὅτι θὰ ὑπακούσουν εἰς αὐτὸν καὶ θὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Καί, ἔτσι, προφητεία διαδέχεται τὴν προφητείαν.

Γ Ἐγὼ, ὁμως, νομίζω ὅτι δὲν ἐκάθισεν εἰς τὸν θῶνον μόνον διὰ τῶν λόγων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μάς δώσῃ καὶ μέτρον φιλοσοφίας. Διότι ὁ Κύριος δὲν ἐξεπλήρωνε μόνον τὰς προφητείας, οὔτε ἐφύτευε τὰ δόγματα τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μὲ ὅλα αὐτὰ διώρθωνε καὶ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς μας, μὲ τὸ νὰ θέτῃ εἰς κάθε περίπτωσιν τοὺς ἀπαταυμένους κανόνας συμπεριφορᾶς καὶ μὲ τὸ νὰ κατευθύνῃ τὴν ζωὴν μας δι' ὅλων αὐτῶν. Δι' αὐτὸ ἀκρῶς καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ γεννηθῇ δὲν ἐζήτησε μεγαλοπρεπῆ κατοικίαν, οὔτε μητέρα πλουσίαν καὶ διακεκριμένην, ἀλλὰ πτωχὴν, πού εἶχεν ὡς μνηστῆρα ἓνα τέκτονα, καὶ γεννιέται εἰς τὴν καλύβην καὶ ἀνακλίνεται εἰς τὴν φάτνην. Ἐπίσης, ὅταν ἐδιόλεγε τοὺς μαθητάς του, δὲν

ἐδιόλεξε ρήτορας καὶ σοφοὺς, οὔτε πλουσίους καὶ εὐγενεῖς, ἀλλ' ἐπροτίμησε τοὺς πτωχοὺς, πού κατήγοντο ἀπὸ πτωχοῦ, καὶ ὁπωσδήποτε ἀνθρώπους πού ἦσαν ἄσημοι ἀπὸ κάθε ἄποψιν. **Δ** Καὶ ὅταν παραθέτῃ τραπέζιν, ἄλλοτε μὲν προσφέρει κρέθινον ψωμί, ἄλλοτε δὲ τὴν ὄραν τοῦ φαγητοῦ προτρέπει τοὺς μαθητάς του νὰ προμηθευθοῦν ἀπὸ τὴν ἀγοράν. Καὶ ὅταν φτειάχνῃ στρώμα, τὸ φτειάχνει ἀπὸ χορτάρν. Ἀκόμη, τὰ ἐνδύματά του εἶναι φθινὰ καὶ δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ τὰ ἐνδύματα τῶν ἄλλων. Καὶ στίψι δὲν εἶχεν. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἔπρεπε νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἰς τὸ ἄλλο, τὸ κάνει μὲ ὀδοιπορείαν, καὶ μάλιστα ὀδοιπορεῖ τόσο, ὥστε ἀσθάνεται καὶ κούρασιν. Καὶ ὅταν κάθεται, δὲν χρειάζεται θρόνον, οὔτε προκεφάλαιον, **Ε** ἀλλὰ κάθεται εἰς τὸ ἔδαφος, ἄλλοτε εἰς τὸ ἄροσ καὶ ἄλλοτε κοντὰ εἰς τὴν πηγὴν. Καὶ ὄχι μόνον εἰς τὴν πηγὴν, ἀλλὰ καὶ μόνος του καὶ συζητῇ μὲ τὴν Σαμαρείτιδα. Ἐπίσης, διὰ νὰ θέσῃ μέτρον εἰς τὴν λύπην, ὅταν ἦτο ἀνάγκη νὰ θρηνησῇ, διακρῶζει μὲ ἡρεμίαν, καὶ ἔτσι θέτει κανόνας διὰ κάθε περίπτωσιν. ὅπως εἶπα, «καὶ θεοσπίζει θρία, μέσα εἰς τὰ ὅποια πρέπει νὰ κινούμεθα, χωρὶς καθόλου νὰ τὰ υπερβαίνωμεν. Δι' αὐτὸ καὶ τώρα, ἔπειδὴ συνέβαινε μερικοί, πού ἦσαν ἀσθενεῖς, νὰ ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ ὑποζύγια, **ΣΤ** θέτει καὶ ἑδῶ μέτρον καὶ ὑποδεικνύει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζεῦξουν ἵππους, οὔτε καὶ ἡμιόνους διὰ τὴν μεταφορὰν τους, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιοῦν τὸν θῶνον καὶ νὰ μὴ προχωροῦν πέρα πέρα, ἀλλὰ νὰ περιορίζονται πάντοτε εἰς τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τους.

Ἄς ἴδωμεν, ὁμως, καὶ τὴν προφητείαν, πού ἐξεφράσθη διὰ λόγων καὶ διὰ τῶν πραγμάτων. Ποία εἶναι, ὀ-

μως, ή προφητεία αυτή; «Ίδού ο βασιλεύς σου έρχεται εις σε πρόως και καθυμένους επάνω εις δνον και εις νεαρών πουλάρι». Δέν όδηγει άρματα όπως οι άλλτοι βασιλεις. Δέν άπαιτει φόρους, ούτε δημιουργεί θόρυθο, ούτε περιβάλλεται από αωματοφόλους, αλλά μεγάλην αυγκάτωσησιν φανερώνει και από την εμφάνισίν του αυτήν. Έρώτησε τόν 'Ιουδαϊόν, λοιπόν' Ποιός βασιλεύς εισήλθεν εις τά 'Ιερουσόλυμα καθυμένους επάνω εις δνον; Δέν θά έχη νά σου άπαιτήσει, παρά μόνον διά τόν 'Ιησούν.

Τά έκανον αυτά ο 'Ιησούς, όπως ειπα, διά νά δηλώση τά μέλλοντα. **¶** Πραγματικά, εδώ με τό πουλάρι δηλοῦται ή εκκλησία και ο νέος λαός, που κάποτε ήτο άκάθαρτος, άλλ' άφ' ότου εκάθισεν ο 'Ιησούς εις τόν δνον έγινε καθαρός. Και πρόσεξε ότι ή εικόνα αυτή και ή παρομοίωσις διατηρεί την αντίστοιχίαν της εις όλην της την έκτασιν. Πραγματικά, οι μαθηται λούον τά υποζύγια, διά τών άποστόλων δέ προσεκληθήμεν και ήμεις και εκείνοι εις την Χριστιανικήν πίστιν. Διά μέσου τών άποστόλων ήλθαμεν κοντά εις τόν Χριστόν. Έπειδή, όμως, και ή ιδική μας πρόδος εις την πίστιν τούς έκανε και εκείνους νά μäs μιμηθούν, δι' αυτό φαίνεται ή δνος νά ακολουθή τό πουλάρι. Διότι μετά την εξόπλωσιν της πίστεως εις τά έθνη, τότε θά έλθουν και οι 'Ιουδαϊοι μιμούμενοι τούς έθνικούς. Και αυτό τό έδήλωσεν ο Παῦλος, όταν έλεγεν «Διότι έχει γίνει σκληρυνους εις μέρος του 'Ισραηλιτικού λαού, έως ότου εισέλθη εις την βασιλείαν του Χριστού ο πλήρης αριθμός τών έθνικών, **¶** και έτσι ο 'Ισραηλιτικός λαός ως σύνολον θά σωθή». Τό ότι, θέβαια, οι λόγοι του Ζαχαρίου άπετέλου προφητείαν, είναι φανερόν από τά λεχθέντα. Διότι, διαφο-

ρετικά, δέν θά τόν ένδιέφερε τόν προφήτην νά άναφέρει με τόσην ακρίθειαν την ηλικίαν του δνου, εάν δέν συνέβαινεν αυτό.

Τά θα έλέγησαν, δέν φανερώνουν μόνον αυτά, άλλ' ότι οι άπόστολοι με εύκολίαν θά προσελκύσουν τούς ειδωλολάτραι. Δηλαδή, όπως έδω κανένας δέν τούς ήμπόδιζε νά πάρουν τά ζώα, καθ' όμοιον τρόπον και εις την προσπάθειαν προσελκύσεως τών έθνικών κανένας από τούς προηγούμενους κυρίου τους δέν θά ήμπορέση νά έμποδίση τούς άποστόλους. Δέν κάθεται δέ ο Κύριος εις την γυμνήν ράχιν του δνου, αλλά επάνω εις τά ένδύματα τών άποστόλων. **¶** Αφοῦ, λοιπόν, έπήραν τό πουλάρι, προσφέρουν τά πάντα, όπως έλεγε και ο Παῦλος: «Εγώ, όμως, λίσιν ευχαρίστως θά διαπανήσω χρήματα, αλλά και έγώ ο ίδιος θά διαπανηθώ έξ ολοκλήρου χάριν της σωτηρίας τών ψυχών σας».

Πρόσεξε, επίσης, τό πόσον εύκολα υπετάγη τό πουλάρι, τό οποίον άν και ήτο άδάμαστον και δέν είχε γνωρίσει χαλινόν, εν τούτοις δέν εξηγηρίωθη, αλλά έδειξεν υπακοήν. Και αυτό τό γεγονός ήτο προφητεία του μέλλοντος και έφανέρωσε την εύκολίαν, με την οποίαν έπίστευσαν οι έθνικοί, και την καθολικήν μεταβολήν αυτών προς την ενάρετον ζωήν. "Ολ' αυτά, λοιπόν, τά έπέτευχεν ή φράσις του 'Ιησού που ειπεν «Νά την λύσετε και νά τά φέρετε και τά δύο έδω». "Ωστε, τά άτακτα έγιναν, πλέον, εύτακτα και τά άκάθαρτα καθαρά.

Αλλά κύταξε και την μικρότητα τών 'Ιουδαϊόν. **¶** Τόσον πολλά θαύματα έπραγματοποίησεν ο 'Ιησούς και

ὅμως οὐδέποτε ἐξεπλήγησαν τόσον δι' αὐτά. Ὅταν, ὅμως, εἶδαν τὸ πλήθος τοῦ κόσμου νὰ τρέχη κοντά του, τότε τοὺς πιάει ὁ θαυμασμός. «Διότι ὅλη ἡ πόλις ἐκείνη καὶ ἔλεγεν Ποῖος εἶναι αὐτός; Γὰρ πλῆθη τοῦ λαοῦ ἔλεγαν· Αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ποὺ κατὰγεται ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας»¹⁰. Καὶ ὅταν ἐνόμισαν ὅτι τὸ πλήθος τοῦ κόσμου ἔλεγε κάτι τὸ σπουδαῖον, τότε ἡ γινώμη τους ἦτο χαμαιζήλος **6557** καὶ ταπεινὴ καὶ φαύλη.

Ὁ Ἰησοῦς, ὅμως, τὰ ἔκανεν αὐτὰ ὄχι διὰ νὰ παρουσιάσῃ ἓνα εἶδος πομπῆς καὶ θριάμβου, ἀλλ' ἀπ' ἑνὸς μὲν, ὅπως εἶπα, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν προφητείαν καὶ νὰ διδάξῃ τὴν ταπεινώσιν, ἀπ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ παρηγορήσῃ τοὺς μαθητὰς του, ποὺ ἐλυποῦντο διὰ τὸν θάνατόν του, καὶ ἐπὶ πλέον διὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι ὅλ' αὐτὰ τὰ ὑφίσταται μὲ τὴν θέλησίν του.

Σὺ, ὅμως, θαύμασε τὴν ἀκρίθειαν τοῦ προφήτου, ὁ ὁποῖος προεῖπε τὰ πάντα. Καὶ ἄλλα μὲν προανεφάνησεν ὁ Δαυῖδ, ἄλλα δὲ ὁ Ζαχαρίας.

Ἔτσι, λοιπόν, ἄς κάνωμεν καὶ ἡμεῖς, ἄς ψάλλωμεν ὕμνους καὶ ἄς προσφέρωμεν τὰ ἐνδύματά μας εἰς ἐκεῖνους ποὺ φέρουν τὸν Χριστόν, διότι ποῖον ἀξίαν θὰ ἔχωμεν, ὅταν ἐκείνοι μὲν περιβάλλουν μὲ τὰ ἐνδύματά τους τὴν δυνὸν εἰς τὴν ὁποῖαν ἐπέβησαν, ἄλλοι δὲ τὰ στρώνουν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του, ἐνῶ ἡμεῖς, ἂν καὶ τὸν βλεῖπωμεν γυμνόν καὶ δὲν προτρεπώμεθα νὰ γυμνωθῶμεν, **6558** ἀλλὰ νὰ δαπανῶμεν ἀπὸ τὰ περισσεύματά μας, ἐν τοῖσι οὗτοι ἔτσι δὲν εἴμεθα μεγαλόδωροι; Καὶ ἐκείνοι τὸν ἀκολουθοῦν καὶ ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν, ἡμεῖς, ὅμως,

¹⁰ Ματθ. 20, 10 - 11.

ἐνῶ ἔρχεται κοντά μας, τὸν ἀποκροῦνομεν καὶ τὸν ἀποκρούομεν καὶ τὸν ὀβριζομεν; Πόσην κόλασιν ἀξίζουν αὐτά; Πόσην τιμωρίαν; Ἐρχεται κοντά σου καὶ σὲ παρακαλεῖ ὁ Κύριος καὶ δὲν θέλεις οὔτε καν νὰ ἀκούσῃς τὴν ἰκεσίαν του, ἀλλὰ τὸν κατηγορεῖς καὶ τὸν ἐπιτιμᾷς, καὶ μάλιστα, ὅταν ἔχῃς ἀκούσῃ παρανομίους λόγους. Ἐάν, λοιπόν, ἐνῶ προσφέρεις ἓνα κομμάτι ψωμί καὶ ὄλιγα χρήματα, εἶσαι τόσον σκληρὸς καὶ διστακτικὸς καὶ ὀκνηρὸς, πῶς θὰ συμπεριφέρῃς, εἴαν ἦτο ἀνάγκη νὰ προσφέρῃς τὰ πάντα; **6559** Δὲν βλέπεις αὐτοὺς ποὺ εἶναι μεγαλόδωροι εἰς τὰ θεάτρα, πόσα προσφέρουν εἰς τὰς πόρναις; Σὺ ὅμως, οὔτε τὸ ἥμισυ ἀπὸ αὐτοῦ δὲν προσφέρεις, καὶ πολλὰς φοράς οὔτε τὸ ἐλάχιστον αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ μὲν διάβολος διατάσσει νὰ δίδῃς εἰς τοὺς τυχοῦντας καὶ προκαλεῖ τὴν γένησιν, καὶ ὅμως δίδεις. Ἀντίθετα, ὁ Χριστὸς σὲ προτρέπει νὰ δίδῃς εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην καὶ σοῦ ὑπόσχεται τὴν βασιλείαν του, καὶ σὺ ὄχι μόνον δὲν προσφέρεις, ἀλλὰ καὶ ὀβριζεῖς. Καὶ προτιμᾷς νὰ ὀπακοῦς περισσότερο εἰς τὸν διάβολον, διὰ νὰ κολασθῇς, παρά νὰ πιστεύσῃς εἰς τὸν Χριστόν καὶ νὰ σωθῇς. Καὶ τί χειρότερον ἢμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ ἀπὸ τὴν τρέλλαν αὐτήν; Ὁ διάβολος προεῖπει τὴν γένησιν καὶ ὁ Χριστὸς παρέχει τὴν βασιλείαν, καὶ τὸν ἀφήνετε διὰ νὰ τρέξετε εἰς τὸν διάβολον. Καὶ τὸν μὲν Χριστόν, ποὺ ἔρχεται κοντά σας, τὸν ἀποκρούετε, ἐνῶ τὸν διάβολον, ποὺ εἶναι μακριὰ σας, τὸν προσκαλεῖτε. **6560** Καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν συμβαίνει τὸ ἴδιον, σάν ἓνας βασιλεὺς, ποὺ φορεῖ τὴν βασιλικὴν πορφύραν καὶ προσβάλλει τὸ στέμμα του, νὰ μὴ ἦμπορῇ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους του, ἐνῶ ἓνας ληστής, ποὺ σκεῖ ἀπειλητικὰ τὴν μάχαιράν του καὶ ἀπειλεῖ μὲ θάνατον, πείθει.

Αὐτὰ, λοιπόν, ἄς συλογισθῶμεν, ἀγαπητοί μου, καὶ ἄς ἀνοιξώμεν τὰ μῦτά μας καμμίαν φοράν καὶ ἄς ἀνοιψώμεν. Διότι καὶ ἐγώ, λοιπόν, ἐντρέπομαι νὰ σὰς ὀ-

μιῶ συνεχῶς περὶ ἐλαημοσύνης, ἐπειδὴ πολλὰς φορές σὰς ὠμίλησα διὰ τὸ θέμα αὐτό, χωρὶς νὰ ἐπ'τύχω τίποτε ἀντάξιον πρὸς τὴν παραινέσιν. Βέβαια, ἔχει σημεῖωθῆ κάποια πρόσθετος, ὅχι ὁμως τάση, ὅσην ἤθελα ἐγώ. Διότι σὰς θλέπω νὰ σκεῖρετε, ἀλλ' ὅχι μὲ γεμάτην τὴν δεξιάν σας. Δι' αὐτὸ φοβοῦμαι μήπως θερίσετε μὲ τογκουινίαν.

Ἄλλὰ διὰ τὸ ὅτι σπεύρωμεν μὲ τογκουινίαν, ἢ ἄς ἐξετάσωμεν, ἐὰν θέλετε, πῶσοι εἶναι περισσότεροι εἰς τὴν πόλιν, οἱ πτωχοὶ ἢ οἱ πλούσιοι, καὶ πῶσοι δὲν εἶναι οὔτε πτωχοὶ οὔτε πλούσιοι, ἀλλ' εὐρίσκονται εἰς μίαν μέσην κατάστασιν. Ἄς εἰποῦμεν ὅτι τὸ ἕνα δέκατον τῶν κατοίκων εἶναι πλούσιοι, ἕνα ἄλλο δέκατον εἶναι πτωχοὶ, καὶ δὲν ἔχουν τίποτε ἀπολύτως, καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἀνήκουν εἰς τὴν μεσαίαν τάξιν. Ἄς κατανείμωμεν, λοιπόν, εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη ὅλον τὸ πλῆθος τῆς πόλεως καὶ θὰ ἴδῃτε πόση εἶναι ἡ ἐντροπή μας. **¶¶¶** Πραγματικά, οἱ μὲν πάρα πολὺ πλούσιοι εἶναι ὄλιγοι, οἱ δὲ μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ πολλοὶ, ἐνῶ οἱ πτωχοὶ εἶναι πολὺ ὀλιγώτεροι ἀπὸ αὐτούς. Καὶ ὁμως, ἂν καὶ εἶναι τόσο ἑκείνοι καὶ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ διατρέφουν τοὺς πεινασμένους, ἐν ταῦτοις πολλοὶ πτωχοὶ εὐρίσκονται ἐξουλημένοι εἰς τὸ κρεθῶντι, ὅχι ἐπειδὴ οἱ ἔχοντες δὲν ἐπαρκοῦν διὰ νὰ τοὺς διατρέφουν, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι αὐτοὶ σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι. Διότι ἐὰν οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἀνήκουες εἰς τὴν μεσαίαν τάξιν μοιρασθοῦν μετὰ ξὺ των τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων, μάλιστα καὶ μετὰ θίας θὰ ἀντιστοιχῇ ἕνας πτωχὸς εἰς τοὺς πένητας ἢ ἑκατὸ ἀνδρας. Ἄλλ' ὁμως, ἂν καὶ εὐρίσκωνται εἰς τὴν τὴν ἀφθονίαν ἐν συγκρίσει πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους θὰ βοηθήσουν, καθημερινὰ ὀδύρονται.

Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς τὸ μέγεθος τῆς ἀκαθάρτου πίας τους, σκέψου ὅτι ἡ ἐκκλησία, ἢ καὶ ἔχει τὰ ἔσοδα

ἐνὸς ἀπὸ τοὺς τελευταίους εὐπόρους καὶ ἀπὸ τοὺς μὴ ἔχοντας ὑπερβολικὰ πλοῦτη, ἐπαρκεῖ ἐν ταῦτοις διὰ νὰ συντηρῇ κάθε ἡμέραν ἕνα πλῆθος ἀπὸ χήρας καὶ παρθένους, δεδομένου ὅτι ὁ κατάλογος αὐτῶν ἔχει φθάσει εἰς τὰς τρεῖς χιλιάδας. Μαζὶ μὲ αὐτὰς πρόσθεσε τοὺς φυλακισμένους, τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ κατακείνται εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, τοὺς ὕγιεις, τοὺς ξένους, τοὺς ἀναπήρους, τοὺς παραμένοντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν διὰ νὰ ἔχουν τροφήν καὶ ἐνδύματα, καὶ ἐκείνους καὶ κάθε ἡμέραν ἐκτάκτως ζητοῦν βοήθειαν. Καὶ ὁμως καθόλου δὲν ὀλιγόστεισεν ἡ περιουσία τῆς ἐκκλησίας. Κατὰ συνέπειαν, ἐὰν δέκα μόνον ἄνδρες ἤθελαν νὰ ἐξοδεύουν, ὅπως ἐξοδεύει ἡ ἐκκλησία, τότε δὲν θὰ ὄπηρχε κανένας πτωχός.

«Ὁ καὶ εἰ θὰ κληρονομήσουν τὰ παιδιά μας; ἐρωτᾷ κάποιος. Τὸ κεφάλαιον θὰ παρέμενε καὶ τὰ ἔσοδα πάλιν θὰ ἦσαν περισσότερα, διότι τὰ κτήματά τους θὰ ἐφυλάσσοντο δι' αὐτὰ εἰς τὸν αὐρανόν. Ἄλλὰ ἐν σὰς ἀρέσει ἔτσι; Τότε δώσατε τὰ μισὰ, ἢ τὸ ἕνα τρίτον, ἢ τὸ ἕνα τέταρτον, ἢ καὶ τὸ ἕνα δέκατον ἀκόμη ἀπὸ τὰ ἀγαθά σας. Διότι μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡ πόλις μας ἔχει τὴν δύναμιν νὰ διατρέψῃ τοὺς πτωχοὺς δέκα πόλεων. Καὶ ἂν θέλετε, ἄς κάνωμεν ἕνα παρόμοιον συλλογισμόν. Μᾶλλον, ὁμως, δὲν χρειάζεται καθόλου συλλογισμός, διότι ἡ εὐκολία τοῦ πράγματος εἶναι μόνη τῆς πασιφανῆς. Πραγματικά, κατὰξέστε πῶσα ἐξοδεύει μία οἰκία εἰς τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις χωρὶς δισταγμόν, **¶** χωρὶς καθόλου νὰ αἰσθάνεται τὴν διαπάσιν. Αὐτὴν τὴν διαπάσιν ἂν ὁ κάθε πλούσιος ἤθελε νὰ τὴν προσφέρῃ εἰς τὴν προσπάθειαν συντηρήσεως τῶν πτωχῶν, εἰς μίαν ἐλαχίστην στιγμὴν τοῦ χρόνου, θὰ ἤρπταξεν τὸν αὐρανόν.

Ποία συγχώρησις θὰ ὑπάρχη, λοιπόν, ποία σκιά ἀπολογίας, ἔταν ἐκεῖνα, καὶ πρόκειται ὁπωσδήποτε νὰ ἐγκαταλειψώμεν, ἔταν θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὴν γῆν, δὲν τὰ

προσφέρωμεν με τὴν ἀφθονίαν, με ὅταν τὰ δίδουν οἱ ἄλλοι εἰς ἀνθρώπους τοῦ θεάτρου, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται πολλὰ νὰ ὠφεληθῶμεν ἀπὸ αὐτά; Διότι ἔπρεπε, καὶ ἂν ἀκόμη θὰ παραμένωμεν συνεχῶς εἰς τὴν γῆν, οὐτε καὶ τότε νὰ εἰμεθα διστακτικοὶ διὰ τὴν καλὴν αὐτὴν δοσάνην. "Ὅταν, ἕως, μετ' ὀλίγον θὰ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ ἐδῶ **εἰ** καὶ θὰ συρῶμεθα γυμνοὶ ἀπὸ ὄλα, ποίον ἀπολογίον θὰ ἔχωμεν, ὅταν δὲν προσφέρωμεν εἰς τοὺς πεινασμένους καὶ τοὺς δεομένους οὐτε ἀπὸ τὰ περισσεύματά μας; Δὲν σὲ ἀναγκάζω, θέβαια, νὰ μειώσης τὰ ὑπάρχοντά σου, ὅχι ἐπεὶ δὲν τὸ θέλω, ἀλλ' ἐπεὶ δὲν σὲ βλέπω πολὺ διστακτικόν. Δὲν σοῦ λέγω, λοιπόν, αὐτό. Ἄλλὰ ἐξόθευσε ἀπὸ τοὺς νέους καρποὺς καὶ τίποτε ἀπὸ αὐτοὺς νὰ μὴ φυλάξης. Σοῦ εἶνα ἀρκετὰ τὰ χρήματα τῶν ἐσθῶν πού τρέχουν σάν ἀπὸ πηγῆ. Κάνε τοὺς πτωχοὺς κοινωνοὺς τῶν ἀγαθῶν σου **εἰ** καὶ γίνε καλὸς διαχειριστὴς τῶν δαῶν σου ἔδωσεν ὁ Θεός. Καὶ, ἀλλὰ πληρῶνε τοὺς φόρους μου, λέγει κάποιος. Δι' αὐτό, λοιπόν, περιφρονεῖς τοὺς πτωχοὺς, ἐπεὶ κανεὶς ἐδῶ δὲν σοῦ ζητεῖ; Εἰς ἐκείνους, ἕως, πού, εἴτε παράγει ἡ γῆ εἴτε ὅχι, τὸ παίρνει με τὴν θίαν καὶ σὲ κακοποιεῖ, δὲν το μᾶς νὰ ἀντισταθῆς, ἐνῶ εἰς αὐτὸν πού σοῦ ζητεῖ με ἡμερον τρόπον καὶ ὅταν ὑπάρχη εὐφορία, δὲν καταδέχεσαι οὔτε ἓνα λόγον νὰ τοῦ εἰπῆς; Καὶ ποῖος θὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὰς φοβερὰς ἐκείνας τιμωρίας; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς. Ἄφοῦ, λοιπόν, ἔκε¹¹ θὰ ἀκολουθήσῃ ὀπωσθήποτε ἡ φοβερὰ τιμωρία, ἐὰν δὲν πληρῶνης, καὶ δι' αὐτὸ φροντίζεις νὰ ἐξοφλῆς τὰς ὑποχρεώσεις σου, **εἰ** συλλογίσου ὅτι καὶ ἐδῶ θὰ εἶναι χειρότερα, ὅχι τὸ νὰ συλληφθῆς καὶ νὰ κλεισθῆς εἰς τὴν φυλακὴν, ἀλλὰ τὸ νὰ ριφθῆς εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

11. Εἰς τὴν περίπτωσην τῶν φέρων.

Δι' ὄλα αὐτά, λοιπόν, ἂς μάθωμεν νὰ καταβάλλωμεν πρῶτον αὐτοὺς τοὺς φόρους. Διότι ἡ εὐκολία εἶναι μεγάλη καὶ ὁ μισθὸς μεγαλύτερος καὶ περισσότερον τὸ κέρδος, ἐνῶ ἡ τιμωρία εἶναι χειρότερα, ὅταν δεῖξωμεν ἀγνωμοσύνην. Πραγματικὰ, τὴν ἐδῶ κατάστασιν τὴν διὰδέχεται κόλασις χωρὶς τέλος. Ἐὰν δὲ μοῦ ἀναφέρῃς τοὺς στρατιώτας¹², πού πολεμοῦν πρὸς χάριν σου τοὺς βαρβάρους, ὑπάρχει καὶ ἐδῶ στρατόπεδον, τὸ στρατόπεδον τῶν πτωχῶν, καὶ πόλεμος, τὸν ὅποιον πρὸς χάριν σου διεξάγουν οἱ πτωχοὶ. Διότι ὅταν λάθουν, με τὰς εὐχὰς τοὺς καθιστοῦν τὸν Θεὸν εὐνοϊκόν. **εἰ** Καὶ ὅταν τὸν κἀνουν εὐνοϊκόν, ἀποκροοῦν, ἀπὸ τῶν βαρβάρων, τὰς ἐπιβουλὰς τῶν δαυμόνων. Δὲν ἀφίησιν τὸν πονηρὸν νὰ εἶναι ὀρμητικὸς, οὔτε νὰ ἐπιτίθεται συνεχῶς, ἀλλὰ τοῦ παραλύουν τὴν δύναμιν.

"Ὅταν θλήπης, λοιπόν, τοὺς στρατιώτας αὐτοὺς νὰ ἀγωνίζονται κάθε ἡμέραν δι' ἐσὲ πρὸς τὸν διάβολον με τὰς βεήσεις καὶ τὰς προσευχὰς τους, ζήτησε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν σου τὴν καλὴν αὐτὴν εἰσφορὰν, δηλαδὴ, τὴν τροφὴν αὐτῶν. Διότι, ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς εἶναι ἡμέρος, δὲν ἔδωσεν ἐκείνους τοῦ θὰ τὴν ἀπαυτήσουν, ἀλλὰ θέλει με τὴν συγκατάθεσιν σου νὰ τὴν καταθέσης. Καὶ ἂν τὴν καταθέσης ὀλίγην ὀλίγην, τὴν δέχεται. **εἰ** Καὶ ἂν, πάλιν, εὐρίσκεισαι εἰς ἀπορίαν καὶ τὴν καταθέσης εἰς μεγάλον χρόνικόν διάστημα, δὲν θιάζει ἐκείνον πού δὲν ἔχει. Δι' αὐτὸ ἂς μὴ καταφρονῶμεν τὴν μακροθυμίαν του, ἀλλ' ἂς ἀποθησαυρίζωμεν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας ὅχι ὄργην, ἀλλὰ σωτηρίαν. "Ὅχι θάνατον, ἀλλὰ ζωὴν. "Ὅχι κόλασιν καὶ τιμωρίαν, ἀλλὰ τιμὰς καὶ στεφάνους. Δὲν εἶναι δυνατόν ἐδῶ νὰ καταβάλλῃς ἀμοιβὴν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν προσφερομένων. Δὲν εἶναι δυνατόν ἐδῶ νὰ κοπιῶσωμεν καὶ νὰ συσσωρεύσωμεν

12. Διὰ τὸν ἑαυτὸν ἐβόλευσε.

πλούτη. "Αν προσφέρης, ὁ ἴδιος ὁ Κύριος τὰ μεταφέρει εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ ἴδιος σου κάνει τὴν προσφορὰν σου περισσότερον ὀφέλιμον. **Ἐ** Δὲν εἶναι δυνατόν ἐδῶ νὰ εὕρης συνοδόν τῶν καταβλήθέντων. Μόνον κάνει τὴν καταβολὴν καὶ ἀμέσως ἀνεβαίνουν, ὅχι διὰ νὰ τραφοῦν ἄλλοι στρατιῶται, ἀλλὰ διὰ νὰ φυλαχθοῦν πρὸς χάριν σου μὲ ἀφθονον κέρδος. "Ὅσα θὰ δώσης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ πάρης πάλιν ἐδῶ, ἐκεῖ, ὅμως, θὰ τὰ πάρης μὲ μεγάλην τιμὴν καὶ θὰ ἀπακομίσης μεγαλύτερα καὶ πνευματικώτερα κέρδη. "Ἐδῶ, τὰ διδόμενα ἀποτελοῦν ἀπαίτησιν, ἐνῶ ἐκεῖ εἶναι τόκος, δάνειον καὶ ὀφελή. Διότι ὁ Θεὸς σου ἔδωσε καὶ χρεώγραφα. «Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἔλαβε τὸν πτωχόν, δανείζει τὸν Θεόν», λέγει¹³. Τοῦ ἔδωσεν ἀρροθῶνα¹⁴ καὶ ἔγγυθας, ἄν καὶ εἶναι ὁ Θεός. **☩☩☩** Ποῖα εἶναι ἡ ἔγγυθας; Τὰ πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς, τὰ αἰσθητὰ καὶ τὰ πνευματικά, ποῦ εἶναι προσμια τῶν μελλοντικῶν.

Διαί, λοιπόν, ἀναβάλλεις καὶ διατάξεις, ἐνῶ ἔλαβες, τόσοσιν πολλὰ καὶ ἐλπίζεις νὰ λάβῃς περισσότερα; Τὰ ἔλαβες, εἶναι τὰ ἀκόλουθα "Ὁ Θεὸς σου ἔπλασε τὸ σῶμα, ὁ ἴδιος σου ἔδωσε ψυχὴν, μόνον ἐσὲ ἀπὸ τὰ ἔντα τῆς γῆς ἐτίμησε μὲ τὸ λογικόν, σου ἔδωσε τὴν κυριαρχίαν ὅλων τῶν ὄντων, σου ἐχώρισε τὴν δύναμιν νὰ τὸν γνωρίσης, προσέφερε τὸν Υἱόν του πρὸς χάριν σου, σου ἑθώρησε βάπτισμα, ποῦ εἶναι γεμῆτο ἀπὸ τόσα ἀγαθὰ, σου ἔδωσεν ἱεράν τράπεζαν, σου ὀπασχέθη τὴν βασιλείαν καὶ τὰ ἀπόρητα ἀγαθὰ. "Αφοῦ, λοιπόν, ἔλαβες τόσα πολλὰ καὶ πρόκειται νὰ λάβῃς περισσότερα, (θιτὶ θὰ εἰπῶ πάλιν τὰ ἴδια), **Ἐ** βδισαπέρεσαι τόσοσιν διὰ τὰ χρήματα ποῦ χάνονται; Καὶ ποῖαν συγχώρησιν θὰ ἔχῃς;

13. Ματθ. 19, 17.

14. "Αρροθὸν εἶναι ἡ ἔγγυθας, ἡ ἐσφάλεια, ἡ προκαταβολή.

"Ἀλλὰ θλίψεις τὰ παιδιά σου καὶ δι' αὐτὰ ἀρνεῖσαι νὰ προσφέρῃς; Μὰ, διδάξε καὶ αὐτὰ νὰ ἐπιδιώκουν τὰ παρόμοια κέρδη. Διότι ἐάν εἴχες δανείσει χρήματα καὶ σοῦ ἔδιδαν τόκον, ὁ δὲ ὀφειλέτης σου ἦτο συνεπής εἰς τὰς ὑποχρεώσεις του, χιλίας φορὰς θὰ ἐπρωτιμοῦσες ἀντὶ τῶν χρημάτων νὰ ἀφήσης εἰς τὸ παιδί σου τὸ γραμματίον, ὥστε νὰ ἔχη πολλὰ ἔσοδα καὶ νὰ μὴ ἀναγκάζεται νὰ γυρῆ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ νὰ ζητῆ ἄλλου διὰ νὰ δανεισθῶν. Καὶ τώρα αὐτὸ τὸ γραμματίον δῶσε εἰς τὸ παιδί σου καὶ ἀφῆσέ του ὀφειλέτην τὸν Θεόν.

Σὺ, ὅμως, τὰ μὲν χωράφια σου δὲν τὰ πούλας διὰ νὰ τὰ ἀφήσης εἰς τὰ παιδιά σου, καὶ τὰ ἀφήνεις, διὰ νὰ τοὺς μένουν τὰ ἔσοδα α' καὶ ἔτσι τὸ περισσεῖμα τῶν χρημάτων τους νὰ γίνῃ μεγαλύτερον. Τὸ δὲ γραμματίον αὐτὸ, ποῦ εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ κάθε περιουσίαν καὶ ὅλα τὰ ἔσοδα καὶ φέρει τόσοσιν καρπούς, φοδεῖσαι νὰ τὸ ἀφήσης; Καὶ μάλιστα ὅταν γνωρίζῃς καλά, ὅτι καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἀφήσης, θὰ τὸ πάρῃς, ὅταν θὰ φύγῃς μαζὶ σου. Διότι τὰ πνευματικὰ πράγματα εἶναι αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἔχουν μεγάλην μεγαλωρίαν.

Κατὰ συνέπειαν, ἔς μὴ ρίπτωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας εἰς τὴν πτωχείαν, ὅτε νὰ γινώμεθα ἀπάνθρωποι καὶ σκληροὶ εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τοὺς ἴδιους, ἀλλ' ἔς ἐμπορευθῶμεν τὴν καλὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, **Ἐ** ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ τὴν πάρωμεν, ὅταν θὰ φύγωμεν ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ εἰς τὰ παιδιά μας νὰ τὴν ἀφήσωμεν καὶ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ νὰ ἐπιτύχωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλευθροσίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μαζὶ μὲ τὸν ὅποιον εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει ἡ δόξα, τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΖ' (67)

(Ματθ. κζ', 12 - 32)

661 «Και εισηλθόν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν καὶ ἔγρα-
λεν ἐπὶ τοῖς θύραις ἐκεῖνους πάλιν ἔγραψεν εἰς τὸν ναὸν
καὶ ἀνεκτοδομήσῃς τὴν τραπεζίαν τῶν ἀργυραμοιβῶν, καθὼς καὶ τὰ
καθίσματα, ἵπου ἐκδόθηεν αὐτοὶ πάλιν ἐπιπέσαν τῆς περιστάσεως.
Καὶ λέγει εἰς αὐτούς: Ἐἶναι γραμμένον, ἔτι ὁ οἶκός μου θὰ ὀνομα-
σθῆ οἶκος προσευχῆς¹, σεις, ὅμως, τὸν ἱκάνετε σφίλιον λι-
στῶν².

11 Τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰωάννης. Ἄλλ' ἐκεῖνος τὸ
γράφει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ εὐαγγελίου του³, ἐνῶ ὁ Μα-
τθαῖος εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ. Συνεπῶς, εἶναι φυσικὸν νὰ
συνέθῃ δύο φορές ἡ πράξις αὐτῆ καὶ μάλιστα εἰς δια-
φορετικούς χρόνους. Καὶ αὐτὸ γίνεται φανερόν καὶ ἀπὸ
τῆς ἐποχῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τῶν Ἰουδαίων. Πρα-
γματικῶς, εἰς τὸν Ἰωάννην τὸ γεγονός αὐτὸ συνέθῃ κα-
τὰ τὴν εορτὴν τοῦ Πάσχα⁴, ἐνῶ ἐδῶ πολὺ πρό αὐτοῦ
Ἐπίσης, ἐκεῖ οἱ Ἰουδαῖοι ἐρωτοῦν «Ποῖον σημεῖον ἔχεις
νὰ δεῖξῃς εἰς ἡμᾶς;»⁵, ἐδῶ, ὅμως, σιωποῦν, ἂν καὶ τοὺς
ἐπεκρίμωνεν, διότι ὁ Ἰησοῦς ἔθαυμάζετο πλέον ἀπὸ ἄλλους.

Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μεγαλύτεραν κατηγορίαν διὰ
τοὺς Ἰουδαίους, διότι ἂν καὶ μία καὶ δύο φορές προέ-
θῃ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν ἐνέργειαν αὐτήν, αὐτοὶ ἐπέμειναν
εἰς τὴν κατηλείαν καὶ τὸν ἔλεγον ἔχθρον τοῦ Θεοῦ, **6**

1. Ἰω. 56, 7.
2. Ματθ. 21, 12 - 13.
3. Ἰω. 2, 14 - 16.
4. Ἰω. 6, 3, 12.
5. Ἰω. 2, 18.

ἐνῶ ἔπρεπε ἀπὸ ἐδῶ νὰ μάθουν τὸ πόσον ἐτιμοῦσε τὸν
Πατέρα του καὶ πόσῃ δυνάμει εἶχεν ὁ Ἰησῦς. Διότι καὶ
θαύματα ἔκανε καὶ ἔβλεπαν ὅτι οἱ λόγοι του ἦσαν ἀμ-
φονοὶ πρὸς τὰ γεγονότα. Ἄλλ' οὔτε καὶ κάτω ἀπὸ τὰς
συνθήκας αὐτὰς ἐπίστευαν, παρὰ ἀγανακτοῦσαν. Καὶ
ἄλλα αὐτὰ, ἐνῶ ἤκουον τὸν προφήτην νὰ κηρύττῃ καὶ
ἔβλεπαν τὰ μικρὰ παιδιὰ, παρὰ τὴν ἡλικίαν τους, νὰ τὸν
ἐξυμνοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς τοὺς παρουσιάζει ὡς
κατηγγορὸν τοὺς τὸν προφήτην Ἥσαϊαν, ὁ ὁποῖός λέγει·
«Ὁ οἶκός μου θὰ ὀνομασθῆ οἶκος προσευχῆς».

Ἄλλὰ δὲν ἀποδεικνύει μόνον μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν
τὴν δυνάμειν του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅτι ἐθεράπευσε ποικίλα
νοσήματα «Διότι τὸν ἐπλησίασαν χωλοὶ καὶ τυφλοὶ καὶ
τοὺς ἐθεράπευσεν»⁶. **12** καὶ ἔτσι φανερώνει τὴν δυνάμειν
καὶ τὴν ἐξουσίαν του. Αὐτὰ, ὅμως, οὔτε καὶ ἔτσι ἐπίστευ-
ον, ἀλλὰ μαζί μὲ τὰ ἄλλα θαύματα καὶ ἐνῶ ἤκουον τὰ
παιδιὰ νὰ τὸν δοξολογοῦν, αἰσθάνονται πνιγμονὴν καὶ
λέγουν «Ἀκούεις, τί λέγουν αὐτοί;»⁷. Καὶ ὅμως, ὁ Χρι-
στός ἔπρεπε νὰ τοὺς ἐπιπῇ· Δὲν ἀκούετε τί λέγουν αὐ-
τοί; διότι τὸν ὑμνοῦσαν ὡς Θεὸν ἐκεῖνοι.

Τί ἔκανεν, ὅμως, ὁ Κύριος; Ἐπειδὴ εἰς τὰ φανερά
εἶχεν ἀντιρρήσεις, χρησιμοποίησε πάλιν δραστηρικὴν διόρθω-
σιν καὶ λέγει· «Δὲν ἀνεγνώσατε ποτὲ ὅτι ἀπὸ στόμα νη-
πίων καὶ μικρῶν παιδιῶν, πού-θηλάζουσι ἀκόμη, ἔφθειρα-
σαι, Θεέ μου, τέλειον ἔμνον;»⁸ Καὶ σωστὰ εἶπεν «Ἀπὸ
τὸ στόμα», διότι τὸ λεγόμενον δὲν προήρχετο ἀπὸ τοῦ
μυαλοῦ τους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἰσικὴν του δυνάμειν, πού ἐνί-
σχυε τὴν ἀνόριμον γλῶσσαν ἐκεῖνων. **13** Τὸ γεγονός,

6. Ματθ. 21, 14.
7. Ματθ. 21, 16.
8. Ματθ. 21, 16. *22, 8, 3.

αυτό προεκκίνηζε και τους εθνικούς, που ἐφέλλιζαν εἰς τὰ θέματα τῆς θρησκείας καὶ αὐτομάτως ἀμίλησαν δυνατὰ μὲ σὺνεσιν καὶ πίστιν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀποστόλους δὲν ἐδίδετο μικρὰ παρηγορία ἀπὸ τὸ περιστατικὸν αὐτό. Πραγματικά, διὰ τὴν μὴ ἐρίσκωνται εἰς ἀπορίαν διὰ τὸ πῶς θὰ ἠμπορούσαν αὐτοὶ, ποὺ ἦσαν ἀγράμματοι, νὰ ἀναγγεῖλον τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, τοὺς ἐπρόφασαν τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἀπήλασαν ἀπὸ κάθε ἀγωνίας, **9** διότι ἐφάνη ὅτι θὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτοὺς τὴν δύναμιν τοῦ λόγου ἐκεῖνος ποὺ ἔκανε τὰ παιδιά νὰ ψάλλουν τὸν ὕμνον ἐκεῖνον.

Καὶ ὄχι μόνον αὐτὰ, ἀλλὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ φανερώ- νεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦτο καὶ τῆς φύσεως δημιουργός. Τὰ παιδιά, λοιπόν, ἂν καὶ ἦσαν εἰς ἀνάριμον ἡλικίαν, ἠμι- λοῦσαν συνετὰ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν οὐράνιον τάξιν, ἐνῶ οἱ ἀδελφοὶ ἔλεγαν λόγους πλήρεις παραφροσύνης καὶ μανίας. Διότι ἡ κακία εἶναι αὐτοῦ τοῦ εἴδους.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, πολλὰ ἦσαν ἐκεῖνα ποὺ ἐξώργιζαν τοὺς Ἰουδαίους, ὅπως εἶναι, τὸ πλῆθος τοῦ κόσμου ποὺ τὸν ἀκολουθοῦσεν, ἢ ἐκβιάζει τῶν ἐμπόρων, τὰ θαῦμα- τα, ὁ ὕμνος τῶν παιδιῶν, δι' αὐτὸ τοὺς ἐγκαταλείπει πά- λιν⁹ καὶ χαλαρώνει τὸ μέγεθος τοῦ πάθους τῶν, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ ἀρχίσῃ τὴν διδασκαλίαν, μήπως καίόμενοι ἀπὸ φόβου προκαλοῦσιν μεγαλύτερας δυσκολίας **10** εἰς τοὺς λόγους του.

«Ὅταν δὲ τὸ πρωὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πόλιν, ἐπεί- τασεν»¹⁰. Καὶ πῶς πεινᾷ πρωὶ πρωὶ! Ὅταν ἔκανε τὴν παραχώρησιν εἰς τὸ σῶμα, τότε φανερώει καὶ τὸ πάθος

9. Ἠρβλ. Ματθ. 21, 17.
10. Ματθ. 21, 18.

του. «Καὶ ὅταν εἶδε μίαν συκὴν εἰς τὸν δρόμον, ἦλθε πλη- σιὸν τῆς καὶ δὲν εὔρηκε τίποτε ἐπάνω τῆς παρὰ φύλλα μόνου»¹¹. Ἄλλος εὐαγγελιστὴς λέγει ὅτι δὲν ἦτο ἀκό- κμη καιρὸς τῆς καρποφορίας¹². Ἐάν, ὁμῶς, δὲν ἦτο ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, πῶς ὁ ἴδιος εὐαγγελιστὴς λέγει: «Καὶ ἦλθε μήπως εὖρη καρπὸς εἰς αὐτήν»¹³; Ὡστε, εἶναι φανερόν ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὴν γνώμην τῶν μαθητῶν, δεδομένου ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις οἱ εὐαγγ- ελισταὶ γράφουν τὰς προσωπικὰς ἀπόψεις καὶ γνώμας τῶν μαθητῶν. Ὅπως, λοιπόν, ἀποτελεῖ ἀσπῆκιν τῶν μα- θητῶν τὸ ὅτι ἐπήγε πρὸς τὴν συκὴν διὰ τὴν εὖρη καρ- πούς, καθ' ὅμοιον τρόπον εἶναι προσωπικὴ τοὺς γνώμη νὰ νομίζουσι ὅτι τὴν κατηράσθη, ἔπε:δὴ δὲν εἶχε καρ- πούς.

11: Μὰ τότε, διατί τὴν κατηράσθη; Χάριν τῶν μαθη- τῶν του, διὰ τὴν πάρου θάρρος. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, πάν- τοτε ἔκανε εὐεργεσίας, χωρὶς κανένα νὰ τιμωρῇ, ἔπρε- πε νὰ δώσῃ ἀπόδειξιν καὶ τῆς τιμωρητικῆς του δυνάμε- ως, διὰ τὴν μάθουσι καὶ οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι, ἂν καὶ ἠμποροῦσε νὰ ἀποξηράνῃ τοὺς σταυρωτάς του, τοὺς συγχωρεῖ μὲ τὴν θέλησίν του καὶ δὲν τοὺς ἐπρά- νει. Δὲν ἤθελε, θέθασα, νὰ ἀποδείξῃ αὐτὸ εἰς τοὺς ἀν- θρώπους, ἀλλ' ἀπέδειξε τὴν τιμωρητικὴν του δύναμιν εἰς τὸ φυτὸν. Ὅταν δὲ εἰς τύπους, ἢ εἰς τὰ φυτὰ, ἢ εἰς τὰ ἄλογα ζῶα γίνεται κάτι παρόμοιον νὰ μὴ λεπτολογῆς τὰ πράγματα, οὕτε νὰ λέγῃς. **12** Πῶς, λοιπόν, ἐξηράσθη δι- κκαλογημένα ἡ συκὴ, ἐάν δὲν ἦτο καιρὸς τῆς καρποφορίας; Διότι αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς χειροτέρας ἀνοησίας.

11. Ματθ. 21, 19.
12. Ἠρβλ. Μάρκ. 11, 13.
13. Μάρκ. 11, 13.

Ἴσχυρὰ καὶ ἐλάττωσεν τὸ θαῦμα καὶ νὰ θαυμάζησιν καὶ νὰ δοξάζωσιν τὸν θαυματουργόν.

Διότι καὶ διὰ τοὺς χοίρους ποὺ ἐπίνησαν εἶπαν μερικοὶ τὸ ἴδιον, ἐρευνῶντες κατὰ πόσον αὐτὸ ἦτο δίκαιον. Ἄλλ' οὕτε καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ τοὺς δώσωμεν σημασίαν, διότι καὶ τὰ ζῶα αὐτὰ ἦσαν ἄλογα, θπας καὶ τὸ φυτὸν ἐκεῖνο ἦτο ἄψυχον.

Διατί, λοιπόν, παίρνει αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὴν μορφήν ἢ πρᾶξις αὐτῆ καὶ διατί αὐτῆ θεωρεῖται ὡς δικαιολογία τῆς κατάρτας; Ὅπως εἶπα παραπάνω, αὐτὸ ἦτο γνώμη τῶν μαθητῶν. Ἐάν, ὅμως, δὲν ἦτο καιρὸς τῆς καρποφορίας, **Β** ἄσκοπα, λέγουσιν μερικοὶ, δηλοῦται ὁ νόμος ἐδῶ. Διότι καρπὸς τοῦ νόμου ἦτο ἡ πίστις καὶ τότε ἦτο καιρὸς τοῦ καρποῦ αὐτοῦ καὶ τὸν παρήγαγεν αὐτόν. «Ἦθη τὰ χωράφια εἶναι λευκὰ καὶ ὄψιμα πρὸς θερισμόν»¹⁴, λέγει. Καὶ «Σὰς ἀπέστειλα διὰ νὰ θερίζετε ἐκεῖνο, ποὺ οὐδεὶς δὲν ἔχετε κοπιάσει διὰ νὰ σπαρῆ»¹⁵.

Δὲν ὑπαινίσσεται κατὰ παρόμοιον ἐδῶ, ἀλλ' εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σὰς εἶπα, δηλαδή, ἀποκαλύπτει τὴν τιμωρητικὴν του δύναμιν. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀποδεικνύει μὲ τὸ ὅτι εἶπεν «Διότι δὲν ἦτο ἀκόμη καιρὸς». **ΒΒΒ** Ἔτσι, φανερόν ἐστι ἢ ἤθε εἰς τὸ δένδρον πρὸ τοῦ χρόνου τῆς καρποφορίας, ὅχι ἐπειδὴ ἐπεινοῦσεν, ἀλλὰ χάριν τῶν μαθητῶν, οἱ ὅποιοι καὶ ἐθαύμασαν ὑπερβολικὰ, ἂν καὶ εἶχαν γίνῃ μέχρι τότε πολλὰ μεγαλύτερα θαύματα. Ἄλλ' ὅπως σὰς εἶπα, τὸ θαῦμα αὐτὸ ἦτο νέον καὶ παράξενον, διότι τῶρα διὰ πρώτην φοράν εἶδει τὴν τιμωρητικὴν του δύναμιν. Διὰ τὸν λόγον αὐτόν δὲν ἔκανε τὸ θαῦμά του εἰς

14. Ἰωάν. 4, 35.

15. Ἰωάν. 1, 38.

ἄλλο φυτὸν, ἀλλὰ εἰς τὸ πρᾶσινον καὶ θαλαρόν, ὥστε καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ νὰ φανῇ τὸ θαῦμα μεγαλύτερον.

Καὶ διὰ νὰ καταλάβῃς ὅτι τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐγίνε χάριν τῶν μαθητῶν, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ θάρρος, δηλαδή, ἀκουσε τὰ ὅσα λέγει εἰς τὴν συνέχειαν. Τί λέγει λοιπόν; **Β** Καὶ οἱ εἰς τὰ πραγματοποιήσετε μεγαλύτερα θαύματα, ἐάν ἔχετε πίστιν καὶ στηρίζετε τὸ θάρρος σας εἰς τὴν προσευχήν¹⁶. Βλέπετε, ὅτι τὸ πᾶν ἐγίνε δι' αὐτοὺς, διὰ νὰ μὴ φοβοῦνται καὶ νὰ μὴ τρέμουν τὰς ἐπιβουλὰς; **Δ** αὐτὸ καὶ τὸ λέγει διὰ δευτέραν φοράν, διὰ νὰ τοὺς προσήλωσιν εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν πίστιν¹⁷. Διότι δὲν θὰ κάνατε αὐτὸ μόνον, λέγει, ἀλλὰ καὶ ὄρη θὰ μετακινήσετε καὶ ἄλλα μεγαλύτερα θὰ ἐπιτελέσετε, θαυσιζόμενοι εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν προσευχὴν.

Ἄλλ' οἱ ἀλαζόνες καὶ τυφλοὶ ἀπὸ ἐγωισμὸν Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἤθελον νὰ διακόψουν τὴν διδασκαλίαν του, τὸν ἐπλησίασαν καὶ τὸν ἠρώτησαν «Μὲ ποῖαν ἐξουσίαν ἐνεργεῖς αὐτά;»¹⁸ Ἐπειδὴ, δηλαδή, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀμφισβητήσουν τὰ θαύματά του, τοῦ προβάλλοντος τὴν ἐκδίωξιν τῶν ἐμπόρων ἀπὸ τὸν ναόν. Τὸ ἴδιον δὲ φαίνεται ὅτι ἐρώτουσιν καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, **Ε** ἔσω καὶ ἂν δὲν χρησιμοποιοῦσιν τὰς ἰδίας λέξεις. Ἄλλ' ὅπωςδήποτε ἔχουν τὴν ἴδιαν διάθεσιν. Πραγματικὰ, καὶ ἐκεῖ λέγουσιν «Ποῖον σημεῖον ἔχεις νὰ δείξῃς ὅτι ἔχεις τὴν ἐξουσίαν νὰ κάνῃς αὐτά;»¹⁹ Ἄλλ' ἐκεῖ δίδει ὡς ἀπάντησιν τὸ ἔξῃ: «Κρημνίσατε τὸν ναόν

16. Πράξ. 1, 21, 21.

17. Πράξ. 1, 21, 22.

18. Ματθ. 21, 23.

19. Ἰωάν. 2, 18.

αὐτὸν καὶ σὲ τρεῖς ἡμέρας θά τὸν ἀνεγείρω»²⁰, ἐνῶ ἐδῶ τοὺς ἐμβώλλει εἰς ἀπορίαν. Κατὰ συνέπειαν, εἶναι φανερόν ὅτι τότε ἦτο ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ προοίμιον τῶν θαυμάτων, ἐνῶ ἐδῶ ἐπίσκηται πρὸς τὸ τέλος τῆς δράσεώς του.

Ἡ ἐρώτησις τῶν Ἰουδαίων ἔχει τὴν παρακάτω σημασίαν. Κατέλαβες τὸν διδασκαλικὸν θρόνον; Ἐχειροτονήθης ἱερεὺς; Διατί ἔδειξες τόσην μεγάλην ἐξουσίαν εἰς τὸν ναόν; ἐρωτοῦν. Καὶ ὁμοῦ, δὲν ἔκανε τίποτε ποῦ νὰ φανερώη αὐθάδεια, ἀλλ' ἀπλῶς ἐφρόντισε διὰ τὴν εὐταξίαν τοῦ ναοῦ. Ἐπειδὴ, ὁμοῦ, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ εἰποῦν τίποτε ἄλλο, τοῦ ἐπιτίθενται διὰ τὸ ἐνδιαφέρον του αὐτό. **¶** Καὶ ὅταν μὲν ἐξεδίωκε τοὺς ἐμπόρους, δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοῦ φέρουν καμμίαν ἀντίρρησην, λόγῳ τῶν θαυμάτων ποῦ ἐπραγματοποίησεν. Ὅταν τὸν εἶδαν ἐκ ναοῦ, τότε τοῦ ἐπιτίθενται.

Καὶ τί ἔκανεν ὁ Ἰησοῦς; Δὲν τοὺς διδαί κατ' ἐδοῦσαν ἀπάντησιν, διὰ νὰ τοὺς ἀποδείξῃ ὅτι ἐάν ἤθελαν νὰ ἰδοῦν τὴν ἐξουσίαν του, ἠμποροῦσαν, ἀλλὰ, τοὺς ὑποβάλλει τὴν ἀκόλουθον ἀντερώτησιν. «Τὸ θάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἀπὸ ποῦ ἦτο; Ἀπὸ τὸν Θεόν ἢ ἀπὸ ἐπινόησιν καὶ ἐντολὴν ἀνθρώπων;»²¹ Καὶ ποῖα ἡ σημασία αὐτῆς τῆς ἀπαντήσεως καὶ πῶς συνδέεται πρὸς τὸ θέμα; Ἡ ἀπάντησις εἶναι σπουδαιότατη, θέσια, καὶ ἀμέσως ἀπτεται τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς. Πραγματικά, ἐάν ἔλεγαν οἱ Ἰουδαῖοι ὅτι τὸ θάπτισμα τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, θά τοὺς ἔλεγεν Διατί, λοιπόν, δὲν ἐπιστεύσατε εἰς αὐτόν; Διότι, ἐάν ἐπίστευαν, δὲν θά τοῦ ἔκαναν αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν. **¶** Ἐπειδὴ ὁ Ἰωάννης εἶπε διὰ τὸν Κύριον ὅτι:

20. Ἰωβ. 2, 10.
21. Ματθ. 21, 25.

«Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἄξιος νὰ λύσω οὔτε τὸ λουρὶ τῶν ὑποδημάτων του»²², καί «Ἰησοῦ ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ποῦ θά σηκώσῃ ὀλόκληρον τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου»²³, καί «Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»²⁴, καί «Ἐκεῖνος ποῦ ἔρχεται ἀπὸ ἐπάνω καὶ κατὰγεται ἀπὸ τὸν οὐρανόν, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ἅλους»²⁵, καί «Κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρά του καὶ θά καθαρῶσῃ τελείως τὸ ἅλωνα του»²⁶. Ὡστε, ἐάν ἐπίστευαν εἰς τὸν Ἰωάννην, δὲν ὄπηρχε καμμία δυσκολία διὰ νὰ καταλάβουν μὲ ποῖαν ἐξουσίαν πράττει αὐτά.

¶ Εἰς τὴν συνέχειαν, ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι, φερόμενοι μὲ κακίαν καὶ πονηρίαν, ἔλεγαν «Δὲν γνωρίζομεν»²⁷, δὲν τοὺς εἶπεν ὅτι οὔτε ἐγὼ δὲν γνωρίζω, ἀλλὰ τί; «Οὔτε καὶ ἐγὼ σὺς λέγω, μὲ ποῖαν δικαίωμα πράττω αὐτά»²⁸. Βέβαια, ἐάν δὲν ἐγνώριζαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔπρεπε νὰ τοὺς διαφωτίσῃ καὶ νὰ τοὺς διδάξῃ Ἐπειδὴ, ὁμοῦ, ἐφέροντο μὲ κακίαν, δικά ολογημένα, δὲν τοὺς διδαί καμμίαν ἀπάντησιν.

Καὶ διατί δὲν ἀπήντησεν ὅτι, τὸ θάπτισμα τοῦ Ἰωάννου εἶναι ἐπινόησις τῶν ἀνθρώπων; «Ἐφοβοῦντο τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων»²⁹, λέγει ὁ εὐαγγελιστῆς. Εἶδες καρδίαν δισταραμένην; Πάντοτε περιφρονοῦν καὶ ἀπισθοροῦν διὰ τὸν Θεόν καὶ πράττουν τὰ πάντα διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι καὶ τὸν Ἰωάννην διὰ τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἐφοβοῦντο, ὅχι ἐπειδὴ ἐσεβόητο αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς

22. Λουκ. 3, 15.
23. Ἰωβ. 1, 29.
24. Ἰωβ. 1, 31.
25. Ἰωβ. 3, 31.
26. Ματθ. 3, 12.
27. Ματθ. 21, 27.
28. Ματθ. 21, 27.
29. Ματθ. 21, 26.

ἀνθρώπους είχαν ἀπὴν τὴν στάσιν πρὸς αὐτόν. Ἐπίσης, διὰ τοὺς ἀνθρώπους δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσουν εἰς τὸν Χριστόν. Καὶ ἀπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν ἐγεννῶντο ὅλα τὰ κακὰ δι' αὐτούς.

¶ Ἐπειτα, τοὺς λέγει· «Τί σὰς φαίνεται δι' αὐτὸ ποῦ θὰ σὰς εἶπω; Ἐνας ἄνθρωπος εἶχε δύο υἱούς. Καὶ εἶπεν εἰς τὸν πρῶτον· Παιδί μου, πῆγαινε σήμερα καὶ δοῦλεψε εἰς τὸ ἀμπέλι μου. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν· Δὲν θέλω νὰ ὑπάγω. Ὑστερα, ὁμοίως, μετεμέληθη καὶ ἐπήγευ. Καὶ ἀφοῦ ἦλθεν εἰς τὸν δεύτερον υἱόν, εἶπε τὰ ἴδια. Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη καὶ εἶπεν· Ἐγὼ, κύριε, πηγαίω. Καὶ δὲν ἐπήγευ. Ποίος ἀπὸ τοὺς δύο ἔκανε τὸ θέλημα τοῦ πατέρα; Λέγουν εἰς αὐτόν· Ὁ πρῶτος»³⁰.

Πάλιν μὲ παραβολὰς τοὺς ἐλέγχει, ὑπαιτισσόμενος ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν ἀγνωμοσύνη αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν εὐπειθειαν τῶν ἐθνικῶν, ποὺ θεωροῦντο τελείως ἀπιστοί. Διότι τὰ δύο αὐτὰ παιδιὰ αὐτὸ φανεροῦν, πρῶγμα ποῦ συνέθη, ἄλλωστε, καὶ εἰς τοὺς ἐθνικούς καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Πραγματικά, οἱ ἐθνικοὶ, ἂν καὶ δὲν ἔδωσαν καμμίαν ὑπόσχασιν ὅτι θὰ ὑπακούσουν καὶ χωρὶς νὰ γίνουσι ἀκροαταὶ τοῦ νόμου, ἄπέδειξαν τὴν ὑπακοήν τους μὲ τὰ ἔργα. Ἀντίθετα, οἱ Ἰουδαῖοι, ἂν καὶ ὑπεσχέθησαν ὅτι· «Ὅλα ὅσα θὰ διατάξῃ ὁ Θεός, θὰ τὰ ἐφαρμόσωμεν καὶ θὰ τὰ ὑπακούωμεν»³¹, τὰ παρήκουσαν μὲ τὰ ἔργα τους.

Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, διὰ νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἰδέαν ὅτι τοὺς ὠφελεῖ ὁ νόμος, τοὺς ἀποδεδεικνύει ὅτι αὐτὸς ὁ νόμος τοὺς καταδικάζει. Τὸ ἴδιον, ἐξ ἄλλου, λέγει καὶ ὁ Παῦ-

30. Ματθ. 21, 28 - 31.

31. Ἰεζ. 18, 8.

λος· «Διότι δίκαιοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶναι ὄχι ὅσοι ἀκούουν ἀπλῶς τὸν θεῖον νόμον ἀναγινωσκόμενοι, ἀλλ' ὅσοι φυλάττουν τὸν νόμον, αὐτοὶ θὰ ἀνογνωρισθοῦν δίκαιοι»³². Διὰ τὸν λόγον αὐτόν, διὰ νὰ τοὺς κἀνὴ νὰ καταδικάσουν μόνοι τοὺς τὸν ἑαυτὸν τοὺς, προτοιμάζει ἐστὶ τὰ πράγματα, ὥστε αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ θυγάουν τὴν ἀπόφασιν. Αὐτὸ κάνει καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀμπέλωνος ποῦ ἀκολουθεῖ. Καὶ διὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ αὐτὸ, ἀποδίδει τὴν κατηγορίαν εἰς ἄλλο πρόσωπον. Ἐπειδὴ, δηλαδὴ, δὲν ἤθελαν νὰ παραδεχθοῦν ὅτι εὐθείας τὴν ἐνοχίην τους, ἰδὲ μὲ τὴν παραβολὴν τοὺς φέρει ἐκεῖ ποῦ ἤθελαν. Ὅταν δὲ ἐθγάλαν τὴν ἀπόφασιν, χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν καλὰ τὸ θαυότερον νόημα τῶν λεγομένων, τότε τοὺς ἀποκαλύπτει πλέον τὴν συνεισκιωμένην σημασίαν καὶ τοὺς λέγει· «Διότι οἱ τελῶνα καὶ αἱ πόρνα προλαμβάνουν ἑσὰς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἤλθεν ὁ Ἰωάννης πρὸς σὰς κηρύττων συμπεριφορὰν καὶ θλον συμμορφωμένον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς δικαιοσύνης καὶ δὲν ἐπιστεύσατε εἰς αὐτόν. Οἱ τελῶνα, ὁμοίως, καὶ αἱ πόρνα ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. Σεῖς δὲ, ἐταν τοὺς εἶθατε νὰ πιστεύουν οὔτε κἀν ὕστερα μετεμέληθητε, ὥστε νὰ πιστεύετε καὶ σεῖς εἰς αὐτούς»³³. Διότι ἐάν ἐλεγεν ἀπλῶς, ὅτι αἱ πόρνα σὰς προλαμβάνουν, ἀσφαλῶς, ὁ λόγος του θὰ τοὺς ἐφαίνετο θαρῶς. Ἦρα ὁμοίως, ποῦ ἀποφαίνεται σύμφωνα καὶ μὲ τὴν ἰδικὴν τους γνώμην, τοὺς φαίνεται ἄλαφρός. ¶ Δι' αὐτὸ προσθέτει καὶ τὴν αἰτίαν. Καὶ ποῖα εἶναι αὕτη; «Ἦλθε», λέγει, «ὁ Ἰωάννης πρὸς σὰς, ὄχι πρὸς ἐκεῖνους. Καὶ ὄχι μόνον αὐτὸ, ἀλλ' ἤλθεν, κηρύττων συμπεριφορὰν καὶ θλον συμμορφωμένον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς δικαιοσύνης». Οὕτε

32. Ἰημ. 2, 18.

33. Ματθ. 21, 31 - 32.

έχετε, θέβαια, τὴν δυνατότητα νὰ τὸν κατηγορήσετε ὅτι ἦτο ἕνας ἀβίφορος, ποὺ καθόλου δὲν ὠφελοῦσε, ἀλλ' ἀντιθέτως ἡ ζωὴ τοῦ ἦτο ἀνεπίληπτος καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μεγάλον, καὶ ὅμως δὲν τὸν ἐπροσέξατε.

Μαζὶ μὲ αὐτὸ, τοὺς ἀποδίδαι καὶ ἄλλην κατηγορίαν, τὸ ὅτι οἱ τελῶνας τὸν ἐπροσέξαν καὶ τὸν ἐπίστευσαν. **6628** Καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἄλλο, ὅτι δὲν ἐπίστευσαν οὔτε καὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτοῦς. Βέβαια, ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν πρὶν ἀπὸ ἐκείνους, ἀλλὰ τὸ ὅτι δὲν ἐπίστευσαν οὔτε ὕστερα ἀπὸ αὐτοῦς, εἶναι κάτι ποὺ δὲν δεχεται καμμίαν συγγνώμην. Ἐπίσης, ἀποτελεῖ ἀνεκφραστοῦν ἔπαινον ἐκείνων καὶ ἀνάλογον κατηγορίαν δι' αὐτοῦς. Ἦλθε πρὸς σᾶς, ἀλλὰ δὲν τὸν δευχθήκατε. Δὲν ἐπήγε πρὸς ἐκείνους, καὶ τὸν ἐδέχθησαν. Οὔτε ἐκάνετε διδασκάλους σας ἐκείνους. Κότταξε μὲ πόσους τρόπους ἀποδεικνύει τὸν ἔπαινον ἐκείνων καὶ τὴν κατηγορίαν αὐτῶν. Πρὸς σᾶς ἦλθεν, ὅχι πρὸς ἐκείνους. Σεῖς δὲν ἐπίστευσάτε, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐσκοινώλισεν ἐκείνους. Αὐτοὶ ἐπίστευσαν, ἀλλ' αὐτὸ δὲν σᾶς ὠφέλησεν.

Τὴν δὲ λέξιν, «προλασθάνου», δὲν τὴν εἶπε διὰ νὰ δείξη ὅτι θὰ ἀκολουθήσουν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. **13** ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς δηλώσῃ ὅτι εἶχαν τὴν ἐλπίδα νὰ συμβῆ αὐτό, ἐάν τὸ θελήσουν. Διότι τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ εὐρίσκονται εἰς χαμηλὴν πνευματικὴν στάθμην, τίποτε δὲν τοὺς παρακινεῖ ὅσον, ὅσον ἡ ζήλεια. Δι' αὐτὸ καὶ λέγει συνεχῶς: «Οἱ πρῶτοι θὰ γίνουν τελευταῖοι, καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι». Δι' αὐτὸ, ἐπίσης, ἔφερον εἰς τὸ μέσον τὰς πόρναις καὶ τοὺς τελῶνας, διὰ νὰ τοὺς κινήσῃ τὴν ζήλειαν. Διότι τὰ δύο αὐτὰ φοβερὰ ἁμαρτήματα γεννιῶνται ἀπὸ κακὸν ἔρωτα, τὸ μὲν ἕνα ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῶν σαρκῶν, τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τὴν δίψαν τῶν χρημάτων.

Τοὺς ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὸ ἀκριβῶς σημαίνει νὰ ὀ-

πακοῦν κανεὶς εἰς τὸν νόμον, τὸ νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Ἰωάννην. Συνεπῶς, δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς θείας χάριτος μόνον τὸ νὰ εἰσέλθουν αἱ πόρναι εἰς τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ καὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν. Δηλαδή, δὲν εἰσῆλθαν παραμένουσαι πόρναι, ἀλλὰ, ἀφοῦ ὑπήκουσαν καὶ ἐπίστευσαν καὶ ἐκαθαρίσθησαν καὶ ἠλλαξαν διαγωγὴν, τότε εἰσῆλθαν.

14 Εἶδες μὲ ποῖον τρόπον κατέστησε τὸν λόγον ἐλαφρότερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον, μὲ τὴν παραβολὴν καὶ τὴν προσθήκην τῶν πορνῶν; Δὲν τοὺς εἶπεν, δηλαδή, κατ' εὐθείαν; Διατί δὲν πιστεύετε εἰς τὸν Ἰωάννην; ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ ἦτο πῶς χειρότερον, μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ τοὺς τελῶνας καὶ τὰς πόρναις καὶ ὕστερα προσέθεσεν αὐτὸ καὶ τοὺς ἠλεγξε ἀπὸ τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ σειράν τῶν πραγμάτων καὶ τοὺς ἀπέδειξεν ὅτι τὰ πάντα πράττουσι ἀπὸ τὸν φόβον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ κενοδοξίας. Πραγματικά, καὶ εἰς τὸν Χριστὸν δὲν ἐπίστευσαν διὰ νὰ μὴ τοὺς ἐκδιώξουν ἀπὸ τὴν συναγωγὴν. Ἐπίσης, διὰ τὸν ἴδιον λόγον δὲν εἶχαν τὴν τόλμην νὰ κατηγορήσουν καὶ τὸν Ἰωάννην. Ὅχι ἀπὸ εὐλασθεῖαν, ἀλλὰ ἀπὸ φόβον.

Δι' ὅλα αὐτὰ τοὺς ἠλεγξε μὲ ὅσα εἶπε καὶ ὕστερα κατέφερον ἰσχυρὸν τὸ κῆρυγμα, ὅταν εἶπεν **15** «Σεῖς δέ, ὅταν τοὺς εἶδατε νὰ πιστεύουν, οὔτε κἀν ὕστερα μετεμελήθητε, ὥστε νὰ πιστεύετε καὶ σεῖς εἰς αὐτόν». Βέβαια, ἦτο κακὸν τὸ ὅτι δὲν ἐξέλεξαν τὸ κακὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ μεγαλύτερα ἦτο ἡ κατηγορία διὰ τὸ ὅτι δὲν μετεμελήθησαν. Αὐτὴ εἶναι, ἄλλωστε, καὶ ἡ κυρία αἰτία, διὰ τὴν ὅποιαν πολλοὶ γίνονται πονηροί, πράγματα ποὺ καὶ τώρα θλέπω μερικoὺς νὰ παθαίνουν, κατεχόμενοι ἀπὸ βαρεῖαν ἀνοισηθῆσαν.

Κοινῶς, ὅμως, ἄς μὴ συμπεριφέρεται ἔτσι, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀκόμη καταπέσῃ εἰς τὸν χειρότερον βαθμὸν

της κακίας, ὡς μὴ ἀπελπίζεται διὰ τὴν δυνατότητα μεταβολῆς του πρὸς τὸ καλλίτερον. Διότι εἶναι εὐκόλουν νὰ ἐξέλθῃ κανεὶς ἀπὸ τὰ θάρραρα τῆς κακίας. Ἡ δὲν ἤκούσατε ὅτι ἐκεῖνη ἡ πόρνη, ποὺ εἶχε ξεπεράσει τοὺς πάντας εἰς τὴν ἀσέλγειαν, ἐπεσκίασεν ἄλλους εἰς εὐσέβειαν; **¶** Δὲν ἀναφέρομαι εἰς τὴν πόρνην τῶν εὐαγγελίων, ἀλλὰ εἰς τὴν πόρνην τῶν ἡμερῶν μας, ποὺ κατήγεται ἀπὸ τὴν Φουλίκτην, τὴν πᾶρ παράνομον καὶ ἀμαρτωλὴν περιοχὴν. Πραγματικὰ, καὶ αὐτὴ ἦτο κάποτε πόρνη, ποὺ κατεῖχε τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν σκηνὴν τῶν θεάτρων καὶ τὸ ὄνομά της ἦτο γνωστὸν παντοῦ, ὄχι μόνον εἰς τὴν ἰδικὴν μας πόλιν, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Καππαδοκίας. Αὐτὴ πολλὰς περιουσίας ἐσκόρπισε καὶ πολλοὺς ἐγκατέλειπεν ὀρφανούς. **¶** Ἐπίσης, πολλοὶ τὴν κατηγοροῦσαν διὰ μαγείαν, ὅτι, δηλαδὴ, ὄχι μόνον μὲ τὴν ὀρασιότητα τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ μαγικά φίλτρα ἐπλάκε τὰ δίκτυα ἐκείνων. Κάποτε δὲ συνέλαβεν εἰς τὰς πλεκτάνας της καὶ τὸν ἀδελφὸν τῆς βασιλείσης, διότι ἦτο πολὺ μεγάλη ἡ δύναμις της. Ἄλλ' ἀπότομα καὶ ἀφνωστικὰ, δὲν γνωρίζω πῶς, ἢ μάλλον τὸ γνωρίζω καλὰ, ἠθέλησε καὶ μετανόησε καὶ προσέειπε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, περιεφρόνησεν ὅλα ἐκείνα καὶ ἀπέριψε τὰς μαγείας τοῦ διαβόλου καὶ ἔτρεξε πρὸς τὸν οὐρανόν. Μολοῦντι δὲν ὑπῆρχε τίποτε πρὸ αἰοχρόν ἀπὸ αὐτῆν, ὅταν εὗρισκετο εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου, ἐν τούτοις, μετὰ τὴν μετανόειάν της, πολλὰς γυναῖκας ὀψασκέλιζε μὲ τὴν ὑπερφολικὴν της ἐγκράτειαν **¶** καὶ ἐφόρεσε σάκκον μετανόειας καὶ συνεχῶς μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐπεδίθετο εἰς τὴν ἀσκήσιν. Δι' αὐτὴν ἐστενοχωρήθη καὶ ὁ Ὁπαρχος καὶ οἱ στρατιῶται ἀπλίσθησαν, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὴν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν σκηνὴν, οὕτε νὰ τὴν ἀποσπάσουν ἀπὸ τὰς παρθένους (τοῦ μοναστηρίου) ποὺ τὴν εἶχον δεχθῆ. Αὐτὴ, λοιπόν, ἀφοῦ ἠξιώθη νὰ συμμετάσχη εἰς τὰ ἀπόρρητα μυστήρια καὶ ἔβειξε ζῆλον ἀντάξιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἔτσι ἐτελείωσε

τὴν ζωὴν της, ἀφοῦ ἐκαθαρίσθη ἀπὸ κάθε ἀμαρτίαν μὲ τὴν θείαν χάριν καὶ ἔβειξε μεγάλην εὐσέβειαν μετὰ τὸ θάπτισμα. Πραγματικὰ, δὲν ἐπέτρεψεν οὕτε νὰ τὴν ἀντικρύσουν ἀπὸπῶς οἱ ἄλλοτε ἔρασταί της, ποὺ ἦλθαν δι' αὐτὸν τὸν σκοπόν, ἀλλ' ἀπεμύνησε τὸν ἑαυτὸν της καὶ ἐζῆσεν ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὡς νὰ εὗρισκετο εἰς φυλακὴν. **¶** Ἔτσι, θὰ γίνων οἱ τελευταῖοι πρώτοι, καὶ οἱ πρώτοι τελευταῖοι. Ἔτσι, πρέπει συνεχῶς ἡ ψυχὴ μας νὰ εἶναι φλογισμένη ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τίποτε δὲν θὰ σὲ ἔμποδίσῃ νὰ γίνῃς μεγάλος καὶ ἄξιος θαυμασμοῦ.

Κανένας, λοιπόν, νὰ μὴ ἀπελπίζεται, ἐπειδὴ εὐρίσκεται εἰς τὴν κακίαν, ὅπως, πάλιν, κανεὶς ὡς μὴ ἐπαναπαύεται, ἐπειδὴ εἶναι ἐνάρετος, οὕτε νὰ στηρίξῃ τὸ θάρρος του εἰς αὐτὸ τὸ γεγονός, διότι πολλὰς φορές θὰ τὸν προσπεράσῃ ἡ πόρνη. Οὕτε ὁ ἀμαρτωλὸς νὰ ἀπελπίζεται, ἐπειδὴ ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ ξεπεράσῃ καὶ τοὺς πρώτους ἀκόμη. Ἄκουσε τί λέγει ὁ Θεὸς πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ: «Εἶπα εἰς αὐτὴν, ἀφοῦ διέπραξεν ἕλας αὐτὰς τὰς πορνείας, ἐπίστρεψε εἰς ἐμέ, ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεψεν». **¶** Ὅταν ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν θερμὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, δὲν ἐνθουμείται τὰ προηγούμενα ἀμαρτήματά μας. **¶** Ὁ Θεὸς δὲν ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ἀνειδίκε τὰ περασμένα, οὕτε λέγει: Διατί τόσον χρόνον ἀπουσίαζες, ἀν μετανόησωμεν. Ἄλλὰ μὰς ἀγαπᾷ, ὅταν γυρίσωμεν κοντὰ του, ἀρκεῖ μόνον νὰ γυρίσωμεν ὅπως πρέπει.

Ἄς προσκολληθῶμεν, λοιπόν, εἰς τὸν Θεὸν μὲ δύναμιν καὶ ὡς προσηλώσωμεν τὰς καρδίας μας εἰς τὸν φῶτον αὐτοῦ. Διότι παρόμοια γεγονότα συνέβησαν ὄχι

21. Ἱερ. 3, 2.

μόνον εις την Κοινήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Πραγματικά, ποῖος ἦτο χειρότερος ἀπὸ τὸν Μανασσῆ;³⁵ Καὶ ὅμως, ἠμπόρεσε νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεόν. Ἐπίσης, ποῖος ὑπῆρξε μακαριώτερος τοῦ Σολομῶντος; Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅταν ἠδιαφόρησεν. Μᾶλλον, ὅμως, ἠμποροῦ νὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι καὶ τὰ δύο συνέθησαν εἰς ἓνα πρόσωπον, εἰς τὸν Δαυὶδ, τὸν πατέρα τοῦ Σολομῶντος, **Ε** διότι, πραγματικά, αὐτὸς ὑπῆρξε καὶ καλὸς καὶ κακὸς κατὰ δικαιοσύνην. Ἀλλὰ καὶ ποῖος ὑπῆρξε πρὸ εὐτυχίας ἀπὸ τὸν Ἰούδαν; Καὶ ὅμως, ἔγινε πρῶτος. Ποῖος, ὅμως, ἦτο ἀθλιώτερος ἀπὸ τὸν Ματθαῖον; Ἀλλ' ἔγινεν εὐαγγελιστὴς. Ποῖος χειρότερος τοῦ Παύλου; Ἀλλ' ἔγινεν ἀπόστολος. Ποῖος πρὸ θερμῆς ἀπὸ τὸν Σίμωνα; Καὶ ὅμως, ἔγινεν ἀθλιώτερος ὧν. Πόσας ἄλλας παρομοίας μεταβολὰς θέλεις νὰ ἴδῃς, πρὸ συνέθησαν παλαιότερα καὶ τώρα συμμένουν κάθε ἡμέραν;

Δι' αὐτὸ, λοιπὸν, σοῦ λέγω, νὰ μὴ ἀπελπίζεσαι ὅτε ἐκεῖνος, πού εὐρίσκειται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ θεάτρου, **667** οὐτε ἐκεῖνος, πού εἶναι μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, νὰ ἔχῃ ὑπερθολικὴν πεποίθησιν καὶ θάρρος. Διότι πρὸς αὐτὸν λέγει: «Ἐκεῖνος πού ἔχει τὴν ἰδέαν ὅτι στέκεται καλὰ, ὡς προσέχῃ μήπως πέσῃ»³⁶, καὶ πρὸς ἐκεῖνον: «Μήπως δὲν σηκώνεται ἐκεῖνος πού ἔπεσεν»³⁷; καὶ

35. Μανασσῆς. Βασιλεὺς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα (627 - 608 π.Χ.), αὐτὸς τοῦ Ἰεζεκιὰ καὶ τῆς Ἰουδαίας. Ἐκπεσε εἰς τὴν εὐθελολογίαν καὶ εὐτυχίαν μεταξὺ τῶν Ἰλλων καὶ τῶν Ἰσραηλίων τοῦ θεοῦ Βασιλῆος, πρὸς αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐθαύμαζον πικρὰ εἰς τὴν κατὰ τὸν Ἰνάνην. Ἀπῆλθεν ἀιματωτὸς εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ κατόπις μετανόησεν. Ὅταν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐθαύμαζον μὲ πόνον θεοῦ. Τὰ σχετικά μὲ αὐτὸν ἀναφέρονται εἰς: Α' Βασιλ. 21, 1 - 18 καὶ Β' Παρ. 38, 1 - 20.

36. Α' Κορινθ. 10, 12.

37. Ἰερ. 6, 4.

«Σηκώσατε τὰ πεσμένα χέρια καὶ τὰ παραλυμένα γόνατα»³⁸. Ἐπίσης, πρὸς τοὺς θεωρουμένους πιστοὺς λέγει: Ἰμνηγορεῖτε. Ἐνθ' πρὸς τοὺς ἄλλους τὸνίζει: «Σήκα ἐπάνω σοῦ, πού κοιμάσαι τὸν ὕπνον τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀναστήσου ἀπὸ τὸν θάνατον»³⁹.

Αὐτοὶ πρέπει νὰ διαφυλάξουν τὴν ἀρετὴν πού ἔχουν, ἐνθ' ἐκεῖνοι νὰ γίνουν ὅτι δὲν εἶναι. Αὐτοὶ νὰ διατηρήσουν τὴν ὑγείαν, ἐκεῖνοι δὲ νὰ ἀπολλαγῶν ἀπὸ τὴν ἀσθενεῖαν. Εἶναι, θέσασα, ἀσθενεῖς, ἀλλ' εἶναι γεγυῶς ὅτι πολλοὶ ἀσθενεῖς γίνονται καλὰ, καὶ πολλοὶ ὕγειοι, ὅταν ἀδιαφορήσουν, ἀσθενοῦν. Πρὸς τοὺς πρῶτους, λοιπὸν, λέγει ὁ Κύριος: «Ἰδοὺ τώρα ἔχεις γίνεαι ὕγιος. Πρόσεξε νὰ μὴ ἁμαρτάνῃς πλέον διὰ νὰ μὴ σοῦ συμβῆ τίποτε χειρότερον»⁴⁰, **ΕΒ** ἐνθ' πρὸς τοὺς ἄλλους λέγει: «Θέλεις νὰ γίνῃς ὕγιος; Σήκα ἐπάνω, πάρε τὸ κρεβάτι σου καὶ πήγαινε εἰς τὸ σπίτι σου»⁴¹. Φοβερὰ, πραγματικά, φοβερὰ παράλυσις εἶναι ἡ ἁμαρτία. Μᾶλλον, ὅμως, δὲν εἶναι μόνον παράλυσις, ἀλλὰ καὶ πρὸ χειρότερον, διότι ὁ παρόμοιος ἀνθρώπος δὲν εὐρίσκειται μόνον εἰς ἀδυναμίαν ἔναντι τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ ἔναντι τῶν κακῶν.

Καὶ ὅμως, ἔστω καὶ ἂν εὐρίσκειται εἰς αὐτὴν τὴν κατάσταση, ἂν βελήσῃς ὀλίγον νὰ σηκωθῆς, θραύεται ὅλα τὰ δεσμά. Καὶ ἂν ἔχῃς τριάντα ὀκτὼ ἔτη παράλυτος καὶ φροντίσῃς νὰ γίνῃς ὕγιος, κανένας δὲν σὲ ἐμποδίζει. Εἶναι καὶ τώρα κοντὰ σοῦ ὁ Χριστὸς καὶ σοῦ λέγει: «Σηκώσε τὸ κρεβάτι σου». Ἀρκεῖ μόνον νὰ βελή-

38. Ἦο. 35, 8. Ἐβρ. 12, 12.

39. Ἦο. 5, 14.

40. Ἰωάν. 6, 14.

41. Ἰωάν. 5, 8 - 9.

σης να σηκωθείς, να μη απελπισθής. Δέν έχεις άνθρωπον, μήπως; 'Αλλ' έχεις τόν Θεόν. Δέν έχεις εκείνον πού θά σε βάλῃ εἰς τήν κολυμβήθραν; 41 'Αλλ' έχεις εκείνον, πού δέν θά σε ἀφήσῃ νά χρειασθῆς τήν κολυμβήθραν. Δέν έχεις εκείνον, πού θά σε ρίξῃ ἐκεῖ; 'Αλλ' έχεις εκείνον πού σέ διατάσσει νά σηκώσῃς τὸ κρεβάτι σου. Δέν ἔμπορείς νά εἰπῆς: «Ἐγὼ δὲ προσπαθῶ νά ἐλθω ἐγώ, προλαβαίνει ἄλλος καὶ καταβαίνει πρὶν ἀπὸ ἐμέ»⁴². Διότι ἐάν θελήσῃς νά καταθῆς εἰς τήν πηγήν, κανένας δέν σέ ἐμποδίζει. Δέν ὀλιγοστεύει, οὔτε σώνειται ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ὡς ἓν μιά πηγὴ πού τρέχει συνεχῶς. Ἀπὸ τὴν ἀφθονίαν αὐτοῦ ὅλοι θεραπεύομεθα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα. Ἄς τὸν ἠλυσίσωμεν, λοιπόν, καὶ τώρα. Διότι καὶ ἡ Ραάβ⁴³ ἦτο πόρνη, ἀλλ' ἐσώθη. Καὶ ὁ ἁγίος ἦτο φονεὺς, 12 ἀλλ' ἔγινε πολίτης τοῦ παραδείσου. Καὶ ὁ μὲν Ἰούδας, εὐρισκόμενος κοντὰ εἰς τὸν διδάσκαλον, ἐχάσθη, ἐνῶ ὁ ληστής εὐρισκόμενος εἰς τὸν σταυρὸν. Ἐγίνε μαθητὴς. Αὐτὰ εἶναι τὰ παράδειγμα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ἔγιναν ἐνάρετοι οἱ μάγοι, ἔτσι ὁ τελὼνης ἔγινεν εὐαγγελιστὴς, ἔτσι ὁ θλασθήμων μετεβλήθη εἰς ἀπόστολον.

Αὐτὰ κότταξε καὶ οὐδέποτε νά μη ἀπελπισθῆς, ἀλλὰ νά ἔχῃς θάρρος καὶ νά σηκώσῃς τὸν ἑαυτὸν σου. Ἄγγισε μόνον τὸν ὁδὸμον πού ὁδηγεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ θά προχωρήσῃς γρήγορα. Νά μη ἀποκλείσῃς τὰς θύρας, νά μη ἀποφράξῃς τὴν εἰσοδόν. Σύντομος εἶναι ὁ καιρὸς τῆς παρουσίας ζωῆς, ὀλιγὸς ὁ κόπος. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἦτο

42. Ἰωάν. 5, 7.

43. Ραάβ. Πόρνη ἀπὸ τῆν Ἰερουζά, ἡ ὁποία ἐκράνη εἰς τὸ σπῆτις τῆς τοῦ ὄσο κατακλύσεως τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Νεπιη καὶ ἐσώθη μόνον αὐτὴ καὶ οἱ ἱερεῖς τῆς κατὰ τὴν ἀποκλήσειν καὶ καταστρεφῆν τῆς πόλεως. Ἡ περι εὐσεβῆς παρῆχονται εἰς: Τησ. Ν. κεφ. 2 καὶ 6.

πολύς, οὔτε καὶ τότε ἔπρεπε νά ἀπελπισθῆς. Καὶ ἂν δέν ὕπασθῃς τὸν καλὸν αὐτὸν κόπον 13 τῆς μετανοίας καὶ τῆς ἀρετῆς, εἰς τὸν κόσμον πάντως θά κουρασθῆς καὶ θά τικλαιπωρηθῆς κατ' ἄλλον τρόπον. Ἐάν, ὁμως, καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ὑπάρχει κόπος, διατὶ νά μη προτιμῶμεν τὸν κόπον πού παρέχει πολὺ καρπὸν καὶ μεγάλην ἀμοιβήν; Μολονότι, θέσια, δέν εἶναι τὸ ἴδιον ὁ κόπος καὶ ὁ ἄλλος κόπος. Διότι ὁ κόπος πού ἀναφέρεται εἰς τὰ θιατικὰ πράγματα συνεπάγεται καὶ συνεχῆς κινδύνους, ἀλλεπαλλήλους ζημίας, 14 ἀκαθόριστον ἐλπίδα, πολλὴν δουλοπρέπειαν καὶ μεγάλην φθορὰν τῶν χρημάτων, τῶν σωμάτων καὶ τῆς ψυχῆς. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἀνταπόδοσις τῶν καρπῶν εἶναι πολὺ καλύτερα τῆς ἐλπίδος μας, ἂν τυχόν, θέσια, εὐλαστήσῃ. Διότι, ὡς γνωστόν, ὁ ἰδρὸς τῶν θιατικῶν πραγμάτων δέν φέρει πάντοτε καρπὸν. Ἄλλὰ καὶ ἐταν δέν χάσῃ μάταια καὶ φέρῃ μεγάλην ἐσοδείαν, πάλιν, ὀλίγον χρόνον διαρκεῖ αὐτῆ. Πραγματικά, ἐταν γηράσῃς καὶ δέν ἔχῃς τὴν δυνατότητα πάλιν νά ἀπολάσῃς καθαρὰ τοὺς κόπους σου, τότε ὁ κόπος σοῦ δίδει τὰς ἀμοιβὰς του. Καὶ ὁ μὲν κόπος πρέπει νά πραγματοποιηθῇ, ἐταν τὸ σῶμα εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀκμὴν του, ἐνῶ ὁ καρπὸς καὶ ἡ τροφή ἔρχεται, ἐταν τὸ σῶμα ἔχη μαρᾶθῃ καὶ παραλύσει 15 καὶ ἔχη μαρᾶνει τὰς ἀσθήσεις ὁ χρόνος. Ἄλλὰ καὶ ἂν δέν τὰς ἐμάρᾶσεν, πάλιν, ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου δέν ἐπιτρέπει τὴν ἀπόλαυσιν.

Ἀντίθετα, εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα δέν εἶναι τὸ ἴδιον. Ἄλλ' ὁ κόπος ἀναφέρεται εἰς τὸ φθειρόμενον καὶ ἀποθνήσκον σῶμα, ἐνῶ ὁ στέφανος ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀθάνατον καὶ εὐατάτων καὶ ἀτελεύτητον στοιχεῖον. Καὶ ὁ κόπος προηγείται καὶ εἶναι σύντομος, ἡ δὲ ἀνταπόδοσις ἀκολουθεῖ καὶ εἶναι ἀπειρος, ὥστε νά ἀναπαυθῆς, πλέον, ἀφοδᾶ, χωρὶς νά περιμένῃς τίποτε τὸ κακόν. Δέν ὑπάρχει, λοιπόν, μεταβολὴ νά φοβηθῆς, οὔτε ἐκπτώσις,

ὅπως ἐδῶ. Τί εἶδους ἀγαθὰ εἶναι αὐτά, λοιπόν, τὰ ἀνασφαλή, τὰ σύντομα καὶ πηλίνα, ποῦ, πρῶτον νὰ φανοῦν, ἐξαφανίζονται καὶ μετὰ πολλοὺς κόπους ἀποκτώμενα; C' Καὶ ποῖα ἀγαθὰ εἶναι ἰσάξια πρὸς ἑκείναι τὰ ἀγαθὰ ποῦ εἶναι σταθερά, δὲν γηρνοῦν, δὲν ἀπαυτοῦν κανένα κόπον καὶ σοῦ δίδουν τὸν στέφανον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν καρπὸν τῶν ἀγῶνων; Πραγματικά, ὅπως περιφρονεῖ τὰ χρήματα καὶ ἐδῶ λαμβάνει τὸν μισθὸν του, ἕπειδὴ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὰς φροντίδας, ἀπὸ τὰς ζηλοτυπίας, ἀπὸ τὰς οὐκοφαντίας, ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις καὶ ἀπὸ τὸν φόβον. Ἐκείνος, ποῦ ζῆ μετ' ἐμὲ συνέσειν καὶ κοσμιότητα, καὶ πρὶν νὰ ἀποδημήσῃ ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν στεφανοῦται καὶ ἀπολαμβάνει, διότι ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ἀσχημοσύνην, τὴν γελοιοποίησιν, τοὺς κινθύνους, τὰς κατηγορίας καὶ δῶν τῶν ἄλλων κακῶν. Καὶ τὰ ἄλλα, ἐπίσης, μέρη τῆς ἀρετῆς καθ' ὅμοιον τρόπον μετὰ δίδουν ἐδῶ τὴν ἀμοιβήν.

B' Ὡστε, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ, ἄς ἀποφεύγωμεν τὴν κακίαν καὶ ἄς προτιμῶμεν τὴν ἀρετήν. Ἐτοί, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν θὰ χαροῦμεν καὶ τοὺς μελλοντικοὺς στεφάνους θὰ ἀπακτῶμεν, τοὺς ὁποίους εἶθε ἴδαι μας νὰ ἐπιτύχωμεν, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΗ' (68)

(Μαθ. κα', 33 - 46)

68D "Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἦτο κάποιος οἰκοδομητής, ὁ ὅποιος ἐφρόνεσεν ἔμπλεον καὶ ἔβαλε γῆρα ἀπὸ αὐτὴν πλάστην καὶ ἔσκαψε μίστα εἰς αὐτὴν λίθην καὶ ἔκτισε πύργον, διὰ νὰ μένων εἰς αὐτὸν οἱ φύλακες καὶ οἱ ἐργάται, καὶ τὴν ἀναπεστεύθη εἰς γεωργὸς καὶ ἀναχώρησεν εἰς ἄλλην χώραν. (Ὅταν δὲ ἐπιληθίσαν ὁ κυρὸς τῆς ἐσθίαιας, ἀπέστειλε τοὺς δούλους του πρὸς τοὺς γεωργοὺς διὰ νὰ παραλάβουν τοὺς καρποὺς του. Καὶ οἱ γεωργοὶ συναθροῦν τοὺς δούλους του καὶ ἄλλοι μὲν ἔδειραν, B' ἄλλοι δὲ ἐφρόνεσαν καὶ ἄλλοι ἐπιβοήθησαν. Πάλιν, ἀπέστειλεν ἕτερον δεσπότης ἄλλους δούλους περισσοτέρους ἀπὸ τοὺς πρῶτους, καὶ ἔκτανεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἴδια. Ἰούτα, ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν τοῦ λέγων Ἠρέπει, τοῦλάχιστον, οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ ἐντραποῦν τὸν υἱὸν μου. Οἱ γεωργοὶ ἡμεῖς, ὅταν εἶδαν τὸν υἱόν, εἶπαν μακάριόν τούτῳ· αὐτὸς εἶναι ὁ κληρονόμος. ἔβητε, ἄς τὸν φονεύσωμεν καὶ ἄς καταλάβωμεν τὴν κληρονομίαν του. Καὶ ἀπὸ τὸν ἔκτανεν, τὸν ἐβόλεον ἔξω ἀπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ τὸν ἐφρόνεσαν. C' Ἦσαν, λοιπόν, εἰς τὸν κύριον τῆς ἡμετέρας, τί εἶναι εἵκαστον νὰ κινήσῃ εἰς τοὺς καλλιεργητὰς ἐκείτους; Λέγουσιν εἰς αὐτόν· Ὅτι ἐξολοθρεύσῃ με θάνατον καὶ τὸν αὐτοὺς ποῦ τόσον κακοὶ εἶναι, καὶ τὴν ἡμετέραν θὰ ἐναγκάσῃ εἰς ἄλλους γεωργούς, εἰ ἔπειτα θὰ δώσουσιν εἰς αὐτὸν τοὺς ὀφειλόμενους καρποὺς εἰς τῆς ἀρχῆς τους. Λέγει εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· Δὲν ἀνεγνώστα ποτὲ εἰς τὰς γραφάς· Αἶθον, τὸν ὅποιον ἀπέρριψαν ἕως ἀκατάλληλον οἱ κτίσται, αὐτὸς ἔγενε τῆς βίτης οἰκοδομῆς καρπῶν καὶ ἀκαρπονητικῶν λίθων; Ἀπὸ τὸν Κύριον ἔγενε αὐτὸ καὶ εἶναι θαυμαστὸν εἰς τὰ μάτια τῶν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο σὺς λέγω, ὅτι θὰ ἀκαρπεθῆ ἀπὸ σὺς ἡ βασιλεία

τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ θεῖται εἰς ἔθνος, τὸ ἕκαστον θὰ παράγῃ τὰ ἀγαθὰ ἔργα, ποὺ εἶναι οἱ καρποὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ θὰ πᾶσῃ μὲ ἰσχυρῆς διαθήκης ἐπὶ τὸν λίθον αὐτῶν, θὰ τακτισθῇ. Ἐκείνον δὲ, ἐπὶ τῷ ὄρει θὰ πᾶσῃ ὁ λίθος αὐτῆς, θὰ τὸν κἀνὴ ἁρῶματα καὶ θὰ τὸν περιτῶσιν ὡς σκόνην².

12 Πολλὰ ὑπαινίσσεται μὲ τὴν παραπάνω παραβολὴν. Ὑπαινίσσεται τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ποὺ ἐδείξεν ἀπὸ ὕψους, τὴν διάθεσιν ποὺ εἶχαν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν διὰ φόνον, τὸ ὅτι δὲν παρελείφθη κανένα ἀπὸ τὰ προσήκοντα διὰ τὴν φροντίδα αὐτῶν, τὸ ὅτι δὲν τοὺς ἀπειτρόφη ὁ Θεός, ὅταν ἐφόνευσαν τοὺς προφήτας, ἀλλ' ἀπέστειλε καὶ τὸν Υἱόν του, τὸ ὅτι ὁ Θεὸς τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτός, τὸ ὅτι μὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ θὰ κατορθώσῃ πολλὰ, τὸ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ὑφίστανται τὴν θειοῦ τιμωρίαν τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ τολμήματος ἐκείνου, τὴν πρόσκλησιν τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ἔκπτεσιν τῶν Ἰουδαίων.

Δι' αὐτὸ καὶ τὴν τοποθετεῖ μετὰ τὴν προφηθεῖσαν, **13** διὰ νὰ δείξῃ καὶ ἔτσι ὅτι τὸ ἔγκλημα τῶν Ἰουδαίων εἶναι πολὺ μεγάλο καὶ δύσκολα συγχωρεῖται.

Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον τὸ ἐπιτυχάνει οὗτό; Διότι, ἐνῶ τόσοι πολλοὶ τοὺς ἐφρόντισεν ὁ Θεός, ἐν ταῦτοις τοὺς ὑπεσκέλισαν αἱ πόρνοι καὶ οἱ τελῶνες, καὶ μάλιστα τοὺς ὑπεσκέλισαν πολλοί. Πρόσεξε, ὁμοῦ, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην πρόνοιαν δι' αὐτούς καὶ τὴν ἀπερίγραπτον ἀδράνειαν αὐτῶν. Προγματικὰ, ὅσα ἦσαν ἔργων καὶ ἀποστολῆ τῶν γεωργῶν, τὰ ἔκανεν ὁ Ἰωῆς. Δηλαδή, ἐτοποθέτησε τὸν φράκτην, **14** ἐφύτευσε τὴν ἄμπελον καὶ ἔλα τὰ ἄλλα. Δι' αὐτούς ἔφησε μικρὰν ἔργον, τὸ νὰ φροντίζον διὰ τὴν ἄμπελον καὶ νὰ διαφυλά-

2. Ματθ. 21, 31 - 41.

ἔνον τὰ ὅσα τοὺς ἐδόθησαν. Διότι τίποτε δὲν παρελείφθη, ἀλλὰ τὰ πάντα ἦσαν εἰς τὴν ἐντέλειαν. Καὶ ὁμοῦ, τίποτε δὲν ἐκέρδισαν, παρὰ τὰς εὐνοϊκὰς συνθήκας καὶ τὴν τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ Θεοῦ δι' αὐτούς. Διότι, ὅταν ἐξῆλθαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, τοὺς ἔδωκε νόμον, τοὺς ἔκτισε πόλιν, τοὺς ὠκοδόμησε ναὸν καὶ τοὺς κατεσκεύασε θυσιαστήριον.

«Καὶ ἀνεχώρησεν εἰς ἄλλην χώραν», δηλαδή, ἐμακροθύμησεν, δὲν τοὺς ἐτιμωροῦσεν ἀμέσως μετὰ τὴν διάπραξιν τῶν ἁμαρτιῶν, διότι ἀποδημίαν ἐνομάζει τὴν μεγάλην του μακροθυμίαν.

«Καὶ ἀπέστειλε τοὺς βούλους αὐτούς», δηλαδή, τοὺς προφήτας, **15** «διὰ νὰ λάβωσιν τοὺς καρπούς», δηλαδή, τὴν ὑπακοήν, ποὺ θὰ τὴν ἀπεδείκνυαν τὰ ἔργα.

Οἱ Ἰουδαῖοι, ὁμοῦ, καὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἐδείξαν τὴν κακίαν τους, ὅχι μόνον διότι δὲν ἀπέβωσαν τοὺς καρπούς, ἀν καὶ ἀπήλαυσαν τὴν μεγάλην φροντίδος ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, πρᾶγμα ποὺ εἶναι βεῖγμα ἀδιαφορίας, ἀλλὰ καὶ διότι ἐφέρθησαν μὲ σιληρότητα πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ δὲν εἶχαν νὰ δώσωσιν, ἐνῶ ἦσαν οφειλέται, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀγανακτοῦν, οὔτε νὰ ἀντιπρῶν μὲ ἀγριότητα, ἀλλὰ νὰ παρακαλοῦν. Αὐτοὶ ὁμοῦ, ὅχι μόνον ἠγανακτήσαν, ἀλλ' ἐγέμισαν τὰ χεῖρά τους μὲ αἷμα καὶ, ἀν καὶ ἦσαν ἐνοχοὶ τιμωρίας, ἐζήτησαν νὰ γίνον τιμωροί. Δι' αὐτὸ ἔστειλε καὶ διὰ δευτέραν καὶ τρίτην φορὰν διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ἡ κακία αὐτῶν καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

«Καὶ διατὶ δὲν ἔστειλεν ἐξ ἀρχῆς τὸν Υἱόν; Διὰ νὰ κατανοήσωσιν τὰ ἐγκλήματά τους ἀπὸ ὅσα ἔκαναν εἰς θάρος τῶν ἄλλων ἀπεσταλμένων καὶ ἀφήσαν τὴν ἀργὴν τους καὶ ἐντραποῦν αὐτῶν, ὅταν θὰ ἤρχετο. Ὑπάρχουν,

θέβαια, και άλλοι λόγοι, αλλά επί του παρόντος ως προχωρήσωμεν εις την ύπολοιπον παραβολήν.

Τι σημαίνει, λοιπόν, ἡ φράσις «Ἰσως νά ἐντραποῦν»; Δέν προέρχεται, θέβαια, ἀπό ἀγνοοῦντα, μὴ σκέπτεσαι κάτι παρόμοιον, ἀλλ' ἀπό ἐκεῖνον ποῦ θέλει νά ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ἀμάρτημα εἶναι μεγάλο καὶ στερεῖται ἀπὸ κάθε ἀπολογίαν. Διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι θά τὸν φονεύσουν καί, ὅμως, τὸν ἔστειλεν. Λέγει δὲ «θά ἐντραποῦν», διὰ νά ἐξαγγεῖλῃ τί ἔπρεπε νά γίνῃ, ὅτι, δηλαδή, ἔπρεπε νά τὸν ἐντραποῦν. Ἐξ ἄλλου, καὶ εἰς ἄλλην περίπτωσιν λέγει: «Ἐάν τυχόν ἀκούσουσ»³ ὅχι ἐπειδὴ δέν τὸ γνωρίζει, ἀλλά διὰ νά μὴ λέγουν μερικοὶ ἀγνώμονες ὅτι ἡ πράρρησις αὐτοῦ προεκάλεσε κατ' ἀνάγκην τὴν παροικίην. **12** δι' αὐτὸ καὶ χρησιμοποιεῖ τὰς ἐκφράσεις αὐτάς, καὶ λέγει: «ἐάν τυχόν», καί: «Ἰσως». Διότι καὶ ἐν ἐφάνησαν ἀγνώμονες πρὸς τοὺς δούλους, ἔπρεπε νά σεβασθοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ υἱοῦ.

Τί ἔκαναν, ὅμως, οἱ Ἰουδαῖοι; Ἐνῶ ἔπρεπε νά πέσουν εἰς τὰ πόδια του, ἐνῶ ἔπρεπε νά ζητήσουν συγγνώμην διὰ τὰ ἀμαρτημάτα τους, αὐτοὶ ἀγωνίζονται νά ξεπεράσουν τὰ προηγούμενα ἐγκλήματα, ἀναμειγνύονται εἰς τὰ μίσματα καὶ μὲ τὰς νέας τους παραβάσεις καλύπτουν τὰς προηγούμενας. Αὐτὸ τὸ ἐδήλωσε καὶ ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγεν «Συμπληρώσατε, λοιπόν, καὶ σεῖς ἐκεῖνα ποῦ λείπουν ἀκόμη ἀπὸ ὅσα ἔκαναν οἱ πρόγονοί σας, ὥστε νά φθάσετε εἰς τὸ ἀκρότατον ὄριον τῆς κακίας»⁴. Ἐξ ἄλλου καὶ οἱ προφήται τοὺς κατηγοροῦσαν ἀπὸ παλαιὰ δι' αὐτὰ καὶ τοὺς ἔλεγαν: «Τὰ χερία

3. Ἰηρ. 9, 3.

4. Μαρθ. 23, 33.

σας εἶναι γεμάτα ἀπὸ αἵμα»⁵, καί: «Καὶ ἀναμειγνύουσιν αἵματα μὲ αἵματα»⁶, καί: «Οἱ κτιζόντες τὴν Σιών μὲ αἵματα»⁷. Ἀλλὰ δέν ἐσωφρονίζοντο αὐτοί, ἐν καὶ αὐτὴν τὴν ἐντολήν ἔλασαν πρώτην, **13** τὸ «οὐ φονεύσεις», δηλαδή, καὶ συγχρόνως διατάχθησαν νά ἀποφεύγουν πολλὰ ἄλλα χάριν αὐτοῦ καὶ μὲ πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους ὠδηγοῦντο εἰς τὸ νά ἀποφεύγουν τὴν παράθεσιν τῆς ἐντολῆς αὐτῆς.

Καὶ ὅμως, δέν ἄφησαν τὴν ποιηρὰν ἐκείνην συνήθειαν. Ἀλλὰ τί λέγουν, ὅταν εἶδαν αὐτόν; «Ἐλᾶτε, ἄς τὸν φονεύσωμεν». **14** Διὰ ποῖαν αἰτίαν καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν; Ποῖαν μικρὰν ἢ μεγάλην κατηγορίαν εἶχατε νά τοῦ ἀποδώσατε, τέλος πάντων; Μήπως, ἐπειδὴ σὰς ἐτίμησε καί, ἐν καὶ ἦτο Θεός, ἔγινεν ἀνθρώπος πρὸς χάριν σας καὶ ἐπετέλεσε τὰ ἀμέτρητα ἐκεῖνα θαύματα; Ἡ μήπως συνεχῶρει τὰ ἀμαρτήματα; Ἡ ἐπειδὴ σὰς ἔκαλοῦσεν εἰς τὴν βασιλείαν;

Πρόσεξε, ὅμως, ὅτι μαζὶ μὲ τὴν ἀσέθειαν ἦτο μεγάλη καὶ ἡ ἀνοησία τους καὶ ὅτι ἡ αἰτία τῆς σφαγῆς ἦτο τελείως θλακώδης. «Ἄς τὸν φονεύσωμεν», λέγουν, «διὰ νά γίνῃ ἡ ἀμπελος κληρονομία ἰδική μας»⁸. Καὶ ποῦ σκέπτονται νά τὸν φονεύσουν; Ἐξω ἀπὸ τὴν ἀμπελον. **15** Εἶδες πῶς προφητεῖαι καὶ τὸν τόπον ποῦ ἐπρόκειτο νά θανατωθῆ; **16** «Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐθγαλαν ἔξω ἀπὸ τὴν ἀμπελον τὸν ἐφόνευσαν».

Καὶ ὁ μὲν εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς λέγει ὅτι ὁ ἴδιος ὁ

5. Ἰερ. 1, 15.

6. Ἰερ. 4, 2.

7. Μαρθ. 3, 10.

8. Λουκ. 20, 14.

Κύριος εἶπε τί πρέπει νά πάθουν αὐτοί, καί ἐκεῖνοι ἀ-
πήντησαν· «Μή γέναιτο»⁹, καί ὅτι ὁ Ἰησοῦς προσέθεσεν
ἔπειτα τήν μαρτυρίαν τῆς Γραφῆς· «Καί ὁ Κύριος τοῦς
παρετήρησε μέ ζωηρόν βλέμμα καί τοῦς εἶπεν Ποίαν
ἐννοίαν καί σημασίαν ἔχει, λοιπόν, αὐτό πού εἶναι γραμ-
μένον ἀπό τό ἅγιον Πνεῦμα; Αἶθον, τόν ὁποῖον ἐπέταξαν
ὡς ἀκατάλληλον οἱ κτίσται, αὐτός ἔγινε τῆς ὄλης οἰκο-
δομῆς κεφαλή καί ἀκρογωνιαίος λίθος. Καί καθέννας
πού θά ἐπιπέσῃ μέ ἐχθρικός διαθέσεις ἐπάνω εἰς τόν
λίθον αὐτόν, θά τσακισθῇ»¹⁰. Ὁ δὲ Ματθαῖος λέγει ὅτι
οἱ ἴδιοι ἐξέφρασαν τήν ἀπόφασιν. Αὐτό, ὅμως, δέν ἀπα-
τελεῖ ἀνεπίσταν τῶν δύο εὐαγγελιστῶν, διότι συνέθεσαν
καί τά δύο. Δηλαδή, καί οἱ ἴδιοι μέσα τοῦς ἐθγαλαν τήν
ἀπόφασιν αὐτήν, ἀλλά καί ὅταν ἀντελήφθησαν τήν ση-
μασίαν τῶν λεχθέντων εἶπαν, «μή γέναιτο». Ἐπί πλέον,
τοῦς ἐπαρουσίασε καί τόν προφήτην, διά νά τοῦς πείσῃ
ὅτι ὀπωσθήποτε, ἔτσι θά γίνῃ.

© Ἀλλά παρά ταῦτα, οὔτε καί ἔτσι τοῦς ἀπεκάλυ-
ψε καθαρά τοῦς ἔθνικοῦς, διά νά μή τοῦς δώσῃ καμμία
ἀφορμήν δυσαρεσκείας, ἀλλ' ἀπλῶς ἔκανεν ὀπαινιγμόν,
ὅταν εἶπεν «Θά ἐκμισθώσῃ τήν ἀμπέλον εἰς ἄλλους». Δι'
αὐτόν τόν λόγον, ἄλλωστε, τοῦς ὁμίλησε μέ παραβολήν,
ὅστε αὐτοί οἱ ἴδιοι νά θγάλουν τήν ἀπόφασιν, πράγμα
πού συνέβη καί εἰς τόν Δαυῖδ, ὅταν ἔκρινε τήν παραβο-
λήν τοῦ προφήτου Νάθαν. Σῦ, ὅμως, πρόσεξε, σέ παρα-
καλῶ, πάσον δεκατά εἶναι ἐν προκειμένῳ ἡ ἀπόφασίς
τῆς τιμωρίας, ἀφοῦ καί αὐτοί, πού ἐπρόκειτο νά κολα-
σθοῦν, καταδικάζουν τοῦς ἐστυατοῦς.

9. Λουκ. 20, 16.

10. Λουκ. 20, 17 - 18.

Εἰς τήν συνέχειαν, διά νά ἀντιληφθοῦν ὅτι ὄχι μόνον
ἡ φύσις τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦσαν αὐτήν τήν ποινήν, ἀλλ'
ὅτι καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ προέλεγεν αὐ-
τό καί ὅτι ὁ Θεός ἔτσι ἀπεφάσισε, ἐπικαλεῖται καί τόν
προφήτην 11 καί τοῦς ἐπιτιμᾷ κατά τρόπον πού νά τοῦς
κάνῃ νά ἀισθανθοῦν ἐντροπήν καί τοῦς λέγει· «Δέν ἀνε-
γνώσατε ποτέ εἰς τῆς Γραφῆς, ὅτι λίθον, τόν ὁποῖον ἀ-
πέριψκαν ὡς ἀκατάλληλον οἱ κτίσται, αὐτός ἔγινε τῆς
ὄλης οἰκοδομῆς κεφαλή καί ἀκρογωνιαίος λίθος; Ἀπό
τόν Κύριον ἔγινεν αὐτό καί εἶναι θαυμάσιον εἰς τά μά-
τια τῶν πιστῶν. Μὲ ἄλλα αὐτά τοῦς ἐφανέρωνεν ὅτι
αὐτοί ἐπρόκειτο νά ἐκδιωχθοῦν διά τήν ἀπιστίαν τοῦς,
ἐνῶ τά ἔθνη θά εἰσήγοντο εἰς τήν βασιλείαν. Τόν ἴδιον
ὀπαινιγμόν ἔκανε μέ τήν Χανααναίαν, τόν ἴδιον μέ τόν
ὄνον, μέ τόν ἑκατόνταρχον καί μέ πολλὰς ἄλλας παρα-
βολάς. Τόν ἴδιον κάνει καί τώρα. Δι' αὐτό καί προσέθε-
σεν· «Ἀπό τόν Κύριον ἔγινεν αὐτό καί εἶναι θαυμαστόν
εἰς τά μάτια τῶν πιστῶν», καί προεβήλασεν ὅτι οἱ ἔθνη-
κοί, πού θά πιστεύσουν, 12 καί ὅσοι τυχόν ἀπό τοῦς Ἰ-
ουδαίους θά πιστεύσουν θά ἀποτελέσουν ἕνα ὅμιον
σύνολον, μάλῶντι τοῦς ἐχάριζε τόση μεγάλη διαφορά
προηγουμένως.

Ἐπειτα, διά νά μόθουν ὅτι κανένα ἀπό τά συμβαί-
νοντα δέν ἦτο ἀντίθετον πρὸς τήν θέλησιν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ'
ὅτι ἔγινετο τοῦ ἦτο πολὺ ἀρεστόν καί, συγχρόνως, ἦτο
παράδοξον καί προεκάλει κατάληξιν εἰς τόν καθένα
πού τό ἔβλεπεν, (διότι, πραγματικά ἦτο θαῦμα τελείως
ἀπεργραπτόν), προσέθεσε τό· «Ἀπό τόν Κύριον ἔγινεν
αὐτό».

Λίθον δὲ ὀνομάζει τόν ἑαυτόν του καί οἰκοδόμους
τοῦς διδασκάλους τῶν Ἰουδαίων. Τό ἴδιον λέγει καί
ὁ Ἰεζεκιήλ· «Οἱ οἰκοδομοῦντες τοῖχον καί ἀλείφοντες

χωρίς τάξιν»¹¹. **☩** Και πώς τὸν ἀπεδοκίμασαν; Ὁ-
ταν ἔλεγαν «Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει σωτῆρ ἀπὸ τὸν
Θεόν»¹², ὅτι «Πλασθε αὐτὸς τὸν λαόν»¹³, καὶ πάλιν «Σὺ
εἶσαι Σαμαρείτης καὶ εἶσαι δαυμονισμένος»¹⁴.

Κατόπιν, διὰ νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ τιμωρία τους
δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἐξωσιν ἀπὸ τὴν θασαλεί-
αν, προσέθεσε καὶ τὰς ποινὰς καὶ εἶπεν «Καὶ ἐκείνος ποῦ
θὰ πᾶση μὲ ἐχθρικός διαθέσεις ἐπάνω εἰς τὸν λίθον αὐ-
τὸν τὸν ἀκρογωνιαίον, θὰ τσακισθῆ. Ἐκείνον δὲ ἐπὶ τοῦ
ὁποίου θὰ πᾶση ὁ λίθος αὐτός, θὰ τὸν κἀνὴ θρύμματα
καὶ θὰ τὸν σκορπίσῃ ὡς σκόνην». Δύο ἀπώλειας λέγει
ἐδῶ ἡ μία εἶναι ὅτι θὰ σκοντάμουν καὶ θὰ σκανδαλι-
σοῦν. Αὐτὸ σημαίνει τὸ, «ὅποιος πᾶση εἰς τὸν λίθον
αὐτόν». Καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ ἀπώλεια ποῦ θὰ προκύψῃ ἀ-
πὸ τὴν ἄλωσιν, τὴν συμφορὰν καὶ τὴν πανωλεθρίαν
τους, τὴν ὁποίαν προσεδήλωσε καθαρά, ὅταν εἶπεν «Θὰ
τὸν θρυμματίσῃ καὶ θὰ τὸν σκορπίσῃ ὡς σκόνην». **☩**
Μὲ αὐτὰ ἔκανε ὑπαινιγμὸν καὶ διὰ τὴν ἀνάστασίν του.

Ὁ μὲν προφήτης Ἰσαΐας λέγει ὅτι ὁ Κύριος κατη-
γορεῖ τὸν ἀμπελώνα, ἐνῶ ἐδῶ κατηγορεῖ τοὺς ἀρχοντας
τοῦ λαοῦ. Καὶ ἐκεῖ μὲν λέγει «Τί ἔπρεπε νὰ κάνω εἰς
τὴν ἀμπελὸν μου, καὶ δὲν τὸ ἔκανα;»¹⁵. Καὶ εἰς ἄλλο
σημεῖον λέγει πάλιν «Ποῖον πλημμέλημα εἶρῃκαν εἰς
ἐμὲ οἱ πατέρες σας;»¹⁶, καὶ πάλιν «Λαεῖ μου, τί σοῦ ἔκα-
να; ἢ εἰς τί σὲ ἐλύθησα;»¹⁷ διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ἀχάριστον

11. Ἰεζ. 13, 10.
12. Ἰωάν. 9, 16.
13. Ἰωάν. 7, 12.
14. Ἰωάν. 8, 48.
15. Ἠσ. 5, 4.
16. Ἰεζ. 2, 8.
17. Μιχ. 6, 3.

γνώμην αὐτῶν καὶ ὅτι, ἂν καὶ ἀπελάμβανον τὰ πάντα,
ἀνταπέδιδαν τὰ ἀντίθετα. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτω-
σιν, ὅμως, παρουσιάζει τὴν ἀχάριστιαν αὐτῶν μὲ μεγα-
λυτέραν ὑπερβολήν. Πραγματικά, δὲν ἐκφράζει ὁ Ἰδιος
τὴν ἀποψίν του καὶ δὲν λέγει: **☩** «Τί ἔπρεπε νὰ κάνω
ἐγώ, καὶ δὲν τὸ ἔκανα;» ἀλλὰ παρουσιάζει τοὺς Ἰδιους
νὰ θεσπάζουν ὅτι δὲν ἔλαυτε τίποτε καὶ ἔτσι νὰ κατα-
δικάζουν τοὺς ἑαυτοὺς του. Διότι ὅταν λέγουν ὅτι «Θὰ
ἐξολοθρευθῇ μὲ θάνατον κακὸν αὐτοὺς ποῦ τόσον κα-
κοὶ εἶναι καὶ τὴν ἀμπελὸν θὰ ἐνοικίση εἰς ἄλλους γεωρ-
γούς», δὲν λέγουν τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν καταδίκην
τους, καὶ μὲ μεγάλην κατηγορηματικότητα ἐκφέρουν τὴν
ἀπόφασιν αὐτήν.

Τὴν ἴδιαν κατηγορίαν, ἐπίσης, τοὺς ἀποβίδει καὶ ὁ
Στέφανος¹⁸, πρᾶγμα ποῦ τοὺς ἐπέκραξε περισσότερο,
ὅτι, δηλαδή, ἂν καὶ μεγάλην φροντίδα εἶχε δεῖξῃ δι' αὐ-
τοὺς ὁ Θεός, ἐν τούτοις αὐτοὶ ἀνταπέδιδαν τὰ ἀντίθετα
εἰς τὸν εὐεργέτην. Καὶ αὐτὸ ἦτο ἀπόδειξις μεγάλη ὅτι
αἴτιος τῆς τιμωρίας, ποῦ τοὺς ἐπεβάλλετο, δὲν ἦτο ὁ
τιμωρῶν, ἀλλ' οἱ ἴδιοι οἱ τιμωρούμενοι.

☩ Αὐτὸ, λοιπὸν, ἀποδεικνύεται καὶ ἐδῶ μὲ τὴν πα-
ραβολὴν καὶ μὲ τὴν προφητείαν. Διότι δὲν ἠρκέστη εἰς
τὴν παραβολὴν μόνον, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ διτλήν προ-
φητείαν, μίαν τοῦ Δαυὶδ¹⁹ καὶ μίαν ἰδικὴν του²⁰.

Τί ἔπρεπε νὰ κάνουν, λοιπὸν, ὅταν ἤκουσαν αὐτά;
Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν προσκυνησούν; Δὲν ἔπρεπε νὰ θαυμά-
σουν τὸ ἐνδιαφέρον του δι' αὐτοὺς καὶ παλαιότερα καὶ
τώρα; Ἐάν δὲ καὶ μὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔγιναν καλ-

18. Πρῶτ. Πρῆβ. κεφ. 6 - 7.
19. Πρῶτ. Μαρθ. 22, 42. Ψαλμ. 117, 22.
20. Ματθ. 22, 43 - 44.

λίτεροι, δὲν ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ σαφρονισθοῦν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς κολάσεως;

Δὲν ἔγινον, ὁμως. Ἄλλὰ τί ἔκανον ὑστερα ἀπὸ αὐτά; «Καὶ θταν ἠκουσαν», λέγει, «ἐκατάλασαν δι' αὐτοὺς ὁμιλεῖ. Καὶ ἐζητοῦσαν νὰ τὸν συλλάβουν, ἀλλ' ἐφοβήθησαν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ, ἵνα ἐπειδὴ ὁ λαὸς τὸν θεώρει καὶ τὸν ἐτίμα ὡς προφήτην»²¹. Τὸ ἀντελαμβάνοντο, λοιπὸν, ὅτι ἀνεφέρετο εἰς αὐτούς. Καὶ ἄλλοτε μὲν εὐρισκόμενος μεταξὺ αὐτῶν, ἐξαφανίζεται καὶ δὲν τὸν βλέπουν, ἐνῶ ἄλλοτε, ἐνῶ εἶναι ὀρατός καὶ τοὺς ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία νὰ τὸν συλλάβουν, τοὺς συγκρατεῖ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτήν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ λαὸς ἐθαύμαζε καὶ ἔλεγεν «Δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς; Ἰδοὺ, τοὺς ὁμιλεῖ ἐλεύθερα καὶ φανερά καὶ δὲν τοῦ λέγουν τίποτε»²². Ἐδῶ, ὁμως, ἐπειδὴ συνεκρατοῦντο ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ πλήθους, ἀρκεῖται εἰς αὐτὸ καὶ δὲν θαυματοποιεῖ, ὅπως εἰς ἄλλην προηγουμένην περίπτωσιν, πού ἀνεχώρησεν ἀπὸ ἀνάμεσά τους καὶ δὲν τὸν ἔβλεπαν. **✠** Διότι δὲν ἤθελε νὰ ἐνεργῆ πάντοτε μὲ ὑπεράνθρωπον δύναμιν, διὰ νὰ πιστευθῆ ἡ οἰκονομία τῆς σαρκώσεως.

Αὐτοί, ὁμως, ἐσαφρονίζοντο, ὄχι ἀπὸ τὰ λεχθέντα, ἀλλ' ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ πλήθους. Δὲν ἐσέθεντο οὔτε τὴν μαρτυρίαν τῶν προφητῶν, οὔτε τὴν ἱδικὴν τους κρίσιν, οὔτε τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. Τόσον πολὺ τοὺς ἐτύφλωσε διὰ παντός ἡ φιλαρχία καὶ ὁ ἔρωσ τῆς κενοδοξίας καὶ ἡ διάθεσίς τους νὰ ζητοῦν καὶ νὰ ἐπιδιώκουν τὰ πρόσκαιρα πράγματα. Πραγματικά, τίποτε δὲν προκαλεῖ τόσων μανίαν καὶ δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὸν κρημνόν. Τίποτε δὲν προκαλεῖ τόσων τὴν

21. Ματθ. 22, 46 - 46.
22. Ἰωάν. 7, 25 - 26.

ἀπώλειαν τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν, ὅσον ἡ προσήλωσις εἰς τὰ φθαρτά αὐτά. **✠** Τίποτε δὲν παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ ἀπολαμβάνη κανεὶς καὶ τὰ ἐδῶ καὶ τὰ ἐκεῖ, ὅσον ἡ προτίμησις καὶ ἐκλογὴ τῶν οὐρανίων. «Ζητεῖτε δὲ πρῶτον», λέγει ὁ Χριστός, «τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τότε ἄρα τὰ ἐπιγεία θὰ ἴασι δοθεῖν»²³. Διότι ἐάν δὲν ὑπῆρχεν ὁ φόβος τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν, δὲν ἔπρεπε οὔτε τὰ ἐπιγεία νὰ ἐπιθυμοῦν. Τώρα, ὁμως, ἐάν λάβουν τὰ πρῶτα, τοὺς παρέχεται ἡ δυνατότης νὰ ἀποκτήσουν καὶ τὰ ἐπιγεία. Μερικαί, ὁμως, οὔτε καὶ εἶται πειθονταί, ἀλλ' ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς ἀναισθητοὺς λίθους καὶ ζητοῦν τὰς σκιάς τῆς ἡδονῆς.

Ἄλλὰ ποῖον εἶναι τὸ εὐχάριστον εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν; Ποῖον τὸ τερπνόν; Διότι θέλω σήμερα νὰ οἶδῃ ὁμιλήσω μὲ μεγαλυτέραν παρηρησίαν. Θὰ ἀνεχθῆτε, ὁμως, νὰ μάθετε, ὅτι ἡ ζωὴ ἐκείνῃ πού θεωρεῖται δύσκολος καὶ φορτικὴ, **✠** ἐννοῶ τὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὸν Θεὸν ἀνθρώπων, εἶναι κατὰ πολὺ γλυκυτέρα καὶ ποθητὴ ἀπὸ τὴν ζωὴν αὐτήν, πού νομίζομεν εὐκόλουν καὶ ἐλαφρών. Καὶ μάρτυρες τῆς ὑπεροχῆς αὐτῆς εἶσατε σεῖς, πού πολλὰς φορὰς ἐζητήσατε τὸν θάνατον ὡς λυτρωτὴν ἀπὸ τὰς δυσκολίας καὶ τὰς στενοχωρίας σας, καὶ ἐθεωρήσατε μακαρίους ἐκείνους πού ἐζούσαν εἰς τὰ βρη καὶ εἰς τὰ σπύλαια, πού δὲν ἦλθαν εἰς γάμον καὶ περνοῦν μίαν ζωὴν ἡδύχον, σεῖς πού εἶσατε τεχνίται ἢ στρατιῶται ἢ ζῆτε χωρὶς σκοπὸν καὶ προορισμὸν καὶ σκορπάτε τὴν ἡμέραν σας εἰς τὰς σκιὰς τοῦ θεάτρου καὶ τῆς ὀρχήστρας. Πραγματικά, ἀπὸ ἐκεῖ, ἀν καὶ ὑπάρχη ἡ ἀντίληψις ὅτι ἀναθλύζουν ἀμέτρητοι ἡδοναὶ καὶ πηγαὶ εὐφροσύνης, ἀπὸ ἐκεῖ ἐν τούτοις προέρχον-

23. Ματθ. 6, 33.

ται τὰ πῶς πικρά θέλη. **¶** Διότι ἐάν κάποιος γίνῃ ἀχμάλωτος εἰς τὸν ἔρωτα μίᾳς ἀπὸ τῆς γυναίκας τῆς ἀρχήστρας, θά ὕποστῃ θάνατον περισσότερο, ἀπὸ ὅσα θά ὑφίστατο εἰς πολλὰς ἑκατομμύριας καὶ θά εὐρίσκειται εἰς χειροτέραν κατάστασιν ἀπὸ μίαν πόλιν πολιορκουμένην.

Διὰ τὴν μὴ ἐξετάσωμεν, ὅμως, τώρα αὐτά, ἅς τὰ ἀφήσωμεν εἰς τὴν συνείδησιν ἐκείνων ποὺ ἔχουν γίνεи ἀχμάλωτοι τοῦ πάθους αὐτοῦ, καὶ ἐλάτε νὰ κάνωμεν λόγον διὰ τὴν ζωὴν τῶν πολλῶν ἐν γένει, καὶ θά εὐρωμεν ὅτι ὑπάρχει τόση διαφορά μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν τρόπων ζωῆς, ὅση ὑπάρχει μεταξύ ἐνὸς λυμένου καὶ ἐνὸς πελάγου, ποὺ συνεχῶς τὸ ἀλλοκάνουν οἱ ἄνεμοι.

Κύτταξε, λοιπόν, ἀπὸ τὸν τόπον τῆς κατοικίας τὰ προσώγια τῆς εὐημερίας, διότι οἱ μοναχοὶ ἀπέφυγον τὰς ἀγοράς καὶ τὰς πόλεις καὶ τὸν θόρυβον τοῦ κόσμου καὶ ἐπροτίμησαν τὴν ζωὴν εἰς τὰ ὄρη. **¶** Ἡ ὁποία δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸν πρὸς τὰ παρόντα πράγματα, οὐτε λύπην θιστικὴν, οὐτε δόνην μεγάλην οὐτε κινδύνους, οὐτε ἐπιθέσεις, οὐτε φθόνον, οὐτε ζηλοτυπίαν, οὐτε ἀτόπους ἔρωτας, οὐτε τίποτε ἄλλο τι παρόμοιον. Ἐκ τῶν ἐδῶ, πλέον, μελετοῦν τὰ πράγματα τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, ὁμιλοῦντες μὲ τὰς κοιτάδας, τὰ ὄρη, τὰς πηγὰς, τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἡρεμίαν καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα αὐτὰ μὲ τὸν Θεόν. **¶** Καὶ τὸ δωματίον τους εἶναι καθαρόν ἀπὸ κάθε θόρυβου, ἢ δὲ ψυχῆ τους εἶναι ἐλευθέραι ἀπὸ κάθε πάθους καὶ ἀσθένειας, λεπτῆ καὶ ἐλαφρὰ καὶ πῶς καθαρά ἀπὸ αὐτῶν τὸν λεπτόν αἰθέρα. Τὸ ἔργον τους δὲ εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ ἔργον τοῦ Ἀδάμ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὅτε εἶχεν ὡς ἐνδυμασίαν τὴν δόξαν καὶ ὁμιλοῦσε πρὸς τὸν Θεόν μὲ παρηρησίαν καὶ ἑκατοικοῦσεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ποὺ ἦτο γεμῆτος μακαριότητα. Πραγματικὰ, κατὰ τί αὐτοὶ εἶναι κατώτεροι ἀπὸ τὸν Ἀδάμ, ὅταν, πρὶν ἀπὸ τὴν παρακοήν, ἔτο-

ποθετήθῃ νὰ ἐργάζεται εἰς τὸν παράδεισον; Καμμίαν θιστικὴν φροντίδα δὲν εἶχεν; Ἄλλ' οὔτε καὶ αὐτοὶ ἔχουν. Ὁμιλοῦσε μὲ τὸν Θεόν μὲ καθαράν συνείδησιν; **¶** Τὸ ἴδιον κάνουν καὶ αὐτοί. Μάλλον, ὅμως, ἔχουν μεγαλύτεραν παρηρησίαν ἀπὸ ἐκεῖνον, ἐπειδὴ ἔχουν ἀπολαύσει μεγαλύτεραν χάριν μὲ τὴν χορηγίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Βέβαια, ἔπρεπε νὰ ἐθλέπατε αὐτὰ οἱ ἴδιοι μὲ τὰ μάτια σας. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν θέλετε, ἀλλὰ παραμένετε εἰς τὸν θόρυβον καὶ τὰς ἀγοράς, θά σᾶς τὰ παρουσιάσω, ἔστω καὶ διὰ τοῦ λόγου, διὰ νὰ ἀπολαύσετε ἕνα μικρὸν μέρος ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν μοναχῶν, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξετάσωμεν ὅλον τὸν θῆον αὐτῶν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ φωστῆρες τῆς οἰκουμένης, ὅταν ἀνατελεῖ ὁ ἥλιος, μάλλον δὲ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνατολήν, ἀφοῦ ἐγερθοῦν ἀπὸ τὴν κλίνην τους ὕγιες, προσκετικοὶ καὶ νηφάλιοι, (διότι οὔτε καμμία λύπη καὶ φροντίς, οὔτε βάρος εἰς τὸ κεφάλι τους καὶ πόνος καὶ στενοχώρια, **¶** οὔτε τίποτε ἄλλο παρόμοιον ἀπὸ αὐτὰ τοὺς ἐνοχλεῖ, ἀλλὰ ζοῦν ὅπως οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν οὐρανόν), Ἄφοῦ σηκωθοῦν, λοιπόν, ἀπὸ τὴν κλίνην τους πρῶτ, χαροῦμενοι καὶ εὐχαριστήμενοι στήνουν ἕνα χορὸν καὶ μὲ φαιδρὰν τὴν συνείδησίν τους ὅλοι μαζί, μὲ ἕνα στόμα, ψάλλουν ὕμνους εἰς τὸν Θεόν τῶν ὁλῶν καὶ τὸν δοξάζουν καὶ τὸν εὐγνωμονοῦν δι' ὅλας τὰς εὐεργεσίας του, τὰς ἀτομικὰς καὶ τὰς κοινὰς.

Ἐπεὶ, ἐάν θέλετε, ἅς ἀφήσωμεν τὸν Ἀδάμ καὶ ἅς ἐρωτήσωμεν κατὰ τί διαφέρει ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ὁ ὁμιλος αὐτός, ποὺ ψάλλει εἰς τὴν γῆν καὶ λέγει: «Δόξα ἅς εἶναι εἰς τὸν Θεόν εἰς τὰ ὕψιστα μέρη τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ κατοικοῦντας ἀγγέλους καὶ εἰς τὴν γῆν ολόκληρον ἅς θαυλεύσῃ ἡ θεία εἰρήνη, διότι ὁ Θεὸς ἐπέβηλασε τώρα τὴν εὐνοίαν καὶ εὐαρεσκείαν του εἰς

τους ανθρώπους δια τῆς ἐναυρωτηφέως τοῦ Υἱοῦ τοῦ·²⁴

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἐνδυμασία τους εἶναι ἀνταξία τῆς ἀρετῆς τους. Διότι δὲν ἐνδύονται ὡς ἐκείνους ποὺ σῦρουν τοὺς χιτῶνάς τους εἰς τὰς ὁδοὺς, τοὺς μαλθακοὺς καὶ θηλυπρεπεῖς, **11** ἀλλὰ ὡς τοὺς μακαριοὺς ἐκείνους ἀγγέλους, τὸν Ἥλιον, τὸν Ἐλισσαίου, τὸν Ἰωάννην καὶ τοὺς ἀποστόλους, ποὺ τὰ ἐνδύματά τους ἦσαν κατασκευασμένα ἄλλων μὲν ἀπὸ τρίχας αἰγῶν, ἄλλων δὲ ἀπὸ τρίχας καμήλων, ἐνῶ διὰ μερικοὺς ἐξ αὐτῶν ἦσαν ἀρκετὰ τὰ δέρματα τῶν ζῶων καὶ μάλιστα πολὺ τρίμμένα καὶ πολαιά.

Εἰς τὴν συνέχειαν, ἀφοῦ ψάλλουν τοὺς ὕμνους ἐκείνους, κάμπουν τὰ γόνατα καὶ παρακολουθῶν τὸν ὕμνηθῆντα Θεὸν διὰ πράγματα ποὺ μερικοὶ οὐτε νὰ τὰ σκεφθοῦν δὲν ἔμπορουν μὲ εὐκολίαν. Διότι δὲν ζητοῦν τίποτε ἀπὸ τὰ παρόντα. Κανένας λόγος δὲν γίνεται ἀπὸ αὐτοὺς δι' αὐτά. Ἄλλὰ ζητοῦν νὰ ἠμπορέσουν νὰ σταθῶν μὲ παρρησίαν πρὸ τοῦ φοβεροῦ θήματος. **12** Ὡς εἶπεν ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θὰ ἔλθῃ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκροὺς, καὶ κανένας νὰ μὴ ἀκούσῃ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φωνήν, ποὺ λέγει· «Δὲν σὰς γνωρίζω»²⁵, καὶ νὰ διαλύσῃ τὸν ἐπίπονον αὐτὸν βίον μὲ καθαρὰν συνείδησιν καὶ πολλὴν πρόδον εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ διαπλεύσῃ τὸ φοβερὸν πέλαιος μὲ γαλήνην. Ἀρχίζει δὲ τὴν προσευχὴν αὐτὴν ὁ πατὴρ καὶ ὁ ἡγούμενος. Ἐπειτα, ἀφοῦ σηκωθοῦν καὶ τελειώσῃ τὰς ἀγίας ἐκείνας καὶ συνεχεῖς προσευχάς, μὲ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου, πηγαίνει ὁ καθένας εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ **13** καὶ πολλὰ ἔσοδα

²⁴ Λουκ. 2, 13.
²⁵ Ματθ. 25, 12.

αὐτοκεντρῶν διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην.

Ποῦ εἶναι τὰρα ἐκείνοι ποὺ παραβίδουν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τοὺς διαβολικοὺς χοροὺς καὶ τὰ παρνιακά τραγοῦδα καὶ συγνάζουν εἰς τὰ θέατρα; Ἐντρέπομαι, θέβαια, νὰ κἀνω λόγον δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ διὰ τὴν πνευματικὴν σας ἀσθένειαν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ κἀνω καὶ αὐτό. Ἄλλωστε, ὁ Παῦλος λέγει· «Διότι ὅπως προσφέρετε τὰ μέλη σας σκλάβους εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἔτσι τὰρα νὰ προσφέρετε τὰ μέλη σας δοῦλα εἰς τὸν ἐνάρετον Θεὸν διὰ νὰ προκόψετε εἰς ἀγιότητα»²⁶.

Καὶ ἡμεῖς τὰρα, λοιπὸν, ἐλάτε νὰ ἐξετάσωμεν παραλλάτως ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν ὄμιλον ποὺ συνιστοῦν αἱ πορευόμεναι γυναῖκες καὶ θηλυπρεπεῖς νέοι εἰς τὴν σκητὴν τοῦ θεάτρου, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸν ὄμιλον ποὺ συνιστοῦν αἱ μακάριαι μοναχοὶ ἀπὸ τὴν ἀσποιν τῆς ἡδονῆς, **14** ἕνεκε τῆς ὁποίας μάλιστα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς θερησκευτικὰς ἀσφάδους νέους συλλαμβάνονται εἰς τὰς παγίδας αὐτάς. Πραγματικά, θὰ εὔρωμεν διεὶ ὁπάρχει τόση διαφορά μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν ὄμιλων, ὅσην θὰ διεπίστανε κάποιος, ἐάν εἶχεν ἀκούσῃ ἀγγέλους νὰ ψάλλουν εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν παναρμόνιον ἐκείνην μελωδίαν καὶ σκόλους καὶ χοίρους νὰ οὐρλιάζουν καὶ νὰ μουγκρίζουν εἰς τὴν κοπριάν. Μὲ τὰ στόματα τῶν μοναχῶν δοξάζεται ὁ Χριστός, ἐνῶ μὲ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὁ διάβολος ὀμνεῖται. Ἄλλ' ἐκεῖ αὐλοὶ συνοδεοῦν τὴν ἄνευ ἀξίας φωνὴν τους καὶ τὴν δυσάρεστον ὄψιν τους, καθὼς φεσοῦν αἱ σαγόνες καὶ τεντῶνουν τὰ νεῦρά τους; Καὶ ἐδῶ, ὅμως, ἐνηχεῖ ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποὺ χρησιμοποιεῖ τὰ στόματα τῶν ἁγίων ἀγῆ αὐλοῦ, κιθάρας καὶ λύρας.

²⁶ Ρωμ. 6, 19.

Ἄλλὰ, καὶ ὅσα ἂν εἶπω, δὲν θά ἡμπερώσω νὰ παρουσιάσω τὴν ἡδονὴν, εἰ δὲ ὅσους εἶναι προσκολλημένοι εἰς τὴν λάσπην καὶ τὸ χῶμα. Δι' αὐτὸ καὶ θά ἤθελα νὰ πάρω κάποιον ἀπὸ αὐτούς, ποὺ τοὺς κατέχει ἡ μακρία δι' αὐτά, καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσω ἐκεῖ καὶ νὰ τοῦ δείξω τὸν ὄμιλον τῶν ἁγίων αὐτῶν ἀνθρώπων καὶ, τότε, δὲν θά ἐχρειάζετο πλέον κανένας λόγος ἀπὸ ἐμέ. Ἄλλὰ, καὶ ἂν ἀκόμη ἀπευθυνόμεθα πρὸς ἀνθρώπους μὲ καθαρὰ γῆνα φρονήματα, ἅς προσπαθήσωμεν, ἔστω καὶ μὲ τὸν λόγον, νὰ τοὺς ἀποτραπήσωμεν ἀπὸ τὴν λάσπην καὶ τὸν θοῦρον.

Ἀπὸ τὰ θεάτρα, λοιπὸν, ὁ ἀκροατὴς δέχεται κατ' ἐθεσίαν τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτος. Διότι, ὅταν νὰ μὴ ἐφθάνει ἡ παρουσία τῆς πόρνης διὰ νὰ τοῦ ἀνάψει τὴν σκέψιν, προσιθίζεται καὶ ἡ φθορὰ ἀπὸ τὴν φωνὴν τῆς. Ἐδῶ, ἀντιθέτως, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ ψυχὴ ὀσφύρηται ἀπὸ κάτι παρόμοιον, τὸ ἀποθάλπει γρήγορα. **10** Ὅχι μόνον ἡ φωνὴ καὶ ἡ ὄψις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνδυμασία προκαλεῖ ἀκόμη περισσότερο τοὺς θεατὰς. Καὶ ἂν συμῆθ' ὁ ὄλοφρων καὶ ἀδιάφορος θρησκευτικῶς θεατὴς νὰ εἶναι κάποιος πτωχός, ἀπὸ τὸ θέαμα θά ἀγανακτήσῃ πολλές φορές καὶ θά εἰπῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν του Ἡ πόρνη καὶ ὁ θηλυπρεπὴς νέος, παιδιὰ μαγεύρων καὶ ὀποδηματοποιῶν, πολλὰκις δὲ καὶ δούλων, ζοῦν μέσα εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἐνῶ ἐγὼ ποὺ εἶμαι ἐλεύθερος καὶ κατάγομαι ἀπὸ ἐλευθέρους γονεῖς, μὲ τὸ νὰ προτιμήσω τὴν δικαίαν καὶ τιμὴν ἐργασίαν, δὲν ἡμπορῶ οὔτε εἰς τὸν ὄπνον μου νὰ τὰ φαντασθῶ αὐτά. Καὶ ἀφοῦ ἔτσι τὸν κάψῃ ἡ ἀθυμία, θά φύγῃ. Εἰς τοὺς μοναχοὺς, ὅμως, δὲν ὑπάρχει κανένας παρόμοιον ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ συμβαίνει καὶ τὸ τελείως ἀνιθετόν **11** Πραγματικῶς ὅταν κάποιος πτωχὸς ἴδῃ τὰ παιδιὰ τῶν πλουσίων καὶ τοὺς ἀπογόνους τῶν ἐνδύτων προγόνων νὰ φοροῦν τοιοῦτου εἶδους ἐνδύματα, ποὺ παρόμοια τοὺς δὲν ἐνδύονται οὔτε οἱ τελευταῖοι ἀπὸ τοὺς πτω-

χοὺς, σκεφθῆτε πόσῃ παρηγορίαν τῆς πτωχείας θά πάρῃ καὶ θά φύγῃ. Καὶ ἂν, πάλιν, εἶναι πλούσιος, ἀναχωρεῖ ἀφοῦ σωφρονέσῃ καὶ γίνῃ καλλίτερος.

Ἐπίσης, εἰς τὸ θέατρον ὅταν θά ἴδουν τὴν πόρνην νὰ στολιζέται μὲ χρυσὰ κοσμήματα, ὁ μὲν πτωχὸς θά λυπηθῇ καὶ θά θρηνησῇ, **12** ὅταν θά βλέπῃ τὴν σύζυγον του νὰ μὴ ἔχη τίποτε παρόμοιον, οἱ δὲ πλούσιοι θά περιφρονήσουν καὶ θά ἀπαρηγοῦν τὰς συζύγους τοὺς παρουσιάζοντες προκλητικὰ τὴν ἐνδυμασίαν, τὸ θέλημα, τὴν φωνὴν, τὸ θάδιμα καὶ τὰ πάντα εἰς τοὺς θεατὰς, ἐκείνοι φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τὴν φωτιάν μέσα τους καὶ πηγαίνουν εἰς τὰ σπείτια τοὺς ἀχμάλωτους ἐκείνης. Ἀπὸ ἐδῶ προέρχονται αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἀτιμώσεις, ἀπὸ ἐδῶ αἱ ἀποστροφαί, αἱ διαμαρξαι καὶ οἱ καθημερινοὶ θάνατοι. Ἀπὸ ἐδῶ γίνεται ὁ θίος ὄθλιος διὰ τοὺς ἀχμάλωτους τῆς πόρνης, ἡ σύζυγος προκαλεῖ ἀπιδίαν, τὰ παιδιὰ δὲν εἶναι ἀγαπητὰ ὅπως πρῶτα, τὸ σπῆτι ὄλον ἀναστατώνεται καὶ φαίνεται ὅτι τοὺς ἐνοχλεῖ καὶ ὁ ἥλιος ἀκόμη.

13 Ἀντίθετα, ἀπὸ τοὺς ὄμιλους τῶν μοναχῶν δὲν προκαλεῖται καμία παρομοία ἀπιδία, ἀλλ' ἡ σύζυγος θά δεχθῇ τὸν ἄνδρα ἡμερον καὶ πρῶτον ἀπῆλλαγμένον ἀπὸ κάθε ὄσπον ἡδονῆν καὶ θά τὸν εὐρῃ περισσότερο εὐκόλον ἀπὸ προηγουμένους.

Αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ κακὰ γεννᾷ ὁ ὄμιλος τῶν θεάτρων, ἐνῶ ὁ κόσμος τῶν μοναχῶν παρέχει ἀγαθὰ μάται. Ὁ ἕνας ἀπὸ πρόβατα φτειάχνει λύκους, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀπὸ λύκους ἀφριά.

Ἄλλ' ἴσως νὰ μὴ εἶπαμεν τίποτε ἀκόμη διὰ τὴν ἡδονὴν. Καὶ τί ἡμπορεῖ, ὅμως, νὰ θεωρηθῇ πῶς εὐχάριστος ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ταράσσεσαι, νὰ μὴ λυπηθῇ ἡ ψυχὴ σου, νὰ μὴ στενοχωρήσῃ καὶ νὰ μὴ ἀναστενάζῃς;

Ἄς συνεχίσωμεν, ὁμως, ἀκόμη τὸν λόγον καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὴν ἀπόλαυσιν ποὺ δίδει κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ ἄσματα καὶ τὰ θεάματα αὐτά. Τότε, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ μία παραμένει μόνον μέχρι τὴν ἰστία, δι' ἧσον χρόνον ὁ θεατὴς εὐρίσκειται εἰς τὸ θέατρον, ἐνῶ ἕστερα τὸν ἐνοχλεῖ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο αἰχμηρὸν ἀντεκείμενον. Ἐ' Ἀντίθετα, ἡ ἀπόλαυσις ἀπὸ τὸν ὄμιλον τῶν μοναχῶν παραμένει συνεχῶς εἰς ἀκμὴν εἰς τὰς φυγὰς τῶν ὄσων τοὺς εἶδαν. Πραγματικά, καὶ τὸν τύπον τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ εὐχάριστον τοῦ τόπου καὶ τὴν γλυκύτητα τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου καὶ τὴν χάριν τῆς ὠραιότητος καὶ πνευματικῆς ὠδῆς τὴν διατηροῦν σταθερὰ μέσα τοὺς ἐφ' ὅρου ζωῆς.

Ἄσοι, λοιπὸν, ἀπολαμβάνουν συνεχῶς τὰ λιμάνια αὐτά, ἀποφεύγουν τοὺς θορύθους τοῦ κόσμου σὺν κάποιον χειμῶνα καὶ καταγιῶσι. Καὶ ὅχι μόνον εἶναι ψάλλουν καὶ προσεύχονται, ἀλλὰ καὶ εἶναι εἰναι προσηλαμένοι εἰς τὰς ἱερὰς Γραφάς, ἀποτελοῦν εὐχάριστον θέαμα δι' ἑσούς τοὺς θλέπου. Διότι, πραγματικά, μόλις τελειώσουν τὴν ψαλμοψῶν, ἄλλος παίρνει, τὸ βιβλίον τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὁμιλεῖ με' αὐτόν, ἢ ἄλλος ὁμιλεῖ με' τοὺς ἀποστόλους καὶ ἄλλος μελετᾷ τὰ βιβλία ἄλλων συγγραφέων καὶ φιλοσοφεῖ διὰ τὸν Θεόν, διὰ τὸ σύμπαν, διὰ τὰ ὄρατά, διὰ τὰ ἀόρατα, διὰ τὰ αἰσθητά, διὰ τὰ πνευματικά, διὰ τὴν ἐτέλειαν τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς μελλούσης.

Ἐπίσης, τρέφονται με' ἀρίστην τροφήν, ὅχι τρώγου τὰς ἐπιμήνας τὰς σάρκας τῶν ἀλόγων ζώων, ἀλλὰ τρέφονται με' τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ, ποὺ εἶναι γλυκύτερα ἀπὸ τὸ μέλι καὶ τὴν κηρήθραν, ποὺ εἶναι μέλι θαυμάσιον καὶ πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ὁ Ἰωάννης ἐτρέφετο παλαιότερα εἰς τὴν ἔρημον. Διότι τὸ μέλι αὐτὸ δὲν τὸ συγκεντρώνουν τίποτε ἄγρια μελίσσαι, ἢ ποὺ

κάζονται ἀπὸ λουλούδι εἰς λουλούδι, ὅτε γλυκαίνουν τὴν ἄρσάν καὶ τὴν τοποθετοῦν εἰς τὰς κυψέλας, ἀλλὰ τὸ κατασκευάζει ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ ἐναποθέτει, ἐπιτὶ τῶν κηρίων, τῶν κυμελῶν καὶ τῶν δειπῶν, εἰς τὰς φυγὰς τῶν πιστῶν, ὅστε νὰ ἡμπορῇ νὰ τρώγῃ, ὅποιος θέλει, χωρὶς φόβον συνεχῶς. Αὐτάς, λοιπὸν, τὰς μελίσσαις μιμοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ πετοῦν γύρω ἀπὸ τὰ κηρία τῶν ἁγίων βιβλίων καὶ μεγάλην ἡθονὴν ἀποκομίζουν ἀπὸ αὐτά.

Καὶ ἐάν ἔχῃς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσῃς τὴν τράπεζαν αὐτῶν, εἶλα κοινὰ **27** καὶ θὰ διαπιστώσῃς ὅτι αὐτοὶ λέγουν λόγους τοιοῦτους, ποὺ εἶναι εὐχάριστοι καὶ γλυκεῖς καὶ γεμάτοι ἀπὸ τὴν εὐωδίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὰ στόματα ἐκεῖνα δὲν ἡμποροῦν νὰ εἰποῦν κανένα ἀσχρὸν λόγον, ὅτε εὐτράπελον, ὅτε σκληρὸν, ἀλλὰ τὰ πάντα εἶναι ἀντίετα τῶν οὐρανῶν.

Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ πῶσιν ἔξω, ἐάν κάποιος παρομοίωσιν τὰ στόματα τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ποὺ εὐρονται εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ κατέχονται ἀπὸ μακίαν διὰ τὰ θιαστικά πράγματα, πρὸς ὀχτεοὺς τοῦ θορθόρου, τὰ δὲ στόματα τῶν μοναχῶν πρὸς πηγὰς ποὺ ρέουν μέλι καὶ πηγάζουν καθαρὰ νάματα. Καὶ ἐάν κανεὶς βυσηρεστήθῃ, ἐπειδὴ ὠνόμασα τὰ στόματα τῶν πολλῶν ὀχτεοὺς τοῦ θορθόρου, ἂς γνωρίζῃ ὅτι τὸ ἔκανα αὐτὸ ἀπὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον. **28** Διότι ἡ ἁγία Γραφή δὲν ἀκολουθεῖ αὐτὸ τὸ μέτρον, ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ ἄλλο χειρότερον παράδειγμα «Διότι κάτω ἀπὸ τὰ χεῖλη τους», λέγει, «ἔχουν δηλητήριον φιδίων»²⁷ καὶ ὁ λάρυγξ αὐτῶν ὁμοιάζει με' τάφον ἀνοιγμένον»²⁸. Ἄλλὰ τὰ στόματα τῶν μονα-

27. Ψαλμ. 139, 4.
28. Ψαλμ. 5, 10.

χῶν δὲν εἶναι παρόμοια, παρὰ εἶναι γεμάτα εὐωδία.

Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐπιγεια ἔτσι ἔχουν οἱ μοναχοί, ἀλλὰ ποία γλώσσα θὰ παραστήσῃ τὴν οὐράνιον κατὰστασιν; Ποία δίδουσι θὰ τὴν συλλάβῃ; Τὴν ἀγγελικὴν κληρονομίαν, τὴν ἀνεκφραστον μακαριότητα καὶ τὰ ἀπόρρητα ἀγαθὰ;

Πίθονόν, πολλοὶ νὰ ἐφλογισθήκατε τώρα καὶ νὰ σὰς ἐκυριεύουν ἢ ἐπιθυμία νὰ μιμηθῆτε τὴν ἐνάρετον αὐτὴν πολιτείαν. Ἄλλὰ ποῖον τὸ κέρδος, ὅταν ἔχετε τὴν φλόγαν αὐτὴν δι' ὅσον χρόνον εὐρίσκεσθε ἐδῶ, ἢ ἐνῶ, ὅταν φύγετε, θὰ σθῆσετε αὐτὴν καὶ θὰ μαραθῇ ὁ πόθος σας αὐτός;

Πῶς πρέπει, λοιπόν, νὰ ἐνεργήσωμεν, διὰ νὰ μὴ συμῆσθῃ αὐτό; Ὅπως ὁ πόθος αὐτός εἶναι θερμὸς ἀκόμη μέσα σου, πῆγαινε πρὸς ἐκείνους τοὺς ἀγγέλους καὶ κάνε τον νὰ θερμανθῇ περισσότερο. Διότι ὁ ἰδικός μου λόγος δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἀνάψῃ τόσο, ὅσον ἡ θεὰ τῶν πραγμάτων. Νὰ μὴ εἰπῆς: Θὰ συζητήσω μὲ τὴν σύζυγον καὶ θὰ τακτοποιήσω πρῶτα τὰ διάφορα ζητήματα, διότι ἡ ἀναβολὴ αὐτὴ εἶναι ἀρχὴ τῆς ραθυμίας. Ἄκουσε ὅτι κάποιος ἠθέλησε νὰ ἀποχαιρετήσῃ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ του καὶ ὁ προφήτης δὲν τὸν ἀφησεν²⁹. Καὶ τί λέγω, νὰ ἀποχαιρετήσῃ; Νὰ βιάσῃ τὸν πατέρα του ἠθέλησεν ὁ μαθητής, καὶ ὁ Χριστὸς οὔτε αὐτὸ τοῦ ἐπέτρεψεν³⁰. ἢ Μολονότι, ποῖον πρῶγμα σοῦ φαίνεται τόσο ἀναγκαῖον, ὅσον ἡ κηδεὶα τοῦ πατρός; Καὶ ὅμως οὔτε αὐτὸ τὸ ἐπέτρεψεν. Διατί, λοιπόν; Διότι ὁ διάβολος παραμονεύει μὲ προσοχὴν διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ διεισδύσῃ κάτω. Καὶ ὅταν εἴρῃ ἔσω καὶ μικρὰν ἀσχο-

29. Πρὸλ. Βασιλ. 19, 20.
30. Πρὸλ. Λουκ. 9, 90.

λίαν καὶ ἀναβολὴν, προκαλεῖ μεγάλην ἀδιαφορίαν. Δι' αὐτὸ καὶ κάποιος συμβουλεύει: Νὰ μὴ ἀναβάλλῃς ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν³¹. Διότι ἔτσι θὰ ἡμπορέσῃς νὰ ἐπιτύχῃς τὰ μεγαλύτερα, ἔτσι καὶ τὰ πράγματα τοῦ σπιτιοῦ σου θὰ πᾶνε καλλίτερα. «Ζητεῖτε κατὰ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», λέγει, «καὶ θὰ σὰς δοθοῦν ἅλα τὰ ἐπιγεια ἀγαθὰ»³². Διότι ἐάν ἡμεῖς ἀπαλλάσωμεν ἀπὸ κάθε μέριμναν ἐκείνους, τοῦ παραμελοῦν τὰς ἰδικὰς τῶν ὑποθέσεις καὶ φροντίζουσι διὰ τὰς ἰδικὰς μας, πολὺ περισσότερο θὰ πράξῃ τὸ ἴδιον ὁ Θεός, ἢ ὁ ὅποιος καὶ χωρὶς αὐτὰ φροντίζει καὶ προνοεῖ δι' ἡμᾶς.

Κατὰ συνέπειαν, μὴ φροντίζῃς διὰ τὰ ἰδικὰ σου ζητήματα, ἀλλ' ἐμπιστεύου αὐτὰ εἰς τὸν Θεόν. Διότι ἐάν φροντίσῃς ἐσὺ, θὰ φροντίσῃ ὡς ἄνθρωπος. Ἄν ὅμως προνοήσῃ δι' αὐτὰ ὁ Θεός, θὰ προνοήσῃ ὡς Θεός. Νὰ μὴ φροντίσῃς δι' αὐτὰ, ἀφοῦ ἀδιαφορήσῃς διὰ τὰ σπουδαιότερα, διότι ὁ Θεός δὲν θὰ ἐνδιαφεροθῇ πολὺ δι' αὐτὰ. **37** Διὰ νὰ δείξῃ, λοιπόν, μεγάλο ἐνδιαφέρον δι' αὐτὰ ὁ Θεός, νὰ τὰ ἀναθέσῃς ἅλα εἰς αὐτόν. Πραγματικὰ, ἐν ὁ ἴδιος ἀσχοληθῆς μὲ αὐτὰ καὶ ἀφήσῃς τὰ πνευματικὰ, δὲν θὰ φροντίσῃ πολὺ δι' αὐτὰ ὁ Θεός.

Ἄρα, διὰ νὰ πᾶνε καλὰ αἱ ὑποθέσεις σου καὶ νὰ ἀπαλλαγῇς ἀπὸ κάθε φροντίδα, προσκολλήσου εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ περιφρόνησε τὰ ὕλικα, διότι ἔτσι καὶ τὴν γῆν θὰ ἔχῃς μαζί μὲ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχῃς, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

31. Πρὸλ. Περσέμ. 5, 7.
32. Ματθ. 6, 33.

τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὀλίγοι ὄντες εἶναι οἱ ἐκλεκτοί, ποὺ ἔχουν τὰς ἀρετὰς, καὶ θὰ κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν αὐτῆν (Ματθ. 22, 1 - 14).

Ἐκατόσθεες καὶ εἰς τὴν προηγουμένην καὶ εἰς αὐτὴν ἐδῶ τὴν παραβολὴν περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τῶν δοῦλων τὸ κεντρικὸν νόημα: Εἶδες τὴν μεγάλην συγγένειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγάλην διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο τούτων παραβολῶν; Διότι καὶ αὐτὴ ἐδῶ δεῖχνει καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν μεγάλην του πρόνοιαν, καὶ τὴν ἑβραϊκὴν ἐπίσης ἀγνωμοσύνην. **10** Ἄλλ' αὐτὴ ἐδῶ ἔχει καὶ κάτι περισσότερον ἀπὸ ἐκείνην. Διότι προεξαγγέλλει μὲν καὶ τὸν ἐκπεσμόν τῶν Ἑβραίων καὶ τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν. Δείχνει δὲ ἐπὶ πλέον καὶ τὴν σημασίαν τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καὶ πόσον αὐστηρὰ δίκη ἀναμένει ὅσους ἀδιαφορήσουν. Καὶ καλῶς ἡ παραβολὴ αὕτῃ ἀκολουθεῖ τὴν ἄλλην. Διότι, ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι «θὰ δοθῇ εἰς ἔθνος τὸ ὅποιον θὰ παραγάγῃ τοὺς καρπούς της»¹. Ἐδῶ, λοιπόν, φανερῶναι ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς ποῖον ἔθνος θὰ δοθῇ αὕτη. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ δεῖχνει ἐπίσης καὶ τὴν ἀπερραττον πρόνοιαν καὶ φροντίδα τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Διότι εἰς τὴν προηγουμένην παραβολὴν φαίνεται νὰ τοὺς προσκαλῇ πρὸ τῆς σταυρώσεώς Του, ἐδῶ δὲ καὶ μετὰ τὴν σφαγὴν του ἐπιμένει νὰ τοὺς προσελκύσῃ πλησίον του. Καὶ ὅταν αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς, **11** καὶ τότε ἀκόμη τούς καλεῖ καὶ τοὺς τραφεῖ εἰς τοὺς γάμους καὶ τοὺς τιμᾶ μὲ τὴν ἀνωτάτην τιμὴν.

Παρατήρησε ἀκόμη ὅτι καὶ κεῖ δὲν προσκαλεῖ πρῶτον τὰ ἔθνη, ἀλλὰ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐδῶ ὁμοίως πράττει. Ἄλλ' ὅπως ἐκεῖ, ὅταν δὲν ἠθέλησαν νὰ δεχθοῦν

1. Ματθ. 21, 43.

ΟΜΙΛΙΑ 29^η (69)

(Ματθ. 22, 1 - 14)

10 Ἄλλ' ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πάλιν μὲ παραβολήν: Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοίωσι πρὸς ἄνθρωπον βασιλέα, ποὺ ἔκαμε γάμους γάμου διὰ τὸν υἱόν του. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους του διὰ νὰ καλέσῃ αὐτούς, ποὺ εἶχαν προσκληθῆ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἤθελαν νὰ ἔλθουν. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων: Ἐπάτε εἰς τοὺς κληρονομοῦς. Ὁσὺ ἐπέμπεσα τὸ μετρημερικόν μου τραπέζι, οἱ τῶροι μου καὶ τὰ θραψάρια εἶναι σπαργμένα καὶ ἄρα εἶναι ἕτοιμα. Ἐλθετε εἰς τοὺς γάμους. Αὗτοι ὁμοῦ ἀδιαφόρησαν καὶ ἔφυγαν. Ἄλλος μὲν εἰς τὸ χωράφι του, ἄλλος δὲ εἰς τὴν ἐμπορικὴν του ἐπιχείρησιν. **11** Οἱ δὲ ὑπόλοποι, ἀφ' ἑκαστοῦ τῶν δούλων του, ὄφρισαν καὶ ἐτίμωσαν αὐτούς. Ἄλλ' ὅταν ἤκουσε ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, ἐθίμωσε, καὶ ἀφ' ὧς ὄσπερ τὰ στρατεύματά του, ἐξολόθρευσε τοὺς φονεῖς ἐκεῖνους, καὶ κατέκωσε τὴν πόλιν τους.

Τότε λέγει εἰς τοὺς δούλους του: τὸ τραπέζι τοῦ γάμου εἶναι ἕτοιμον· οἱ προσκεκλημένοι ὅμοιως δὲν ἔσαν ἔθνη· νὰ λάβουν μέρος εἰς αὐτό. Πηγαίνετε λοιπὸν εἰς τὰ σταυροθρόνι καὶ τὰ τριστασια καὶ θοοὺς τόχην νὰ εὐρυστε ἐκεῖ, καλέσατέ τους εἰς τοὺς γάμους. Καὶ ἀφ' οὗ ἐξηγήσθη οἱ θεοὶ ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὄφρους, ἐμάζωσαν ὅλους ὄσους εὐρήσαν, κακοὺς καὶ καλοὺς, καὶ ἐπέμπεσαν ἢ αἴθουσα τοῦ γάμου ἀπὸ ἀνθρώπων, ποὺ ἀκάθισαν εἰς τὸ τραπέζι. Ὅταν δὲ εἰσῆλθεν ὁ βασιλεὺς διὰ νὰ εἶδῃ τοὺς καθισμένους εἰς τὸ τραπέζι, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον, ποὺ δὲν ἔφερεσαν ἔνδυμα γάμου. Καὶ λέγει εἰς αὐτόν: Φίλε, πῶς ἐβίβηκες ἐδῶ, χωρὶς νὰ ἔχῃς ἔνδυμα γάμου; Αὐτὸς δὲ ἀπεστρεμθῆς, ἴσπερ εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰς τοὺς ὑποτράπεζας: Ἀφ' οὗ θέσατε χεῖρα καὶ πόδια, πάρτε τον καὶ ρίξτε τον ἔξω εἰς τὸ σκότος· τὸ πῶς ἐβίβη. Ἐκεῖ θὰ εἶναι ὁ κλωυθῆς καὶ τὸ τριφεῖς τῶν θουτῶν. Διότι πολλοὶ εἶναι οἱ κληρονομοὶ εἰς

αυτών, αλλά και όταν ήλθε τὸν ἐσφαζαν, τότε μόνον ἔδωκε τὸν ἀμπελωνὰ εἰς ἄλλους; ἔτσι καὶ ἐδῶ, οἱ αὐτοὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ παραστοῦν εἰς τοὺς γάμους, τότε ἐκάλεσεν ἄλλους.

Ποῖον ἄλλο εἶδος ἀγνωμοσύνης εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ἀνώτερον τούτου, **87** **8** ὅταν, ἐνὶ καλοῦνται εἰς γάμους, ἀποσκίρτου; Διότι ποῖος δὲν θὰ προτιμοῦσε νὰ ἔλθῃ εἰς γάμους, καὶ μάλιστα εἰς θραυλικὸς γάμους, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν θραυλικὴν πύλιν; καὶ οἱ γάμους τοῦ Υἱοῦ τοῦ; Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἢ πρόσκλησις ἀνομάσθη γάμος; Ἐρατῆ κάποιος. Διὰ νὰ μάθῃς τὴν φροντίδα τοῦ Θεοῦ, τὴν πολλὴν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπην, τὴν εὐχάριστον ὄψιν τῶν πραγμάτων, διότι τίποτε τὸ λυπηρὸν δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ, τίποτε τὸ μελαγχολικόν, ἀλλὰ ὅλα εἶναι γεμῆτα ἀπὸ πνευματικῆν χαρὰν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης ὀνομάζει τὸν Χριστὸν Νυμφίον², διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «σὰς ἀρραθῶνας με ἕνα ἄνδρα», καὶ εἰς ἄλλο μέρος: «Τὸ μυστήριον τοῦτο εἶναι μέγα· Ἐγὼ τὸ ἐξηγῶ ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν». Διατί λοιπὸν λέγεται ὅτι ἡ νύμφη δὲν ἀρραθώνεται με αὐτὸν τὸν Πατέρα, ἀλλὰ με τὸν Υἱόν; **88** Διότι αὐτὴ πὸ συνδέεται δι' ἀρραθῶνας με τὸν Υἱόν, συνδέεται καὶ με τὸν Πατέρα. Καὶ διότι καὶ ἡ Γραφὴ ἀδιακρίτως τοῦτο ἢ ἐκεῖνο ἀναφέρει, λόγῳ τοῦ ὁμοουσίου τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.

Μὲ τὴν παραβολὴν αὐτὴν προσηγγεῖλε καὶ τὴν Ἀνάστασιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἰς τὰ προηγουμένα ὠμίλη-

1. Ἰωάν. 8, 29.

2. Β' Κορινθ. 11, 2.

4. Ἐφεσ. 5, 32.

σε περὶ τοῦ θανάτου, δεῖκνυε ὅτι, καὶ μετὰ τὸν θάνατον, τότε θὰ ἐπακολουθήσουν οἱ γάμοι, τότε θὰ ἔλθῃ ὁ νυμφίος. Ἄλλ' αὐτοὶ οὔτε με τὸν τρόπον αὐτὸν καθίστανται καλύτεροι, οὔτε ἡμερώτεροι. Τί χειρότερον ἡμπορεῖ νὰ γίνῃ ἀπὸ αὐτό;

Καὶ αὕτη θεσπιάς εἶναι τρίτη κατηγορία. Πρώτη μὲν, ὅτι ἐφόνευσαν προφήτας; ἔπειτα, ὅτι ἐφόνευσαν τὸν Υἱόν; μετὰ ἀπὸ αὐτά, ὅτι ἂν καὶ ἐφόνευσαν τὸν Υἱόν, καὶ ἐκλήθησαν εἰς τοὺς γάμους Αὐτοῦ πὸ τὸ τούτων ἐφονεῦσθαι, δὲν παρίστανται, **9** ἀλλὰ παρουσιάζουν προφάσεις, ζεύγη θοῶν, γυναῖκας, καὶ ἀγρούς⁵. Καίτοι αἱ προφάσεις φαίνονται εὐλογηφανεῖς, ὁμοῦ ἀπὸ ἐδῶ δευασκόμεθα ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη αἱ ἀποσπολήσεις εἶναι ἀναγκαῖαι, πρέπει πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ προηγηθῆ ἡ ἐκτέλεσις τῶν πνευματικῶν καθηκόντων. Καὶ προσκαλεῖ ὁ Θεός, ὅχι τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ χρόνου. Διότι εἴπατε, λέγει, εἰς τοὺς προσκεκλημένους⁶; καὶ πάλιν, «Καλέσατε, τοὺς προσκεκλημένους»⁷; πρᾶγμα πὸ κάνει μεγαλύτεραν τὴν κατηγορίαν. Καὶ πότε ἐκλήθησαν; Κατ' ἀρχὰς διὰ τῶν προφητῶν β-λων, ὑπερὸν καὶ πάλιν διὰ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, διότι πρὸς τὸν Χριστὸν παρέπεμπεν ὁμοῦ ὁ Ἰωάννης, ὅταν ἔλεγεν: «Ἐκεῖνος δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλάττωσθαι»⁸. Διὰ τοῦ ἰδίου πάλιν τοῦ Υἱοῦ λέγει: «Ἐλᾶτε πρὸς ἐμὲ ὅλοι σῆς, πὸ εἰσθε κουρασμένοι καὶ φορτωμένοι, καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω ἀνάπαυσιν»⁹. **10** Καὶ πάλιν: «Ἐάν κανεῖς διψᾷ, ἂς ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ καὶ ἂς πῖνῃ»¹⁰. Ὅχι δὲ μόνον διὰ λόγων, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργων ἐκάλεε αὐτοὺς

5. Μάρκ. 14, 18 - 20.

6. Ἰωάν. 3, 30.

7. Ματθ. 11, 28.

8. Ἰωάν. 7, 37.

καί μετά τήν Ἐνάληψιν διὰ τοῦ Πέτρου, καί τῶν συνεργατῶν του, «Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐνήργησε διὰ τοῦ Πέτρου, λέγει, ὥστε νά γίνῃ ἀπόστολος τῶν περιτετημένων, ἐνήργησε καί δι' ἐμοῦ, ὥστε νά γίνω ἀπόστολος εἰς τά ἔθνη»⁹. Διότι, ἐπειδή μόλις εἶδον τόν Υἱόν ὠργίσθησαν καί τόν ἐφόνευσαν, διὰ τῶν δούλων πάλιν τοὺς καλεῖ.

Καί διὰ ποῖον σκοπόν τοὺς καλεῖ; Διὰ κόπους, καί μόχθους καί ἰδρώτας; Ὅχι, ἀλλά δι' ἀπόλαυσιν. Διότι εἰ ταῦροι μου, λέγει, καί τὰ θρεφτά μου εἶναι ἐσφαγμένα. Κύτταξε πόσο μεγάλη εἶναι ἡ πανθαύσια! Πόσο μεγάλη ἡ πρὸς αὐτοῦς τιμὴ! Καί ἕως οὔτε τοῦτο ἐφιλοτίμησεν αὐτούς, ἀλλ' ὅσον περισσότεραν μακροθυμίαν ἔδειξεν, ἔτι τόσο μεγαλύτερον σκληρότητα ἔδειξαν αὐτοί. Καί δὲν ἀπούσισαν λόγῳ ἀπασχολήσεως, ἀλλὰ λόγῳ ἀδιαφορίας. Πῶς λοιπὸν ἄλλοι μὲν προφασίζονται τὴν παντριά, ἄλλοι δὲ τὰ ζεύγη τῶν θοῶν; Εἶναι δηλαδὴ ἀπασχολήσις ὅλα αὐτά; Καθόλου. Διότι ὅταν ἡ πρόσκλησις γίνεται διὰ πνευματικὰ ζητήματα, οὐδὲμία ἀπασχολήσις δὲν καθίσταται ἐμπόδιον. Κατὰ τὴν γνώμην μου ἐχρησιμοποίησαν τὰς προφάσεις αὐτάς καί τὰς προέβαλον ὡς προκαλύμματα τῆς ἀμελείας των. **10-11** Καί δὲν εἶναι μόνον τοῦτο τὸ κακόν, ὅτι δὲν ἦλθον, ἀλλά, καί τὸ πλέον χειρότερον καί φοβερώτερον, τὸ ὅτι κατέσφαξαν ἐκεῖνους πού ἦλθον, καί οἱ ὕβρισαν, καί οἱ ἐφόνευσαν τοῦτο εἶναι χειρότερον τοῦ προηγουμένου. Διότι ἐκεῖνοι μὲν ἦλθον ἀπεσταλμένοι πρὸς αὐτούς διὰ νὰ παραλάβουν τὰ δικαίωματα καί τοὺς καρπούς, καί ἐσφάγησαν. Αὐτοὶ ἐβῶ τῆς προκειμένης παραβολῆς ἐστάλησαν διὰ νὰ καλέσουν εἰς τοὺς γάμους τοῦ παρὰ τῶν Ἑ-

⁹ Γαλ. 2, 8.

θραίων σφαγέντος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καί φονεύοντα καί οὔτοι. Τί εἶναι δυνατόν νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν μωσαν αὐτήν; Διὰ τοῦτο καί ὁ Παῦλος τοὺς κατηγορεῖ καί ἐλεγεν «Καθὼς καί ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι καί τόν Κύριον Ἰησοῦν ἐφόνευσαν, καί τοὺς ἰδίους τοὺς προφῆτας, καί ἡμᾶς καταδίωξαν»¹⁰.

Ἔπειτα διὰ νὰ μὴ εἰπουν ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι ἀντίθετος τοῦ Θεοῦ Πατρὸς καί διὰ τοῦτο δὲν ἐρχόμεθα, ἄκουσε τί λέγουν οἱ ἀπεσταλμένοι διὰ τὴν πρόσκλησιν. **12** Ὅτι ὁ Πατήρ εἶναι αὐτὸς πού κάμνει τοὺς γάμους καί αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Πατήρ καλεῖ. Ποῖα ἦσαν τὰ ἐπακόλουθα τῆς ἀρνήσεως; Ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔλθουν, ἀλλὰ συγχρόνως καί ἐφόνευσαν ἐκεῖνους πού ἦλθον νὰ τοὺς καλέσουν, κατακαίει τὰς πόλεις των, καί ἀφοῦ ἔστειλε τὰ στρατεύματα, κατέστρεψε τοὺτους. Αὐτὰ τὰ λέγει, διὰ νὰ προφητεύσῃ ὅσα ἐγίναν ἐπὶ Βεσπασσιανοῦ καί Τίτου¹¹. Καί ἐπειδὴ ἐξόργισαν καί τὸν Πατέρα, μὲ τὸ νὰ μὴ πιστεύσουν εἰς Αὐτόν, διὰ τοῦτο λοιπὸν αὐτὸς (ὁ Πατήρ) διέταξε τὴν καταστροφὴν των. Διὰ τοῦτο ἡ καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλῆμ δὲν ἐγένεν ἀμέσως μετὰ τὴν Σταύρωσιν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ μετὰ ἀπὸ 40 ἔτη, διὰ νὰ δείξῃ τὴν μακροθυμίαν του οὔτε καί ἀμέσως ὅταν ἐφόνευσαν τὸν Στέφανον, ὅταν ἐσφάγησαν τὸν Ἰάκωβον, ὅταν ἐθλασθήμουν τοὺς ἀποστόλους. **13** Εἰδὲς ἀκπλήρωσιν προφητειῶν καί συντομίαν ἐκπληρώσεως; Διότι, ἐνῶ ἀκόμη ἔζη ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστὴς καί ἄλλοι πολλοὶ ἀπὸ ἐκεῖνους πού συνανεστράφησαν τὸν Χριστόν, ταῦτα ἐκτελεροῦντο. Ἦσαν μάλιστα καί μάρτυρες τῶν πραγμάτων αὐτῶν πού τὰ ἤκουσαν.

¹⁰ Α' Κορ. 2, 15.

¹¹ Αἱ καταστροφαὶ τῆς Ἱερουσαλῆμ ἐγένοντο ἢ μὲν πρώτη κατὰ τὸ 71 μ.Χ., ἢ 2^η δευτέρα κατὰ τὸ 131 μ.Χ.

Ἰδὲ λοιπὸν φροντίδα ἀπέραντον. Ἐφόντευsen ἀμπελῶνα, ἔλα τὰ ἔκαμε καὶ τὰ ἐτελειοποίηsen. Ὅταν ἐφονεύθησαν οἱ ὑπέρετα, ἔστειλεν ἐν συνεχείᾳ ἄλλους δούλους. Ὅταν καὶ θκείνοι ἐσφάγησαν, ἔστειλε τὸν Υἱόν. Καὶ ὅταν καὶ οὗτος ἐφονεύθη, καλεῖ καὶ πάλιν τούτους εἰς χαρὰν γάμων. Δὲν ἠθέλησαν νὰ ἔλθουν.

Ἐπειτα στέλλει ἄλλους δούλους. Αὐτοὶ ὅμως καὶ τούτους ἐφόντευσαν. Τότε πλεόν τοὺς κατέστρεψε, διότι ἔπασχον ἀπὸ ἀθεράπευτον νόσου. **Δ** Καὶ ὅτι ἔπασχον ἀπὸ ἀθεράπευτον ἀσθένειαν, δὲν ἀπέδειχθη μόνον ἀπὸ θύσαι ἐγιναν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι, ἐνὸ πύρραι καὶ τελῶναι ἐπίστευσαν, αὐτοὶ διέπραξαν θύσαι προσνεφέρθησαν. Ὅστε αὐτοὶ κατακρίνονται ὄχι μόνον δι' ὅσα ἔπραξαν καὶ ἐτόλμησαν, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσα ἄλλοι κατώρθωσαν. Ἐάν δὲ κάποιος ἤθελεν εἶπῃ, ὅτι δὲν ἐκλήθησαν οἱ ἐθνικοὶ τότε, ὅταν ἐμαστιγώθησαν οἱ ἀπόστολοι καὶ ὅταν μύρια ἄλλα ἔπαθον, ἀλλ' ἀμέσως μετὰ τὴν Ἀνάστασιν (διότι τότε εἶπεν εἰς αὐτούς, πηγαίνετε καὶ κάνετε μαθητάς μου ἕλα τὰ ἔθνη¹²), θὰ ἀπαγούσαμεν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς Σταυρώσεως καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὴν μὲ αὐτοὺς κατὰ πρῶτον συνδιελέγοντο. Διότι καὶ πρὸ τῆς Σταυρώσεως λέγει εἰς αὐτούς: «Πηγαίνετε εἰς τὰ χαμέναι πρόβατα τῆς γενεᾶς τοῦ Ἰσραὴλ» (Ματθ. 10, 6). Καὶ μετὰ τὴν Σταύρωσιν, δὲν ἠμπόδιον, ἀλλὰ καὶ διέταξε, πρὸς αὐτούς (πρὸς τοὺς Ἰουδαίους) νὰ κηρύξουν. **Ε** Διότι ἂν καὶ εἶπε: «Κάμετε μαθητάς ἕλα τὰ ἔθνη», ὅταν ἐν συνεχείᾳ ἐπρόκειτο νὰ ἀναληφθῆ εἰς τὸν οὐρανόν, ἐδήλωσεν, ὅτι εἰς ἐκείνους πρῶτα νὰ κηρύξουν. «Θὰ λάβετε, λέγει, δύναμιν ὅταν ἔλθῃ ἐπάνω σας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ θὰ εἰσαε μαρτυρῆς μου εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς ἄλην

12. Ματθ. 28, 19.

τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς»¹³. **Θ** Καὶ ὁ Παῦλος πάλιν «διότι ἐκεῖνος πρὸ ἐνήργησεν εἰς τὸν Πέτρον, ὥστα νὰ γίνῃ ἀπόστολος τῶν περιτεμημένων (τῶν Ἰουδαίων), ἐνήργησε καὶ εἰς ἡμὲ διὰ νὰ γίνω ἀπόστολος εἰς τὰ ἔθνη»¹⁴.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀπόστολοι πρὸς τοὺς Ἑβραίους πρῶτον ἐπροχώρησαν, καὶ ἀφοῦ ἐπέρασαν πολὺν καιρὸν εἰς τὰ Ἱερουσόλυμα, ἔπειτα ἀφοῦ ἐξεβιάχθησαν ἀπὸ ἐκείνους (τούς μὴ πιστεύσαντας Ἰουδαίους), τότε διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ ἔθνη.

Σὺ δὲ παρατήρησε καὶ ἐδῶ τὴν γενναιοδορίαν τοῦ Δεσπότη. «Ὅσους θὰ εἴρετε, λέγει, καλέσατέ τους εἰς τοὺς γάμους». Διότι πρὸ τοῦ γεγονότος τούτου, διὰ τὸ ὅποιον σὰς ὠμίλησα, ἐκήρυττον καὶ πρὸς Ἰουδαίους καὶ πρὸς ἐθνικούς, διερχόμενοι τὸν περισσότερο καιρὸν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Ἑβραῖοὶ ἐπέμεινον νὰ τοὺς ὑποβάλλουν εἰς κινδύνους, **Β** ἀκούσε τὸν Παῦλον, πρὸ ἐρμηνεῦσι τὴν παραβολὴν αὐτὴν καὶ λέγει τὰ ἑξῆς: «Εἰς σὰς ἦτο ἀναγκαῖον νὰ κηρυχθῆ πρῶτον ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν καταστήσατε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἀξίους τῆς αἰωνίου ζωῆς, στρεφόμεθα πάμα πρὸς τοὺς ἐθνικούς»¹⁵. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ Δεσπότης «ὁ μὲν γάμος εἶναι ἔτοιμος, οἱ δὲ καλεσμένοι ὅμως δὲν ἦσαν ἄξιοι». Τοῦτο τὸ ἐγνώριζεν θεθαῖος καὶ πρὶν συμβῆ αὐτό, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς νὰ διατυπώσουν καμμίαν πρόσβαν ἀνακιδούς ἀντιλογίας, ἂν καὶ ἐγνώριζε τὸ ἀποτελέσμα, πρὸς αὐτοὺς πρῶτους καὶ ὁ ἴδιος ἦλθεν, καὶ τοὺς ἀποστόλους ἔστειλεν. Ἔτσι καὶ

13. Πράξ. 1, 8.

14. Γαλ. 2, 8.

15. Πράξ. 13, 46.

ἐκείνους (τοὺς Ἰουδαίους), ἀπειτόμασε καὶ ἡμᾶς διδάσκει νὰ ἀλοκληρώσωμεν ὅλα τὰ καθήκοντά μας ἔστω καὶ ἂν κανεὶς τίποτε τὸ ἄμεσο ὀλικὸν δὲν πρόκειται νὰ ἀναμῆνῃ ἐκ τούτου. ◉ Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἦσαν ἀξιοὶ λέγει· «Πηγαίνετε, λέγει, εἰς τὰ σταιροδρόμια, καὶ ἄσους θά εὑρετε, νὰ τοὺς καλέσετε εἰς τοὺς γάμους» (στ. 9) καὶ τοὺς τυχεῖους καὶ τοὺς περιφρονημένους. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀνεφέρτεο εἰς τὰ οὐράνια καὶ εἰς τὰ ἐπίγεια, ὅτι «ἔθνη καὶ τελῶνα θὰ κληρονομήσουσιν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»¹⁶ καὶ, ὅτι «θὰ εἶναι οἱ πρῶτοι τελευταῖοι καὶ οἱ τελευταῖοι πρῶτοι»¹⁷, ἀποδεικνύει ὅτι δικαίως καὶ αὐτὰ γίνονται. Τοῦτο πρὸ πάντων ἐδάγκωνε τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς ἐρέθιζε πολὺ περισσότερο καὶ ἐθεώρουν πολὺ χειρότερον καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν καταβάφισιν τοῦ σαοῦ, τὸ νὰ θλίβουν νὰ εἰσάγονται εἰς τὴν Βασιλείαν ἀντὶ αὐτῶν οἱ ἐξ ἔθνῶν χριστιανοί.

Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ ἀρκεσθῶν οὗτοι εἰς μόνην τὴν πίστιν, ὁμιλεῖ εἰς αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς κρίσεως, ἣ ὅποια θὰ γίνῃ διὰ τὰς πονηρὰς πράξεις, δηλαδὴ καὶ τῶν ἀπίστων ποὺ δὲν ἠθέλησαν ἀκόμη νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν πίστιν, ◐ ἀλλὰ καὶ τῶν πιστῶν ἀναλόγως τῆς φροντίδος ποὺ ἔδειξαν εἰς τὸν θῖον των. Διότι ἐνθυμα τοῦ γάμου ἐδῶ εἶναι ὁ ἐνάρετος θῖος καὶ οἱ καλοὶ πράξεις. Ἀλλὰ καὶ ἡ κλήσις εἰς τὸν γάμον εἶναι ἔργον τῆς χάριτος. Διὰ ποῖον ὅμως λόγον ἀκριβοῦσι χρῆσι μοποιῶν ὀρισμέναις λέξεσι; Διότι ἡ μὲν εἰς Χριστὸν κλήσις καὶ ἡ καθαρισις ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν εἶναι ἔργον τῆς Χάριτος. ἡ δὲ διατήρησις τῶν εἰς Χριστὸν κληθέντων καὶ ἐνδυθέντων μὲ καθαρὰ ἐνδόματα τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς Χάριτος

¹⁶. Ματθ. 21, 31.
¹⁷. Ματθ. 19, 30.

εἶναι ἔργον αὐτῶν τῶν ἰθίων. Ἡ δὲ πρόσκλησις δὲν γίνεταί θάσει τῆς ἀξίας τοῦ κληθέντος, ἀλλὰ ὀφείλεται εἰς τὴν θείαν χάριν καὶ μόνον.

Ἐπρεπε λοιπὸν ἡ χάρις νὰ ἀνταμείψῃ αὐτὸν ποὺ ἀνταπεκρίθη, καὶ ὄχι αὐτὸν ποὺ ἐπέδειξε τόση μεγάλην φηαριστίαν εἰς τὴν τιμητικὴν πρόσκλησιν. Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἀπῆλθουσα ὄσα οἱ Ἰουδαῖοι, λέγει κάποιος. Καὶ ὅμως σὺ ἀπῆλθουσα πολὺ περισσότερα ἀγαθὰ. Διότι αὐτὰ ποὺ καθ' ἑλὸν τὸ χρονικὸν διάστημα παρεσκευάζοντο δι' ἐκείνους, ◐ αὐτὰ συνολικῶς ἔλαβες σὺ, ἂν καὶ δὲν ἦσων ἀξιος. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Τὰ ἔθνη νὰ δοξάσωσιν τὸν Θεὸν διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν του πρὸς αὐτά»¹⁸. Διότι αὐτὰ τὰ ὅποια προωρίζοντο δι' ἐκείνους, αὐτὰ ἔλαβες σὺ. Διὰ τοῦτο καὶ μεγάλη τιμωρία περιμένει τοὺς ἀμελεῖς. Διότι καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ἐπειδὴ δὲν προσῆλθον εἰς τὸν γάμον ἐθλασφῆμισαν, ὁμοίως καὶ σὺ μὲ τὸ νὰ κατακλιθῆς εἰς τὸ γαμήλιον δεῖπνον ἔχων θῖον διεσθαρμένον, προσβάλλεις τὸν οἰκοδεσπότην. ◐ Διότι, τὸ νὰ ἐλθῇ μὲ ρυπαρὰ ἱμάτια, τοῦτο ὀπαινίσσεται ἠηλαθὴ νὰ ἀπέλθῃ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον μὲ θῖον δικαίωτον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐσιώπη ἀναγκαστικὰ. Παρρητηρεῖς πῶς, ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσον ὀλοφάνερρον, θὲν τιμωρεῖ προηγουμένως, μέχρις οὗ ὁ ἴσιος ὁ ἁμαρτωλὸς ρίψῃ εἰς θάρος τοῦ ἑαυτοῦ του τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον; Διότι μὲ τὸ νὰ μὴ ἔχη τίποτε νὰ ἀπαντήσῃ, κατέκρινε τὸν ἑαυτὸν του, καὶ τραῖξ κατ' εὐθείαν πρὸς τὰς αἰωνίας τιμωρίας. Ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἀκούσῃ τὴν λέξιν σκότος, μὴ νομίσῃ ὅτι αὐτὰς τιμωρεῖται μὲ τὴν ἀποπομπὴν του μόνον εἰς σκοτεινὴν τοποθεσίαν, ἀλλὰ καὶ «καὶ ὅπου εἶναι τὸ κλάμα καὶ τὸ τριεῖμο τῶν δοντιῶν».

¹⁸. Ρωμ. 13, 9.

Τούτο δὲ λέγει, διὰ τὴν βεβήθη τὰ ἀνυπόφορα βασανιστήρια.

¶ Ἄκοῦστε ὅσοι ἀπελαύσατε τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἂν καὶ παρέστητε εἰς τοὺς γάμους, μὲ θρωμεράς πράξεις ἐνδύετε τὴν ψυχὴν σας. Ἄκοῦστε ἀπὸ ποῦ ἐκλήθητε ἀπὸ τὰ σπαιροδρόμια. Τί ἦσατε τότε; Χαλοὶ καὶ ἀνάητοι ψυχικῶς, πράγμα ποῦ εἶναι πολὺ χειρότερον ἀπὸ τὸν ἀκρατησιασμὸν τοῦ σώματος. Σεβασθήτε τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Δεσπότη τοῦ σώος ἐκάλεσε, καὶ κακεὶς μὲν ὡς μὴ ὑπάρξῃ μὲ θρώμικα ἐνδύματα, ἀλλὰ καθένας σας ὡς ἐξετάξῃ προσεκτικὰ τὴν στολὴν τῆς ψυχῆς του.

Ἄκοῦστε, γυναῖκες! ἀκοῦστε, ἄνδρες. Δὲν μᾶς χρειάζονται τὰ ἐνδύματα αὐτὰ τὰ χρυσοφάνια, τὰ ὅποια μᾶς στολιζοῦν ἑξωτερικὰ, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποῦ μᾶς κομοῦν ἑσωτερικὰ. Ἐὖς ὅτου θὰ ἔχωμεν αὐτὰ, τὰ ἑξωτερικὰ, ἐκεῖνα, τὰ ἑσωτερικὰ, εἶναι δύσκολον νὰ τὰ περιβληθῶμεν. Δὲν εἶναι δυνατόν μαζί, καὶ ψυχὴν, καὶ σῶμα, νὰ στολιζόμεν. Δὲν εἶναι δυνατόν καὶ εἰς τὸν μαμωνῶν νὰ ὑπηρετήσῃ, καὶ νὰ ὑπακούῃ καὶ εἰς τὸν Χριστὸν ὅπως ἀρμόζει. ¶ Ἄς ἀποβάλωμεν λοιπὸν αὐτὴν τὴν τυραννικὴν κυριαρχίαν, τὴν φοβερὰν. Διότι οὕτε, ἂν κάποιος τὴν μὲν οἰκίαν τοῦ ἐστόλιζε καὶ τὴν διεκόμει μὲ χρυσὰ παραπετάσματα, ἐσὲ δὲ γυμνὸν καὶ κουρελιάρην ἂν σὲ προσκάλει νὰ καθίσης, οὐ θὰ τὸ ἀνεχόσουν εὐχαρίστως. Ἄλλὰ πρόσθε εἶπὲ καὶ οὐ τοῦτο τὸ ἴδιον τῶρα κάνεις; τὴν μὲν οἰκίαν τῆς ψυχῆς σου (ἐννοεῖ τὸ σῶμα) μὲ χιλιάδες παραπετάσματα νὰ στολιζῇς, ἐκεῖνην δὲ (τὴν ψυχὴν) μὲ κουρέλια νὰ τὴν ἀφήνης νὰ κάθεται τυλιγμένη. Δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως πρέπει πάνταν νὰ στολιζέται; Πρὸς τοῦτο λοιπὸν διὰ μὲν τὴν πόλιν παραπετάσματα ἐκ λινοῦ ἔχουν κατασκευασθῆ, διὰ δὲ τὸν βασιλέα πορφύρα καὶ στέμμα. Ἐτεῖ καὶ οὐ

τὸ μὲν σῶμα μὲ πολὺ πτωχότεραν ἐνδυοὺς στολῇ. ¶ τὴν δὲ ψυχὴν μὲ πορφύραν ἐνδυοὺς, καὶ στέμμα θάλα ἐπάνω της, καὶ τοποθέτησέ τὴν ἐπάνω εἰς ὄχημα ὀψηλὸν καὶ λαμπρὸν. Διότι τῶρα θεοβαίως τὸ ἀντίθετον πράττεις μὲ τὸ νὰ στολιζῇς τὴν μὲν πόλιν ποικιλοτρόπως, τὸν δὲ βασιλέα (νοῦν) νὰ τὸν ἀφήνης νὰ σύρεται δεμένος ὀπίσω ἀπὸ τὰ ἄλογα πάθη. Δὲν ἀντιλαμβάνεσαι, ὅτι ἐκλήθης εἰς γάμον, καὶ γάμον Θεοῦ; Δὲν σκέπτεσαι μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ εἰσέρχεται ἡ προσκεκλημένη ψυχὴ εἰς παρομοίους υφικούς θαλάμους, ἐνδεδυμένη μὲ κροσσῶτα χρυσοφάνια (μάτια, πεποικιλμένη (μὲ ἀρετὰς):

Θέλεις νὰ σοῦ δείξω αὐτοὺς ποῦ εἶναι ἔτοιμοι στολισμένοι, αὐτοὺς ποῦ ἔχουν ἐνδυμα γάμου; Ἐνθυμίσου τοὺς ἁγίους ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους σὰς ὠμίησα παλαιότερα, ποῦ φοροῦν ἐνδύματα τρίχινα καὶ κατοικοῦν εἰς τὰς ἐρήμους. ¶ Διότι πρὸ πάντων αὐτοὶ εἶναι ποῦ ἔχουν τὰ ἐνδύματα τοῦ θεϊκοῦ ἐκεῖνου γάμου. Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἐξῆς εἶναι φανερόν διότι ὁσαῦτοτε πολῦτιμα πορφυρὰ ἐνδύματα καὶ ἂν δώσης εἰς αὐτοὺς, δὲν θὰ ἐκροτιμῶσαν νὰ τὰ λάθουν; ἀλλὰ ὅπως ὁ βασιλεὺς θὰ ἀηδίαζε ἂν κάποιος ἤθελε νὰ τὸν ἐνδύσῃ μὲ κουρέλια ζητιάνου, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἀπεχθάνονται τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα ποῦ θὰ τοὺς προσέφερε κάποιος. ¶ Ἄπο καμμιὰ ἄλλη αἰτία δὲν συμβαίνει τοῦτο, παρὰ μόνον ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι γνωρίζουν τὴν ἀραιότητα τῆς ψυχικῆς των στολῆς. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν βασιλικὴν ἐκείνην ἐνδυμασίαν περιφρονοῦν, ὡς ἀράχην. Διότι ὅλα αὐτὰ τοὺς τὰ ἐβίβασε τὸ πτωχικὸν τρίχινον ἐνδυμα. Καὶ διότι εἶναι καὶ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πολὺ ὀψηλότεροι (πνευματικῶς) καὶ λαμπρότεροι.

Καὶ ἂν δυνηθῇς νὰ ἀνυψώσης τὰς πύλας τοῦ νοῦ, καὶ νὰ ἐξετάσης καλῶς τὴν ψυχὴν των καὶ ὅλον τὸν ἅλ-
λον ἑσωτερικὸν των κόσμον, καὶ ἂν εἰς τὴν γῆν ἤθελες

νά κατέλθης, δὲν εἶναι δυνατόν νά ἀντέξῃς τὴν λαμπρότητα τοῦ ψυχικοῦ των κάλλους, καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν ἱματίων τῶν ἁγίων τούτων καὶ τὸ ἀσπρροσκόλημα τῆς συνειδήσεώς των. **Β** Ἔχομεν νά ἀνοψώσωμεν καὶ ἄλλους καὶ θαυμαστοὺς ἄνθρας τῶν καλαιστέρων γενεῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ ζωντανὰ παραδείγματα πρὸ πάντων ἀνυψώουσι τοὺς θραυκυκινήτους κατὰ τὸν νοῦν, διὰ τοῦτο οὐκ ἀπαπέμωκα καὶ εἰς τὰς σκηνάς τῶν ἁγίων ἐκείνων. Διότι, τίποτε τὸ λυπηρὸν δὲν τοὺς συνοδεύει, ἀλλὰ ὡσάν νά ἔχουν στήσει τὰς καλύφας των εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἔτσι μακρὰν ἀπὸ τὰ λυπηρὰ τοῦ παρόντος εἶου ἔχουν κατασκηνώσει. Ἔχουν ἐτοιμάσει στρατεύματα ἐναντίον τοῦ διαβόλου καὶ ὡσάν νά χορεύουν ἀπὸ ἐνθουσιασμόν, τοιαυτοτρόπως πολεμοῦν κατ' αὐτοῦ.

Διὰ τοῦτο λοιπόν, ἀφοῦ ἔστησαν καλύφας, ἐγκατέλειψαν τὰς πόλεις καὶ τὰς ἀγοράς καὶ τὰς οἰκίας. Διότι ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τὸν πόλεμον δὲν εἶναι δυνατόν νά κάθηται εἰς οἰκίαν ἀλλὰ πρέπει ἐκεῖνος ποῦ ἐσχεδιάσει νά ἀποκτήσῃ τὴν μελλοντικὴν κατοικίαν, ἀμέσως νά ἀποχωρισθῇ ἀπὸ τὴν ἐπίγειον καὶ μὲ τὴν ἐνοιαν τοῦ προσκάρου νά μένῃ ἐδῶ. Τέτοιοι ἦσαν ὅλοι ἐκεῖνοι. Τὸ ἀντίθετον συμβαίνει μὲ ἡμᾶς. **Γ** Διότι ἡμεῖς δὲν ζῶμεν ὡσάν εἰς στρατόπεδον, ἀλλὰ ὡσάν εἰς πόλιν εἰρηνικὴν. Διότι ποῖος ἐφάνη ποτέ εἰς στρατόπεδον νά θάλλῃ θεμέλια, καὶ οἰκίαν νά οἰκοδομῇ, τὴν ὅποιαν ὀλίγον ἀργότερον πρόκειται νά ἐγκαταλείψῃ; Δὲν ὑπῆρξε κανεὶς. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπιβώρῃ κανεὶς νά τὸ πράξῃ, φονεύεται ὡς προδότης. Ποῖος ἀγοράζει ἔκτασιν γῆς εἰς χῶρον στρατοπέδου, καὶ διαπραγματεύεται αὐτήν; Κανεὶς δὲν ὑπάρχει. Καὶ παλὺ φυσικὰ. Διότι ἤλθες, σοῦ λέγει, νά πολεμήσῃς καὶ οὐχὶ νά ἐμπορευθῇς. Τί λοιπόν κοπιᾶζεις διὰ τὸν τόπον, τὸν ὅποιον μετ' ὀλίγας στιγμᾶς θά ἐγκαταλείψῃς; Ὅταν ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα, τότε κάμε τα αὐτά.

Δ Αὐτὰ καὶ εἰς ἐσὲ τώρα συμβουλεύω ἐγώ. Ὅταν ἀποκτήσωμεν τὴν οὐράνιον κατοικίαν, τότε πρῶτε ταῦτα. Μᾶλλον δὲ ἐκεῖ δὲν θά χρειασθῇ νά καταβῆλῃς κανένα κόπον, διότι ὁ βασιλεὺς χάριν σοῦ δια βᾶ τὰ ἐτοιμάσῃ. Ἐδῶ δὲ ἀρκεῖ μόνον νά χαράξῃς ἕνα αὐλάκι καὶ νά στήσῃς εἰς τὴν γῆν ἕνα στυλοῦν καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ἀνάγκη νά κατασκευάσῃς οἰκοδομήν.

Πρόσθετε τί εἶδους εἶναι ὁ θεὸς τῶν Ἀμαζοβίων Σκυθῶν¹⁹, οἱ ὅποιοι ἔχουν τρόπον ζωῆς ὅμοιον μὲ τοὺς νομάδας. Ἔτσι θά ἔπρεπε οἱ Χριστιανοὶ νά ζοῦν, νά διατρέχουν τὴν οἰκουμένην, νά πολεμοῦν τὸν διάβολον, νά γλυτώνουν τοὺς αἰχμαλώτους ποῦ συνελήφθησαν ὑπ' ἐκείνου, καὶ νά ἔχουν ἀπολαχθῆ ἀπὸ τὰς θιαυτικὰς μερίμας. Διὰ τί κτίζεις οἰκίαν ἀνθρώπου; Διὰ νά δέσῃς περισσότερο τὸν ἑαυτὸν σου; Διὰ τί κρῖπεις εἰς λάκκον θησοῦρον καὶ προκαλεῖς ἔτσι ἐναντίον σου τὸν ἔχθρον; **Ε** Ἢ περικλείεις μὲ τελεχὴ τὴν οἰκίαν σου, καὶ κατασκευάζεις φυλακὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου; Ἐὰν δὲ αὐτὰ σοῦ φαίνονται διὰ εἶναι δύσκολα, ἄς μεταβῶμεν εἰς τὰς σκηνάς τῶν Ἀμαζοβίων, διὰ νά μάθωμεν καὶ τὴν δυνατότητα τῆς ἐμπράκτου ἐφαρμογῆς των. Διότι ἐκεῖνοι ὄταν στήσουν κιλύβας, καὶ ἐὰν χρειασθῇ νά ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ αὐτὰς, τόσον εὐκόλως τὰς ἐγκαταλείπουν, ὅπως ἀκριβῶς οἱ στρατιῶται ἐγκαταλείπουν τὸ στρατόπεδον ἐν εἰρήνῃ. **ΣΤ** Ἔτσι καὶ μερικοὶ Χριστιανοὶ ἔχουν κατασκευάσει ἐπὶ τῆς γῆς, μᾶλλον δὲ καὶ μὲ μεγαλυτέραν εὐχαριστίαν. Καὶ θεοβίως εἶναι εὐχάριστον νά ἰδῇς μίαν φημίαν ποῦ νά ἔχη συνεχεῖς σκηνάς μοναχῶν, παρὰ στρατιῶται νά ἀπλώνουν ἀντίσκηνας εἰς στρατόπεδον,

¹⁹ Ἀμαζόβιοι καὶ Σκυθῆς ἦσαν ἄβηρος ζῶντες, ὅς αὶ σημερινὸι Τάγκους μετανοήσαντες ἀπὸ νόμου εἰς νόμον καὶ μετατρέποντες τὸ νοικοκυρὸν των ἐπὶ ἀγίους, ἐνοὺς τῆς ὁσίας καὶ ἔξου.

καὶ νὰ ἐμπηγνύουν δόρατα, καὶ νὰ ἐξαρτοῦν ἐκ τῆς αἰχμῆς τῶν δοράτων ἐρυθρὰ τεμάχια ὑφάσματος, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων μὲ χάλικνα κράνη, καὶ ἀσπίδας μὲ ὑπερβολικὰς ἀπαστραπτούσας ἐπιφανείας, καὶ στρατιώτας καλυμμένους μὲ σιδηροὺς θώρακας καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ κτίρια κατασκευασθέντα θάσει ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, καὶ ἔκτασιν στρατοπέδου τεραστίαν, καὶ στρατιώτας νὰ τρώγουν καὶ νὰ παίζουσι μουσικὰ ὄργανα. Οὕτε καὶ τὸ θέαμα τοῦτο εἶναι τῶσον εὐχάριστον, ὅσον τὸ τῶν ἀσκητῶν πού τώρα σὺς περιγράφω. **13** Ἄν λοιπὸν μεταβῶμεν εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἴδωμεν τὰς σκηνάς τῶν στρατιωτῶν τοῦ Χριστοῦ, δὲν θὰ ἴδωμεν ἀντίσκηνα τενωμένα, οὔτε ἄκρα πολεμικῶν δοράτων, οὔτε χρυσὰ πέπλα πού θυμίζουσι βασιλικά σαλιόνια, ἀλλὰ ὅπως ἐάν κάποιος εἰς γῆν πολὺ μακρινὴν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας, καὶ ἀπέραντον, θὰ ἐτέντανεν σάν σικέπην πολλοὺς οὐρανοὺς, τότε τὸ γεγονός τοῦτο θὰ παρουσιάξεν ἕν θέαμα νέον καὶ φοβερόν, παρόμοιον καὶ ἐκεῖ εἰς τοὺς μοναχικοὺς καταυλισμοὺς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς. Διότι τὰ καταγῶγια τῶν ἀσκητῶν δὲν εἶναι καθόλου κατώτερα τῶν οὐρανοῦν, ἐπειδὴ καὶ ἄγγελοι κατέρχονται πρὸς αὐτοὺς, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰδιὸς ὁ Δεσπότης τῶν ἀγγέλων. Ἐάν λοιπὸν οἱ ἄγγελοι ἦλθον πρὸς τὸν Ἄβραάμ, ἄνδρα ἔγγαμον, καὶ ἀνατροφέα παιδίων. **14** Ἐπειδὴ τὸν εἶδον φιλόξενον, πολὺ περισσότερον ἐκεῖ θὰ ἔλθουν, ὅπου θὰ εἴδουσι περισσότεραν ἀρετὴν, καὶ ἄνθρωπον πού ἀπὸ πλάγῃ τοῦ σώματος, καὶ ἐνῶ εὐρίσκεται ἐντός σώματος περιφρονεῖ τὴν σάρκα, καὶ ἐκεῖ οἱ ἄγγελοι στήνουν τὸν ἀρμόζοντα εἰς αὐτοὺς χορὸν. Διότι καὶ πρὸς τοὺς ἀσκητάς αὐτοὺς παρατίθεται ἐράπεια ἀπὸ πλάγῃ πάσης πλεονεξίας, καὶ καθαρά καὶ γεμάτη μὲ φιλοσοφίαν. Δὲν ὑπάρχουν χεῖμαρροι αἱμάτων εἰς αὐτοὺς, οὔτε κομμάτια κρεάτων, οὔτε πονοκέφαλοι, οὔτε καρυκευμένα φαγητά, οὔτε ἀβιαστικὴ ὄσμη φητῶν, οὔτε ἐνοχλητικὰς καπνός, οὔτε δρόμοι καὶ θόρυθοι, καὶ ταραχαί, καὶ κραυ-

γαὶ δυσάραστο· ἀλλὰ ἄρτος καὶ ὕδωρ. Καὶ τὸ μὲν ὕδωρ ἐκ καθαρῆς πηγῆς, ὁ δὲ ἄρτος ἐκ κόπων δικαίων προέρχονται. Ἐάν δὲ καὶ κάτι περισσότερον θὰ ἐπιθύμουν νὰ φάγουν, **15** τότε τὸ περισσότερον τοῦτο εἶναι ἐπιθύμεις καρποί· καὶ τότε ἡ εὐχαρίστησις καθίσταται μεγαλύτερα, παρὰ ἐκείνη τῶν βασιλικῶν τραπεζῶν.

Κανεὶς δὲδ᾽ φόβος καὶ τρόμος, οὔτε ἄρχων ἐκάλεσεν εἰς δίκην, οὔτε γυναῖκα ἐπροκάλεσεν ὄργην, οὔτε φροντίδες παιδιοῦ ἐπροκάλεσεν ἐνόχλησιν, οὔτε γέλιο ἄτακτο ἠκούσθη, οὔτε πλῆθος κολάκων προεκάλεσεν ὑπερηφάνειαν· ἀλλὰ ἀγγελικὴ εἶναι ἡ τράπεζα, ἀπὸ πλάγῃ ἀπὸ κάθε παρομοίαν ταραχῆν. Καὶ διὰ στῆμα τῶν ἔχουν ἀπλῶς μερικά χόρτα, ὅπως ἀκριβῶς ἐγίνεν εἰς τὴν ἔρημον ὅταν ὁ Χριστὸς ἐπολλαπλασίασε τὸν ἄρτον. Πολλοὶ δὲ οὔτε ὑπόστεγον δὲν χρησιμοποιοῦν, ἀλλ' ἀντὶ στέγης ἔχουν τὸν οὐρανόν, καὶ διὰ φωτισμὸν τὴν σελήνην, λυχνάρι πού δὲν χρειάζεται εἶλαιον, οὐδὲ ἄνθρωπον νὰ ἀσασχολῆται μὲ αὐτό· διότι ἡ σελήνη φέγγει καταλλήλως καὶ τοὺς φωτίζει ἀπὸ ψηλά.

16 Αὐτὴν τὴν τράπεζαν καὶ οἱ ἄγγελοι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς τὴν θλέπουσι, τέρπονται καὶ εὐχαριστοῦνται²⁰. Διότι ἐάν χαίρωνται διὰ τὴν μετάνοιαν ἐνός καὶ μόνον ἀμαρτωλοῦ, διὰ τῶσους πολλοὺς μμητάς των οἱ ἄγγελοι τί δὲν θὰ πράξουν; Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ διάκρισις μετατῶ δεσπότη καὶ δοῦλου. Ὅλοι δοῦλοι, ὅλοι ἐλεύθεροι. Καὶ μὴ νομίσης ὅτι αὐτὸ πού λέγεται εἶναι ἀνεγμα, διότι καὶ δοῦλοι ἀναμεταξύ των καὶ δεσπότης ὁμοίως εἶναι. **17** Δὲν ἐρχεται θράδι, πού θὰ τοὺς εἴρῃ σκυθρωπούς, πρᾶγμα τὸ ὅποιον πολλοὶ ὀφίστανται, ὅταν ἀναλυγίζονται τὰς ἐκ τῶν καθημερινῶν κινδύνων προ-

²⁰ Ἰδ. ἀρκ. 15, 7.

ερχομένας φροντίδας. Δὲν αμυθαίνει νὰ φροντίζουν διὰ τὴν ἀσφάλειάν των ἀπὸ ληστὰς μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ νὰ κλείσουν καλῶς τὴν θύραν, καὶ νὰ θέτουσιν μοχλὸν ὀπισθεν αὐτῆς, οὔτε τὰ ἄλλα νὰ φοθηθοῦν, ἅσα πολλοὶ φοβοῦνται, σθῆνοντες μετὰ προσοχῆς τοὺς λύχνους, μήπως κάποιος σπινθήρ προκαλέσῃ πυρκαϊάν τῆς οἰκίας. Καὶ ἡ συζήτησις ἀνομιεταῶν των εἶναι γεμάτη ἀπὸ τὴν ἰδίαν γαλήνην. Διότι δὲν συζητοῦν αὐτὰ τὰ ὅποια ἡμεῖς συζητοῦμε, καὶ δὲν ὁμοιάζουσι καθόλου πρὸς ἡμᾶς, ποὺ λέμε, ὅτι ὁ δεῖνα ἐγενεν ἄρχων, ὁ τότε ἔπαυσε νὰ κυβερνᾷ, ὁ δεῖνα ἀπέθανεν καὶ ἄλλος διεδέχθη τὴν κληρονομίαν, καὶ τόσα ἄλλα παρόμοια. **Β** Ἀλλὰ συνεχῶς περὶ τῶν μελλόντων ὁμιλοῦν καὶ φιλοσοφοῦν. Καὶ ὡσάν νὰ κατοικοῦν εἰς ἄλλον κόσμον, ὡσάν νὰ μετέβησαν εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, ὡσάν ἐκεῖ νὰ ζοῦν, ἔτσι συζητοῦν συνεχῶς δι' ἅλα τὰ ἐκεῖ, δηλαδὴ διὰ τοὺς κόλπους τοῦ Ἀθραάμ, διὰ τοὺς στεφάνους τῶν ἁγίων, διὰ τὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χορείαν. Καὶ διὰ τὰ παρόντα, οὔτε σκέψις, οὔτε λόγος ἀνομιεταῶν των. Ἀλλ' ὅπως ἡμεῖς ἀπαξιούμε νὰ ὁμιλήσωμε περὶ πραγμάτων τὰ ὅποια κάνουν οἱ μύρμηκες εἰς τὰς σπᾶς καὶ εἰς τὰ κοιλώματα τῆς γῆς, ἔτσι καὶ οἱ ἀσκηταὶ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὸ τί κάνομεν ἡμεῖς, ἀλλὰ περὶ τοῦ οὐρανοῦ βασιλείως, περὶ τοῦ καθημερινοῦ πολέμου, περὶ τῶν παγίδων τοῦ διαβόλου. **Γ** περὶ τῶν καταρθωμάτων τὰ ὅποια ἐπέτυχαν οἱ ἅγιοι. Τί ἐπέτυχον φέροντες τὸ παράδειγμα τῶν μυρμηκῶν πρὸς σύγκρισιν ἡμῶν καὶ ἐκείνων; Διαπιστώνομεν τοῦτο. Ὅπως δηλαδὴ ἐκεῖνοι (οἱ μύρμηκες) λαμβάνουσι φροντίδα διὰ τὰ σωματικά, ἔτσι καὶ ἡμεῖς καὶ εἴθε νὰ ἐφροντίζομε μόνον διὰ τὰ σωματικά, τώρα δὲ φροντίζομεν καὶ διὰ πολὺ χειρότερα. Διότι δὲν φροντίζομε μόνον διὰ τὰ ἀναγκαῖα, καθὼς ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ περιττά. Διότι οἱ μὲν μύρμηκες χρησιμοποιοῦν ἐπινοήματα ἀπληλαγμένα παντὸς ἐγκλήματος, ἡμεῖς δὲ μετερ-

χόμεθα καθὲ εἰδους πλεονεξίας. Καὶ δὲν μιμούμεθα ἀκριβῶς τὰ ἔργα τῶν μυρμηκῶν, ἀλλὰ τῶν λύκων καὶ τῶν λεοπαρδάλων, μᾶλλον δὲ καὶ χειρότερα ἐκείνων. Διότι τὰ ζῶα ἐκεῖνα ἢ φύσις κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ ἔκαμε νὰ τρέφονται. **Δ** Ἡμᾶς δὲ μὲ λογικὸν καὶ ἰσονομίαν μᾶς ἐτίμησεν ὁ Θεός, καὶ ἐγίναμε χειρότεροι καὶ ἀπὸ τὰ θηρία. Καὶ ἡμεῖς μὲν ἐγίναμε χειρότεροι τῶν ἀλόγων ζῶων, οἱ δὲ ἀσκηταὶ ἴσοι μὲ τοὺς ἀγγέλους, καταστάντες ἕνιοι καὶ παρεπίδημοι εἰς τὴν γῆν.

Καὶ πρὸς ἅλα γανκῶς διαφέρουσι αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς, πρὸς τὰ ἐνδύματα, τὴν τροφήν, τὴν οἰκίαν, τὰ ὑποδήματα, τὴν λαλίαν. Καὶ ἐάν κάποιος ἤκουσε καὶ αὐτοῦς καὶ ἡμᾶς νὰ ὁμιλοῦμε, τότε θὰ ἀντελήφθη καλῶς, ὅτι ἐκεῖνοι εἶναι οὐρανοπολίται, ἡμεῖς δὲ δὲν εἴμεθα ἀξιοὶ οὐδὲ ἐπ' αὐτῆς τῆς γῆς νὰ ζήσωμε. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ὅταν κάποιος ἀξιωματοῦχος μεταβῇ πρὸς αὐτοῦς, τότε προπαντὸς ἐλέγχεται ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη κουφότης καὶ κενόδοξια. Διότι ὁ γεωργὸς ἐκεῖνος, καὶ ὁ ἄπειρος καθὲ βιωτικοῦ, κάθεται πλησίον τοῦ στρατηγοῦ καὶ ὑπερηφανευομένου βιὰ τὸ ἀξίωμα του **Ε** ἐπὶ στρώματος ἐκ χόρτων καὶ ἐπὶ ρυπαροῦ προσκεφαλαίου. Διότι ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν οἱ ὑπηρέται, ποὺ τὸν κρατοῦν εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὸν καλοκεῖουσι. Ἀλλὰ τὸ ἴδιον γίνεται ἐδῶ, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ ἐκείνον ποὺ ἔρχεται πλησίον χρυσοῦ καὶ τριαντάφυλλας, διότι καὶ ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλα δέχεται κάποιον ἀκτινοβολίαν, ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι, (οἱ ἀσκηταὶ), ἀπὸ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀγγέλων ἐξέρχοντα καρδισμένοι καὶ ἀπαλλάσσονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὴν προηγουμένην παχυλότητα τοῦ νοῦς των. **ΣΤ** Καὶ ὅπως ἀκριβῶς, ἐάν κάποιος ἀναβῇ εἰς ὑψηλὸν τόπον, ἔστι καὶ ἂν εἶναι πολὺ κοντὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα, φαίνεται ὑψηλός. Ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἀνερχόμενοι πρὸς τὰ ὑψηλὰ διανοήματα ἐκείνων, καὶ

αὐτοὶ φαίνονται παρόμοιοι, καθ' ὅσον ὑπαμένουν ἐκεῖ, ὅταν ὅμως κατέλθουν, προσγειώνονται πάλιν ἀπὸ τὴν στιγμήν πού θά καταβοῦν ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἀγγελικοῦ περιβάλλοντος. Καμίαν ἀξίαν δὲν ἔχει ὁ βασιλεὺς μεταξὺ τῶν ἀσκητῶν, τίποτε δὲν ἀξίζει ὁ ὑπουργός· ἄλλ' ὅπως ἡμεῖς γελᾶμε ὅταν τὰ παιδιὰ παίζουν τοὺς βασιλεῖς, ἔτσι καὶ οἱ ἀσκηταὶ ἐκείνοι περιφρονητικῶς ἀπορρίπτουν τοὺς ἐρεθισμοὺς πού προέρχονται ἐκ τῶν ὁσων συμβαίνουν ἔξω. Καὶ τοῦτο καθίσταται φανερόν ἀπὸ τὸ ἔ-
ξῆς· ἐάν θηλασθῆ προσέφερε κάποιος εἰς αὐτοὺς βασιλείαν πραγματικὴν, οὐδέποτε θά τὴν ἔδεχοντο. Θά τὴν ἐπροτιμοῦσαν δέ, ἐάν δὲν ἐπίστευον κάτι περισσότερο ἀπὸ αὐτὴν, ἐάν δὲν παρεδέχοντο ὅτι αὐτὴ εἶναι κάτι τὸ πρόσκαιρον.

Τί λοιπόν, δὲν θά μεταβῶμεν μὲ τὴν θέλησίν μας πρὸς μίαν τόσον μεγάλην μακαριότητα; Δὲν θά ἐλάωμεν πρὸς τοὺς ἀγγέλους τούτους; **Β** Δὲν θά λάβωμεν καθαρὰ ἐνδύματα διὰ νὰ πορευθῶμεν εἰς τοὺς γάμους τούτους, ἀλλὰ θά μείνωμεν ἐπαυτοδίνας, χωρὶς νὰ εὐρισκώμεθα εἰς καλύτεραν μοῖραν ἀπὸ τοὺς ζητιάνους τῶν δρόμων, μάλλον δὲ εἰς πολὺ χειρότεραν καὶ ἀθλιωτέραν κατάστασιν; Διότι πολὺ χειρότεροι ἐκείνων εἶναι ὅσοι πλουτίζουν παραινόμεως, καὶ θά ἦτο προτιμότερον νὰ ἐπαυτοῦν παρὰ νὰ ἀρπάξουν. Διότι ἡ μὲν ἐπαυτεία δύναται νὰ συγχαρηθῆ, ὁ δὲ πλουτισμὸς ἐπιφέρει τὴν τιμωρίαν καὶ ὁ εἰς (ὁ πτωχὸς) καθόλου δὲν ἀντιστρατεύεται πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ἄλλος δὲ (ὁ πλούσιος) ἀντιστρατεύεται καὶ πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· καὶ, ὀφίσταται μὲν τοὺς κόπους τοῦ εἰς ἀρπαγῆς πλουτισμοῦ, τὴν δὲ εὐχαρίστησιν τοῦ πλοῦτου πολλῶς ἄλλοι ἀπῆ-
λασαν δλόκληρον. Αὐτὰ λοιπόν, ἀφοῦ γνωρίσωμεν, καὶ ἀποβάλωμεν ὅλην τὴν πλεονεξίαν, ἅς διακριθῶμεν διὰ τὸν οὐράνιον πλουτισμόν, ἀρπάζοντες μετὰ μεγάλης σπουδῆς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι δὲν εἶναι δυνα-

τὸν, δὲν γίνεται νὰ εἰσέλθῃ ὁ κτηρὸς εἰς αὐτήν. **Γ** Εἶθε δὲ νὰ ἐπιτύχουν τὴν Βασιλείαν, ὅλοι ὅσοι θιασοῦν καὶ καταποιοῦν γρήγοροι μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ο' (70)

(Ματθ. κβ', 15 - 33)

D «Τότε ἐπήγαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ Ἐλαβὸν ἀπόφασιν νὰ τὸν περὶθεύσουν μὲ τὰ λόγια»· (Ματθ. 22, 15).

«Τότε»· Πότε; Ὅταν ἔπρεπε προπατὸς νὰ καταναγοῦν, ὅταν ἔπρεπε νὰ καταλλαγοῦν ἀπὸ τὴν φιλανθρωπία, νὰ φοβηθοῦν διὰ τὰ μέλλοντα, ὅταν ἐχρειάζετο νὰ διδαχθοῦν ἀπὸ τὰ παρελθόντα καὶ νὰ πιστεύσουν εἰς τὰ μέλλοντα. Καὶ διότι ἐκραύγαζον περὶ τῆς ἀληθείας τὰ γεγονότα. Διότι τελῶναι καὶ πόρνοι ἐπίστευσαν καὶ προφήται καὶ δίκαιοι ἐφονεύθησαν **15** ἀπὸ αὐτὰ ἔπρεπε καὶ περὶ τῆς ἰδίας καταστροφῆς των νὰ μὴ ἀμφισβῆλλουν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ ἀπεναντίας καὶ νὰ πιστεύουν καὶ νὰ σφραγίζονται. Ὅμως οὔτε καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τελειώνουν αἱ ἐκδηλώσεις τῆς κακίας των, ἀλλὰ αὐταὶ πολλαπλασιάζονται καὶ συνεχίζουν περαιτέρω.

Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ἠδύναντο νὰ φονεύσουν Αὐτὸν (τὸν Χριστὸν), διότι ἐφοβούντο τοὺς ὄχλους, ἐχρησιμοποίησαν ἄλλον τρόπον, ὥστε νὰ προκαλέσουν εἰς τὸν λαὸν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ἐπικίνδυνος **16** καὶ νὰ τὸν ἐκθέσουν ὡς ὑπεύθυνον δημοσίων ἀδικημάτων.

Ἀποστέλλουν λοιπὸν πρὸς Αὐτὸν τοὺς μαθητὰς των μὲ τοὺς Ἑραδιανοὺς καὶ τοῦ λέγουσιν—Διδάσκαλε, γνωρίζομεν ὅτι εἶσαι ἀληθὴς καὶ διδάσκεις ἀληθινὰ τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν σὲ μέλει διὰ κανένα, διότι δὲν ἐπηρεάζεσαι ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῶν ἀνθρώπων. Πές μας, λοιπὸν, τί φρονεῖς; Ἐπιτρέπεται νὰ δίδωμε φόρον εἰς τὸν Καίσαρα ἢ ὄχι;» (Ματθ. 22, 16 - 17).

Διότι ἦσαν καὶ φόρου ὑποτελεῖς, ἀφοῦ εἶχον μεταπέσει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐγνώριζον ὅτι οἱ πρὶν ἀπὸ αὐτὸν ἐθανατώθησαν, δηλαδὴ οἱ ὄπαδοὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰούδα, ὡς δημιουργοὶ ἀποστασίας, ἐπεδίωκον νὰ προσάψουν καὶ εἰς αὐτὸν παρομοίαν κατηγορίαν διὰ τοὺς ἰδίους τούτους λόγους. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἰδικούς των μαθητὰς καὶ τοὺς στρατιώτας τοῦ Ἑραδοῦ ἐστελλον σκάπτοντες διπλόν, ὡς ἐφαντάζοντο, κρημνὸν περὶ τοῦ Χριστοῦ **18** καὶ θέτοντες τὴν παγίδα των ἐξ ἄλων τῶν πλευρῶν του, ὥστε, δι' εἰτι-ἐήποτε καὶ ἂν εἶπῃ, νὰ τὸν συλλάβουν καὶ ἂν ὁ Χριστὸς ἀμιλήσῃ ὑπὲρ τῆς γνώμης τῶν Ἑραδιανῶν, αὐτοὶ νὰ τὸν καταγγείλουν, ἂν δὲ ὑπὲρ τῆς γνώμης τῶν Φαρισαίων, οἱ Ἑραδιανοὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν. Ἄν καὶ εἶχε βῶσει τὰ δίδραχμα, αὐτοὶ ἄρα δὲν τὸ ἐγνώριζαν καὶ ἀνέμεναν ἀπὸ δύο πλευρᾶς νὰ τὸν συλλάβουν. Ἐπιθυμοῦσαν δὲ πρὸ παντὸς νὰ εἶπῃ ὁ Χριστὸς κάτι ἐναντίον τῶν Ἑραδιανῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς μαθητὰς των στέλλουν νὰ ὠθήσουν αὐτὸν νὰ ἐκτεθῇ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν, διὰ νὰ τὸν παραδώσουν εἰς τὸν ἡγεμόνα ὡς τύραννον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀουκάς τοῦτο ὑπαινισσόμενος ἐδήλων καὶ ἔλεγε, ὅτι καὶ ἐμπρὸς εἰς τὸν ὄχλον τὸν ἐρωτοῦσαν, ὥστε νὰ ἔχουν περισσότερους μάρτυρας. Συνέθη ἄρα ὁ βλασφῆμος ἀντιθέτως τὸ περισσοτέρον, ἀπὸ ὅτι τὸ ἐπερίμεναν. Διότι ἐνώπιον περισσοτέρου πλήθους ἀπέδειξαν τὸν παραλογισμὸν των. **19** Καὶ πρόσθε τὴν ψευδῆ κολακίαν των καὶ τὸν κρυμμένον ὄδον των. «Γνωρίζομεν, λένε, ὅτι εἶσαι ἀληθής». Πῶς τότε ἐλέγατε ὅτι εἶναι λαοπλάνος καὶ πλανᾷ τὸν ὄχλον καὶ ἔχει δαιμόνιον καὶ δὲν πρόβηται ἀπὸ τὸν Θεόν;

Πῶς πρὸ ὀλίγου ἠθέλατε νὰ τὸν φονεύσετε; Ἀλλὰ ἄρα γίνονται, ὅσα ὑπαγορεύει τὸ καταστρεπτικὸν σχέδιόν σας. Ἐπειδὴ λοιπὸν πρὸ ὀλίγου ἠρώτησαν ἀθανάτως αὐτὸν—Ποῖας σὲ ἐξουσιοδότησε νὰ κάμῃς ταῦτα;»

καί εἰς τὴν ἐρώτησίν των οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔλαβον, ἐλπίζουσαν νὰ θαμπώσουν αὐτὸν διὰ τῆς κολακείας καὶ νὰ τὸν πείσουν νὰ εἰπῇ κάτι ἐναντίον τῶν ἰσχυρόντων νόμων καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἐν λογίῳ καθυστάς. **¶** Ὅθεν καὶ τὴν ἀλήθειαν μαρτυροῦν εἰς αὐτὸν ὁμολογοῦντες τὴν πραγματικότητά. Πλὴν ὅμως, ἀπὸ ἐσφαλμένην γνώμην καὶ χωρὶς τὴν θέλησίν των, προσθέτουν καὶ λέγουσιν «Δὲν φοβείσαι κανένα». Πρόσεχε πῶς φανερώνονται καθὼς θέλουσιν νὰ ἐμπλέξουν αὐτὸν πρὸ παντός εἰς ἐκεῖνα τὰ λόγια ποῦ θὰ τὸν κάνουν νὰ παρουσιασθῇ ἀντίθετος πρὸς τὸν Ἡρώδη, διὰ νὰ λάθουν ἀφορμὴν νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς τύραννον καὶ ἀντιθετὸν τοῦ νόμου καὶ ἔτσι νὰ τὸν τιμωρήσουν ὡς στασιαστὴν καὶ τύραννον. Διότι μὲ τὰς φράσεις «δὲν φοβείσαι κανένα» καὶ «δὲν ἐπιτρέψω ἀπὸ τὸ πρόσωπον κανενός», ὑπαινίσσονται τὸν Ἡρώδη καὶ τὸν Καίσαρα καὶ ἔλεγον. **¶** «Λέγετε μας, τί φρονεῖς περὶ τούτων;». Τώρα τιμᾶτε καὶ θεωρεῖτε διδάσκαλον αὐτὸν, σεῖς ποῦ ἔσαν ὁμίλει περὶ τῆς σωτηρίας σας καὶ τὸν περιφρονούσατε καὶ πολλακίς τὸν ὕβριζατε. Κατὰ συνέπειαν παρουσιάσθησαν καὶ σύμφωνοι μὲζί του.

Πρόσεχε δὲ ἐν συνεχείᾳ τὴν κακουργίαν τω. Δὲν λέγουσιν Πές μας, ποῖον εἶναι τὸ καλόν, ποῖον τὸ συμφέρον, ποῖον τὸ νόμιμον; ἀλλὰ, «τί φρονεῖς;». **¶** Ἔτσι πρὸς ἕνα πρᾶγμα ἀπέβλεπον, πρὸς τὸ νὰ ἐμφανισθῇ αὐτὸς ὡς προδότης καὶ νὰ ἐμφανισθῇ διὰ τῶν λόγων ὡς ἐχθρὸς τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ δὲ Μάρκος τοῦτο δηλώνει καὶ τὴν θρασύτητα αὐτῶν ἀποκαλύπτει, καθὼς καὶ τὴν φονικὴν αὐτῶν διάθεσιν καὶ τοὺς παρουσιάζει νὰ ἐρωτοῦσιν «Νὰ δώσωμεν φόρον εἰς τὸν Καίσαρα ἢ νὰ μὴ δώσωμεν;»¹.

1. Μάρκ. 12, 14.

Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐξεβήλωνσαν θυμὸν, καὶ ἐβίβλεον σκιῶν, ὑπεκρίνοντο ὅμως, ὅτι ζητοῦν εὐλικρινῆ ἀπάντησιν. Τί λοιπὸν εἶπεν αὐτός; Ἁπάντησε: «Διατί μὲ πειράζετε, ὀποκρῖται;». Εἶδες πῶς ὁμίλει πρὸς αὐτοὺς μὲ μεγαλυτέραν ἐλεγκτικότητά; Ἐπειδὴ ὠλοκληρωμένη καὶ φανερά ἦτο ἡ κακία των, διδὲι θαυότερον τὸ κτύπημα, πρῶτον μὲ τὸ νὸ προκαλέσῃ σύγχυσιν εἰς αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀποστομάσῃ, **¶** καὶ δεύτερον μὲ τὸ νὰ φανερώσῃ ἐνώπιον ὄλων, τὰ κρυπτά σκεδιά των, καὶ νὰ κἀνῃ γνωστὸν εἰς ὄλους μὲ ποίας διαθέσεις τὸν πλησιάζουσι. Ταῦτα λοιπὸν ἔκανε, ἐμποδίζων τὴν κακίαν αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ καταστοῦν καὶ πάλιν ἐπικίνδυνοι χρησιμοποιοῦντες τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα. Ἄν καὶ τὰ ἴδια τὰ λόγια των τοὺς ἔδιδον καθαρὰν τὴν ἀπάντησιν διότι καὶ διδάσκαλον τὸν ἀπεικάλουν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐμαρτύρουσι, καθὼς καὶ τὴν ἀπροσωπαληφίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο Θεός, τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀγνοοῦσε. Ἐπρεπε δὲ καὶ ἐκεῖνοι νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ ἐπίπληξις του δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα στοχασμοῦ, ἀλλὰ σημεῖον τοῦ ὅτι αὐτὸς ἐγνώριζε τὰς ἀποκρύφους σκέψεις αὐτῶν.

Δὲν ἐστομάχησεν ὅμως μέχρι τῆς ἐπιπλήξεως. Ἄν **¶** καὶ ἀρκοῦσε μόνον ὅτι ἤλεγξε τὴν πονηρὰν γνώμην των καὶ ὅτι κατεντρόπιασε τὴν κακίαν των ὅμως δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον ἀποφράσσει τὰ στόματά των. «Δειξάτε μοι, λέγει, τὸ νόμισμα τοῦ φόρου». Καὶ μόλις ἐπέδειξαν τοῦτο, μὲ τὰ ἴδια τὰ λόγια διδὲι τὴν ἀπάντησιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον πάντοτε κάνει, καὶ ὀποχρεῶνει αὐτοὺς νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι ἀπιτρέπεται. Τοῦτο ἦτο λαμπρὰ καὶ σαφὴς νίκη. Ὅποτε ἔσαν ἐρωτᾷ ὁ Κύριος, δὲν ἐρωτᾷ ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει, ἀλλὰ ἐπειδὴ θέλει νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ὑπευθύνους ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἰδικὰς των ἀπαντήσεις. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοὺς ἠρώτησεν «τίνος εἶναι ἡ ἐπί τοῦ νομίσματος εἰκὼν;», εἶπαν οὗτοι «Τοῦ Καίσαρος» τότε τοὺς λέγει: «ἀποδώσα-

τέ λοιπόν εἰς τὸν Καίσαρα ὅσα ὀφείλονται εἰς τὸν Καίσαρα» (Ματθ. 21, 22).

Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει νὰ δώσετε, ἀλλὰ νὰ ἀποδώσετε καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιγραφὴν. **12** Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ εἴπουν «εἰς ἀνθρώπους μᾶς προτρέπεις νὰ ὑποτασώμεθα;», συνέχισε: «καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀποδώσατε, ὅσα ὀφείλονται εἰς τὸν Θεόν». Διότι ἐπιτρέπεται καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐκκληρώναμε τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτούς, καὶ εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἐκκληρώναμε τὰ πρὸς τὸν Θεὸν ὀφειλόμενα καθήκοντά μας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Ἀποδίδετε εἰς ἄλλους ὅ,τι τοὺς ὀφείλετε. Φόρον εἰς ἐκεῖνον ποὺ ὀφείλεται δασμὸς, ἀλλὰ τὸ φοροῦν εἰς ἐκεῖνον ποὺ ὀφείλεται δασμὸς, τιμὴν εἰς ἐκεῖνον ποὺ ὀφείλεται τιμὴ². Σὺ λοιπόν, ὅταν ἀκούσης: «ἔδωκε τὰ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸν Καίσαρα, γινώριζε καλῶς ὅτι αὐτὸς παραγγέλλει μόνον ἐκεῖνα, τὰ ὅποια καθόλου δὲν παραβιάπτουν τὴν εὐσέβειαν. Ὡστε, ἐὰν κάτι παρόμοιο ὑπάρχη, ποὺ παραβιάπτει τὴν εὐσέβειαν, δὲν ἀνήκει καθόλου εἰς τὸν Καίσαρα, ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι φόρος καὶ δασμὸς τοῦ διαβόλου.

13 Αὐτὰ ὅταν ἤκουσαν οἱ Ἑβραῖοι ἀπεστομώθησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν σοφίαν του. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ θαυμάσουν, ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν. Καὶ μάλιστα διότι παρέσχεν εἰς αὐτοὺς ἀποδείξεις θεότητος, ἀφοῦ ἀπεκάλυψε τὰ ἀπόκρυφα σχέδιά των καὶ μετ' ἐπραΐτηται τοὺς ἀπεστομώσαν. Τί λοιπόν; Ἐπίστευσαν; Καθόλου! ἀλλὰ «τὸν ἄφησαν καὶ ἐφυγον». Καὶ μετὰ ἀπ' αὐτοὺς κατέφθασαν οἱ Σαδδουκαῖοι, ὧ τῆς ἀνοησίας! Ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀπεστομώθησαν, ἐπιτίθενται αὐτοί, ὅν καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνουν πῶς διστακτικοί. **14** Ἀλλὰ τοιοῦτον εἶναι ἡ βρα-

2. Ρομ. 13, 7.

ιότης, ἀδιάντροπον καὶ προκλητικὸν πρᾶγμα, ὥστε νὰ ἐμπιέη ἐπιθετικὰς διαθέσεις ἀκόμη καὶ εἰς ἀδυνάτους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐκπλήσεται διὰ τὴν ἀνοησίαν των καὶ ἐπισημαίνει τοῦτο μετὰ τὰ λόγια: «Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν προσήλθον». Ἐν ἐκείνῃ. Κατὰ ποῖαν; Κατ' ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποῖαν ἤλεγξε τὴν πονηρίαν τῶν Φαρισαίων καὶ τοὺς κατεντρόπισσε. Ποιοὶ δὲ εἶναι οἱ Σαδδουκαῖοι αὐτοί; Ἄλλη αἵρεσις Ἰουδαϊκῆ παραπλήσια τῆς τῶν Φαρισαίων, ἀλλὰ πολὺ χειροτέρα ἐκείνης, ποὺ ἐπίστευεν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάστασις, οὔτε ἀγγέλους, οὔτε πνεῦμα. Διότι αὐτοὶ εἶναι ὀλιστικώτεροι καὶ προσκολλημένοι εἰς τὰ σαματικά. Διότι καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιτομῆς τῶν Ἰουδαίων πολλοὶ αἱρέσεις ὑπήρχον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «Φαρισαῖος εἶμαι, τῆς χαρακτηριστικῆς αἱρέσεώς σας». **15** Καὶ κατ' αἰθεῖαν μὲν καμμίαν λέξιν περὶ ἀναστάσεως δὲν λέγουν οὗτοι. Πλάθουν δὲ μίαν ὑπόθεσιν καὶ συνθέτουν ἕνα πρᾶγμα μετὰ τὴν φαντασίαν των, ὅπως ἐγὼ τοῦλάχιστον νομίζω, ποὺ δὲν ἐπραγματοποιήθη ποτέ. φανταζόμενοι ὅτι θὰ ἐμβάλλουν αὐτὸν εἰς ἀμηχανίαν καὶ ἐλπίζοντες νὰ ἀνατρέψουν καὶ τὰ δύο: καὶ τὸ ὅτι θὰ ὑπάρξη ἀνάστασις καὶ τὸ ὅτι ἡ ἀνάστασις θὰ εἶναι ὅπως ὁ Χριστὸς τὴν διδάσκει.

Πάλιν λοιπὸν καὶ αὐτοὶ μετ' ἐξωτερικὴν ἀφέλειαν δεῖξαν διατυπώνουν τὴν ἐρώτησιν καὶ λέγουν: «Διδάσκαλε, ὁ Μωϋσῆς εἶπεν, ἐὰν ἕνας ἀποθάνῃ ἀτεκνος, τότε πρέπει ὁ ἀδελφὸς του νὰ νυμφεῖθαι τὴν γυναῖκα του καὶ νὰ κάμῃ ἀπογόνους εἰς τὸν ἀδελφόν του. Ἦσαν λοιπὸν μεταξύ μας ἑπτὰ ἀδελφοί. Ὁ πρῶτος, ἀφοῦ ἐνυμφεῖθαι, ἀπέθανε καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀπογόνους, ἄφησε τὴν γυναῖκα εἰς τὸν ἀδελφόν. Τὸ ἴδιον συνέβη καὶ εἰς τὸν δεύ-

3. Μαρτ. 23, 5.

τερων και εις τον τρίτον έως τον έβδομον. Τελευταία δε από δλους απέθανε και η γυναίκα. Κατά την ανάστασιν, λοιπόν, εις ποίον από τους έπτά θά άνήκη η γυναίκα;» (στίχ. 23 - 28). 4.

Κοίταξε τώρα τον Χριστόν, πώς απαντᾷ ως πραγματικός διδάσκαλος εις αυτούς. Διότι άν και προσήλθον με διάθεσιν κακουργίας, όμως η έρώτησίς των έδειχνε μάλλον και την αγνοίαν των. Διά τουτο δέν τους αποκαλεί όποκριτάς. "Επειτα νά μη τους έλέγξη ό ίδιος πώς δηλαδή οι έπτά έλαβον μίαν γυναίκα, χρησιμοποιεί και τον Μωϋσή. "Αν και, όπως έγώ νομίζω, και προανέφερα, τούτο ήτο μία υπόθεσις. Διότι δέν θά την ένυμφέυετο ό τρίτος, όταν έβλεπε τους δύο πρώτους άνδρας της νά πεθαίνουν. Και άν τó έπρατταν ό τρίτος, δέν θά τó έκαμινεν ό τέταρτος ή ό πέμπτος. Έάν δε και αυτοί την ένυμφεύοντο, πολύ περισσότερο δέν θά προσήρχοντο ό έκτος και ό έβδομος, αλλά θά θεωρούσαν την γυναίκα αυτήν ως θαιμονικήν. **Δ** Διότι τέτοιοι είναι οι Ίουδαίοι. Διότι άν τώρα εξετάζουν τούτο αρκετοί, πολύ περισσότερο τότε εκείνοι έκαμον. Ένιστε δε και χωρίς νά συμβή τέτοιο περιστατικόν, πολλές φορές απέφυγαν παρομοίαν συνόκησιν, άν και έξηναγκάζοντο υπό του νόμου. Έτσι λοιπόν η Ρούθ, η Μωσαβίτις εκείνη γυναίκα, υπανδρεύθη ξανά τον μακρυήν συγγένειαν έχοντα Βοός. Και η Θάμαρ εκ της αυτής αίτίας έξηναγκάζετο νά κλέψη σπέρμα εκ του πεινθερού της.

Και διατί δέν έσχεδιασαν οι Φαρισαίοι δύο ή τρείς

4. Έξο οι Σαδδουκαίοι εστηρίχθησαν εις την συνήθειαν του Έβραίου, τον ασθματικόν λεγόμενον γάμον, ό οποίος είχε θεσπισθῆ θά νά προηλάξη τούτος από την ειλολοκαρείαν, και την παρυσίαν από τήν καταμνησίαν.

άδελφούς άλλ' έπτά; **Κ** Διά νά διακαμφθῆσουν περισσότερο, ως ένόμιζον, την ανάστασιν. Διά τούτο και λέγουν «θλοι κατέστησαν αυτήν αύξυγον, ώστε νά τον φέρουν εις άμνησανίαν.

Τι λοιπόν άπήνησεν ό Χριστός; Και προς τά δύο άπαντί, όχι συμφώνως προς τά λόγια, αλλά κυρίως προς τάς σκέψεις έπιμένον και πάντοτε τά μυστικά σχέδιά των αποκαλύπταν, άλλοτε με τó νά γελοιοποιη αυτά, άλλοτε δε με τó νά αφήνη τον έλεγχον εις την συνείδησιν αυτών του έρωταύ. **Ε** Πρόσεχε λοιπόν έδω πώς αποδεικνύει και τά δύο, και ότι υπάρχει ανάστασις, και ότι η ανάστασις δέν είναι όπως αυτοί την έννοούν. Τι λοιπόν λέγει; «Πλασάσθε επειδή δέν γνωρίζετε ούτε τάς Γραφάς, ούτε την δύναμιν του Θεού» (στίχ. 29). Έπειδή δε, ως ήθην γνώσται του Μωϋσεως, προβάλλουν και τον νόμον, θεικνύει ότι τούτο τó έρώτημα είναι προπαντός απόδειξις αγνοίας των Γραφών. Από εκεί έκτηγαίξει και η πειρακτική διάθεσις αυτών, εκ της μη καταλλήλου γνώσεως των Γραφών και διότι δέν γνωρίζουν την δύναμιν του Θεού, όπως πρέπει. Τι αξιοπερίεργον λοιπόν, λέγει, εάν πειράζετε έμέ τον όποιον άκόμη άγνωστε, αφού δέν γνωρίζετε ούτε την δύναμιν του Θεού, της όποιας δυνάμεως τόσην πείραν έλάθατε, και ούτε από τον κοινόν νοόν, ούτε από τάς Γραφάς αυτήν έγνωρίσατε. **Κ** αφού και τó κοινόν λογικόν δύναται νά παρασχη την γνώσιν, ότι εις τον Θεόν είναι τά πάντα δυνατά.

Και κατ' άρχάς μέν άπαντί εις τó έρώτημα. Διότι, επειδή τούτο θεωρούσαν ως απόδειξιν της μη ύπάρξεως αναστάσεως, τó νά νομίζουν ότι παραιοία είναι η κατάσταση μετά θάνατον, τó αίτιον θεραπέυει, κατόπιν δε και την συνέπειαν (διότι από αυτό προήλθε και

τό νόσημα), και αποδεικνύει την ιδιότητα της αναστάσεως.

«Διότι κατά την εποχήν της αναστάσεως, λέγει, ούτε ωμφεύονται, ούτε ύπανθρεύονται, αλλά είναι όπως οί άγγελιοι εις τόν ούρανόν» (στίχ. 30). Ο δέ Λουκάς λέγει «ώσαν υιοί του Θεού»⁵. Εάν λοιπόν δέν ωμφεύονται, είναι περιττή ή έρώτησις. ¶ Όχι θεθείως έπειδή δέν ωμφεύονται διά τοϋτο είναι και άγγελοι, αλλά έπειδή είναι ως άγγελοι διά τοϋτο δέν ωμφεύονται. Διά της απαντήσεως αυτής και άλλα πολλά άπέρριψεν, τά όποια, όλα, μαζί δι' ενός λόγου ο Παύλος ύπανίσταται λέγων: «Παρέρχεται λοιπόν ή μορφή του κόσμου τούτου»⁶. Και διά τούτων καθώρισε μέν τό είδος της Άναστάσεως, έδειξε δέ ότι ύπάρχει και Άνάστασις. Άν και αν άποδεικνύεται μή τά λεχθέντα και τούτο, όμως διά περαιτέρω έπεκτάσεως του λόγου του προσθέτει περισσότερα. Διότι δέν έσταμάτησε εις την άπάντησιν του έρωτήματος μόνον, άλλ' έπροχώρησε άπαντών και εις αυτά τά μυστικά διανοήματά των. Έτσι, όταν δέν προχωροϋν εις κακουργίας, άλλ' έρωτούν διότι άγνοοϋν, τούς διδάσκει περισσότερον έκτεταμένα. ¶ Όταν όμως έρωτούν από κακίαν, δέν άπαντιζ' οϋδέ εις αυτές τάς έρωτήσεις. Τούς άποστομόμει και πάλιν διά του Μωϋσεως, έπε δη και εκείνοι τόν Μωϋση προέβαλλον, και λέγει: «Περί της αναστάσεως των νεκρών δέν διαθεάσατε ότι: Έγώ είμαι ο Θεός του Άβραάμ, και ο Θεός του Ισαάκ, και ο Θεός του Ιακώβ»; Ο Θεός δέν είναι Θεός νεκρών, αλλά ζωντανών» (στίχ. 31). Δέν είναι, λέγει, Θεός των μη ύπαρχόντων, και των εξαφανισθέντων, και

5. Λουκ. 20, 36.

6. Α' Κορ. 7, 31.

7. Ήβρ. 6, 3.

ήτοιαν δέν θά αναστηθοϋν. Διότι δέν ειπε, «Ήμουν», αλλά «Είμαι Θεός των ύπαρχόντων και των ζωντανών». Διότι όπως ο Άδάμ, αν και έζούσε κατά την ήμέραν κατή την όποιαν έφαγε από του (άπηγορευμένου) δένδρου, θί απέθανεν συμφώνως με την άπόφασιν, έτσι και αϊτοί, αν και απέθανον, έζούσαν με την ύπόσχεσιν της αναστάσεως.

Πώς λοιπόν και εις άλλο μέρος της Γραφής λέγει: «Διά να έξουσίαση και επί των νεκρών και επί των ζωντανών»⁷; Άλλά τοϋτο δέν είναι έναντιον εκείνου. Διότι εδΐο νεκρούς έννοεί εκείνους οι όποιοι πρόκειται να ζήσιον και εις τό μέλλον. Έξ άλλου δέ είναι και διαφορετικον τό «Έγώ είμαι ο Θεός του Άβραάμ» από τό «διά να κυριεύση επί νεκρών και ζωντανών». Γνωρίζει δέ και την διαφορετικήν νεκρότητα, περι της όποιας λέγει: ¶ «Αφήσατε τούς νεκρούς, να θάψουν τούς ιδικούς των νεκρούς»⁸. Και όταν τά πλήθη ήκουσαν αυτά, έξεπλάγησαν διά την διδασκαλίαν του (στίχ. 33). Ουτε μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι Σαδδουκαίοι: άλλ' αϋτοι μέν ικηθέντες απομακρύνονται, ο δέ δικαιοκρίτης λαός έπωφελεΐται από την σπουδαίαν διδασκαλίαν.

Έπειδή λοιπόν τοιοϋτου είδους είναι ή Άνάστασις, ήμεις να καταβάλωμεν πΐσαν προσπάθειαν, διά να τύγωμεν των προτείων εκεί. Εάν δέ χρειάζεται, και πρό της Άναστάσεως εκείνης να σΐς δείξωμε μερικώς παϋ από τώρα επιδιώκουν αυτά και να έπωφελοϋνται, θα καταφύγωμεν πάλιν προς τάς έρήμους. Πάλιν λοιπόν θα χρησιμοποιήσω τούς ίδιους λόγους, έπειδή σΐς θέλω να ακούτε με μεγάλην εϋχαρίστησιν.

8. Ρωμ. 14, 9.

9. Λουκ. 9, 60.

Β "Ας ἴδωμεν λοιπὸν σήμερον τὰ στρατόπεδα τὰ πνευματικά. "Ας ἐξετάσωμεν τὴν ἀπὸ πηλοῦ κατασκευασμένην ἀπόλαυσιν. Δὲν δώρῳσαν τὰς κατασκευασίας τῶν δι' ὅπλων, ὅπως οἱ στρατιῶται, (διότι ἐδῶ προηγουμένως εἶπα τελειώσει τὸν λόγον), οὕτως διὰ πολεμικῶν ἀσπίδων καὶ θωράκων. Ἀλλὰ θά ἴδῃς αὐτοὺς ἀπογυμνωμένους ἀπὸ ὅλων τὰ παρόμοια, νὰ ἐπιτυχάνουν ὅμως τέτοια ἔργα, ποὺ οὕτως καὶ οἱ στρατιῶται μὲ τὰ ὅπλα τῶν δὲν κατορθώνουν. Καὶ ἐδὲν δύνασαι νὰ ἐμβασθῆς διὰ τῆς γνώσεως, ἔλα καὶ δῶσε μου τὸ χέρι σου, καὶ ἄς διαβίωσωμεν πρὸς τὸν πόλεμον αὐτὸν καὶ οἱ θεοὶ, καὶ ἄς ἴδωμε τὴν παράταξιν. Διότι καὶ αὐτοί, οἱ ἀσκηταί, πολεμοῦν κάθε ἡμέραν, καὶ σφάζουν τοὺς ἐχθρούς, καὶ νικοῦν ὅλας τὰς ἐπιθυμίας, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐπιβουλεύονται. Καὶ κοίταξε αὐτὰς πῶς κοίτονται κάτω, χωρὶς νὰ δύνανται οὐτε νὰ σπαράξουν καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἐκεῖνο λόγιον νὰ ἀποδεικνύεται διὰ τῶν ἔργων, ποὺ λέγει ὅτι· καὶ ὅσοι τοῦ Χριστοῦ ἐσταύρωσαν τὴν σάρκα μαζί μὲ τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας"¹¹. ¶ Ἐἶδες πλῆθος νεκρῶν νὰ κατάκεινται ἐσφαγμένοι διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ πνεύματος; Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ οὐτε μέθη, οὐτε λαίμαργία. Καὶ δεκνύει ἡ τράπεζα, καὶ τὸ τρώγειον ποὺ στέκεται ἐπ' αὐτῆς. Διότι ἡ μέθη καὶ ἡ λαίμαργία εὐρίσκονται νεκροί, τὸ πολυμορφον καὶ πολυκεφάλιν αὐτὸ θηρίον, ποὺ κατετροπήθη διὰ τῆς ὕδρωποσίας. Διότι καθὼς συνέβαινε μὲ τὴν μυθικὴν Σκύλλαν καὶ "Υδραν, ἔτσι καὶ τὴν μέθην εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἴδωμεν μὲ πολλὰς κεφαλὰς. Ἀπ' ἐδῶ ἡ πορνεία, ἀπ' ἐκεῖ ἡ ὀργή, ἀπὸ ἄλλο μέρος ἡ θλακεία, ἀπὸ ἄλλο νὰ φυτρῶνουν παράνομοι ἔρωτες. **Β** "Ἄλλ' ἐδῶ ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἐξαλειφθῆ.

10. Παλ. 5, 24.

"Ἀπὸ αὐτὰ τὰ πάθη ἤττωνται τὰ συνήθη στρατεύματα, ἂν καὶ νικοῦν πέρα πολλοὺς θαρσύνους. Καὶ οὕτως ἦλα, οὕτως ὄρατα, οὕτως διεθήποτε ἄλλο δύναται νὰ ἀντισταθῆ πρὸς τὰς φάλαγγας αὐτὰς τῶν παθῶν. Καὶ ὅμως τοὺς τοὺς γίγαντας, τοὺς ἀριστοεῖς, ποὺ μύρια ἀνδραγαθήματα ἐπιτυχάνουν, εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς ἰδῇς χωρὶς θεσμὰ δεμένους μὲ τὸν ὕπνον καὶ τὴν μέθην, χωρὶς σφαγὴν καὶ τραύματα νὰ κείνται ὅπως καὶ οἱ τραυματισμένοι, μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ χειρότερον. Διότι ἐκεῖνοι μὲν τοὺς ἀσπίδας σφάζουν, αὐτοὶ δὲ ἐδῶ οὕτως τοῦτο, ἀλλ' ἀμέσως καταπίπτουν. Βλέπεις ὅτι τοῦτο τὸ ἡστράπεδον εἶναι σπουδαιότερον καὶ θαυμαστότερον; **Β** Διότι τὸ ἡστράπεδον τῶν ἀσκητῶν ἀποκεφαλίζει τοὺς περικυκλῶντας αὐτὸ πνευματικῶς ἐχθρούς (τὰ πάθη) διὰ τῆς βελήσεως μόνου. Ὅσον λοιπὸν ἀσθενικὴν καθιστοῦν τὴν μέθην, τὴν μητέρα αὐτῆν ὅλων τῶν κακῶν, ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐτε ἐνόχλησιν νὰ μὴ τοὺς προξενῇ. "Ὅταν κατάκειται ὁ στρατιῶτης, καὶ ὅταν ἔχη κοπῆ ἢ κεφαλὴ, τότε καὶ τὸ ὄπλοισιν ὁσῶμα ἡσυχάζει. Καὶ τὴν νίκην αὐτῆν, δύναται νὰ διαπιστώσῃ κανεὶς, ὅτι τὴν ἐπιτυχάνει καθέννας ἀπὸ τοὺς διαμένοντας ἐκεῖ. **Β** Δὲν συμβαίνει δὲ ἐδῶ αὐτὸ ποὺ γίνεται μὲ τοὺς πολεμίους, νὰ πίπτῃ θηλαδὴ θορύς κάτω μὲ τὴν πρώτην, ἐκεῖνος ποὺ θά ἐλάμβανε μίαν πληγὴν ὑπὸ ἄλλου· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ὅλοι νὰ κτυποῦν τὸ θηρίον τοῦτο. Καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν θά κτυπήσῃ τοῦτο θανασίμως, καὶ ὅταν τὸ καταβάλῃ, θά συνεχίξῃ νὰ ἐνοχλῆται ἐπ' αὐτοῦ.

Ἐἶδες νίκην λαμπράν; "Ἐνα τρώγειον νίκης, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ στήσῃ ὅλα μαζί τὰ στρατόπεδα τῆς οἰκουμένης συγκεντρωμένα, τοῦτο καθέννας ἀπὸ τοὺς ἀσκητὰς ἐπιτυχάνει. Καὶ ὅλα κοίτονται κάτω τραυματισμένα καὶ ἀνακατωμένα, παράφορα λόγια τῆς ὀργῆς, πάθη μαινῶδη καὶ ἀηδιστικά, ἀλαζονεία, καὶ

δλα δσα τρέφονται από την μέθη. Και μιμοῦνται τὸν Δεσπότην των. **13** περὶ τοῦ ὁποῖου ἡ Γραφή με θαυμασὸν ἀνέφερεν «ἐκ παρατυγόντος χειμάρρου θά πῆ ὕδωρ, διὰ τοῦτο θά ἀναβεῖξῃ αὐτὸν ὁ Κύριος»¹¹.

Θέλετε καὶ διαφορετικὸν νὰ ἴδῃτε πλῆθος νεκρῶν; Ἄς ἴδωμεν τὰς προερχομένας ἐκ τῆς καλοφαγίας ἐπιθυμίας, τὰς ἐκ τῶν ἀρτοποιῶν, τῶν μαγειρῶν, τῶν ἐστιατόρων, τῶν ζαχαροπλαστικῶν. Διότι ἐντρέπομαι μὲν νὰ διηγούμαι δλα, πλὴν ὁμῶς θά ἀναφέρω τοὺς φασιανούς, τὰ ποικίλα εἶδη τῶν ζωμῶν, τὰ ποτά, τὰ στερεὰ φαγώσιμα, τὰς σχετικὰς μὲ αὐτὰ συνηθείας. Διότι καθὼς οἱ διοικοῦντες κάποιαν πόλιν καὶ ἔχοντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς των στρατόπεδα, ἔτσι καὶ αὐτοὶ νομοθετοῦν καὶ φιλολογοῦν ποῖον φαγητὸν θά εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ποῖον τὸ δεύτερον. **14** Καὶ ἄλλοι μὲν εἰσάγουσιν ὡς φαγητὸν πτηνὰ ψημένα εἰς τὰ κάρθουνα γεμισμένα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μὲ ψάρια, ἄλλοι δὲ μὲ ἄλλον τρόπον παρασκευάζουσι τὰ ὀρεκτικὰ τῶν παρανόμων τούτων δειπνῶν. Καὶ συναγωνισμὸς πολλὸς ἐπικρατεῖ σχετικῶς μὲ αὐτὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ποιότητα, καὶ ὡς πρὸς τὴν σειράν, καὶ ὡς πρὸς τὴν ποσότητα. Καὶ ὑπερφηανεῖσθαι διὰ πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ κρύπτανται ἀπὸ ἐντροπῆς κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, ἄλλοι μὲν διότι κατηγάλωσαν διὰ φαγητὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, ἄλλοι δὲ ὀλόκληρον, καὶ ἄλλοι μὲ τὸ νὰ λέγουσιν ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν νύκτα διεσκέδασαν. Βλέπε, ταλαίπωρε, τὴν μικρὰν εἰς χάρων διάστασιν τῆς κοιλίας, διὰ νὰ αἰσθανθῆς ἐντροπῆν διὰ τὴν ἀκόρεστον διάθεσίν σου. Ἄλλα εἰς τοὺς ἀγγέλους ἐκείνους (τοὺς ἀσκητὰς) τίποτε παρόμοιον δὲν παρατηρεῖται, **15** διότι ἐκεῖ καὶ αὐτοὶ καὶ ἄλλοι αἱ ἐπιθυμίαι εἶναι νεκραὶ. Διότι αἱ τροφαὶ εἰς αὐτοὺς χρησιμεύουσιν διὰ τὰς

11. Γαλ. 1: 109, 7.

ἀνάγκας καὶ ἔχι διὰ τὸν κορσισμόν καὶ διὰ τὴν ἀπόλαυσιν. Δὲν ὑπάρχουσιν ἐκεῖ κνηγοὶ πιτηρῶν, οὐδὲ ψαράδες, ἀλλὰ ψωμί καὶ νερό. Αὐτὴ δὲ ἡ σύγκρασις, καὶ ὁ θόρυθος, καὶ αἱ ταραχαί, δλα ἐκδιώκονται ἀπὸ ἐκεῖ, καὶ ἀπὸ τὴν κατοικίαν, καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ ἀκόμαντος λιμῆν ἐκεῖ ὑπάρχει. Ἐνῶ εἰς τούτους μεγάλῃ ἡ ζάλη. Σχίσε λοιπὸν διὰ τοῦ λογικοῦ τὴν κοιλίαν αὐτῶν ποὺ τρέφονται ἔτσι, καὶ θά ἴδῃς πολλὰ τὰ σκουπίδια, καὶ τὸν ἀκόθαρτον ἄγετὸν, καὶ τὸν ἀσβεστωμένον τάφον! **16** Τὰ δὲ ἐπακόλουθα ἐντρέπομαι νὰ ἀναφέρω, τὰ ρεψίματα τὰ ἀθηϊστικά, τοὺς ἐμετούς, τὰς ἀπὸ πανταχοῦ ἐξερχομένας ἀκαθαρσίας. **17** Ἄλλα καὶ αἱ ἐπιθυμίαι αὐταί, μελέτησε καὶ κοίταξε, ὅτι εἶναι νεκραὶ ἐκεῖ (εἰς τοὺς ἀσκητὰς), καθὼς καὶ οἱ ἐκ τούτων προερχόμενοι σφοδρότεροι ἔριωτες, οἱ σχετικοὶ μὲ τὰ ἀφροδίσια, λέγω. Διότι καὶ αὐτοὺς θά τοὺς ἴδῃς βλους νὰ κατακείνται μετὰ τῶν ἵππων, μετὰ τῶν σκευοφόρων. Διότι σκευοφόρος, καὶ ἵππον, καὶ ἵππος εἶναι αἰσχρὰ συμβολικὰ λόγια αἰσχρὰς πράξεως. Ἄλλα θά ἴδῃς μαζὶ καὶ ἄλογον καὶ καθολάρεην παρόμοιον, καὶ ἄπλα νὰ κατακείνται. **18** Ἐκεῖ ὁμῶς ἀντιθέτως δλα, καὶ αἱ ψυχαὶ νὰ ἔχουσιν ριφθῆ νεκραὶ. Ἐνῶ ἐδῶ δὲν εἶναι μόνον ἐπὶ τῆς τροπέλης λαμπρά ἡ νίκη εἰς τοὺς ἀγίους ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τῶν χρημάτων, ἐπὶ τῆς δόξης, ἐπὶ τῆς θασκαρίας, ἐφ' ὧν τῶν νοσημάτων.

Δὲν σοῦ φαίνεται ὅραγε ὅτι τοῦτο τὸ στρατόπεδον εἶναι ἰσχυρότερον ἐκείνου, τοῦ στρατιωτικοῦ, καὶ ἡ τράπεζα φαγητοῦ καλυτέρα; Καὶ ποῖος ἔχει νὰ διακωλύσῃ ἀντήρησιν; Κανείς, οὔτε ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἄλλην παράταξιν, ἀκόμη καὶ ἂν διακατέχεται ὑπὸ

12. Ματθ. 23, 27.

σφοδρῶς ματίας. Διότι ἡ τράπεζα αὐτῆ εἰς τὸν οὐρανὸν ὀδηγεῖ τὸ δὲ τῆς πολυφαγίας τραπέζι εἰς τὴν γένναν τοῦ πυρὸς τρωθῆ. Τὴν τράπεζαν τῆς ἀδηφαγίας ὁ διάβολος διατάσσει, ἐκείνην δὲ (τῶν ἀσκητῶν τὴν τράπεζαν) ὁ Χριστὸς εὐλογεῖ. Τὴν μίαν ἢ καλοτέρασις καὶ ἡ ἀπολασία τὴν νομοθετεῖ, τὴν ἄλλην δὲ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ σωφροσύνη. Ἐδῶ ὁ Χριστὸς παρίσταται, ἐκεῖ δὲ ὁ διάβολος. Διότι ὅπου ἡ μέθη, ἐκεῖ ὁ διάβολος ὅπου αἰσχρὰ λόγια, ὅπου κορσεμάς, ἐκεῖ δαίμονες χορεύουν. **Β** Τέτοια τραπέζι εἶχεν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος¹³, διὰ τοῦτο μετὰ θάνατον δὲν εἶχε οὔτε σταγόνα νεροῦ.

Ἄλλ' οἱ ἅγιοι δὲν ἀπολαύουν τιαυτῆς τραπέζης, ἀλλὰ μελετοῦν πλεόν τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν. Οὔτε ὑπανδρεύονται, οὔτε νυμφεύονται, οὔτε κοιμῶνται ὁμαδικῶς, οὔτε διασκεδάζουν ἀλλὰ ἐκτός ἀπὸ ἐλαχίστους, ἔχουν καταστή ὁμοιοὶ καὶ μετὰ τοὺς ἀσωμάτους ἀγγέλους. Ποῖος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος ποῦ τόσο ἐυκόλως νικᾷ τοὺς ἐχθρούς, ποῦ προγευματίζει καλύτερα διὰ τὴν στήση τράπεζα; διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης λέγει: «Ἐτοιμασε πρὸς χάριν μου τράπεζαν φαγητῶν εἰς πείσμα τῶν ἐχθρῶν μου»¹⁴. Δὲν θὰ ἐσφαλῆ κανεὶς ἂν θὰ ἐχρησιμοποιεῖ τὸ ρητὸν τοῦτο καὶ περὶ τῆς παρούσης τραπέζης. Διότι τίποτε δὲν θλίβει τόσο τὴν ψυχὴν ὅσον ἡ ἀτοπος ἐπιθυμία, **Γ** καὶ ἡ καλοτέρασις, καὶ ἡ μέθη, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προερχόμενα κακά. Καὶ τοῦτο γνωρίζουν καλῶς ὅσοι ἀπέκτησαν πείραν. Ἐάν δὲ ἤθελες νὰ μάθῃς καὶ ἀπὸ ποῦ συλλέγονται τὰ φαγητὰ τῆς τραπέζης αὐτῆς, καὶ ἀπὸ ποῦ τῆς ἄλλης, τῆς πνευματικῆς, τότε θὰ εἶδης καλῶς τὴν διαφορὰν ἐκάστης. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν συγκεντρώνονται τὰ φαγητὰ τῆς ἁμαρτωλῆς τρα-

13. 14; παραβολὴς τοῦ πλουτοῦ καὶ τοῦ ἀσκήτου ἐν Λουκ. 16, 24.
14. Ψαλμ. 92, 6.

πέζης; Ἀπὸ μύρια δάκρυα, ἀπὸ χήρας καθισταμένως θύματα τῆς πλεονεξίας, ἀπὸ ὀρφανὰ ποῦ τοὺς ἀρπάζουν τὸ ψωμί. Ἡ δὲ ἄλλη τράπεζα ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν δικαίων συνίσταται. Καὶ ὁμοιάζει αὐτὴ μὲν ἡ τράπεζα μετὰ καλὴν καὶ ὀρασίαν γυναίκα, χωρὶς νὰ ἔχη ἀνάγκη ἀπὸ ἐξωτερικὰ κοσμήματα, ἀλλὰ ἔχει φυσικὴν τὴν ὀρασιότητά της. Ἐκείνη δὲ ὁμοιάζει μετὰ μίαν πόρνην αἰσχρὴν καὶ ἀσχημον, ἡ ὅποια ἔχει πολλὰ στολίδια μὲν, χωρὶς ὅμως νὰ δύναται νὰ συγκρατῆ τὴν ἀσχημίαν της. **Δ** Ἄλλ' ὅσον ἐρχεται πλησιέστερον, τόσο καὶ ἐκτίθεται περισσότερον. Ἔτσι καὶ ἡ τράπεζα αὐτὴ, ὅσον πλησιέστερον εἶναι πρὸς τὸν συνδαιτυμόνα, τόσο περισσότερον δείχνει τότε τὴν αἰσχρότητα της. Μὴ κοιτάξεις, **σ**ι παρακαλῶ, τοὺς συνδαιτυμόνας, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν ταύτην τράπεζαν, ἀλλὰ καὶ ὅταν φεύγουν, καὶ τότε θὰ διαπιστώσης τὴν αἰσχρότητα. Ἐκείνη μὲν ἡ τράπεζα, ἂν καὶ εἶναι ἐλευθέρως διὰ τοὺς συνεργομένους εἰς αὐτήν, κανεὶς αἰσχρὸν δὲν ἐπιτρέπει νὰ λεχθῆ. Αὐτὴ δὲ τίποτε τὸ σέμνυν, διότι εἶναι πόρνη καὶ ἀτιμασμένη. Ἡ μία ἀποφέρει τὸ ἀφέλιμον εἰς ὅποιον κάθεται πλησίον της, ἡ δὲ ἄλλη τὸ ἐπιβλαβές. Καὶ ἡ μὲν μία δὲν ἐπιτρέπει νὰ συγκρουσθῆς μετὰ τὸν Θεόν, ἡ δὲ ἄλλη δὲν σὲ ἀφήνει νὰ εἶσαι φίλος τοῦ Θεοῦ. Ἄς μεταστώμεν λοιπὸν πρὸς ἐκείνους, **Ε** τοὺς ἀσκητάς. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ μάθωμε μετὰ πόσα δεσμά εἰμαθα δεμένοι. Ἀπὸ ἐκεῖ θὰ μάθωμε νὰ παραθέτωμε τράπεζαν γεμάτην ἀπὸ μύρια ἀγαθὰ, νοστιμιωτάτην, ἀνέξοδον, ἀππλλαγμένην ἀπὸ φροντίδας, ἀπὸ φθόνον καὶ βασκανίας, καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ κάθε νόσον, γεμάτην ἀπὸ καλῶς ἐλλείδας καὶ πλήρη τροπαίων. Δὲν ὑπάρχει ψυχικὴ ταραχὴ ἐκεῖ, δὲν ὑπάρχει νόσος, δὲν ὑπάρχει ὄργη. Ὅλα εἶναι γαλήνια, **δ**αα εἰρηνικά. **Σ**19-4 Μὴ μοῦ ἀναφέρεις τὴν σιγὴν τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων, ἀλλὰ τὸν θόρυθον τῶν ἐσιόντων. Δὲν ὀμιλῶ διὰ τὸν θόρυθον τὸν

προερχόμενον ἐκ τῶν ἀνομιαιῶν τῶν συζητήσεων (ὅν καὶ αὐτὸς εἶναι καταγέλαστος), ἀλλὰ διὰ τὴν κραυγὴν τὴν ἑσωτερικὴν, τὴν εἰς τὴν ψυχὴν, ἢ ὅποια πολλὴν αἰχμαλωσίαν ἐπιφέρει, διὰ τοὺς θερμούς τῶν λογισμῶν, διὰ τὴν ζόλην, τὸν σκοτισμὸν, τὴν τρικυμίαν, διὰ τῶν ὁποίων ὅλα ἀνακατεύονται καὶ συγχέονται, καὶ ὁμοιάζουν μὲ μάχην μέσα εἰς τὴν νύκτα. Ἀλλὰ τέτοια πράγματα δὲν συμβαίνουν εἰς τὰς σκητὰς τῶν μοναχῶν, καὶ μόνον πολλὴ γαλήνη καὶ πολλὴ ἡσυχία ἐπικρατεῖ. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν τράπεζαν διαδέχεται ὕπνος παρόμοιος μὲ τὸν θάνατον, ταύτην δὲ ἐγρηγόρις καὶ ἀγρυπνία. Τὴν τράπεζαν ἐκείνην διαδέχεται κόλασις, ταύτην δὲ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ ὀθόνατα θραυεῖα. **23** Ταύτην λοιπὸν ἄς ἐπιδιώκωμεν, διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τοὺς καρποὺς τῆς. Τοὺς καρποὺς τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἶθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοσφρωτίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ βόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΑ' (71)

(Ματθ. 28', 84 - 86)

(1) Φαρισαῖοι: Ἰσὺν ἤκουσαν ὅτι ἀπεστόμωσε ὁ Χριστὸς τοὺς Σαββουκαίους, συνεκεντρήσαν γύρω του, καὶ ἕνας ἐξ αὐτῶν, νομικὸς, τὸν ἤρώτησε μὲ σκοπὸν νὰ τὸν πειράξῃ: Διδάσκαλε, ποῖα ἐντολὴ μεγάλη ὑπέρχε: εἰς τὸν Νόμον; (Ματθ. 22, 84 - 86).

« Πάλιν τὴν αἰτίαν θέτει ὁ Εὐαγγελιστὴς, διὰ τὴν ὅποιαν ἔπρεπε νὰ σιγήσωμεν, καὶ τὴν θρασύτητα ἐκείνων ἀπὸ ἐβῶ καταδεικνύει. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Διότι ἔτιν ἀπεστομώθησαν ἐκεῖνοι, αὐτοὶ πάλιν ἐπιτίθενται. Ἐπρεπε δὲ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἡσυχάζουν, ἀλλ' αὐτοὶ συναγωνίζονται μὲ τοὺς προηγούμενους, καὶ προβάλλουν τὸν νομικόν. Διότι δὲν θέλουν νὰ μάθουν, ἀλλὰ κόνουσι μίαν ἀπόπειραν παγιδεύσεως καὶ ἐρωτοῦν: « Ποῖα εἶναι ἡ πρώτη ἐντολή; » Ἐπεθεὶ λοιπὸν ἡ πρώτη ἐντολὴ εἶναι: « Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου » (στῆχ. 37), **24** ἀναμένοντες νὰ τοὺς παράσχῃ κάποιαν λαθὴν καὶ σκοπεύοντες νὰ διατυπώσουν τὰς ἰδικὰς τῶν ἀπόψεως σχετικῶς μὲ τὸν λόγον τοῦ ὅτι εἶναι Θεός, τοῦ προβάλλου τὴν ἐρώτησιν. Τὴν ἀπήνησε λοιπὸν ὁ Χριστός; Ἄφου ἀπέδειξε τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐρωτήσεως, ὅτι δὲν ἔχουν οὐδὲ ἴχνος ἀγάπης, ὅτι λιώνουν ἀπὸ φθόνου, ὅτι καταναλίσκονται ἀπὸ ζηλοτυπίαν, λέγει: « Νὰ ἀγαπήσῃς Κύριον τὸν Θεόν σου » αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. Δευτέρως δὲ ὅμοια μὲ αὐτὴν εἶναι: Νὰ ἀγαπήσῃς τὸν πλησίον σου ὅπως τὸν ἑαυτὸν σου » (στῆχ. 39). Διατί δὲ αὕτη εἶναι ὅμοια μὲ τὴν πρώτην; Διότι αὕτη προηγείται ἐκείνης, καὶ συγχρόνως σχηματίζεται ἀπὸ στοιχεῖα αὐτῆς. **25** Διότι ὁποιος κάνει τὸ κακόν, μισεὶ τὸ φῶς, καὶ δὲν ἐρχεται πρὸς τὸ φῶς διὰ νὰ μὴ γίνουσι φανερά τὰ ἔργα

του»¹. Καί πάλιν «Εἶπεν ὁ παράφρων εἰς τὸν ἑαυτὸν του: Δὲν ὑπάρχει Θεός»². Καί τί συμπεραίνεται ἀπὸ αὐτοῦ; Ὅτι «διεφθάρσαν καὶ ἔγιναν μισητοὶ ἀπὸ τὰ ἀνομιὰ ἔργα των»³. Καί πάλιν «Ρίζα ὄλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ φιλαργυρία, ἀπὸ τὴν ὅποιαν μερικοὶ παρασυρθέντες ἀπαπλανήθησαν ἐκ τῆς πίστεως»⁴ καὶ «ἐκεῖνος ποῦ μὲ ἀγαπᾷ, θεὸς διακυβάζει τὰς ἐντολάς μου»⁵. Ὅλοι λοιπὸν αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνοκεφαλαίωσις αὐτῶν εἶναι: «Νὰ ἀγαπήσης Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὅπως τὸν ἑαυτὸν σου». **Εἰάν** λοιπὸν ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν εἶναι ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον (ἐάν μὲ ἀγαπᾷς, λέγει, Πέτρε, κοίμανε τὰ πρόβατά μου), ἐάν ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ἐπιφέρει τὴν διαφύλαξιν τῶν ἐντολῶν, τότε καλῶς λέγει, ὅτι «ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐντολάς ἐξαρτῶνται ὅλος ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆται» (στ. 40).

Διὰ τοῦτο αὐτὸ ποῦ ἔκαμε προηγουμένως, τὸ ἴδιον κάνει καὶ τώρα ὁδῶ· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ ἀφοῦ ἠρωτήθη περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀναστάσεως, καὶ περὶ τοῦ τί εἶναι φιλίασις εἰδίβαζε περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἐχρειάζετο νὰ πεισθῶν, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ παιδαγωγῆσῃ αὐτοῦς. Καὶ ἀπὸ ὁδῶ, ἀφοῦ ἀπήνησεν εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν, ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὴν δευτέραν, ἡ ὅποια δὲν διαφέρει καὶ πολὺ ἀπὸ τὴν πρώτην (διότι ἡ μὲν δευτέρα, εἶναι ὁμοία τῆς πρώτης), καὶ ὑπέδειξεν τοιοῦτοτρόπως εἰς αὐτοὺς τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐρωτήσεώς των, ποῦ ἦτο τὸ μῖσος. **Β**

1. Ἰω. 3, 30.

2. Ματ. 6, 1.

3. Φιλ. 13, 2.

4. Α' Τιμ. 6, 10.

5. Ἰω. 14, 15.

«Διότι ἡ ἀγάπη δὲν ζηλοφθονεῖ»⁶. Μὲ αὐτὸ δείχνει τὸν ἑαυτὸν του πειθαρχικὸν καὶ εἰς τὸν Νόμον καὶ εἰς τοὺς προφῆτας. Ἄλλὰ διὰ ποῖον λόγον ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει ὅτι «μὲ πειρακτικὴν διάθεσιν ἠρώτησεν ὁ νομικός», ὁ δὲ Μάρκος ὑποστηρίζει τὸ ἀντίθετον; «Ἀφοῦ ἐγνώρισεν ὁ Ἰησοῦς, λέγει ὁ Μάρκος, ὅτι ὀρθῶς ἀπεκρίθη ὁ νομικός, εἶπεν εἰς αὐτόν, Δὲν εὗρίσκεσαι μακρὰν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ»⁷. Οἱ Εὐαγγελισταὶ ὅμως δὲν ἀντιφάσκουν, ἀλλὰ ἀπεναντίας, συμπληρώνουν λεπτομερῶς ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Διότι πειρακτικὰ ἠρώτησεν εἰς τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὠφελήθη ὁ νομικός ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν, ἐπὶνέθη. Δὲν τὸν ἐπήνεσεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ἀλλὰ δὲν εἶπεν, ὅτι ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀξίζουν τὰ ὀλοκαυτώματα, τότε λέγει: «Δὲν εὗρίσκεσαι μακρὰν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ». **Εἰ** Διότι παρέβλεψε τὰ δευτερεύοντα, τὰ ἀσήμυνα, καὶ τὴν μεγάλην ἀξίαν τῆς ἀρετῆς ἐτόνυσεν. Διότι καὶ διὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ ἔθιμα, καὶ τὸ Σάββατον καὶ τὰ λοιπὰ, διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγίναν. Ἄλλὰ οὔτε καὶ ὀλοκληρωτικὸν ἔπαινον τοῦ ἀπέδωκεν, παρὰ ἀτελεῆ κόπως. Διότι μὴ τὸ νὰ εἴπῃ «δὲν εὗρίσκεσαι μακρὰν» δείχνει, ὅτι ἀκόμη ἀπέχει, διὰ νὰ ζητήσῃ τὸ ὑπόλοιπον. Ἐάν λοιπὸν, μὴ τὸ νὰ εἴπῃ οὕτως, ὅτι «Ἐνας εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἐκτός αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει ἄλλος», ὁ Χριστὸς τὸν ἐπήνεσε. δι' αὐτὸ μὴ παραξενεύεσαι. Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ μάθε καλῶς ὅτι ἀπαντᾷ ὁ Κύριος ἀναλόγως μὲ τὴν διάθεσιν τῶν προσερχομένων. Διότι καὶ ἐν μυστῶν σκοφαντίας τολμήσουν νὰ εἰποῦν εἰς θάρρος τοῦ Χριστοῦ, ποῦ προσέβαλον τὴν δόξαν του, δὲν θὰ τολμήσουν ὁμοίως τοῦτο· νὰ εἰποῦν ὅτι δὴθεν δὲν εἶναι Θεός. **Β**

Διὰ ποῖον λοιπὸν λόγον, εἰπαινεῖ αὐτὸν ποῦ εἶπε ὅτι

6. Α' Κορ. 13, 3.

7. Μαρκ. 12, 34.

δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς πλὴν τοῦ Πατρὸς;. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐξαιροῦσεν ὁ Κύριος τὸν ἑαυτὸν του ὡς πρὸς τὴν Θεότητα. Ὅχι ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἦτο ἀκόμη ὁ κατάλληλος καιρὸς νὰ ἀποκαλύψῃ τὴν θεότητα, ἐκείνον ἀφήνει νὰ μὴν εἰς τὴν ἐκ προτέρου γνωστὴν ἀποψιν καὶ τὸν ἐπαινεῖ διότι γνωρίζει καλῶς τὰ παλαιὰ ὥστε νὰ τὸν προετοιμάσῃ διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης, κατευθύνων πρὸς αὐτὴν τὸν κατάλληλον καιρὸν. Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ τὸ «Ἐνας εἶναι ὁ Θεός, καὶ ἄλλος ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὸν δὲν ὑπάρχει» καὶ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην καὶ παντοῦ, δὲν ἀναφέρεται πρὸς ἀθέτησιν τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ ἐλέγθη πρὸς ἀντιδιαστολήν ἀπὸ τὰ εἰδωλα. Ὡστε καὶ ὅταν ἐπαινῇ τοῦτον πού ἀπήνησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, τὸν ἐπαινεῖ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον.

¶ Μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ἐρωτᾷ «Τί νομίζετε περὶ τοῦ Χριστοῦ; Τίνας εἶναι Υἱός; Λέγουσιν εἰς αὐτὸν τοῦ Δαβὶδ» (στῆχ. 42). Κοίταξε, μετὰ ἀπὸ πόσα θαύματα, μετὰ ἀπὸ πόσα σημεῖα, ἀπὸ πόσας ἐρωτήσεις, μετὰ ἀπὸ πόσας ἐπιθεωραώσεις συμφωνίας του μετὰ τοῦ Πατρὸς διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων, μετὰ ἀπὸ τὸν ἔπαινον πρὸς τὸν εἰπόντα ὅτι «Εἰς ἐστὶν ὁ Θεός», τότε ἐρωτᾷ, διὰ νὰ μὴ εὐρίσκουν πρόφασιν, ¶ καὶ εἶπουν ὅτι θαύματα μὲν ἔκαμε, πρὸς τὸν Νόμον δὲ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἦτο πολέμιος καὶ ἀντίθετος. Διὰ τοῦτο μετὰ ἀπὸ τάσας, τότε ἐρωτᾷ, ὁδηγῶν μὲ ἐμμεσον τρόπον αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ὁμολογήσων καὶ αὐτὸν ὡς Θεόν. Καὶ τοὺς μὲν μαθητάς πρῶτον τοὺς ἠρώτησε, τί οἱ ἄλλοι λέγουσιν, περὶ αὐτοῦ καὶ κατόπιν ἐλήγησε τὴν γνώμην των. Τούτους δὲ δὲν τοὺς ὁμιλεῖ ἔτσι, ἀν καὶ εἶπον περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι πλάγιος καὶ πονηρός, καθ' ἅσον ἀδιστάκτως ἔλεγον τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο συνεπῶς ἐξετάζει προσεκτικῶς τὰς σκέψεις αὐτῶν τῶν ἰδίων.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν συνεχείᾳ ἐπρόκειτο νὰ

πρὸς τὸ πάθος, θέτει σαφῶς τὴν προφητείαν τοῦ ἀνακηρύττει αὐτὸν ὡς Κύριον. Δὲν γίνεται ὁμιλῶς ταῦτο ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, οὔτε ὅτι ἦλθε μὲ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐκ προτέρου (διὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ προφητεία), ἀλλὰ ὕστατον ἀπὸ εὐλογον αἰτίαν. ¶ Διότι ἀφοῦ ἐρώτησεν αὐτοὺς κατ' ἀρχάς, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶπον τὴν ἀληθῆ γνώμην των περὶ αὐτοῦ (διότι ἔλεγον περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἀπλὸς ἀνθρώπος), καταρρίπτων τὴν ἐσφαλμένην των γνώμην διὰ τοῦτο ἀναφέρει τὸν Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος ἀνακηρύττει τὴν θεότητα αὐτοῦ. Διότι ἐκείνοι ἐνόμιζον ὅτι ἦτο ἀπλὸς ἀνθρώπος, διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγον ὅτι «τοῦ Δαβὶδ ἦτο Υἱός». Ὁ Χριστὸς δὲ διορθώνει τὴν γνώμην αὐτῶν καὶ παρουσιάζει τὸν Δαβὶδ νὰ μαρτυρῇ τὴν κυριότητα αὐτοῦ, καὶ τὴν γνησιότητα τῆς Υἱότητος αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅμοιον τῆς ἀρμαζούσης εἰς αὐτὸν τιμῆς. Ὁπως ἀκριβῶς καὶ πρὸς τὸν Πατέρα. Καὶ δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ φοβήσῃ αὐτοὺς, προχωρεῖ λέγων καὶ τὸ ἑξῆς: «ἕως ἔθου καταστήσω τοὺς ἐχθρούς σου ὀπαθῆσι τῶν ποδῶν σου» (στῆχ. 44), διὰ νὰ καθοδηγήσῃ αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ. ¶ Καὶ διὰ νὰ μὴ προφασίζονται, ὅτι ἀπὸ λόγουσιν κολακείας ἀπήνησεν ἔτσι, καὶ ὅτι ἡ ἀπάντησις αὐτῆ ἦτο ἀνθρώπινη, κοίταξε τί λέγει. «Πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ φαυλιζόμενος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, Κύριον αὐτὸν καλεῖ»; Κοίταξε πῶς μὲ πλάγιον τρόπον εἰσάγει τὴν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του ἀλήθειαν καὶ γνώμην. Προηγουμένως εἶπεν, «Τί φρονεῖτε περὶ τοῦ Χριστοῦ; Τίνας εἶναι υἱός;», ὥστε νὰ τοὺς ἀδηγήσῃ δι' ἄρωτησεως εἰς τὴν ἀπάντησιν. ¶ Ἐπειτα, ἐπειδὴ εἶπον ὅτι εἶναι Υἱός τοῦ Δαβὶδ, τὰ ἑξῆς λέγει καὶ πάλιν μὲ μορφήν ἐρωτήσεως. «Πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ἐμπνευσμένος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ὀνομάζει αὐτὸν Κύριον;», ὥστε νὰ

μη θεθαίωση ἐκ προτέρου ὁ ἴδιος εἰς αὐτοὺς τὰ λεγόμενα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε, τί φρονεῖτε περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀπόστολοι ἐμμέσως ἐχρησιμοποιοῦν τὸν πατριάρχην Δαβὶδ καὶ ἔλεγον· «Ἡμποροῦμε νὰ σὺς εἰποῦμε καθαρὰ διὰ τὸν πατριάρχην Δαβὶδ, ὅτι καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη». Καὶ ὁ Κύριος διὰ τοῦτο ὁμοίως ὑπὸ μορφήν ἐρωτήσεως καὶ συλλογισμοῦ τὴν ἀλήθειαν εἰσάγει καὶ λέγει· «Πῶς λοιπὸν ὁ Δαβὶδ φωτιζόμενος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ὀνομάζει αὐτὸν Κύριον μὲ τὴν φράσιν; Εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κύριόν μου, κάθισε εἰς τὰ δεξιὰ μου μέχρις ἔτου κάμω τοὺς ἐχθρούς σου **■** ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;» καὶ κατόπιν, «Ἐάν λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ὀνομάζῃ αὐτὸν Κύριον, πῶς εἶναι Υἱὸς του;». Ὅχι θεθαίως ὅτι ἀπορρίπτει τὸ ὅτι εἶναι υἱὸς του. Ἄπαγε. Ἀλλοίως δὲν θὰ ἐπιτιμοῦσε τὸν Πέτρον διὰ τοῦτο. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ διορθώσῃ τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν τῶν Φαρισαίων. Ὡστε ἔστιν ἐρωτᾶ· «Πῶς συμβαίνει νὰ εἶναι υἱὸς του;», λέγει ἐν συνεχείᾳ **■** ὅτι δὲν εἶναι τὰ πράγματα ὅπως σεῖς λέτε. Διότι ἐκεῖνοι ἔλεγον, ὅτι μόνον υἱὸς τοῦ Δαβὶδ εἶναι καὶ ὄχι καὶ Κύριος. Καὶ τοῦτο ἐγένετο μετὰ τὴν ἀπάντησιν, καὶ τότε πλαγίως· «Ἐάν λοιπὸν ὁ Δαβὶδ ὀνομάζῃ αὐτὸν Κύριον, πῶς εἶναι υἱὸς του;». Ἄλλ' ὅμως ἂν καὶ ἤκουσαν αὐτὰ, οὐδὲν ἀπήντησαν. Διότι δὲν ἤθελον νὰ μάθουν τίποτα ἀπὸ τὰ πρέποντα. Διὰ τοῦτο Ὁ ἴδιος συνεχίζει καὶ λέγει ὅτι Κύριος αὐτοῦ (τοῦ Δαβὶδ) εἶναι. Μᾶλλον δὲ ὄχι μόνον αὐτὸ λέγει ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ λέγει ἀφοῦ παρέλαβε μαζί του τὸν προφήτην, διότι αὐτοὶ ἐδεικνυον μεγάλην ἀπιστίαν πρὸς αὐτόν, καὶ διότι ἐσκωφαντεῖτο παρ' αὐτῶν. Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον προπαντὸς πρέπει νὰ σκεπτόμεθα, εἶναι τὸ νὰ μὴ σκεπθαίμεθα. Ἔστω

καὶ ἂν κατὰ δῆθεν ἀσήμενον καὶ ἔμμεσον λέγεται παρ' αὐτοῦ. **■** Τὸ αἴτιον δὲ ποῦ λέγονται τὰ ἀσήμενα δῆθεν αὐτὰ λόγια, καθὼς καὶ ἄλλα πολλά, εἶναι ἡ συγκολλησις (τοῦ Χριστοῦ) πρὸς συζητησὶν μετ' αὐτῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τώρα διδάσκει τὴν ἀλήθειαν ὑπὸ μορφήν ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως. Ὑπαίνισσεται δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν ἀξίαν τούτου. Διότι δὲν ἦτο τὸ ἴδιον νὰ πληροπορηθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν ἀλήθειαν ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, καὶ ἐκ μέρους τοῦ Δαβὶδ. Σὺ δὲ κάμε μου τὴν χάριν καὶ θαύματος καὶ τὸ ἐπίκαιρον τοῦ λόγου. Διότι ἔστιν εἶπεν, ὅτι «Εἰς Κύριος ἐστὶ», τότε καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν του ἀνέφερεν ὅτι εἶναι Κύριος, ὄχι μόνον μετὰ τὰ ἔργα του, ἀλλὰ καὶ διὰ μέσου τῆς προφητείας. Καὶ ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ὁ Πατὴρ ἀμόνηται ἑναντίον τῶν χάριν αὐτοῦ μέχρις ἔτου κάμω, λέγει, τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου», καθὼς καὶ πολλὴν ἐκ τούτου τὴν ὀμόνησιν καὶ ἐκτίμησιν τοῦ Γεννήτορος πρὸς αὐτόν. **■** Καὶ μετὰ αὐτὸ θέτει τέλος εἰς τὰς μετ' αὐτῶν συζητήσεις, ὄψηλόν καὶ μεγάλο καὶ ἱκανὸν νὰ ράψῃ τὰ στόματα αὐτῶν. Καὶ διότι μετὰ αὐτὸ εἰσώπησαν, ὄχι μετὰ τὴν θέλησιν των, ἀλλὰ διότι δὲν εἶχον τί νὰ εἰπουν. Καὶ ἔτσι ἐδέχθησαν καίριον πῆγμα, ὥστε οὐδέποτε πλέον νὰ τολμήσουν νὰ ἐπιτεθοῦν ἑναντίον του εἰς τὸ εἶς μετὰ ἴδια ἐπιχειρήματα. «Οὐδέεις ἐτόλμησε, λέγει, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης νὰ τὸν ἐρωτήσῃ πλέον» (στιχ. 26). Δὲν προσφέρει δὲ μικρὰν ὠφέλειαν τοῦτο εἰς τοὺς ὄχλους. Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτοὺς πλέον στρέφει τὸν λόγον, ἀφοῦ ἀπεμώκρυνε τοὺς λύκους καὶ ἀπέκρουσε τὰς ἐπιθέσεις των. Διότι ἐκεῖνοι τίποτε δὲν ἐκέρδιζον ἀφοῦ κατελήθησαν ὑπὸ τῆς κενοδοξίας καὶ κατέπεσαν εἰς τὸ φοβερὸν τοῦτο πάθος. **■** Διότι τὸ πάθος τοῦτο εἶναι φοβερὸν καὶ πολυκεφάλον. Ἄλλοι μὲν λοιπὸν παρασυρόμενοι ἀπὸ κενοδοξίαν ἐρωτεύονται τὰ ἀξιώματα, ἄλλοι δὲ τὰ χρήματα, καὶ ἄλλοι τὴν δύναμιν. Προ-

κεμμένου να ικανοποιηθῆ τὸ πάθος τοῦτο (τῆς κενοδοξίας), χρησιμοποιοῦν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην, καὶ τὴν νηστείαν (δίαιταν) καὶ τὰς προσευχάς, καὶ τὴν διδασκαλίαν, καὶ γενικῶς πολλὰ εἶναι αἱ κεφαλαὶ τοῦ θηρίου τούτου.

Ἄλλὰ τὸ νὰ χρησιμοποιοῦν οἱ κενοδοξοὶ τὰ διάφορα ἄλλα μέσα, οὐδὲν ἀξιοπερίεργον· τὸ νὰ νηστεύουν καὶ νὰ προσεύχονται ἐκ φιλοδοξίας, τοῦτο εἶναι τὸ παράδειγμα καὶ ἀξιοδιδάκτυτον. Ὅμως διὰ νὰ μὴ στιγματίζωμεν μόνον τὸ πάθος τοῦτο, ἔλατε νὰ εἰπωμεν καὶ τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ τὸ ἀποφύγωμεν. Πρὸς τοίους λοιπὸν νὰ ἐπιτεθῶμεν πρώτον; Ἐνὰ στραφῶμεν πρὸς τοὺς κληρονομοῦντας τὰ χρήματα, ἢ πρὸς τοὺς κομψομένους ἢ πρὸς τοὺς φιλοδόξους ἢ τοὺς ὑπερηφανευμένους διὰ ρητορικὴν ἰκανότητα, διὰ σωματικὰ προσόντα, διὰ τὴν τέχνην των, διὰ τὴν ἀραιότητά των, διὰ τοὺς καλλωπισμούς, ἢ διὰ τὴν σκληρότητα, ἢ διὰ τοὺς δῆθεν φιλοφρόντους καὶ ἐλεήμονας, ἢ διὰ τοὺς ὑπερηφανευμένους διὰ τὴν πονηρίαν των ἢ δι' ἀφοβίαν πρὸ τοῦ θανάτου ἢ νὰ στραφῶμεν κατὰ τῶν ἐπιφωκόντων μεταθανάτιον δόξαν;

Καὶ διότι, ὅπως εἶπα, πολλὰς πλεκτάνας ἔχει τοῦτο τὸ πάθος, καὶ μᾶς ὀδηγεῖ μακρὰν καὶ τῆς ζωῆς. Καὶ ὁ δεῖνα, λέγει, ἀπέθανε· ἐπιδιώκων δὲ νὰ θυμασθῆ, αὐτὰ καὶ αὐτὰ κατάρρωσε νὰ κάμη. Καὶ διὰ τοῦτο ἄλλος κατακατὰ πτωχὸς καὶ ἄλλος καθίσταται πλούσιος. Τὸ δὲ κακὸν εἶναι τοῦτο, ὅτι ἡ κενοδοξία ἀναπτύσσεται πολλάκις καὶ ἀπὸ τὰ ἀντίθετά της.

Κατὰ ποίων λοιπὸν νὰ στραφῶμεν καὶ νὰ παραταχθῶμεν πρώτον; Διότι δὲν ἀρκεῖ ὁ εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λόγος πρὸς ἄλλων τῶν εἰδῶν τοὺς κενοδόξους. Θέλετε λοιπὸν νὰ στραφῶμεν πρὸς χρησιμοποιοῦντας τὴν ἐλεημο-

σύνην χάριν κενοδοξίας; Κατὰ τὴν γνώμην μου ἀεῖζει. Διότι μὲ συγκινεῖ ἰδιαίτερος ἡ περίπτωση αὕτη, καὶ ὑπερβολικὰ λυποῦμαι διαπιστώνων τὴν ἐκ τῆς κενοδοξίας προκαλουμένην φθοράν. Ὁμοιάζει δὲ ἡ κενοδοξία μὲ ἐπικινῶνουν τροφὸν καὶ προαγωγὸν συγχρόνως κάποιαν βασιλικῆς κόρης, τὴν ὅποιαν τρέφει μὲν, ἀλλὰ ὀδηγεῖ εἰς κατασχόνην καὶ ὁδὸν τῆς ἀμαρτίας; Ἐν καὶ τὴν παρακινεῖ ἀπ' ἑνὸς μὲν νὰ περιφρονηῖ τὸν πατέρα της, ἀπ' ἑτέρου δὲ νὰ καλλωπίζεται διὰ νὰ ἀρέσῃ εἰς θρωμερούς καὶ καταπτύστους πολλὰς φορὰς ἀνδρας. Καὶ στολίζει αὐτὴν μὲ τέτοια στολίδια, αἰσχροὶ καὶ ἄτμια, πού ἀρέσουν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ὄχι εἰς τὸν πατέρα της. Ἐλα λοιπὸν νὰ ἀπευθυνθῶμεν πρὸς αὐτοὺς (τοὺς κενοδόξους) καὶ ἔστω ὅτι κάποια ἐλεημοσύνη γίνεται μὲ ἀρκετὴν ἀπλοχερίαν καὶ μὲ σκοπὸν τὴν πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐπίδειξιν. Τοῦτο τὸ γεγονός διμοιάζει μὲ τὴν μαστροπὸν ποῦ ἐξάγει τὴν κόρην πρώτον ἀπὸ τὸν πατρικὸν οἶκον. Καὶ ἐνῶ ὁ πατήρ της τῆς ἀπαγορεύει νὰ ἐκτίθεται εἰς τὰ μάτια τοῦ κόσμου, αὐτὴ δὲμος ἐπίδεικνύει τὸν ἑαυτὸν της εἰς τοὺς δούλους καὶ εἰς τοὺς τυχόντας καὶ εἰς ὅσους ὀλοτελῶς ἀγνοοῦν αὐτήν. Ἐῖδες πᾶς ἡ πόρνη καὶ μαστροπὸς παρεκίνησε τὴν κόρην εἰς φρωτὰ μὲ κακοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ κἀνῃ ἡ κόρη αὐτὴ ὅτι ἐπιθυμοῦν ἀκείνοι; Ἐ· Θέλεις τώρα νὰ ἴδῃς πῶς ὄχι μόνον πόρνην, ἀλλὰ καὶ μανιῶδη καθιστᾷ τὴν τοιαύτην ψυχὴν ἡ κενοδοξία; Μελέτησε λοιπὸν τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς αὐτῆς. Διότι ὅταν, ἀφοῦ ἐγκαταλείψῃ τὸν οὐρανὸν, τρέχῃ ὅπισθεν δραπέτων καὶ δούλων κατὰ τὰς παρῶδους καὶ τοὺς στενοδρόμους καὶ ἐπιδιώκει νὰ συναντήσῃ ἀκείνους πού τὴν μισοῦν, τοὺς αἰσχροὺς καὶ τοὺς ἀηθιαστικούς, πού δὲν θέλουν οὔτε νὰ τὴν ἴδωσιν καὶ πού τὴν μισοῦν ἐπειδὴ αὐτὴ φλέγεται ἀπὸ διάθεσιν ἐπιθετικῆς πρὸς αὐτούς; Πι ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ περισσότερο παράλογον ἀπὸ αὐτὸ; Διότι τίποτε δὲν μισοῦν τόσον οἱ

περισσότεροι τῶν ἀνθρώπων, ὅσον ἐκείνους πού ἐπιδιώκουν νά ἐπιδειχθοῦν εἰς αὐτούς. Πολλὰς δὲ κακαλογίας ἐγείρουν ἐναντίον τῶν, καὶ συμβαίνει τὸ ἴδιον, πού κάνει ἕνας προαγωγὸς ἢ ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἀπαγάγῃ μίαν παρθένον καὶ κόρην θασιλεύς ἀπὸ τὸ θασιλικὸν ἀνάκτορον, ἤβελεν ἐν συνεχείᾳ τὴν διατάξῃ νά ἐκδίδεται μὲ μοιχοὺς καὶ καταπίπτους ἀλίγτας. Αὐτοὶ λοιπὸν, ὅσον τοὺς κυληγῆς διὰ νὰ σὲ ἐπαινήσουν, τόσοσιν σὲ ἀποστρέφονται. Ἐνῶ ὁ Θεός, ὅσον ζητῆς τὴν ἰδικὴν του δόξαν, τόσοσιν περισσότεροσιν σὲ προσελκύει κοντὰ του, σὲ ἐπαινέει καὶ σοῦ ἀποδίδει μεγάλην τὴν ἀμοιβήν. Ἐάν ἀκόμη θέλῃς καὶ διαφοροτρόπως νά μάθῃς τὴν ἐκ τῆς κενοδοξίας ζημίαν, ὅταν παρασύρῃσαι ἀπὸ τὴν ἐπιδειξίν καὶ τὴν φιλοδοξίαν, σέψου πάσῃ λύτῃ συσσωρεύεται μέσα σου καὶ διαρκῶς ἀεξανομένη κατήφεια καθ' ὅσον ὁ Χριστὸς φωνάζει μέσα σου καὶ λέγει, ὅτι ἔχασες ἅπαν τὸν μισθόν σου¹⁰.

Ἐ Πανταχοῦ θεσθαίως ἢ κενοδοξία εἶναι κοινόν, πρὸ παντὸς ὁμοῦ εἰς τὴν φιλανθρωπίαν, πρᾶγμα πού εἶναι χειροτέρα σκληρότης, νά διασημπεύῃς τὰς ἑνάς συμφορὰς χάριν κενοδοξίας διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀθρίζεις τοὺς πτωχοὺς. Ἐάν λοιπὸν τὸ νά ἀναφέρῃς τὰς καλωσύνας σου εἶναι ἄβρις, τὸ νά ὑποκινήσῃς πρὸς τοῦτο καὶ πολλοὺς ἄλλους, τί νομίζεις ὅτι εἶναι;

Ἐ Πῶς λοιπὸν θά ἐφεύγωμε ἀπὸ τὴν καταστροφὴν; Ὅταν μάθωμεν νά κάμωμεν ἐλεημοσύνας καὶ ὅταν γνωρίζωμε ἀπὸ πολλοὺς ζητοῦμε δόξαν. Διότι πῆς μου, ποῖος εἶναι ὁ αὐστηρὸς τὴν ἐλεημοσύνην; Αὐτὸς πού ὑπέδειξεν αὐτήν, δηλαδὴ ὁ Θεός, πρὸ πάντων αὐτὸς, πού γνωρίζει καλῶς τὴν σημασίαν τῆς καὶ μετατρέπει αὐτὴν εἰς ἄπειρον δόξαν. Τί λοιπὸν; Ὅταν διδάσκε-

10. Ματθ. 6, 2.

σαι τὴν παλαιστικὴν τέχνην, πρὸς ποίους καταφεύγεις ἢ πρὸς ποίους ἐπιδεικνύεις τὰς παλαιστικὰς σου ἱκανότητας, πρὸς τὸν λαχανοπώλην καὶ τὸν ἰχθυοπώλην ἢ πρὸς τὸν γυμναστήν; Ἐξ ἄλλου αὐτοὶ εἶναι πολλοί, ἐνῶ ὁ γυμναστής εἶναι ἕνας. Τί λοιπὸν; Ὅταν ἐκείνος θαυμάζῃ καὶ ἄλλοι γελοῦν εἰρωνικά, δὲν θά γελᾷσῃς καὶ σὺ μαζί μὲ τὸν ἐκπαιδευτὴν εἰς ἄραρος τῶν ἄλλων; Ἀκόμη δέ, ὅταν μαθαίνῃς πυγμαχίαν, δὲν πηγαίνεις ὁμοίως πρὸς ἐκείνους πού γνωρίζει τὴν τέχνην τῆς πυγμαχίας; Ὅταν δὲ ἀσκήσῃς εἰς τὴν ρητορείαν, δὲν θά ἐπιζητῆς τοὺς ἐπαίνοις τοῦ ρήτορος, καὶ δὲν θά περιφρονῆς τὰ λόγια τῶν ἄλλων; Ἐ Πῶς λοιπὸν, δὲν εἶναι παράλογον, διὰ τὰς ἄλλας διαφόρους τέχνας νά προσέχης μόνον τὰς συμβουλὰς ἀρμοδίου διδασκάλου, ἐδῶ δὲ νά κινήσῃς τὸ ἀντίθετον, ὅταν μάλιστα ἡ ζημία εἶναι τόσοσιν μεγάλη; Καὶ ἐκεῖ μὲν, ὅταν παλαιῆς κοντὰ τῶν πολλῶν συμφώνως μὲ τὴν ἰδικήν σου γνώμην καὶ ὄχι μὲ τὰς συμβουλὰς τοῦ διδασκάλου, ἡ ζημία περιορίζεται εἰς τὴν πάλην. Ἐδῶ δὲ ἀγωνίζεσαι διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν. Κατέστης ὁμοῖος μὲ τὸν Θεόν, ὡς πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην. Πῆνε λοιπὸν ὁμοῖος μὲ αὐτὸν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐπιδείξεως. Διότι ἔλεγε ὅταν ἐθεράπευε, νά μὴ τὸ εἶπουν εἰς κανένα. Ἀλλὰ θέλεις νά θεωρῆσαι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐλεήμων; Καὶ ποῖον τότε τὸ κέρδος; Κέρδος μὲν κανένα. ἢ δὲ ζημία ἐκ τῆς ἐπιδείξεως ἀπέραντος. Ἐ Διότι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ὁποίους καλεῖς ὡς μάρτυρας, γίνονται ληροὶ τῶν οὐρανίων θησαυρῶν. Μᾶλλον δὲ ὄχι αὐτοί, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ἴδιοι πού καταστρέφομε τὰ ἰδικὰ μας ἀγαθὰ καὶ διασκορπίζομε τοὺς οὐρανίους θησαυροὺς μας. Ὡ ποῖα καινούρια συμφορὰ καὶ ποῖον περίεργον πάθος! Ἀγαθὰ, τὰ ὅποια οὐτε σκόρος καταστρέφει, οὔτε κλέπτης διαρρηγνύει, τὰ σκορπίζει ἢ κενοδοξία. Ἡ κενοδοξία, αὐτὴ εἶναι ὁ σκόρος τῶν ἀνω θησαυρῶν, αὐτὴ εἶναι ὁ κλέπτης τῶν οὐ-

ρανίων αγαθῶν, αὐτὴ εἶναι ποῦ παρασύρει τὸν ἀδαπάνητον πλοῦτον. Αὐτὴ καταστρέφει καὶ διαφθείρει τὰ πάντα. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁ διάβολος γνωρίζει ὅτι τὰ αγαθὰ τῆς ἐλεημοσύνης δὲν καταστρέφονται **¶** οὔτε ἀπὸ ληστές, οὔτε ἀπὸ σκώληκα, οὔτε ἀπὸ ἄλλα φθοροποιὰ μέσα, διὰ τῆς κενοδοξίας ὑποκλίνεται αὐτά.

Διατί ἐπιθυμεῖς ἄλλην δόξαν; Ἐπειτα δὲν σοῦ ἀρκεῖ ἡ δόξα αὐτοῦ ποῦ λαμβάνει τὴν ἐλεημοσύνην, τοῦ ἰδίου δηλαδὴ τοῦ Φιλανθρώπου Θεοῦ, ἀλλ' ἀγαπᾷς καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων; Πρόσεχε μήπως ὑποστής τὰ ἀντίθετα. Μήπως δὲν σὲ θεωρήσουν ὡς ἐλεήμονα, ἀλλὰ σὲ ἐκλάβουν ὡς διαπομπευτὴν καὶ φιλόδοξον ποῦ διασαλπίζει τὰς ξένας συμφοράς. Διότι καὶ μυστήριον εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη. Κλείσε λοιπὸν τὰς θύρας διὰ νὰ μὴ ἴδῃ κανεὶς αὐτὰ ποῦ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτά. Καὶ διότι τὰ ἱδικὰ μας μυστήρια πρὸ παντός τοῦτο **¶** εἶναι, ἐλεημοσύνη καὶ φιλανθρωπία Θεοῦ. Διότι κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος τοῦ μᾶς ἔλεψε, ἰνῶ εἰμεθα ἄπειθεῖς ἀπέναντί του. Καὶ ἡ πρώτη δέησις εἶναι πλήρης ἐλέους, ὅταν παρακαλοῦμε ὑπὲρ τῶν ἐπιρραζομένων, ὡς καὶ ἡ δευτέρα, ὑπὲρ τῶν μετανοούντων, ὅταν πολὺ τὸ ἔλεος ἐπικολῆται. Καὶ ἡ τρίτη πάλιν δέησις ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἰδίων, ὅταν προσβάλλονται κατ' αὐτὴν ἀγνά παιδάκια τοῦ λαοῦ διὰ νὰ προσελκύσουν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. **¶** Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἴδιοι συνκαταβάνεμε τὰ ἁμαρτήματά μας, διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ἴδιοι παρακαλοῦμε τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἁμαρτωλῶν ποῦ πρόκειται. νὰ κριθοῦν. Ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἰδίων παρακαλοῦν τὰ παιδιά, ἡ δὲ βασίλεια τῶν οὐρανῶν ἀνήκει εἰς τοὺς ζηλωτὰς τῆς ἀπλότητος αὐτῆς τῶν παιδιῶν. Ὁ συμβολισμὸς αὐτὸς τῆς ἀπλότητος, τοῦτο δεικνύει, ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἐκείνοι ποῦ μοιάζουν σὲν τὰ παιδιά ὡς πρὸς τὴν ταπεινῶσιν καὶ ἀπαλωσίνην, πρὸ παντός ἐκείνοι, δύνανται νὰ προσεῦχῶνται ὑπὲρ τῶν ὑπευθύνων. Τοῦτο δὲ τὸ μυστήριον ἀπὸ πόσον ἔλεος

εἶναι γεμᾶτο καὶ ἀπὸ πόσῃ φιλανθρωπίᾳ, γνωρίζουν οἱ μυημένοι. Καὶ σὺ λοιπὸν, ὅταν ἐλεῖς ἀνθρώπον ἀναλόγως μὲ τὰς δυνατότητάς σου, κλείσε καλῶς τὴν θύραν τῆς κοινολογίσεως. Μόνον αὐτὸς ποῦ ἐλεεῖται νὰ τὸ γνωρίζῃ, καὶ ἂν εἶναι δυνατόν οὔτε καὶ αὐτός. Ἐάν δὲ ἀνοίγῃς διάπλατα (τὴν θύρα), καὶ τὸ κοινολογῆς, διαπομπεύεις τὸ μυστήριον. **¶** Κατάλασέ το ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος, τοῦ ὁποίου ἐπιζητεῖς τὸν ἕπαινον, καὶ αὐτὸς ἀκόμη θὰ σὲ κατακρίνῃ. Καὶ ἂν μὲν εἶναι φίλος, θὰ σοῦ τὸ εἶπῃ ἐνώπιόν σου. ἂν δὲ ἐχθρὸς καὶ ἐνώπιον ὄσλων θὰ σὲ διακωμωδῆσῃ καὶ θὰ πάθῃς τὰ ἀντίθετα ἀπὸ ὅσα περιμένεις. Διότι σὺ μὲν ἐπιθυμεῖς, νὰ σοῦ εἶπῃ, ὅτι εἶσαι ἐλεῖμων αὐτὸς ὅμως δὲν θὰ εἶπῃ τοῦτο, ἀλλὰ θὰ εἶπῃ: ὁ κενόδοξος, ὁ ἀνθρωπάρεσκος, καὶ ἄλλα πολὺ χειρότερα τούτων. Ἄν ὅμως τὰ ἀποκρύψῃς, θὰ εἶπῃ τὰ ἀκριβῶς ἀντίθετα ἀπὸ αὐτά, ἦτοι ὁ φιλάνθρωπος, ὁ ἐλεῖμων. Διότι δὲν ἀφήνει ὁ Θεὸς νὰ κρυφθοῦν, ἀλλ' εἰάν σὺ τὰ κρύψῃς, ἐκεῖνος θὰ τὰ φανερώσῃ, καὶ τότε θὰ εἶναι μεγαλύτερον καὶ ἀξιοθαύμαστον, καὶ περισσώτερον τὸ κέρδος. **¶** Ὡστε λοιπὸν ἡ τυχὸν ἐπίθειξις τῆς ἐλεημοσύνης σας ἀπὸ μέρους σας εἶναι ἀντίθετος καὶ πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν δόξαν. Διότι πρὸς ἐκεῖνο ποῦ σπεύδομεν καὶ βιαζόμεθα, πρὸ παντός τότε, ἀντιτίκεται τοῦτο πρὸς ἡμᾶς καὶ ὄχι μόνον δόξαν ἐλεημονίας δὲν λαμβάνομεν, ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον, καὶ συγχρόνως ὑψιστάμεθα καὶ μεγάλην ζημίαν. Ἐνεκα λοιπὸν ὄλων τούτων, ἄς ἀπέχωμεν ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, καὶ ἄς ἀγαπῶμεν τὴν δόξαν μόνον τοῦ Θεοῦ. Διότι ἔτσι θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν ἐδῶ δόξαν, καὶ τὰ αἰώνια αγαθὰ θὰ ἀπολαύσωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. **¶** Ἄμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΒ' (72)

(Ματθ. ιγ', 1 - 12)

«Τότε ὁ Ἰησοῦς ὁμίλησε πρὸς τὰ πλῆθη καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του καὶ εἶπεν· Εἰς τὴν ἕδραν τοῦ Μωϋσέως ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Ἴσχυ, λοιπὸν, σὰς εἰποῦν νὰ τηρήσατε, τηρήσατέ τα, ἀλλὰ μὴ παραθεσιματίζασθε ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν» (Ματθ. 13, 1 - 3).

Ἐ «Τότε» πότε; Ὅταν εἶπεν αὐτά, ὅταν ἀπιστόμωσεν αὐτοὺς, ὅταν ἐσταμάτησαν καὶ δὲν ἐτολμοῦσαν πλέον νὰ τὸ πράξουν. Ὅταν ἀπέδειξεν, ὅτι αὐτοὶ ἦσαν ἀθεράπευτοι. Καὶ ἐπειδὴ ἔκοιμα διακρίσιν μεταξὺ Κυρίου καὶ Κυρίου, καταφεύγει καὶ πάλιν εἰς τὸν Νόμον. Ἄν καὶ ὁ Νόμος θεοθάως τίποτε παρόμοιον δὲν λέγει, εἶπεν: «ἀλλὰ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος Ἕνας εἶναι». Ἄλλὰ Νόμον ἢ Γραφὴν ὀνομάζει ὀλόκληρον τὴν Παλαιάν Διαθήκην. **741** Αὐτὰ δὲ τὰ λέγει ὁ Κύριος διὰ νὰ δείξη διὰ μέσου ἑλῶν τὴν μεγάλην ὁμοίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Γεννήτορα Πατέρα. Διότι ἐάν ἦτο ἀντίθετος, δὲ ὁμίλει ἐχθρικῶς διὰ τὸν Νόμον. Τώρα λοιπὸν τὸσον σεβασμὸν διατάσσει νὰ δεκνῶμεν πρὸς τὸν Νόμον, ὥστε ἂν καὶ αὐτοὶ ποὺ διδάσκουν τὸν Νόμον εἶναι διεφθαρμένοι, αὐτὸς διδῆι τὴν ἐντολήν νὰ τὸν ὑποληπτῶμεθα. Ἐδῶ δὲ ὁμίλει καὶ περὶ θίου καὶ πολιτείας αὐτῶν, διότι τοῦτο πρὸ παντὸς ἦτο τὸ αἷτιον τῆς ἀπιστίας εἰς αὐτοὺς, ὁ διεφθαρμένος δηλαδὴ θίος καὶ ὁ ἔρωσ τῆς δόξης. Διὰ νὰ διορθῶσιν λοιπὸν τοὺς ἀκροατάς, πράγμα ποὺ εἶναι τὸ

1. Δευτ. 6, 4.

πρῶτον συντελεστικὸν διὰ τὴν σωτηρίαν, τὸ νὰ μὴ περιφρονοῦν τοὺς διδασκάλους, οὔτε νὰ ἐξοργίζονται κατὰ τῶν ἱερέων, τοῦτο μὲ μεγαλυτέραν δυνάμιν διδάσκει.

Ἐ Δὲν παραγγέλει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐφαρμόζει τοῦτο. Διότι ἂν καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτοὶ τοῦ Νόμου εἶναι διεφθαρμένοι, ὅμως αὐτὸς δὲν τοὺς στερεῖ τὴν τιμὴν. Εἰς ἐκεῖνους μὲν πλέον ἐτοιμάζει τὴν κατάκρισιν, εἰς τοὺτους δὲ ποὺ θέλουν νὰ μάθουν, δὲν ἀφήνει οὐδεμίαν πρόφασιν παρακοῆς. Ἐτσι δὲν θὰ προφασίζαται κανεὶς, ὅτι ἐπειδὴ εἶναι ἀδιάφορος ὁ διδάσκαλος, διὰ τοῦτο ἔγινε ἀδιαφορώτερος πρὸς τὸν Νόμον. Κατήργησε λοιπὸν καὶ τὴν πρόφασιν αὐτῆν. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐδραίωσε τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, ἂν καὶ ἦσαν ποιηροί, διὰ τοῦτο καὶ μὲ τὸσον μεγάλην κατηγορηματικότητα εἶπεν: «Ὅλα ὅσα σὰς εἶποῦν νὰ τηρήσατε, τηρήσατε αὐτά, διότι δὲν λέγουν ἰδικὰ τῶν λόγια, ἀλλὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια ἐνομοθέτησε διὰ τοῦ Μωϋσέως. **6** Καὶ πρόσεξε μὲ πόσῃν τιμῇν ὁμίλει περὶ τοῦ Μωϋσέως, διὰ νὰ δείξη ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Ἐτσι δὲ καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ καθιετῶ αὐτοὺς σεβαστούς. «Ἐπὶ τῆς ἕδρας τοῦ Μωϋσέως ἐκάθισαν», λέγει. Διότι, ἐπειδὴ δὲν ἠθύναντο νὰ καταστήσῃ αὐτοὺς ἀξιοπίστους διὰ τὴν ζωὴν τῶν, κάνει τοῦτο μὲ τὴν σοφίαν τῶν σχετικῶν, δηλαδὴ τῆς καθέδρας τοῦ Μωϋσέως καὶ τῆς διδασκαλίας του.

Ὅταν ἰδῆ ἀκούσης «ὄλα», μὴ φαντασθῆς ὅλην τὴν Μωσαϊκὴν Νομοθεσίαν, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι περὶ τῶν τροφῶν, περὶ τῶν θυσιῶν καὶ ἄλλων παρομοίων. Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ συνιστῶ πράγματα τὰ ὅποια προηγουμένως ἀπέρριψε; Ἄλλὰ μὲ τὴν λέξιν «ὄλα» ἐνοεῖ ἐκείνα ποὺ διορθῶνουν τὴν συμπεριφοράν, καὶ κάνουν καλύτερον τὸν τρόπον, καὶ συμφωνοῦν μὲ τὰς ἐντολάς

τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ δὲν ἀφήνει τοῦ λοιποῦ νὰ ὑποφέρωμεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Νόμου. **■**

Διατὶ ὅμως δὲν θεσμοθετεῖ διὰ τοῦ Νόμου τῆς Χάριτος, ἀλλὰ διὰ τοῦ Μωυσέως; Διότι δὲν ἐπέτρεπεν ἀκόμη ὁ καιρὸς πρὸ τῆς Σταυρώσεως νὰ διδάξῃ ταῦτα σαφῶς. Κατὰ τὴν γνώμην μου δὲ ὁ Χριστὸς εἶπεν αὐτὰ ὄχι μόνον διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ προλάβῃ καὶ κάτι ἄλλο. Διότι, ἐπεὶδὴ πρόκειται νὰ τοὺς κατηγορήσῃ, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ ἀπὸ τοὺς ἀνόητους ὅτι τὸ κάνει ἀπὸ ζήλειαν πρὸς τὸ ἀξίωμα των ἢ ἀπὸ μίσους πρὸς αὐτούς, διὰ τοῦτο πρῶτον καταρρίπτει τοῦτο, καὶ ἀφοῦ καταστήσῃ τὸν ἐυτὸν του ἀνύποπτον, τότε ἀρχίζει νὰ τοὺς ἐλέγξῃ.

Καὶ διατὶ τοὺς ἐλέγχει, καὶ μακρὰς κατηγορίας ἀπευθύνει πρὸς αὐτούς; **■** Διὰ νὰ προφυλάξῃ τοὺς ὄχλους, ὥστε νὰ μὴ πέσουν εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα. Διότι δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ νὰ θέτῃς ἀπαγορεύσεις καὶ νὰ δείχνῃς τοὺς παραβάτας· ὅπως ἀκριβῶς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο νὰ προτρέψῃς εἰς ὀρθὴν διαγωγὴν μὲ τὸ νὰ φέρῃς εἰς τὸ μέσον καὶ ἐκείνους ποὺ κατάρβωσαν αὐτήν. Διὰ τοῦτο καὶ προληπτικῶς λέγει· «συμφώνως μὲ τὰ ἔργα των νὰ μὴ κάνετε». Διὰ νὰ μὴ νομίσουν δὲ οἱ ὄχλοι ὅτι πρέπει καὶ νὰ μιμηθοῦν τοὺς νομοδιδασκάλους, ἐπειδὴ τοὺς ὀφείλου ὑπακοῆν, χρησιμοποιεῖ κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὴν συμβουλὴν του, **■** ὥστε καὶ αὐτὸ ποὺ θεωρεῖται τιμὴ πρὸς τοὺς Φαρισαίους νὰ τὸ κάνει κατηγορίαν εἰς θάρος των. Διότι εἰ ἤμπορεῖ νὰ εἶναι σθενωτέρον ἀπὸ ἓνα διδάσκαλον, ὅταν δὲν ἐξασφαλίζεται ἡ προσοχὴ τῶν μαθητῶν του εἰς τὴν ὑποδειγματικὴν ζωὴν του; Ὡστε ἡ θεωρουμένη ὡς τιμὴ των, καταλήγει μεγίστη κατηγορία αὐτῶν, ὅταν φαίνονται νὰ ἔχουν τέτοιον θείον, ἀπὸ τὸν ὅποιον οἱ μιμηταὶ των καταστρέφονται. Διὰ τοῦτο καὶ ἔρχεται εἰς τὰς ἐναντίον των κατηγορίας. **■**

χι ὅμως διὰ τοῦτο μόνον ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ προηγουμένη ἀπίστία τὴν ὅποιαν ἔδειξαν, καὶ ἡ σταύρωσις τὴν ὅποιαν μετ' ὄλιγον θὰ ἀπετόλμων, δὲν ὤφειλοντο εἰς κανένα ἔγκλημα τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀλλὰ ἦτο κατηγορία καὶ ἔγκλημα ὀφειλόμενον εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ ἀγνωμοσύνην ἐκείνων. **■** Πρὸς οὗτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρχιζουνοῦ καὶ πῶς αὐξάνουσι τὰ ἔγκλήματα Ἰακώβου τοῦ γεροντοῦ, λέγει, ὅτι «διδάσκουσι μόνον καὶ δὲν πράττουσι». Διότι καθένας μὲν εἶναι ἐγκληματίας, ὅταν παραβαίῃ τὸν Νόμον, πρὸ παντὸς ὅμως ὁ διδάσκαλος ποὺ ἔχει ἀσθεσίαν. Διὰ δύο λοιπὸν καὶ διὰ τρεῖς λόγους πρέπει νὰ κατακρίνεται ὁ Φαρισαῖος. Δι' ἓνα μὲν διότι εἶναι παρυσιαστής, δι' ἄλλον δὲ διότι ἐνῶ ὀφείλει νὰ διαρθρῶν τὸς ἄλλους, αὐτὸς παρανομεῖ, καὶ διὰ τὴν τιμὴν ποὺ ἀπολαύει, ἀξίζει μεγαλυτέραν τιμωρίαν. Τρίτον δὲ, διότι προξενεῖ μεγαλυτέραν φθοράν, ἀφοῦ κατέχει θέσιν διδασκάλου, καὶ ὅμως παρανομεῖ. Μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ καὶ μίαν ἄλλην κατηγορίαν διατυπώνει ἐναντίον των, ὅτι εἶναι ὑπερβολικὰ φορτικοὶ εἰς τοὺς ἀπλοῦς ἀσθεῖς. **■** «Δένουν φορτία θωραεῖα καὶ δυσβάστακτα καὶ τὰ θέζουσι εἰς τοὺς ἄμους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δὲν θέλουσι οὔτε μὲ τὸν δάκτυλόν των νὰ τὰ κινήσουσι (στίχ. 4).

Διπλὴν ἐδῶ ἀναφέρει κακίαν τῶν Φαρισαίων, τὸ ὅτι απαιτοῦν πολλὴν καὶ μεγάλην ἀκρίθειαν ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ χωρὶς καμμίαν συγγνώμην, ἐπιτρέπουσι ὅμως εἰς τὸν ἑαυτῶν τὴν μεγάλην ἐπιείκειαν. Αὐτὰ ποὺ ζητοῦν ἀπὸ τὸν λαόν, πρέπει ἀντιθέτως νὰ τὰ εἶχῃ ὁ ἀριστος ἀρχων, καὶ τὰ μὲν σφάλματα τοῦ ἑαυτοῦ του νὰ μὴ τὰ συγχωρῇ καὶ νὰ εἶναι πικρὸς δικαστής, πρὸς δὲ τὰ σφάλματα τοῦ λαοῦ νὰ εἶναι συγχωρητικὸς καὶ ἡμερος. Ἀντιθέτως ἀπὸ αὐτὰ ἔκαμον οἱ Φαρισαῖοι.

■ Τέτοιοι θεσθαῖοι εἶναι ὅλοι οἱ φιλοσοφοῦντες μὲ

λγία, άσυγχώρητοι και κουραστικοί, διότι άκριβώς δέν συναδεύουν δι' έργων τήν διδασκαλίαν των. Δέν είναι δέ μικρά και ή κακία αύτή, οπτε συμπτωματοκώς έρχεται ώς συνέχεια τής προηγουμένης κατηγορίας.

Σύ δέ κάνε μου τήν χάριν και σκέψου πώς μεγαλώνει και τό έγκλημα τοῦτο. Διότι δέν ειπεν ότι «δέν ήμπορούν», άλλ' ότι «δέν θέλουν», και δέν ειπε 'ενά βαστάσουν» άλλά 'ενά κινήσουν μέ τό δάκτυλον», δηλαδή οπτε νά πλησιάσουν, οπτε νά έγγίσουν. Άλλά ποῦ παρουσιάζονται ώς σπουδαίοι και δραστήριοι; Είς τās άπαγορεύσεις. «Διότι όλα τά έργα των τά κάνουν διά νά φανούν εις τούς ανθρώπους» (στίχ. 5). Ε λέγει αύτά ο Κύριος και κατηγορεῖ τήν κενοδοξίαν των, ή όποια επέφερε και τήν καταστροφήν των. Διότι ή μέν προηγουμένη ζωή των ήτο γεμάτη από σκληρότητα και έπιπολαϊότητα, ή δέ πρόσφατος από δοξομανίαν. Τοῦτο άπεμέκρινεν αύτούς από τόν Θεόν. Τοῦτο συνήθισεν αύτούς νά αγωνίζονται εις άλλο θέατρον (περιθάλλον), πού προκάλεσε τήν διαφθοράν των. Διότι πρὸς τούς θεατάς τούς όποίους έχει ένας ήθσοποιός, πρὸς αύτούς αγωνίζεται και νά άρέση, και δίδει αναλόγους άγώνας. Καί εκείνος μέν πού αγωνίζεται μεταξύ γενναίων, και γενναία άγωνίσματα διεξάγει. Έκεινος δέ πού αγωνίζεται μέ αδυνάτους και μισοπεσμένους, και ο ίδιος καθίσταται δλονέν και όκνηρότερος. **ΤΟΣ** 'Επί παροδείγματι, εάν έχη κάποιος θεατάς πού χαίρονται μέ τά γέλοια, γίνεται και αύτός γελαστοποιός, διά νά τέρψη τούτους. Άλλος έχει μελετηρούς και φίλους τής σκέψεως άκρατάς; Άγωνίζεται και αύτός νά είναι όμοίός των, επενδύει αντίστοιχος είναι και ή γνώμη αύτῶν πού έπαινοῦν. Κοίταξε δέ πάλιν και εδώ μετά προσοχής τό έγκλημα τῶν Φαρισαίων. Διότι δέν κάμνουν άλλα μέν έτσι, άλλα δέ άλλοιώς, άλλα όλα κατά τόν ίδιον τρόπον. Έπειτα άφοῦ τούς κατηγορήσεν ο Χριστός διά κενοδοξίαν, τούς

άποδεικνύει κενοδόξους όχι εις μεγάλα και σοβαρά (διότι κανένα σπουδαίον έργον δέν είχαν, άφοῦ ήσαν γυμνοί από κατορθώματα), άλλα κενοδόξους εις άδιάφορα και πτωχά και πράγματα πού ήσαν άποδείξεις μόνον τής κακίας των, όπως τά φυλακτήρια και τά κράσπεδα. Ε «Πλαταίνου, λέγει, τά φυλακτήρια και τά κράσπεδα. Ε καλώνουν τά άκρα τῶν ένδυμάτων των». Καί ποία είναι αύτά τά φυλακτά και τά άκρα τῶν ένδυμάτων; Έπειδή συνεχώς ελησμονοῦν τās ευεργεσίας τοῦ Θεοῦ, διέταξεν νά έγγραφούν τά θαύματά του εις μικρά βιβλία και νά κρέμονται δεμένα από τά χέρια τῶν Ιουδαίων. Διά τοῦτο και έλεγε 'Νά είναι τά φυλακτά αύτά πάντοτε έμπρός εις τά μάτια σας'. Αύτά όνόμαζον φυλακτήρια, όπως τώρα πολλά γυναίκες κρεμῶν από τόν λαμόν τά λεγόμενα τετραβάγγελα. Καί διά νά ένθυμούνται και μέ άλλον τρόπον αύτά, τό όποιον πολλοί συνήθως κάνουν, και έπειδή λησμονοῦν, θένουν τόν δάκτυλόν των μέ ένα λιαραράκι ή μέ ένα σχοινί, τοῦτο και ο Θεός, σάν εις παιδιά, τούς διέταξε νά κάνουν: Ο ύφρασμα χρώματος ύακίνθου νά ράπτουν εις τά άκρα τῶν ένδυμάτων των πού είναι γύρω από τά πόδια των², ώστε νά προσέχουν αύτό τό ύφρασμα και νά ένθυμοῦνται τās έντολάς. Αύτά ήσαν τά κράσπεδα. Είς αύτά λοιπόν ήσαν σπουδαίοι, νά πλατύνουν τά σχοινιά πού κρέμονται τά μικρά βιβλία και νά μεγαλώνουν τά ύφράσματα γύρω από τά πόδια των, πράγμα πού ήτο δείγμα μεγίστης κενοδοξίας. Διά ποίον λόγον φιλοδοξείς και πλαταίνεις αύτά; Μήπως διότι είναι δείγμα ίδιου σου κατορθώματος τοῦτο; Τι δέ όφελεί τοῦτο, εάν δέν κερδίξης αύτό πού συμβολίζουν; Διότι ο Θεός δέν ζητεῖ νά μεγαλώσης αύτά και νά τά πλαταίνης, άλλα νά ένθυμήσαι τά θαυμαστά έργα

¹ Δαντ. 6, 6.
² Αριθμ. 15, 38.

του. Ἐάν δὲ κάνωμε ἐλεημοσύνην καὶ νηστείαν, ἔργα ποῦ
 ἄν καὶ εἶναι ἐπίπονα καὶ κατορθώματα σπουδαία, δὲν
 πρέπει νὰ ὑπερρηφανεύωμεθα, ὡσάν νὰ εἶναι ἰσικαί μας ἐ-
 πιτυχία. **¶** Πῶς σὺ, Ἰουδαῖε, ὑπερρηφανεύεσαι δι' αὐτά,
 διὰ τὰ ὅποια πρό παντός σου καταλογίζεται ἀλιγουργία;
 Οἱ Φαρισαῖοι λοιπὸν ἔχαι μόνον ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
 ἄλλας παρομοίας ἀσημαντότητας ὑπέφερον.

«Τοὺς ἀρέσει νὰ ἔχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰ δεῖ-
 ννα καὶ τὰ πρώτα καθίσματα εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ
 τοὺς χαριτημιούς εἰς τὰς ἀγοράς, καὶ νὰ ὀνομάζωνται
 ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ραββί (διδάσκαλε)». Διότι αὐτὰ
 ἄν καὶ τὰ θεωρῆ κανεῖς μικρά, ὅμως μεγάλων κακῶν
 αἰτία γίνονται. Αὐτὰ καὶ πόλεις καὶ Ἐκκλησίας ἀνέ-
 τρεψαν. Εἰς ἐμέ δὲ ἔρχονται δάκρυα εἰς τὰ μάτια, τὴν
 στιγμήν ποῦ ἀκούω περὶ πρωτοκαθεδριῶν καὶ περὶ ἀ-
 σπαρμῶν, **¶** καὶ ὅταν ἀναλογισθῶ πόσα καταστροφά,
 συνεπεῖρα τούτων, ἐπῆλθον εἰς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ,
 πράγματα ποῦ δὲν χρειάζεται τώρα νὰ ἀναφέρω. Μᾶλ-
 λον δὲ ὅσοι εἶναι ἠλεκτωμένοι δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ τὰ
 μάθουν ἀπὸ ἡμᾶς. Σὺ ὅμως κάμε μου τὴν χάριν καὶ σκέ-
 φου ποῦ ἐπεκράτησεν ἡ κενοδοξία εἰς τόπους ὅπου ἐ-
 διδάσκετο νὰ μὴ κενοδοξοῦν, εἰς τὰς συναγωγὰς, ὅπου
 ἐσύχναζον ὅσοι συνεθούλευον τοὺς ἄλλους. Διότι τὸ νὰ
 συμῆ τοῦτο εἰς τὰ θεῖνα, δπωσθήποτε δὲν φαίνεται νὰ
 εἶναι τόσο κακόν, **¶** ἄν καὶ ἐκεῖ ὁ διδάσκαλος θὰ ἔ-
 πρεπε νὰ θυμιάζεται, καὶ πανταχοῦ, καὶ ἔχει μόνον εἰς
 τὰς συνάξεις. Διότι καθὼς ὁ ἄνθρωπος, ὅπου καὶ ἄν φα-
 νῆ, διακρίνεται λόγῳ τῆς ὀρθίας στάσεώς του ἀπὸ τὰ
 ἄλογα ζῶα, ἔτσι καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὅταν ἀμιλλῆ, καὶ
 ὅταν σιγῆ, καὶ ὅταν τρώγῃ, καὶ ὅταν κἀνη ὀ,τεθήποτε,
 πρέπει νὰ εἶναι ἐμφανής, καὶ ἀπὸ τὸ θῆμα, καὶ ἀπὸ τὸ
 βλέμμα, καὶ ἀπὸ τὸ παράστημα, καὶ ἀπὸ ὅλα γενικῶς.
 Ἐκεῖνοι ὅμως εἰς ὅλα τὰ μέρη ἦσαν καταγέλαστοι καὶ
 περὶ τοῦ κικεντροτιάζοντο σκεπτόμενοι πῶς νὰ ἐπιδιώ-

κουν αὐτὰ ποῦ ἔπρεπε νὰ ἀποφεύγουν. «Ἐπιθυμοῦν», λέ-
 γει. **¶** Ἀλλ' ἐάν ἡ ἐπιθυμία εἶναι ἐγκλημα, πόσο μεγά-
 λο ἐγκλημα ἀποτελεῖ ἡ πρᾶξις; Καὶ τὸ νὰ κυιηγοῦν αὐ-
 τὰ τὰ πράγματα καὶ νὰ σχεδιάζον με τί τρόπον θὰ τὰ
 ἐπιτύχουν, πόσον κακόν πρᾶγμα εἶναι;

Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐσταμάτησεν ὁ Κύριος τὰς κατὰ τῶν
 Φαρισαίων κατηγορίας ποῦ ἠσκολοῦντο μετὰ τὰ μικρά καὶ
 ἀσημαντα, καὶ δὲν ὑπῆρχε ἀνάγκη νὰ διορθῶσιν τοὺς
 μαθητὰς του ἐπ' αὐτῶν. Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον ὑπῆρξε αἴτιον
 ἄλων τῶν κακῶν, δηλαδὴ ἡ φιλαρχία, ἡ ὅποια ὑποκινεῖ
 καὶ εἰς τὴν ἀρπαγὴν καὶ αὐτοῦ τοῦ διδασκαλικοῦ θρό-
 νου, ὀδηγηθεῖσα εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ Κυρίου, καταπο-
 λεμμεῖται ἐντόνωσ, διότι ἦτο ἰσχυρὸς καὶ ἐντονος κίνδυ-
 νος καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς μαθητὰς.

Τι λοιπὸν λέγει: «Σεῖς δὲ νὰ μὴ ὀνομασθῆτε ραβ-
 βί» (δηλ. διδάσκαλοι). Ἐπειτα ἀναφέρει καὶ τὴν αἰτί-
 αιν «ὅτι ἓνας εἶναι ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός, ἄλλοι δὲ
 οἱ εἰςθε ἀδελφοί» (στίχ. 8), καὶ εἰς τίποτε δὲν διαφέρει
 ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον, διότι τίποτε κανεῖς δὲν γνωρίζει
 ἑαυτὸν τοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος **¶** λέγει
 «Ποῖος εἶναι ὁ Παῦλος; ποῖος ὁ Ἀπολλῶς; ποῖος ὁ Κη-
 φῆς; Δὲν εἶναι διάκονοι;». Δὲν εἶπε διδάσκαλοι. Καὶ ἐν
 συναχείᾳ «Κανένα νὰ μὴ ὀνομάσῃτε πατέρα» (στίχ. 9),
 ἔχει νὰ μὴ ἀναφέρουν τὸ ὄνομα, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίζουν
 τὸν Θεὸν ποῦ πρέπει κυρίως νὰ ὀνομάζον Πατέρα. Κα-
 θὼς δηλαδὴ καὶ ὁ διδάσκαλος δὲν εἶναι διδάσκαλος ἐξ
 ἀρχῆς, ἔτσι οὔτε καὶ ὁ πατέρας, διότι ὁ Θεὸς Πατὴρ εἶ-
 ναι ὁ δημιουργὸς ὅλων καὶ τῶν διδασκάλων καὶ τῶν πα-
 τέρων. Καὶ συνεχίζει ὁ Κύριος. «Οὔτε καθηγηταὶ νὰ μὴ
 ὀνομασθῆτε, διότι ἓνας εἶναι ὁ καθηγητῆς σας, ὁ Χρι-

ατός» (στίχ. 10). Καί δὲν εἶπεν, «Ἐγώ», ὁμοίως ἔπας καὶ ἀνωτέρω εἶπεν «Ποία ἢ γνώμη σας περὶ τοῦ Χριστοῦ»; Ὅσα εἶπεν «Περὶ ἑμοῦ» ἔτσι καὶ ἔδω. Ἄλλ' εὐχαρίστως θὰ ἀνέφερα ἔδω, τί θὰ ἤθύναντο νὰ ἰσχυρισθοῦν ἐκεῖνοι πού τὸ «Ἐνας» καὶ «Ἐνας» ἔπας ἀναφέρεται ἀνωτέρω ἀποδίδουν εἰς τὸν Πατέρα καὶ μόνον καὶ ἄθετον τὸν Μονογενῆ Υἱόν. Καθηγητὴς ὁ Πατήρ; Ὅλοι θὰ τὸ παραδέχωνται, καὶ οὐδεὶς ἀντιλέγει. **■** Καὶ ἔμω, «Ἐνας», λέγει, «εἶναι καθηγητὴς σας, ὁ Χριστός». Ὅπως λοιπὸν ὁ Χριστός μὲ τὸ νὰ ὀνομάζεται ὡς εἰς καθηγητὴς δὲν στερεῖ τὴν ιδιότητα τοῦ καθηγητοῦ ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἔτσι καὶ ὁ Πατήρ ὀνομαζόμενος ὡς ὁ εἰς διδάσκαλος δὲν στερεῖ τὸν Υἱὸν ἀπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ διδασκάλου. Διότι τὸ «εἰς καὶ εἰς» ἐλέγχῃ πρὸς διακρίσιν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ τὴν λοιπὴν δημιουργίαν. Ἀφοῦ ἀπηγόρευσε λοιπὸν εἰς αὐτοὺς τὸ φοβερόν τοῦτο πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ ἀφοῦ διώρθωσε τὴν ἐσφαλμένην ἀντίληψιν, παιδαγωγεῖ τώρα καὶ εἰς τὸ πῶς θὰ ἀποφύγωμεν τοῦτο τὸ πάθος διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης. Διὰ τοῦτο καὶ προσθέτει «Ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ πάντων, νὰ εἶναι ὑπηρετὴς σας. **■** Διότι ὅποιος ὑψώσῃ τὸν ἑαυτόν του, θὰ ταπεινωθῇ, καὶ ἐκεῖνος πού θὰ ταπεινώσῃ τὸν ἑαυτόν του, θὰ ὑψωθῇ» (στίχ. 11 - 12). Τίποτε λοιπὸν δὲν εἶναι ἴσον μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην. Διὰ τοῦτο καὶ συνεχῶς τοὺς ὑπειθυμίζει τὴν ἀρετὴν αὐτὴν. Καὶ ὅταν ὡδηγοῦσε εἰς τὸ μέσον τὰ παιδιά, καὶ τώρα, καὶ ὅταν ἤρχιζε τὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ ὅρος τῶν μακαρισμῶν, ἀπὸ ἔδω ἤρχιζε. Καὶ ἔδω σὺρριζα τὸ πάθος ἀνασύρει καθὼς λέγει **■** «ἐκεῖνος πού ταπεινώνει τὸν ἑαυτόν του, θὰ

6. Ματθ. 23, 42.

ε. Ἐδὼ ὁ ἴ. Ἀρσινότιμος καταπολεμῆι τὴν ἕβραν. τὴν Ἄσμοβον, ὁπαλιεμίτων τὸν Ἀρσινότιμος κατὰ τὸν ὄν μ. λ. κίθνα.

ὑψωθῇ⁷. Εἶδες πῶς μεταφέρει τὸν ἀκρατὴν εἰς τὴν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον ἀποψιν; Διότι δὲν ἐμποδίζει μόνον τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ πρωτεία, ἀλλὰ προτρέπει νὰ ἐπιδιώκομεν καὶ τὰ ταπεινά. Διότι ἔτσι θὰ ἐπιτύχῃς τὸ ἐπιθυμητόν, λέγει. Διὰ τοῦτο πρέπει ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὰ πρωτεία, νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν τελευταίαν θέσιν «Διότι ὅποιος θὰ ταπεινωθῇ, ἐκεῖνος θὰ ὑψωθῇ».

Καὶ πού θὰ εβρωμεν τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτὴν; Θέλετε πάλιν νὰ πορευθῶμεν εἰς τὴν πόλιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὰς οὐκηνὰς τῶν ἁγίων, εἰς τὰ βρη. λέγω, καὶ εἰς τὰ δάση; Ἐπειδὴ ἐκεῖ θὰ συναντήσωμεν τὸ ὕψος τοῦτο τῆς ταπεινοφροσύνης. **■** Διότι ἄλλοι ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἀνθρώποι πού εἶχον λαμπρὰ κοσμικὰ ἀξιώματα, ἄλλοι ἦσαν λαμπροὶ λόγῳ χρημάτων, καὶ ἀπὸ παντοῦ στεροῦν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν τώρα, ἀπὸ ἐνδύματα, ἀπὸ κατοικίαν, ἀπὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν καὶ μὲ ἄλλας τὰς ἐκδηλώσεις τῶν αὐτῶν ὡσὺν μὲ γράμματα διαζωγραφίζουσι τὴν ταπεινοφροσύνην. Καὶ αὐτὰ τὰ ὅποια εἶναι προσανάμματα τῆς ἀλαζονείας, τὸ νὰ ἐνδύονται κολλῶς, τὸ νὰ οἰκοδομοῦν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, τὸ νὰ ἔχουν πολλοὺς ὑπηρέτας, πράγματα πού πολλὰς φορές καὶ χωρὶς τὴν θέλησιν προκαλοῦν τὴν ἀλαζονείαν, ἅλα αὐτὰ ἐκεῖ ἔχουν καταργηθῆ. Καὶ οἱ ἴδιοι ἀνάπτουν τὴν φωτιά, οἱ ἴδιοι κάπτουν τὰ καυσόξυλα, οἱ ἴδιοι ψήνουν, οἱ ἴδιοι ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἐπισκέπτας. Δὲν συμβαίνει νὰ ἀκούσῃ κανεὶς ἐκεῖ ἀνθρώπων νὰ ὑβρίζῃ, οὔτε νὰ ἰδῇ ἀνθρώπων πού νὰ ὑβρίζεται, οὔτε κανένα πού νὰ τὸν διατάσσουν, οὔτε ἄλλον πού νὰ διδῇ ἐντολάς. **■** Ἄλλὰ ὅλοι εἶναι ἀπὸ τοὺς ὑπηρετοῦντας, καὶ καθέννας νίπτει τοὺς πόδας τῶν ἑβρων καὶ πολλὸς ἀνταγωνισμὸς ὑπάρχει διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτὴν. Καὶ καθέννας τὸ κάνει τοῦτο χωρὶς νὰ ἐβ-

7. Λουκ. 14, 11.

τάξη ούτε αν είναι δοῦλος, ούτε αν είναι ἐλεύθερος, ἀλλὰ πρὸς θεοὺς ἐκπληρώνουν αὐτὴν τὴν διακονίαν. Κανείς δὲν εἶναι ἐκεῖ ούτε μέγας, ούτε μικρός. Τί λοιπὸν συμβαίνει ἐκεῖ; Ὑπάρχει σύγχυσις; Μὴ γένοιτο. Ἄλλ' ἐκεῖ ἐπικρατεῖ ἡ μονοθεϊκὴ τάξις, αἰσὶ καὶ ἂν εἶναι κανείς μικρός, ὁ μέγας δὲν τὸ παρατηρεῖ καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ταπεινότερου καὶ ἀπὸ ἐκείνου, καὶ μὲ αὐτὴν τὴν ταπεινώσιν ἐξυψοῦται. Μία τράπεζα δι' ἑλοῦς, καὶ διὰ τοῦς ἐξυψητουμένους, καὶ διὰ τοῦς ὑψηλοῦτας, **12** τὰ ἴδια ἐνδύματα, αἱ ἴδιαι κατοικίαι, τὸ ἴδιο φαγητό. Ἐκεῖ μέγας εἶναι ὅποιος προλαμβάνει καὶ κάνει τὴν χειροτέραν ἐργασίαν. Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ τὸ ἰδικόν σου καὶ τὸ ἰδικόν μου, ἀλλὰ αἱ λέξεις αὐταὶ ποῦ εἶναι τὸ αἴτιον μυρίων πολέμων, ἔχουν ἐξορισθῆ.

Καὶ διατί ἀπορεῖς, ἂν τὸ φαγητό, καὶ τὸ τραπέζι, καὶ ἡ ἐνδυμασία εἶναι ὅμοια δι' ἑλοῦς, ὅπου ὑπάρχει καὶ ὁμοία ψυχὴ εἰς θεοῦς, ὅχι μόνον κατὰ τὴν οὐσίαν (διότι τοῦτο συμβαίνει μὲ θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους), ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀγάπην; Πῶς λοιπὸν αὐτὴ θὰ ἐπαρθῆ ποτὲ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ της; Δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ φτώχεια καὶ πλοῦτος, δόξα καὶ ἀτίμια. Πῶς λοιπὸν θὰ παρεισφρήσῃ ἐκεῖ ἡ κουφότης καὶ ἡ ἀλαζονεία; Διότι ὑπάρχουν μὲν καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὅπως εἶπα, κανείς δὲν ἐλέπει τοῦτο. **13** Ὁ μικρός δὲν ὑποφέρει ἀπὸ περιφρόνησιν, εἴτε ὑπάρχει κανείς καταφρονητής. Καὶ ἂν κάποιος ἐκδηλώσῃ πνεῦμα ὑπεροπτικόν, ἐναντίον αὐτοῦ πρὸ παντὸς ἀγωνίζεται, ὥστε νὰ περιφρονηθῆται, νὰ πτώται, νὰ ἐξευτελισθῆται, **14** μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα. Ὅλοι συναστρέφονται μὲ πτωχοὺς καὶ μὲ ἀναπήρους, καὶ αἱ τράπεζαι φαγητοῦ εἶναι γεμάται ἀπὸ αὐτοῦς τοὺς συνδιατυμώνας. Διὰ τοῦτο καθίστανται ἀξιοὶ καὶ τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὁ ἓνας μὲν θεραπεύει τὰ τραύματα τῶν λατρῶν, ὁ δὲ ἄλλος χειραγωγεῖ τυφλόν, ὁ ἄλλος συγκρατεῖ τὸν κουτόν. Δὲν ὑπάρχει ἐ-

κεῖ τὸ πλήθος τῶν κολάκων, οὔτε τῶν παραστῶν, μὲλλον δὲ οὔτε γνωρίζουν τί θὰ ἐπιθῆ κολακεία. Ἀπὸ ποῦ θὰ τοὺς δοθῆ ἀφορμὴ νὰ ἐπαρθῶν; Διότι μεγάλη ἰσότης ἐπικρατεῖ μεταξύ των, διὰ τοῦτο καὶ μεγάλη εὐκολία ὑπάρχει πρὸς ἀνάρτετον διαγωγὴν. Καὶ μὲ αὐτὰ προπαντὸς ἐξασκαῖνται οἱ ὑποδεέστεροι καλῦτερον παρ' ὅτι θὰ ἐπιτυχάνετο ἔαν ἐξηναγκάζοντο οὗτοι νὰ παραχωροῦν τὰ πρωτεῖα. **15** Ὅπως ἀκριθὸς ὁ ραπίζόμενος καὶ ὑποχωρητικὸς μὲ τὸ παράδειγμά του παιδαγωγεῖ τὸν αὐθάδη, ἔτσι καὶ ὁ μὴ διεκδικῶν τὴν δόξαν καὶ περιφρονῶν αὐτὴν διδάσκει τὸν κενόδοξον. Τοῦτο δὲ κἀνὴν ἐκεῖ συχνότατα. Καὶ ὅσος ἀνταγωνισμὸς ὑπάρχει μεταξύ ἡμῶν διὰ νὰ ἐπιτύχωμε τὰ πρωτεῖα, τόσος ἀγὼν γίνεται ὅτ' ἐκείνων, διὰ νὰ ἀποφύγουν ταῦτα, ἀλλὰ καὶ νὰ διαγωνίζονται, καὶ μεγάλη νὰ καταβάλλεται σπουδή, ποῖος θὰ τιμῆσῃ τοὺς ἄλλους, καὶ ὅχι νὰ τιμᾶται αὐτός. Ἐξ ἄλλου καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἔργα τοὺς ἀναγκάζουν νὰ ταπεινοφρονοῦν καὶ δὲν τοὺς ἐπιτρέπουν νὰ ὑψηλοφρονοῦν. Διότι, πὲς μου, ποῖος μονοχὸς ποῦ σκέπτει τὴν γῆν, καὶ τὴν ποτίζει, καὶ φυτεύει, καὶ τὴν ἐκεί καλὰ θεία, καὶ ὑφαίνει τρίχινον ὕφασμα, ἢ κάνει ἄλλας ἀργασίας, θὰ μεγαλοφρονησῆ ποτὲ; Ποῖος δὲ ποῦ συζητῆ μετὰ τὴν φτώχεια, ποῦ παλεύει μὲ τὴν πείναν, θὰ ἀσθενήσῃ ἀπὸ τὴν νόσον αὐτὴν (τῆς κενοδοξίας); Δὲν ὑπάρχει κανείς. **16** Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶναι εὐκολὸς εἰς αὐτοὺς ἡ ταπεινοφροσύνη. Καὶ ὅπως ἐδῶ εἶναι δύσκολον νὰ ταπεινοφρονησῆ κανείς διὰ τὸ πλήθος τῶν χειροκροτούντων καὶ τῶν θαυμαστῶν, ἔτσι ἀντιθέτως ἐκεῖ εἶναι πῶς εὐκολον. Διότι μόνον ἡ ἔρημος προσελκύει τὴν προσοχὴν του, καὶ πούλια νὰ πετοῦν θάλλει, καὶ δένδρα νὰ κινούνται, καὶ ἄνεμον νὰ φυσᾷ, καὶ ρυάκια διὰ μέσου τῶν φαράγκων νὰ κυλοῦν. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν νὰ ὑπερηφανευθῆ αὐτός ποῦ ζεῖ μέσα εἰς τὴν μέγαν ἔρημον; Δὲν θὰ εὐρωμῆ ἡμεῖς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀπολαγίαν διὰ τὴν μεγαλοφροσύνην μας ἐπειδὴ συναναστρέφομεθα τὴν κοινω-

νίαι. Διότι καὶ ὁ Ἀθροῦμ ζῶν μεταξύ τῶν Κοινοῦν ἔλεγεν· «Ἐγὼ εἶμαι γῆ καὶ στάκτη»⁸. Καὶ ὁ Δαβὶδ εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων· «Ἐγὼ εἶμαι σκουλήκι, καὶ ὄχι ἄνθρωπος»⁹. **10** Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὸ μέσον τῆς οἰκουμένης· «Δὲν εἶμαι ἱκανὸς νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος»¹⁰. Ποία κατηγορία θὰ ὑπάρξῃ εἰς ἡμᾶς, ποία ἀπολογία, ἔσταν δὲν ταπεινοφρονῶμεν ἂν καὶ ἔχωμεν τόσα παρεμβλήματα; Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι κατέστησαν ἀξιοὶ μυρίων στεφάνων, ἐπειδὴ πρῶτοι διέβησαν τὴν ὁδὸν αὐτὴν τῆς ἀρετῆς, ἔτσι καὶ ἡμεῖς θὰ καταστῶμεν ἀξιοὶ μυρίων τιμωρίων, διότι δὲν εἰλικύσθημεν μὲ παρόμοιον ζῆλον οὔτε μετὰ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀπῆλθον καὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ θεία, οὔτε μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ ζωντανοῦ ποῦ τοὺς θαυμάζομε διὰ τὴν παροδευματικὴν ζωὴν των. Τί θὰ ἔχης λοιπὸν νὰ εἴπῃς, ἔσταν δὲν διορθώσεαι; Δὲν γνωρίζεις γράμματα, οὔτε ἐμελέτησας τὰς Γραφάς, διὰ νὰ μάθῃς τὰς ἀρετὰς τῶν παιδῶν; **11** Πρὸ πάντων θὲ καὶ τοῦτο εἶναι ἔγκλημα, νὰ εἶναι ἡ Ἐκκλησία συνεχῶς ἀνοικτὴ, οὐ δὲ νὰ μὴ εἰσέρχεται διὰ νὰ μετέσχησιν τῶν καθαρῶν ἐκείνων νημάτων. Ἀκόμη δὲ καὶ ἂν δὲν ἐγνώρισε μὲσθ τῶν Γραφῶν αὐτοῦ ποῦ ἀπῆλθον, ἔπρεπε νὰ ἰδῆς αὐτοῦ ποῦ ζοῦν. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει κανεὶς νὰ σὲ ὀδηγήσῃ; **12** Ἐλθε πρὸς ἐμέ, καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ δεῖξω τὰς ὀρυγείους κατοικίας τῶν ἁγίων αὐτῶν. Ἔλα καὶ θὰ μάθῃς κάτι χρήσιμον ἀπὸ αὐτοῦ. Αὐτοὶ εἶναι λαμπερὰ λυχνάρια εἰς ἅλην τὴν γῆν. Τεῖχη γίνονται περὶ τῶν πόλεων καὶ ἀσφαλίζουν αὐτάς. Διὰ τοῦτο κατέλαβον τὰς ἐρήμους, διὰ νὰ παιδαγωγῆσουν καὶ οἶνα νὰ περιφρονῆς ὅσα εὑρίσκονται μέσα εἰς τοὺς

8. Γεν. 18, 26.

9. Ψαλμ. 21, 6.

10. Α' Κορ. 15, 9.

θορύβους. Διότι αὐτοὶ μὲν, ἐπειδὴ εἶναι ἰσχυροὶ, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς τριωμίας δύνανται νὰ ἀπολαύουν γαλήνης.

Σὺ δὲ ποῦ ἐπιζητεῖς ἀπὸ παντοῦ τὴν ἡσυχίαν, πρέπει νὰ ἀναπνεύσῃς καὶ λίγο ἀπὸ τὰ ἀλλεπάλληλα κώματα. Πήγαινε λοιπὸν ἐκεῖ τακτικά, διὰ νὰ διέλθῃς ἐναρέτως καὶ τὸν παρόντα βίον, ἀφοῦ ἀποκαθήρῃς τὴν διεσπέρη κηλίδα τῆς ἁμαρτίας διὰ τῶν εὐχῶν καὶ συμβουλῶν ἐκείνων, **13** καὶ νὰ ἐπιτύχῃς καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ φιλοσθένειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ καὶ μετὰ τοῦ ὁποῦ εἰς τὸν Πατέρα δόξα, δύναμις, τιμὴ, μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τώρα καὶ πάντοτε εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΓ' (73)

(Ματθ. 27', 13—26)

«Ἀλλοίμονον εἰς σὰς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίαι ὑποκριταί, διότι κατατρέχετε τὰς περιουσίας τῶν χηρῶν καὶ μὴ τὴν πρόφρα-
σαν ἔπι πάντα μακρὰς προσηχάς. Διὰ τοῦτο θὰ κατακριθῆτε πε-
ρισσότερον» (Ματθ. 13, 18).

Ο' Ἐδῶ λοιπὸν ὁ Κύριος διακωμῶδει αὐτοὺς διὰ γα-
στριμαργίαν καὶ τὸ φοβερόν, ὅτι ἐγέμιζον τὸν στόμαχόν
των ὄχι ἀπὸ τοῦ πλουσιού, ἀλλ' ἀπὸ τὰς χήρας τῶν
ὁποίων ἠδύσανον τὴν δυστυχίαν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ
θεραπεύσουν. Καὶ δὲν ἔτριγων ἀπλῶς, ἀλλὰ «κατέτρω-
γον». Ἐπειτα καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἦτο φο-
βερώτερος. «Μὲ τὴν πρόφρασαν ἔκαμον ὑπὲρ τῶν χη-
ρῶν μακρὰς προσηχάς», λέγει. Διότι καθένας θεοβίως
εἶναι ἀξίος τιμωρίας πού κάνει κάποιο κακόν. Ὁ δὲ Φα-
ρισσαῖος ἐπειδὴ καὶ τὴν ἀφορμὴν ἐκμεταλλεύσεως λαμ-
βάνει ἀπὸ τὴν εὐλόθειαν καὶ μὲ τὸ πρόσχημα αὐτῆς χρη-
σιμοποιεῖ τὴν πονηρίαν, εἶναι ὀπεύθυνος πολὺ μεγαλυ-
τέρας τιμωρίας. Καὶ διὰ τοῖον λόγον δὲν ἀπεμάκρυνεν
αὐτοὺς ὁ Θεός; Διότι δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ καιρὸς τῶν.
13 Διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς ἀφῆνε τότε. Δι' ὧσων ὁμοῦς λέ-
γει, προφυλάσσει τὸν λαὸν ἀπὸ τὴν ἀπάτην, διὰ νὰ μὴ
παρασύρεται ὁ λαὸς οὗτος εἰς μίμησιν αὐτῶν λόγῳ τοῦ
ἀξιωματοῦ τῶν. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶπεν «Ὅλα δσα αὐτοὶ
λέγουσιν νὰ τηρήτε, τηρήσατέ τα», δειχίει· καὶ δσα οὗτοι
παραποιούσιν, διὰ νὰ μὴ νομισθῇ διὰ τοῦτο ἐκ μέρους τῶν
παυλῶν τὴν δίδουσαν ὅτι ἐπιτρέπονται τὰ πάντα εἰς
αὐτοὺς.

Ἀλλοίμονον εἰς σὰς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίαι ὀ-
ποκριταί, διότι κλισίετε τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν
ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων. 15 Σεῖς οἱ ἴδιοι δὲν εἰσέρχε-

σθε, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους πού θέλουσιν νὰ μποῦν δὲν τοὺς
ἀφῆνυτε» (στίχ. 14). Ἐάν δὲ τὸ νὰ μὴ ὠφελῆς κανένα
εἶναι παράπτωμα, ἔσαν θλάπτῃς καὶ ἐμποδίζῃς, ποῖαν
συγγνώμην θὰ τύχησ; Τί δὲ σημαίνει «τοὺς εἰσερχομέ-
νους»; Σημαίνει τοὺς ἰκανοὺς νὰ εἰσέλθουν. Ὅταν
λοιπὸν ἐπρόκειτο νὰ δώσουν ἐντολὰς εἰς ἄλλους, ἀφῶ-
ρητα ἔκαναν τὰ φορτία, ἔσαν ὁμοῦς ἔπρεπε οἱ ἴδιοι νὰ
κάνουν κάτι ἀπὸ τὰ δέοντα, τότε ἀντιθέτως ὄχι μόνον
δὲν ἔκαναν τίποτε οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ κάτι πολὺ χειρότερον,
παρέσυρον εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ ἄλλους. 14 Ἀδ-
ταί εἶναι οἱ λεγόμενοι λυμεῶνες, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν ὡς
ἔργον τῶν τὴν καταστροφὴν τῶν ἄλλων, τοποθετούμενοι
ἔτσι εἰς θέσιν ἐκ διαμέτρου ἀντίθεταν πρὸς τοὺς δι-
δασκάλους. Ἐάν δηλαδὴ εἶναι ἔργον τοῦ διδασκάλου
ἢ διδάσκειν τοῦ καταστρεφόμενου, τότε ἡ καταστροφὴ
τοῦ ἔχοντος ἐλπίδας σωτηρίας εἶναι ἔργον τοῦ λυμεῶ-
νος.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Χριστὸς ἀναφέρει καὶ ἄλλο ἐγκλη-
μὰ τῶν «Διότι περιφέρεσθε εἰς θάλασσαν καὶ ξηρὰν, διὰ
νὰ κένυτε ἕνα προσήλυτον, καὶ ἔσαν τὸν εὐρήτε, τὸν κα-
θιστάτε παιδί τῆς γενένης δύο φορές χειρότερον ἀπὸ
σῶς» (στίχ. 15). Δηλαδὴ, οὔτε σῶς ἐνδιαφέρει ἡ φρον-
τίς περὶ αὐτοῦ ἀμέσως μετὰ τὸν προσηλυτισμὸν του,
παρ' ὅσον ὅτι ἐπετεύχθη μετὰ ἀπὸ τούσων κόπους. 15 Ἄν
καὶ συνήθως φροντίζωμεν περισσότερο διὰ τὰ νεοαπο-
κτηθέντα, σῶς δὲ οὔτε τοῦτο σῶς προσφέρει τὴν εὐκαι-
ρίαν νὰ γίνετε καλύτεροι. Ἐδῶ ὁ Κύριος διατυπώνει δύο
κατηγορίας ἐναντίον τῶν Φαρισαίων. Μίαν μὲν, ὅτι εἶναι
ἄχρηστοι πρὸς σωτηρίαν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι
χρειαζόμην πολὺν ἰδρώτα ὥστε νὰ καταρθώσουν νὰ
προσηλυτίσουν ἕστω καὶ ἕνα. Ἄλλην δὲ κατηγορίαν
διατυπώνει ἐναντίον τῶν, ὅτι εἶναι νωθροὶ πρὸς διαφύλα-
ξιν τοῦ προσηλυτισθέντος. Μᾶλλον δὲ ὄχι μόνον ἄκη-
ροί, ἀλλὰ καὶ προδότες, διότι διαφείρουσιν τοῦτον διὰ

τοῦ κακοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς των καὶ τὸν κάνουν χειρότερον, διότι ὅταν ὁ μαθητὴς βλέπῃ τοὺς διδασκάλους τόσο κακοὺς, γίνεται χειρότερος. Καὶ δὲν στέκεται ὁ μαθητὴς εἰς τὸν βαθμὸν κακίας τοῦ διδασκάλου του, ἀλλ' ὅταν εἶναι ἐνάρτεος μιμῆται τὸν διδασκάλου, ὅταν εἶναι φαῦλος, τὸν ξεπερνᾷ καὶ μὲ μεγάλην εὐκολίαν καθίσταται χειρότερος. ◻ «Παῖδι τῆς γεννῆς» λέγει ἡθλοδὴ κόλασιν πραγματικῆν. Εἶπεν ἀκόμη «ὅσο φορὰς χειρότερον ἀπὸ σᾶς» διὰ τὴν φόβισιν καὶ ἐκείνους καὶ αὐτοὺς νὰ καυτηριάσῃ περισσότερο, διότι εἶναι διδασκαλοὶ τῆς πονηρίας. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιδιώκουν νὰ ἐμφυτεύσουν εἰς τοὺς μαθητὰς μεγαλύτεραν τὴν κακίαν, καὶ τοὺς προσαθοῦν εἰς πολὺ μεγαλύτεραν φαυλότητα, ἀπὸ ὅσων ἔχουν αὐτοί. Τοῦτο εἶναι θεῖγμα ψυχῆς καθ' ὑπερβολὴν διεφθαρμένης. Κατόπιν μέμφεται αὐτοὺς καὶ δι' ἀνοησίαν, διότι ἐδίδασκον τὴν περιφρόνησιν τῶν μεγαλύτερων ἐντολῶν. Καὶ ὅμως προηγουμένως τὸ ἀντίθετον ἔλεγεν, ὅτι «ἐπιβάλλου φορτία βαρεῖα καὶ δυσβάστακτα». Ἄλλὰ καὶ αὐτὰ ἔκαμνον ὁμοίως, καὶ ἔλα τὰ ἔπραττον προκειμένου νὰ διαφθεύρουν τοὺς ὁπαδοὺς, μὲ τὸ νὰ ζητοῦν εἰς τὰ ἀσήμαντα τὴν ἀκρίβειαν, καὶ νὰ καταφρονοῦν τὰ μεγάλα. ◻ «Δίδοτε τὸ δέκατον, λέγει, ἀπὸ τὸν δυόσμον καὶ τὸ ἀνηθον καὶ ἀφήσατε τὰ οὐδοσιώτερα τοῦ νόμου, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν. Αὐτὰ ἔπρεπε νὰ τὰ κάνετε καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴ παραμελήτε» (στίχ. 23). Ἐδῶ μὲν λοιπὸν εὐλόγως ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀνωτέρω, ὅπου ἀναφέρεται τὸ δέκατον τῆς περιουσίας καὶ ἡ ἐλεημοσύνη. Διότι τί θάλαπει τὸ νὰ δῶσιν ἐλεημοσύνην; Ἄλλὰ τοῦτο τὸ ἔπραττον ὄχι μὲ διδάσσειν νὰ ἐφαρμόσουν τοὺς νόμους. Διότι οὔτε καὶ ὁ Χριστὸς ἀπαγορεύει τὰς μικρὰς ἐλεημοσύνας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λέγει ἐδῶ ὅτι «Αὐτὰ ἔπρεπε νὰ κάνετε».

◻ Ὅπου λοιπὸν ὁμιλεῖ περὶ καθαρῶν καὶ ἀκαθάρ-

των, οὐδὲ τοῦτο κάνει πλέον, ἀλλὰ κάνει διακρίσιν μεταξύ ἐξωτερικῆς καὶ ἐσωτερικῆς καθαριότητος, ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ καθαρότης ἀναγκαστικῶς εἶναι συνέπεια τῆς ἐσωτερικῆς, καὶ δὲν συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Διότι ὅπου ἐδίδετο εὐκαιρία ὁμιλία περὶ φιλοφροσύνης, ἀδιαφόρους περιέρχεται αὐτὴν, διὰ τὸν ὡς ἀνωτέρω λόγον, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ελθεῖ ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς σαφοῦς καὶ ἀλοκληρωτικῆς καταργήσεως τῶν νομικῶν διατάξεων. ◻ ◻ ◻ Ὅπου ὅμως συναντᾷ τὴν συνήθειαν τῶν σωματικῶν καθαρῶν, μὲ μεγαλύτεραν σαφήνειαν τὴν ἀνατρέπει. Διὰ τοῦτο λοιπὸν περὶ μὲν τῆς ἐλεημοσύνης λέγει «Ταῦτα ἔπρεπε νὰ πράξετε, καὶ ἐκεῖνα νὰ μὴ τὰ ἐγκαταλείψετε». Διὰ τὴν συνήθειαν τῶν θρησκευτικῶν καθαρῶν δὲν κάνει τὸ ἴδιο. Ἄλλὰ τί λέγει; «Καθαρίζετε, λέγει, τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πιάτου, μέσαι ὅμως εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ἀρπαγῆν καὶ πλεονεξίαν. Καθάρισον λοιπὸν τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ποτηρίου διὰ τὴν γίνην καὶ τὸ ἐξωτερικὸν καθαρὸν» (στίχ. 25, 26). Καὶ ἔλασεν τὸ παραδειγμα αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀδιάμυστον καὶ φακεράν πραγματικότητα, ἀπὸ τὸ ποτήρι καὶ τὸ πιάτο.

Ἐν συνεχείᾳ λοιπὸν, ἀφοῦ εἶδει, ὅτι οὐδεμία ἐλάθῃ ἐπέρχεται ἐκ τῆς καταφρονήσεως τῶν σωματικῶν καθαρῶν, ἐνῶ μεγίστη τιμωρία θὰ ἐπέλθῃ εἰς ὅσους δὲν φροντίζουν διὰ τὰ μέσα πρὸς κάθαρσιν τῆς ψυχῆς, τὰ ὅποια μέσα συνιστοῦν τὴν ἀρετὴν. ◻ Κόνασσα ὅμως ἀπεκάλεσε αὐτὰ, διότι εἶναι μικρὰ καὶ μηδαμινὰ, καὶ κάμηλον δὲ τὰ ἄλλα, διότι ἦσαν ἀφόρητα. Διὰ τοῦτο λέγει: «Καθαρίζετε τὸ κουνούφι καὶ καταπίνετε τὴν κάμηλον». Διότι καὶ οἱ σωματικοὶ καθαρῶν ἔχουν νομοθετηθῆ ὡς θρηθητικά πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐπομένως μόνον τὰ μικρὰ θὲν ὠφελούν. Διότι ὅταν ἐνομοθετήθησαν τὰ μικρὰ διὰ τὰ μεγάλα, ἔπειτα τὰ μεγάλα μὲν περιεφρονούντο καὶ συνεπῶς μόνον διὰ τὰ μικρὰ ἐλαμβάνετο φροντίς, τότε

τλέον οὐδὲν ὄφελος ἐκ τῶν μικρῶν ἐγίνετο. Τὰ μεγάλα λοιπὸν δὲν ἀκολουθοῦσαν ὡς συνέπειαι τῶν μικρῶν πλέον, εἰς δὲ τὰ ἀσημαντα ἐδόθη μεγάλη σημασία.

Αὐτὰ λοιπὸν λέγει, καὶ ὑποδεικνύει ὅτι καὶ πρὸ τῆς γλεύσεως τῆς χάριτος, **Ο** αὐτὰ δὲν ἐθεωροῦντο ὡς προϋπόθεσις καὶ ὡς σπουδαία, ἀλλὰ ἄλλα ἦσαν ἐκεῖνα ποῦ ἐπεδιώκοντο. Ἐάν δὲ πρὸ τῆς Χάριτος ἔτσι ἦσαν τὰ πράγματα, πολὺ περισσότερον, ὅταν κατόπιν ἦλθον τὰ ὑψηλά παραγγέλματα, αὐτὰ (τὰ περὶ σαματικῶν καθαρμῶν) κατέστησαν ἀνώφελα καὶ δὲν ἐχρειάζετο νὰ δίδεται εἰς αὐτὰ καμμία προσοχή.

Πανταχοῦ λοιπὸν ἡ κακία ἦτο κακὸν πρὸ παντός δὲ ὅταν καθόλου δὲν ἐθεωρεῖτο ἀναγκαία ἡ διόρθωσις. Καὶ τὸ ἀκόμη χειρότερον, ὅταν ἐνομιζέτο ὅτι εἶναι ἀρκετὸν νὰ διορθώσων ἄλλους, πράγμα ποῦ δὲ ἠλῶνεν ὁ Χριστὸς καὶ ἀνόμαζεν αὐτοὺς τυφλοὺς ὁδηγοὺς ἄλλων τυφλῶν! Διότι, ἐάν τὸ νὰ θεωρῆ ὁ τυφλὸς ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη ὁδηγοῦ, εἶναι μεγίστη συμφορὰ καὶ ἀθλιότης, τὸ νὰ βέλη καὶ ὁ ἴδιος ὁ τυφλὸς νὰ ὁδηγήσῃ ἄλλους, σκέψου εἰς πόσον μεγάλο θάρακρον παραλογισμοῦ ὁδηγεῖ. **||**

Αὐτὰ λοιπὸν ἔλεγεν, ὅποσῶν δι' ἄλων αὐτῶν τὴν δοξομανίαν τῶν Φαρισαίων καὶ τὴν φοβερὰν λύσαν των ἐξ αἰτίας τοῦ πάθους των αὐτοῦ. Διότι αὐτὸ ἐγινε εἰς αὐτοὺς αἰτιῶν ἄλων τῶν κακῶν, τὸ νὰ κάνουν τὰ πάντα μὲ σκοπὸν τὴν ἐπίδειξιν. Αὐτὸ ἀπεμάκρυνεν αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τὴν πίστιν, καὶ ἀμελεῖς πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀρετὴν τοὺς κατέστησεν, καὶ τοὺς παρεκίνησε νὰ ἀσχολοῦνται μόνον μὲ τοὺς σαματικούς καθαρισμοὺς, καὶ νὰ ἀμελοῦν διὰ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς των. Διὰ τοῦ-

1. Μετθ. 13, 14.

το ὁδηγῶν αὐτοὺς εἰς τὴν πραγματικὴν ἀρετὴν, τοὺς ὑπενομιζοῦν τὰ καθαρικά τῆς ψυχῆς, τὴν ἀγάπην, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πίστιν. **Ε** Διότι αὐτὰ εἶναι ποῦ συγκρατοῦν τὴν ζωὴν μας, αὐτὰ ποῦ καθαρίζουν τὴν ψυχὴν, ἡ δικαιοσύνη, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀλήθεια. Καὶ ἡ μὲν δικαιοσύνη ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν συγγνώμην καὶ δὲν ἐπιτρέπει νὰ εἰμεθα ὑπερβολικῶς ἀδιάλλακτοι καὶ μὴ συγχωρητικοὶ πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας. **ΥΙΟ** (Διότι ἔτσι ἀπιτυχάνομεν διπλὸν κέρδος, καὶ φιλάνθρωποι γινόμεθα, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι πολλὴν φιλανθρωπίαν ἀπολοῦμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ἄλων). Καὶ μᾶς ἐλασκεῖ εἰς τὸ νὰ συμπονοῦμεν τοὺς ἀδικουμένους καὶ νὰ ὑπεραμυνώμεθα αὐτῶν. Ἡ δὲ φιλανθρωπία δὲν μᾶς ἀφήνι νὰ εἰμεθα ἀπατεῶνες καὶ ὑποῦλοι.

Ἄλλὰ οὔτε, ὅταν λέγη' «Αὐτὰ ἔπρεπε νὰ κάνετε, καὶ ἀκείνα νὰ μὴ τὰ παραλείπετε» τὰ λέγει ὡς νὰ εἰσάγῃ νομικὴν παρατήρησιν. Ὅχι, διότι τοῦτο τὸ ἀπεδείξαμε προηγουμένως. Οὔτε ὅταν εἶπε περὶ τοῦ πιάτου καὶ τοῦ ποτηρίου: «καθάρισε τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πιάτου, διὰ νὰ καταστῆ καθαρὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν» οὔτε τότε ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν μικρολογίαν· ἀλλὰ ἀντιθέτως τὸ πᾶν κάνει καὶ ἀποδεικνύει ὅτι αὐτὴ εἶναι περιττή. Διότι δὲν εἶπεν «καὶ τὸ ἐξωτερικόν καθαρίσατε, ἀλλὰ «τὸ ἐσωτερικόν», καὶ ὅπως ὅποτε ἐκεῖνο θὰ ἐπακολουθήσῃ τοῦτο. Ἐξ ἄλλου οὔτε ὁμιλεῖ περὶ πιάτου ἀπλῶς καὶ ποτηρίου, **Β** ἀλλὰ περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος διδάσκει. Καὶ ἐξωτερικόν μὲν τὸ σῶμα καλεῖ, ἐσωτερικόν δὲ τὴν ψυχὴν ἐννοεῖ. Ἐάν δὲ εἶναι ἀνάγκη νὰ φροντίξῃς διὰ τὸ ἐσωτερικόν τοῦ πιάτου, πολὺ περισσότερον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Σεῖς δὲ κάνετε ἀντιθέτως. Διότι μὲ τὸ νὰ παρατηρήτε τὰ μικρὰ καὶ ἐξωτερικά, ἀμελεῖτε διὰ τὰ μεγάλα καὶ ἐσωτερικά. Ἐτσι ἐκ τούτου μεγάλη ἑλάτθῃ ἐπέρχεται, ἐπειδὴ νομίζετε ὅτι καταρτιώσατε τὸ πᾶν, ἐνῶ ἀδιαφορεῖτε διὰ τὰ ὑπόλοιπα.

Ἐπειδὴ δὲ ἀδιαφορεῖτε δι' αὐτά, δὲν ἐπιδιώξετε οὔτε ἀπειρηθήσατε νὰ τὰ ἐφορμώσετε.

Ἐπειτα πάλιν σατιρίζει αὐτοὺς διὰ κενοδοξίαν, τοὺς ὀνομάζει τάφους ἀσβεστωμένους καὶ καταλύγει νὰ τοὺς ὀνομάσῃ ὄλους «ὄποκριτάς». Διότι ἡ ὄποκρισία εἶναι αἰτιῶν ὄλων τῶν κακῶν, καὶ αἰτία ἐπίσης τῆς ἀπωλείας εἰς τοὺς Φαρισαίους. **¶** Δὲν τοὺς ἐκάλεσε δὲ ἀπλῶς τάφους ἀσβεστωμένους, ἀλλὰ τοὺς ὠνόμασε καὶ τάφους γεμάτους ἀκαθαρσιῶν καὶ παρανομίας. Αὐτὰ δὲ ἔλεγε καὶ ὁπεδείκνυε τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ἐπίστευσαν, διότι ἦσαν γεμάτοι ἀπὸ ὄποκρισιῶν καὶ παρανομίαν. Τὰς κατηγορίας αὐτὰς ἔνοστίον τῶν Φαρισαίων δὲν διατυπώνει μόνον ὁ Χριστὸς, ἀλλὰ καὶ οἱ προφῆται συνεχῶς τοὺς ἐλέγχουν ὅτι ἀρπάζουν, ὅτι οἱ ἀρχόντες τῶν δὲν δικάζουν συμφῶνως μὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ λογικόν. Καὶ πανταχοῦ δύνασαι νὰ εὕρῃς τὰς θουσίας τῶν νὰ ἐκθάλωνται, αὐτὰ δὲ νὰ ἐπιδιώκωνται. Ὡστε τίποτε τὸ παρῆσαν, τίποτε τὸ νέον, οὔτε ἡ νομοθεσία, οὔτε ἡ κατηγορία, οὔτε αὐτὴ ἀκόμη ἡ εἰκόνα τοῦ τάφου. **¶** Διότι χρησιμοποιεῖ αὐτὴν ὁ προφήτης Δαβὶδ, καὶ δὲν λέγει ἀπλῶς αὐτοὺς τάφους, ἀλλὰ «τάφους ὀλάνοικτον τὸν λάφυργα αὐτῶν»². Τέτοιοι εἶναι καὶ σήμερον πολλοί, ποὺ στολίζονται μὲν ἐξωτερικῶς, ἐσωτερικὰ ὅμως εἶναι γεμάτοι ἀπὸ κάθε παρανομίαν. Διότι καὶ τῶρα πολὺν κόπον καταβάλλουν διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς καθαρισμοὺς, πολὺ φροντίζουν. Διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ ὅμως κανεῖς. Καὶ ἂν κάποιος ἤθελε διασχίσει τὴν συνείδησιν ἐκάστου, πολλοὺς τοὺς σκόληκας, καὶ τὴν πτωμασίην θὰ εὕρῃ καὶ δυσασμίαν ἀφάνταστον, τὰς ἐπιθυμίας τὰς παρανόμους ἔννοῶ καὶ τὰς πονηρίας, ἀὶ ὁποῖα εἶναι θωραμενότερα ἀπὸ τοὺς σκόληκας. **¶**

2. Ψαλμ. 5, 11.

Ἄλλὰ τὸ ὅτι ἐκείνοι εἶναι τέτοιοι, δὲν εἶναι τόσο φοβερόν, ἂν καὶ εἶναι θευρόν. Τὸ δὲ νὰ γίνωμεν ἡμεῖς, ποὺ ἡξειώθημεν νὰ καταστῶμεν καὶ τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνωμεν ἐξάφνα τάφους ποὺ ἔχουν τόσον δυσφιδίαν, τοῦτο εἶναι ἐσχάτη ἀβλιότης. Ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς κατοικεῖ, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπενήργησε, καὶ τόσα μυστήρια ἐλασθῶν χώρων, νὰ εἶναι τοῦτο τάφος, πόσον ἀβλιότητος δεῖχνει αὐτό; **¶** **¶** Πόσοι θρήνοι καὶ ὄδυρμοι πρέπει νὰ γίνουσι, ὅταν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ καθίστανται τάφος ἀκαθαρσιῶν; Σκέψου πῶς ἐγεννήθη, ποῖων τιμῶν ἡξιώθη, ποῖαν στολὴν ἐλασθε, πῶς κατεσκευάσθης ναὸς χωρὶς ρήγματος, πῶς ἐγενεσι μὲ τόσον κάλλος. Δὲν διεκοσμήθης μὲ χρυσόν, οὔτε μὲ μαργαρίτας, ἀλλὰ μὲ τὸ τιμιώτερον ἀπὸ αὐτὰ Πνεῦμα. Σκέψου ὅτι κανεῖς τάφος δὲν κατασκευάζεται μέσα εἰς πόλιν λοιπὸν καὶ οὐ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὴν ἄνω πόλιν. Διότι, ἂν ἐδῶ τοῦτο ἀπαγορεύεται, πολὺ περισσότερον ἐκεῖ. Μᾶλλον θὰ καὶ ἐδῶ εἰς ὄλους θὰ εἶσαι καταγελάστος, ὅταν περιφέρῃς νεκρὴν ψυχὴν. **¶** Ὅχι δὲ μόνον καταγελάστος θὰ γίνῃς ἀλλὰ καὶ θὰ σὲ ἀποφεύγουν. Διότι, πῆς μου, ἂν κάποιος περιφέρῃ ἕνα νεκρὸν ὁμοίωμα, καθὼς περιφέρῃ δὲν θὰ ἀπομακρύνωνται μὲ μεγάλα πηδήματα ὄλοι; Ἄν θὰ ἐφευγὸν ὄλοι; Τοῦτο καὶ τῶρα σκέψου. Διότι καὶ ἀπὸ αὐτὸ πολὺ χειρότερον θέαμα θὰ παρουσιάσῃς, ὅταν περιφέρῃς ψυχὴν νεκρὴν ἀπὸ ἀμαρτίας, ψυχὴν πορνευσαμένην. Ποῖος λοιπὸν θὰ ἐλεῆσῃ ἕνα τέτοιον; Ὅταν δηλαδὴ οὐ δὲν ἐλεῆς τὴν ἰδίαν σου ψυχὴν, πῶς ἄλλος θὰ ἐλεῆσῃ τὸν τόσον σκληρὸν καὶ ἐπικίνδυνον εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐχθρόν; Διότι, ἂν κάποιος ἐκεῖ ποὺ ἐνομιλάσῃ καὶ ἐτρῶγες, ἔθαπτε ἕνα σῶμα νεκρὸν, τί δὲν θὰ εἰκανες; Σὺ δὲ ψυχὴν νεκρὴν θάπτεις, ὅχι ὅπου κοιμᾶσαι, οὔτε ὅπου τρῶς, ἀλλ' εἰς τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, **¶** ἂν φοβείσαι μήπως πέσουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἑπάνω εἰς τὸ κεφάλι σου μύρια καταγίδες καὶ κεραυνοί; Πῶς

τολμάς νά εισέρχεται εἰς ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καί εἰς ἀγίους ναούς, ὅταν θρωπῶς ἐσωτερικῶς ἀπό τήσων θεε-
 λυγμῶν; Διότι ἐάν κάποιος ἔφερνε εἰς τά ἀνάκτορα νε-
 κρόν καί τόν θάνατον, θά κατεδικάζετο εἰς θάνατον, οὐ
 δέ ὅταν εισέρχεται εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους, καί ὅταν
 γεμίζῃς τόν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἀπό τήσων δυσφιδίαν, σκέ-
 ψου πόσον μεγάλην τιμωρίαν θά ὑποστῇς. Μιμήσου τήν
 πόρνην ἐκεῖνην, ἡ ὁποία μέ μύρον ἔχρισε τοῦ Χριστοῦ τά
 πόδια καί τήν οἰκίαν δολόκληρον ἐγένευσεν ἀπό εὐωδίων³.
 Σὺ δέ κάνεις τὸ ἀντίθετον εἰς τόν οἶκον τοῦ Θεοῦ. Τί
 σημασίαν ἔχει ἂν δέν ἀντιλαμβάνεσαι καί οὐ τήν δυσω-
 δίαν; Διότι τοῦτο πρό παντός εἶναι τὸ φοβερόν τῆς ἀρ-
 ρώστειας. **12** Διὰ τοῦτο καί ἀθεράπευτα νοσεῖς καί εὐρί-
 σκεσαι εἰς κατάστασιν πολὺ χειρότεραν ἀπὸ τοὺς λε-
 προύς κατὰ τὸ σῶμα καί πού βῆξουν ἀπὸ μακράν. Διότι
 ἐκεῖνη ἡ νόσος (ἡ λέπρα) καί ἀντιληπτὴ εἶναι εἰς τοὺς
 ἀσθενεῖς, καί ὄχι μόνον ἐγκλημα θέν εἶναι, ἀλλά εἶναι
 καί ἀξία ἐσωπλάγχθιας. Αὐτὴ δέ ἐδῶ ἡ νόσος, ἡ ἁμαρ-
 τία, εἶναι ἀξία μίσους καί κολάσεως. Ἐπειδὴ λοιπόν
 καί αὐτὰ εἶναι τὰ χειρότερα, καί ἐπειδὴ ὁ ἀσθενὴς οὐτε
 αἰσθάνεται τήν ἀρρώστειαν ὅπως χρειάζεται, εἶλα, πέν-
 τωσε τὰ αὐτιά τῆς ψυχῆς σου, διὰ νά σέ διδάξω καθαρ-
 ρά τήν καταστρεπτικότητα αὐτῆς. Πρῶτον λοιπόν ἀκου-
 σε τί λέγεις ὅταν φάλλῃς. «Ἄς κατευθυνθῇ ἡ προσευ-
 χή μου ὡσαν εὐωδία θυμιάματος ἐνώπτεόν Σου»⁴. Ὅταν
 λοιπόν ὄχι θυμιάμα, **13** ἀλλά καπνός ἀπὸ σέ καί ἀπὸ τὰς
 πράξεις σου δυσώδης ἀνασταίνῃ, ποῖας καταθίκας δέν
 εἶσαι ἀξίως νά ὑποστῇς; Ποῖος δέ εἶναι ὁ δυσώδης κα-
 πνός; Πολλοὶ εισέρχονται εἰς τοὺς ναοὺς τὰ κάλλη τῶν
 γυναικῶν περιεσθάζοντες, ἄλλοι περιεργαζόμενοι πο-

3. Λευκ Γ, 38.

4. Φιλίπ. 140, 2.

νηριὰ τὰς ὄψεις τῶν παιδιῶν. Ἐπειτα δέν παραξενεύε-
 σται, πῶς δέν πίπτουν κερανοὶ καί πῶς δέν ἀνατρέπον-
 ται ἐκ θάβρων τὰ κάρνα; **14** Καί θεοβίως αὐτὰ πού
 γίνονται εἶναι μὲν ἀξία κεραυνῶν καί γεένης, ἀλλ' ὁ
 Θεός ἐπειδὴ εἶναι μακρόθυμος καί πολυεύσπλαγχτος,
 ἀναθάλπει δι' ἀργότερα τὰς τιμωρίας καί σέ προσκα-
 λεῖ εἰς μετανοίαν καί διόρθωσιν. Τί κάνεις ἄνθρωπε;
 Περιεργάζεσαι τὰ κάλλη τῶν γυναικῶν καί δέν ἀνατρι-
 χιάζεις πού καθυβρίζεις ἔτσι τὸν ναόν τοῦ Θεοῦ; Νομί-
 ζεις ὅτι πορνεῖον πρὸς χάριν σου εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ
 Θεοῦ, χειρότερα καί ἀπὸ αὐτὴν τὴν αγοράν; Εἰς τήν
 ἀγορὰν μὲν φοβεῖσαι, καί ἐντρέπεται νά φανῇς ὅτι πε-
 ριεργάζεσαι γυναῖκα. Εἰς τὸν ναόν δέ τοῦ Θεοῦ, αὐτοῦ
 τοῦ Θεοῦ πού ὁμιλεῖ μαζί σου, καί σέ ἀπειλεῖ δι' αὐτά,
 πορνεῖες καί μοιχεύεις κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον, κατὰ τὸν
 ὅποιον ἀκούεις ὅτι δέν πρέπει νά κάνῃς αὐτά. **15** Καί
 δέν φρικιάς, οὔτε ἐξανίστασαι; Αὐτὰ σὰς διδάσκουν τὰ
 θάματα τῆς ἀσελγείας, ἡ μολυσματικὴ ἀσθένεια ἡ ἀθε-
 ράπευτη, τὰ φαρμακερὰ δηλητήρια, αἱ φοβεραὶ παγι-
 θες βῶτον ἐνασπίπτουν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἡ μετ' εὐχαρι-
 στήσεως καταστροφή τῶν ἀκολάστων. Διὰ τοῦτο καί ὁ
 Προφήτης κατηγοροῦσε καί ἔλεγεν «δέν εἶναι τὰ μά-
 ρτια σου, οὔτε ἡ καρδιά σου καλὰ»⁵. Θά ἦτο προτιμότε-
 ρον νά εἶναι αὐτὰ ἀνάθηρα, προτιμότερον νά νοσοῦν,
 παρά νά τὰ χρησιμοποίησιν εἰς πρόξομα ἔργα. Ἐπρεπε
 μὲν λοιπόν μέσα σας νά ἔχετε τὸ τεῖχος (τοῦ γυναικα-
 κίου) τὸ ὁποῖον νά σὰς προφυλάσῃ ἀπὸ τὰς γυναικας.
16 Παιδί δέ δέν θέλετε, οἱ πατέρες ἐνόμισαν, ὅτι εἶναι ἀ-
 νομικόν, ἔστο καί με τὰς σανάδας αὐτὰς (τοῦ γυναικα-
 κίου) νά σὰς περιτεχίσουν. Ὅπως ἐγὼ τοιλάχιστον
 πληροφοροῦμαι ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους, ὅτι τὴν παλαιάν

5. 1ερ. 22, 17.

ἐποχήν οὔτε αὐτὰ τὰ διαχαρίσματα ἦσαν. **Ο** «Διότι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δὲν ὑπάρχει ἀρσενικὸν ἢ θηλυκὸς⁶. Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἦσαν μαζί. Καὶ διότι οἱ ἄνδρες ἦσαν ἄνδρες, καὶ οἱ γυναῖκες, γυναῖκες. Τώρα δὲ ἄλλως ἀντιθέτως, αἱ μὲν γυναῖκες ἐξώθησαν τοὺς ἑαυτοῦς τῶν εἰς τὰς συνηθείας τῶν πορνῶν, οἱ δὲ ἄνδρες δὲν ἐδρίσκονται εἰς καλυτέραν μοῖραν ἀπὸ τοὺς μανιασμένους ἴππους. Δὲν ἤκούσατε ὅτι «ἦσαν συγκεντρωμένοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς τὸ ὑπερφῶν⁷, καὶ ὁ ἀλλογος ἐκεῖνος ἦτο ἀξίος καὶ τῶν οὐρανῶν: Καὶ πολὺ ὀρθῶς. Διότι καὶ αἱ γυναῖκες τότε πολλὴν ἀγάπην πρὸς τὴν σοφίαν ἐδεικνυσαν, καὶ οἱ ἄνδρες **Δ** σεμνότητα καὶ σωφροσύνην. Ἀκούτε λοιπὸν τὴν πορφυροπώλιδα ποῦ λέγει: «Ἐάν με κρίνετε ὅτι εἶμαι πιστὴ εἰς τὸν Κύριον, ἀφοῦ εἰσέλθετε εἰς τὸ σπίτι μου, μείνετε εἰς ἐμέ⁸. Ἀκούστε τὰς γυναῖκας αἱ ὁποῖαι περιώθειον μετὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀνέλαθον φρόνημα ἀνδρῶν, τὴν πρίσκίλλαν, τὴν Περίδα, τὰς ἄλλας⁹, ἀπὸ τὰς ὁποίας γυναῖκας αἱ σημεριναὶ τόσον διαφέρουν, ὅσον οἱ ἄνδρες ἀπὸ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους.

Διότι τότε μὲν καὶ θύαν ἐταξίδευσαν αἱ γυναῖκες δὲν ἀποκοτόσαν κακὴν φήμην. Τώρα δὲ καὶ εἰς τὸν γυναικωνίτην νὰ διαμένουν μετὰ δυσκολίας διαφεύγου τὴν ὑποψίαν. Αὐτὰ ὅμως πρόεργοντα ἀπὸ τὰ στολισματα καὶ τὴν καλοπέρασιν. **Ε** Τότε ἦτο ἔργον τῶν γυναικῶν ἐκείνων, νὰ προσδεύῃ τὸ κήρυγμα. Τώρα ὅμως, νὰ φαίνονται εὐμορφοὶ καὶ ὄραται καὶ ὑπαρουσίαστοι. Αὐτὸ σημαίνει δόξαν δι' αὐτάς, αὐτὸ σωτηρία. Τὰ δὲ ὑψηλά καὶ

6. Γαλ. 3, 28.

7. Πρῆξ. 1, 18 - 14.

8. Πρῆξ. 16, 18 καὶ 15, 18.

9. Ρωμ. 16, 12.

μεγάλαι κατορθώματα οὔτε εἰς τὸ θνητὸν τῶν δὲν τὰς ἐνδιαφέρουν. Ποία γυναῖκα ἔκαμα σκοπὸν τῆς νὰ θελιώσῃ τὸν ἄνδρα τῆς; Ποίας ἄνδρας ἐθαλε αὐτὴν τὴν φροντίδα μέσα του, ὥστε νὰ διορθώσῃ τὴν γυναῖκα; Δὲν ὑπάρχει κανεὶς. **Ζ** **Η** Ἀλλὰ ἐκ μέρους μὲν τῆς γυναικὸς κάθε σπουδὴ καταβάλλεται διὰ τὴν ἀπόκτησιν χρυσῶν κοσμημάτων καὶ ἐνδυμάτων, καὶ ἄλλων στολισμάτων τοῦ σώματος, ὥστε νὰ ἀδείξουν τὴν ἐντόπωσιν. Ἐκ μέρους δὲ τοῦ ἀνδρὸς καὶ αὐτὴ ἡ σπουδὴ καταβάλλεται καὶ ἄλλα περισσότερα, ὅλα ὅμως δίκαια. Ποίος, προκειμένου νὰ νυμφευθῇ, τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν συναναστροφὴν τῆς κόρης ἐζήτησε; Οὐδεὶς. Ἀλλὰ χρήματα μετρητὰ, καὶ κτήματα, καὶ ποικίλα περιουσιακὰ στοιχεῖα καὶ διαφορά, ὥσάν νὰ πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ κάτι ἢ νὰ κάμῃ κάποιαν συνήθη συναλλαγὴν. Διὰ τοῦτο καὶ συναλλαγὴν ἀποκαλοῦν τὸν γάμον, διότι ἤκουσα καὶ πολλοὺς ἔτσι νὰ τὸν λέγουν. Ἦλθεν ὁ θεῖνος εἰς συμφωσίαν μετὰ τὴν βεῖνα, δηλαδὴ ἦλθεν εἰς γάμον. Καὶ προσβάλλουν τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ σὺν νὰ πωλοῦν καὶ νὰ ἀγοράζουν ὑπανδρεύονται καὶ νυμφεύονται. **Θ** Καί, προικισύμφωνα συντάσσουσιν διὰ τὸν γάμον, ποὺ χρειάζονται μεγαλύτεραν ἀσφάλειαν, παρ' ὅσῃν διὰ τὰς ἀγοραπωλησίας. Μάθετε πῶς οἱ παλαιοὶ ἤρχοντο εἰς γάμον, καὶ ζηλεύσατε αὐτούς. Πῶς λοιπὸν ἤρχοντο εἰς γάμον ἐκεῖνοι; Συμπεριφορὰν ἐζήτουν καλὴν, καὶ συνηθείας, καὶ ἀρετὴν ψυχῆς. Διὰ τοῦτο δὲν ἐχρειάζοντο εἰς αὐτοὺς προικισύμφωνα, οὔτε ἄλλη ἀσφάλεια μετὰ τὴν βοήθειαν χάριτος καὶ μελάνης. Ἦτο ἀρκετὸν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἡ καλὴ συμπεριφορὰ τῆς νύμφης. Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν καὶ σὰς, νὰ μὴ ζητήτε χρήματα καὶ περιουσίας, ἀλλὰ χαρακτήρα καὶ πραότητα ζητήστε, καὶ εὐλάβειαν, καὶ φιλοσοφημένην κόρην. Καὶ αὐτὰ θὰ σὰς εἶναι πολὺ χρησιμώτερα ἀπὸ μυρίους θησαυρούς. Ἄν ζητήσῃ τὰ ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, καὶ τὰ

ἄλλα θά λάβῃς. ¶ Ἄν θμως ἐκεῖνα παραβλέψῃς καί τρέχῃς ὀπίσθεν αὐτῶν, οὔτε αὐτά θά σέ ἀκολουθήσουν. Ἄλλ' ὁ δεῖνα, λένε, ἔγινε πλούσιος ἀπό τήν γυναῖκα του. Δέν ἐντρέπεσαι νά ἀναφέρῃς τέτοια παραδείγματα; Χιλιάδες φορές θά ἐπρωτίμων τήν πείναν παρά νά ἀποκησῶ πλούσιον ἀπό τήν γυναῖκα, ἤκουσα νά λέγουν. Διότι τί ἀσχημότερον ἀπό τό εἶδος τοῦ πλουτισμοῦ αὐτοῦ; Τί δέ πικρότερον ἀπό τήν εὐπορίαν αὐτήν; Τί δέ ἀσχροτέρων ἀπό τό νά θεωρῆται τόσον φυσικόν καί νά λέγεται ἐκ μέρους θλων, ὅτι ὁ δεῖνα κατέστη πλούσιος ἀπό τήν γυναῖκα του; Ἄφῆνω δέ τὰς ἐνδοικογενειακάς διενέξεις, αἱ ὁποῖα συμβαίνουσι ἀναγκαστικῶς ἐξ ἀφορμῆς αὐτοῦ. ¶ Τήν ὑπερηφάνειαν τῆς γυναίκας, τήν δουλοπρέπειαν, τὰς μάχας, τὰς ἐντροπιάς τῶν ὀηρητῶν; Ὁ πατωός, ὁ ροκένδυτος, ὁ ἀτιμος καί ἀσημος. Τί εἶχεν ἄταν ἤλθε; Δέν εἶναι ἄλα τῆς κυρίας; Ἄλλὰ καθόλου δέν σέ μέλει διὰ τὰ λόγια αὐτά, διότι δέν εἶσαι ἐλεύθερος. Διότι καί οἱ παρασιτικῶς ζῶντες χειρότερα ἀπό αὐτά ἀκούουν, καί δέν τοὺς νοιάζει καί αὐτούς, ἀλλὰ αὐτοῖκακοποιοῦνται μέσα εἰς τήν κατισχύονην των. Καί θταν λέγωμεν εἰς αὐτούς αὐτά, αὐτοὶ ἀπαντοῦν: ἄς εἶναι κάτι γλυκόν καί ἀπολαυστικόν καί ἄς πνιγῶ ἀπ' αὐτό. Ὡ τοῦ διαβόλου! Ποῖου εἴδους παροιμίας εἰσήγαγεν εἰς τόν θιον, πού δύνανται νά ἀνατρέψουν καί τήν ζωὴν δλόκληρον τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν. ¶ Πρόσεχε λοιπόν τήν διαβολικὴν αὐτὴν καὶ ἀλαθρίαν φράσιν, ἀπό πόσῃν καταστροφῇν εἶναι γεμάτη. Διότι τίποτε ἄλλο, λέγει, νά μὴ προσέχῃς παρά ἀκριβῶς τὰ λόγια αὐτά. Καθένας λόγος σεμνός, καθένας λόγος δικαιοσύνης νά μὴ σέ ἐντυπωσιάζῃ. Ὅλα ἐκεῖνα ἀπορρίπτονται. Ἐν μόνον νά ζητῆς τήν ἡθονήν. Καί ἄν κάποιο πρᾶγμα σέ στενοχωρῇ, ἀπομάκρυνέ το. Καί ἄν ἄλλοι οἱ ἀπατεῶνες σέ ἐμπτόουσι, καί ἄν σου πετοῦν εἰς τό πρόσωπον θόρβωρον, καί ἄν σέ κυνηγοῦν σάν σκύλον, ὑπόφερε τα ἄλα(διὰ τήν

καλοπέρασίν σου) ¶ 11. ¶ Καί τί διαφορετικόν θά ἔλεγον τὰ γουρούνια ἄν εἶχον φωνήν; Τί θά ἔλεγον τὰ θρωμάσκυλα; Ἄλλὰ θεθαίως οὔτε ἐκεῖνοι θά ἔλεγον τέτοια λόγια, ἄν δέν τοὺς ἐπειθὲν ὁ διάβολος νά λυσσομανοῦν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ἐκεῖνους πού συνειδητοποιοῦν τήν ἀναισθησίαν τῶν παροιμιῶν λόγων, νά ἀποφεύγουν τέτοιαι παροιμίας, καί τὰς ἀντιθέτους πρὸς αὐτάς νά προτιμοῦν θσαι εὐρίσκονται εἰς τὰς Γραφάς. Ποῖαι εἶναι αὐταί; Ἐμὴ ἀκολουθεῖς, λέγει, ἀπό κοντὰ τὰς ἐνστικτώδεις ἐπιθυμίας σου, καί νά προφυλάσσεσαι¹⁰. Καί περὶ πόρνης πόλιν λέγει τό ἀντίθετον ἀπὸ τήν παροιμίαν ἐκείνην ¶ 12 Ἐμὴ παρασύρῃσαι ἀπὸ τήν φαύλην γυναῖκα, διότι μέλι στάζει ἀπὸ τὰ χεῖλη της ἡ πόρνη γυναῖκα, ἡ ὁποῖα διὰ μικρὸν χρονικόν διάστημα σοῦ γλυκαίνει τὸν λαμόν. Ἀργότερον θμως θά τό εὕρῃς πικρότερον ἀπὸ χολήν καί κοπτερότερον ἀκόμη καί ἀπὸ δίκουον μάχαιραν¹¹. Αὐτὰ λοιπὸν ἄς ἀκούμε, καί ὄχι ἐκεῖνα. Διότι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ λόγια οἱ ἀνελεύθεροι, ἀπὸ ἐκεῖ οἱ λογισμοὶ δουλοφρασῆς φυτρῶνουν, ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἀνθρωποὶ καθίστανται ἔθλογα, διότι τήν ἡθονήν θέλουσι νά ἐπιδιώκουν συμφῶνως μὲ τήν παροιμίαν ἐκείνην, ἡ ὁποῖα καί χωρὶς τὰ λόγια τὰ ἰδικά μου ἡ ἴδια εἶναι καταγέλαστος. Διότι, μετὰ τὸν πνιγμόν, τί ὠφελεῖ ἡ γλυκύτης; ¶ Παύσατε λοιπὸν νά προκαλῆτε τόσον γέλωτα, καί νά ἀνάπτετε τό πῦρ τό ἀσβεστον τῆς γεέννης; καί ἄς κοιτάζωμε, ἔστω καί ἄργα, καθὼς πρέπει πρὸς τὰ μέλλοντα, ἀφοῦ καθαρῶς με τὴν ταῖμπλαν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοῦς, ὥστε καί τὸν παρόντα θιον μὲ κοσμιότητα καί μὲ πολλὴν σεμνότητα καί μὲ εὐλάβειαν νά διέλθωμεν, καί τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ νά ἐπιτύχωμεν μὲ τήν Χάρην καί τήν φι-

10. Σοφ. Σιγρ. 18, 30

11. Παροιμ. 5, 2 - 4.

λανθροντίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΔ' (74)

(Ματθ. 27', 29—39)

¶ «Ἀλλοίμονον εἰς σὰς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους ὑποκριταί! διότι κτίζετε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ στολίζετε τὰς ἀνθήμας τῶν δικαίων καὶ λέτε· ἀνὴρ ἐξέσκαψεν εἰς τῆς ἡμέρας τῶν πατέρων μας δὲν θὰ ἐλαμβάνωμε μέρη εἰς τὸ αἷμα τῶν προφητῶν» (Ματθ. 23, 29—30).

Δὲν ἀπευθύνει ὁ Χριστὸς τὸ ἀλλοίμονον ἐναντίον τῶν Φαρισαίων, διότι κτίζουσι τοὺς τάφους, οὔτε διότι τοὺς κατηγοροῦν, ἀλλὰ διότι καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτῶν καὶ μὲ ὅσα λέγουσι καὶ προσποιοῦνται ὅτι κατηγοροῦν τοὺς Πατέρας των, κάνουν χειρότερα. **¶** Διότι ὑπῆρχε προσπάθεια εἰς τὰ λόγια των, λέγει ὁ Λουκάς. Διότι καὶ ἐπιδοκιμάζετε, ἐπειδὴ κτίζετε. «Ἀλλοίμονον εἰς σὰς, λέγει, διότι κτίζετε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν. Ἐνθ' οἱ Πατέρες σας τοὺς ἐφόνευσαν. Ἄρα μαρτυρεῖτε καὶ ἐπιδοκιμάζετε τὰ ἔργα τῶν πατέρων σας, διότι αὐτοὶ μὲν τοὺς ἐσκότωσαν, σεῖς δὲ κτίζετε τοὺς τάφους των». **¶** Διότι ἐδῶ τὴν γνώμην των προβάλλει, μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτίζαν. Διότι ἔχει πρὸς τιμὴν τῶν σφαγέντων προφητῶν, ἀλλὰ μὲ σκοπὸν νὰ διαπομπεύσουν τὰς σφαγὰς, καὶ ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο μήπως μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου ἀφανισθοῦν οἱ τάφοι καὶ μαρτυρῆ ὁ ἔλεγχος καὶ ἡ ἀνάμνησις τῆς τόσον μεγάλης τῶν, διὰ τοῦτο ἐκτίζον τοὺς τάφους, καὶ ἔστηνον λαμπρὰς τὰς οἰκοδομὰς ὡσὺν κάποιο τρόποσιον, καὶ ἔτσι ὑπερηφανεύοντα μὲ τὰ

τολήματα εκείνων και κάνουν επιδείξεις. Ἄλλα και αὐτὰ πού τολμῶνται κατὰ τὰς ἡμέρας μας δείχνουν ὅτι και αὐτὰ τὰ κάνουν με τὸν ἴδιον σκοπόν. Διότι και ἂν προφασίζεσθε τὰ ἀντίθετα, λέγει, ὅτι θῆθεν κατηγορεῖτε αὐτούς, ὅπως ὅτι «δὲν θὰ εἴμεθα συμμέτοχοι εκείνων, ἐάν ἐζούσαμε κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας». Ὡμως ἡ διάθεσις με τὴν ὁποίαν τὸ λέτε εἶναι φανερά. **23** Διὰ τοῦτο ἂν και ξεσκεπάζῃ αὐτὴν με προφητικόν τρόπον. Ὡμως τὴν διατυπώνει καθαρά. Διότι εἶπεν «Λέγετε ὅτι, ἐάν ἐζούσαμε κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μας, δὲν θὰ ἐλαθῆναμε μέρος εἰς τὸ αἷμα τῶν προφητῶν». Καὶ συνέχισεν· «Ὡστε σεῖς οἱ ἴδιοι μαρτυρεῖτε, ὅτι εἶσαθε παιδιὰ ἐκείνων, πού ἐσκότωσαν τοὺς προφῆτας». Καὶ ποῖον εἶναι τὸ ἐγκλημα τοῦ υἱοῦ ἐνός φονιά, ἂν ὁ υἱὸς δὲν συμμετέχη εἰς τὴν γνώμην τοῦ πατρός; Κανένας εἶναι φανερόν λοιπόν, ὅτι διὰ τοῦτο τοὺς κατηγορεῖ, διότι ὑπαινίσσεται τὴν συγγένειαν με αὐτούς ὡς πρὸς τὴν κακίαν. Καὶ τοῦτο φανερώνει με τὴν συνέχισιν. Διότι συνέχισε νὰ τοὺς λέγῃ· «Φίδια, γενεὰ ἐχθρῶν». Ὅπως τὰ φίδια ὁμοιάζουν με τοὺς γονεῖς τῶν ὡς πρὸς τὴν φαρμακερότητα τοῦ δηλητηρίου, ἔτσι και σεῖς πρὸς τοὺς πατέρας σας κατὰ τὴν φονικότητα. **24** Ἐπειτα, ἐπειδὴ ἐστιγματίζετε σκέψεις πού δὲν ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς πολλούς, και διὰ πράγματα τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ τολμήσουν, και νὰ γίνουν γνωστὰ εἰς ἄλλους μελλοντικῶς, διατυπώνει ὁ Κύριος τὰς κατηγορίας. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶπεν· «Ὡστε σεῖς οἱ ἴδιοι μαρτυρεῖτε, ὅτι εἶσαθε παιδιὰ ἐκείνων πού ἐσκότωσαν τοὺς προφῆτας» και ἐδήλωσε με αὐτὸ τὴν συγγένειαν κατὰ τὴν ποιηρίαν, λέγει ὅτι ἦτο πρόφασις ὅτι δὲν θὰ ἐγινόσασθε συμμέτοχοι ἐκείνων. Καὶ συνέχισε· «συμπληρώσατε και σεῖς τὸ (φονικόν) μέτρον τῶν πατέρων σας». Δὲν ἐβιβε ἐντολὴν πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ ἐπροφήτευεν αὐτὸ πού θὰ ἐγίνετο, δηλαδὴ τὴν σφαγὴν τοῦ Ἰδίου τοῦ Κυρίου. Διὰ τοῦτο συνέχισεν τὸν ἔλεγον, και

ἀφοῦ ἀπέδειξεν ὅτι πρόφασις ἦτο αὐτὰ πού ἔλεγον δι-καλολογοῦντες τοὺς ἑαυτούς των, ὅπως τὸ ὅτι «δὲν θὰ ἐγινόμεθα συμμέτοχοι αὐτῶν **23** (αὐτοὶ πού δὲν ἀπέσχον εἰς τὸν φόνον τοῦ Δεσπότη, πῶς θὰ ἀπέσχον εἰς τὸν φόνον τῶν δούλων τοῦ προφητῶν);, ἀσπῆρότερον ἐν συνεχείᾳ χρησιμοποιεῖ τὸν λόγον ὀνομάζων αὐτούς φίδια και γεννήματα τῶν φιδίων και λέγει· «Ἦὼς εἶναι δυνάτον νὰ ξεφύγετε τὴν κρίσιν τῆς γενένης, ὅταν τέτοια τολμάτε, και τὰ ἀρνεῖσθε και κρύπτετε τὰς διαθέσεις σας; Ἐπειτα και με ἄλλον τρόπον τοὺς ἐλέγχει ἀσπῆρότερον και λέγει ὅτι· «Ἐγὼ θὰ σταίλω πρὸς εἰσῆς προφῆτας και σοφοὺς και γραμματεῖς και ἀπὸ αὐτούς ἄλλους θὰ φονεύσατε, ἄλλους θὰ σταυρώσατε και ἄλλους θὰ μαστιγώσατε εἰς τὰς συναγωγὰς σας» (στῆ, 34). Διὰ νὰ μὴ λέγουν λοιπὸν, ὅτι ἂν και τὸν Δεσπότην ἐσταυρώσαμε, ἀλλὰ δὲν θὰ συμμετέχομεν και εἰς τὸν φόνον τῶν προφητῶν, ἐάν ἐζούσαμε τότε, ἰδοὺ, λέγει, **25** και δούλους θὰ σῶς ἀποστείλω, προφῆτας και αὐτούς, και οὔτε αὐτούς θὰ σεβασθῆτε. Αὐτὰ δὲ λέγει, ἀποδεικνύων ὅτι καθόλου παράδοξον νὰ σφαγῇ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, πού εἶναι φονικοὶ και ὑπουλοὶ και πολλὴν δολιότητα ἔχουν και ἐσπεροῦν τοὺς πατέρας των εἰς τὰ τολήματα. **26** Μαζὶ δὲ με τὰ ἄλλα τοὺς ἀποδεικνύει και ὑπερβολικὰ κενόδοξους. Καὶ διότι ὅταν λέγουν· «Ἐάν ἐζούσαμε εἰς τὰς ἡμέρας τῶν πατέρων μας, δὲν θὰ ἐγινόμεθα συνέχοι αὐτῶν», ἀπὸ κενόδοξίαν τὸ λέγουν, και με λόγια μόνον προφασίζονται τοῦτο, με τὰ ἔργα των δὲ κάνουν τὰ ἀντίθετα· «Φίδια και γεννήματα ὀχιάς», δηλαδὴ, ποιηροὶ ἀπόγονοι ποιηρῶν, και ποιηρότεροι ἀπὸ αὐτούς πού σῶς ἐγέννησαν. Τοὺς ἀποδεικνύει λοιπὸν ὡς τολμῶντας μεγαλύτερα ἐγκλήματα και πολὺ χειρότερα ἐκείνων και τόσο ἰσχυρότερος, ὡσάν νὰ μὴ περιέπεσαν ποτὲ εἰς τὰ ἴδια. Αὐτοὶ λοιπὸν και τὸ τέλος ἐπιφέρουν και τὴν ἐπισφάργειν τῶν ἐγκλη-

μάτων. Ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν τοὺς βούλους ποὺ ἦλθαν εἰς τὸν ἀμπελῶνα τοὺς ἐφόνευσαν, αὐτοὶ δὲ ἐβῶ καὶ τὸν Ἰδιὸν καὶ τὸν Ἰῶν καὶ τοὺς προσκαλοῦντας αὐτοὺς εἰς τὸν γάμον. **Β** Αὐτὰ δὲ λέγει, καὶ τοὺς ξεχωρίζει ἀπὸ τὴν συγγένειαν τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἀποδεικνύει ὅτι κανένα ἀφελος δὲν ἔχουν, ἐὰν δὲν μιμηθοῦν ἐκεῖνον μὲ τὰ ἔργα. Διὰ τοῦτο καὶ συνεχίζει· «Πῶς θὰ ξεφύγετε ἀπὸ τὴν κρίσιν τῆς γενένης, ἀφοῦ μιμήσθε ἐκεῖνους ποὺ ἐτόλμησαν τὰ παρόμοια ἔργα; Ἐβῶ δὲ ὑπενθώμισε καὶ τὴν ἐναντίον των κατηγορίαν τοῦ Ἰωάννου, διότι καὶ ἐκεῖνος ἔτσι τοὺς ἀπεκάλεσε (δῆφεις), καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν τοὺς ἀνέφερε. Ἐπειτα ἐπειδὴ καθόλου δὲν τοὺς ἐφόβιζε ἡ κρίσις καὶ ἡ γένεσις, ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευον, καὶ διὰ τὸ μέλλον δὲν ἐβίδον σημασίαν, μὲ περισπαστικὰ τοῦ παρόντος τοὺς προσβάλλει καὶ λέγει. **Κ** «Διὰ τοῦτο ἀποστέλλω πρὸς ἑσᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς καὶ ἀπὸ αὐτῶν θὰ φονεύετε καὶ θὰ σταυρώσετε καὶ θὰ μαστιγώσετε, ὥστε νὰ πέσῃ ἐπάνω σας ὅλο τὸ αἷμα τὸ δίκαιον ποὺ ἐχύθη ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Ἀβελ τοῦ δικαίου, ἕως τὸ αἷμα τοῦ Ζαχαρίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Βαραχίου, τὸν ὅποιον ἐσκοτώσατε μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Θυσιαστηρίου. Ἀλήθεια σᾶς λέγω, θὰ ἔλθουν ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν γενεάν αὐτήν» (στῆς 35 - 37).

Κοίταξε μὲ πόσους τρόπους προσεπάθησε νὰ σταματήσει τὸν κατήφορόν των. Εἶπεν ὅτι «καταλογίζετε εὐθύναις εἰς τοὺς πατέρας σας», μὲ ὅσα λέγετε ὅτι **Β** «δὲν θὰ συμμετέχομεν εἰς τὰ ἔργα των». Δὲν ἦτο δὲ τοῦτο μικρὸν εἰς τὸ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ. Τοὺς εἶπεν ὅτι· «καίτοι κατηγορεῖτε ἐκεῖνους σεῖς κάνετε χειρότερας» καὶ τοῦτο ἦτο ἱκανὸν νὰ τοὺς προκαλέσῃ ἐντροπήν. Εἶπεν ὅτι· «δὲν θὰ μείνουν αὐτὰ ἀτιμώρητα» καὶ μὲ αὐτὰ ἀναγγέλλει εἰς αὐτοὺς φόβον ἀνυπολόγιστον. Τοὺς ὑπενθώμισε λοιπὸν τὴν γένεσιν τοῦ πυρός. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἡ

γένεσις θὰ ἤρχετο εἰς τὸ μέλλον, ἐπεσήμανεν εἰς αὐτοὺς καὶ θεινά, ποὺ θὰ συνέβαινον εἰς τὴν γενεάν αὐτήν. «Θὰ ἔλθουν ὅλα αὐτὰ, λέγει, εἰς τὴν γενεάν αὐτήν».

Προσέθεσε δὲ καὶ μεγάλην σφοδρότητα εἰς τὴν τιμωρίαν καὶ εἶπεν ὅτι χειρότερα ἀπὸ ὅλους θὰ πάθουν. Καὶ μὲ κανένα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔγιναν καλύτεροι. **Β** Ἐὰν δὲ ἐρωτοῦσε κάποιος· καὶ διατί ὑποφέρουν χειρότερα ἀπὸ ὅλους; Θὰ ἀπαντήσῃ, διότι καὶ χειρότερα ἀπὸ ὅλους ἐτόλμησαν νὰ πράξουν, καὶ μὲ κανένα ἀπὸ ὅσα ἔγιναν δὲν ἐσωφρονίσθησαν. Καὶ δὲν ἤκουσε τὸν Λάμεχ νὰ λέγῃ· «ὅτι ὁ μὲν Κάιν ἔχει ἐκδικηθῆ ἑπτά φορές, ὁ δὲ Λάμεχ ἐθδομήναις φορές ἐπτά»², δηλαδὴ περισσοτέρων τιμωριῶν ἀξίος εἴμαι ἐγὼ παρά ὁ Κάιν. Καὶ διατί λοιπὸν; Ἄν καὶ δὲν ἐφόνευεν ἀδελφόν; **Γ** Ἀλλὰ διότι οὐδὲ μὲ τὸ παράδειγμα ἐσωφρονίσθη. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς ἄλλο μέρος. «Εγὼ ποὺ ἐκδικούμαι τὰ τέκνα διὰ τοὺς πατέρας των μέχρι τῆς τρίτης καὶ τῆς τετάρτης γενεᾶς εἰς ἐκεῖνους ποὺ μὲ μισοῦν»³. Ὅχι ὅτι καταδικάζονται ὅλοι δι' ἐγκλήματα ποὺ ἐτόλμησαν ἕτεροι, ἀλλ' ὅτι ἐνῶ ὑπῆρξαν πάρα πολλοὶ ποὺ ἡμάρτησαν καὶ ἐτιμωρήθησαν, αὐτοὶ δὲν ἔγιναν ἐκ τούτου καλύτεροι, καὶ ἔπεσαν εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα καὶ δικαίως ἔπρεπε νὰ ὑποκρίνῃ τὰς ἰδίας μὲ ἐκεῖνους τιμωρίας.

Σκέψου δὲ πῶς μὲ τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν ὑπενθώμισε καὶ τὸν Ἀβελ, καὶ ἐβείβεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ φόνος ἦτο ἀποτέλεσμα φόβου. Τὶ θὰ εἶχατε λοιπὸν νὰ εἰπῆτε; Μήπως δὲν γνωρίζετε τί ἔπαθεν ὁ Κάιν; Μήπως ὁ Θεὸς ἀδιαφόρησε δι' ὅσα ἔγιναν; Μήπως δὲν ἐπέβαλε

² Γεν. 4, 24.
³ Ἐβ. 90, 5.

τὴν μεγαλύτεραν καταδίκην; **Β** Μήπως δὲν ἀκούσατε ὅσα ἔπαθον οἱ πατέρες σας, διὰν ἐφόνευσαν τοὺς προφήτας; Μήπως δὲν ὑπέστησαν μωρίας καλᾶσεις καὶ τιμωρίας; Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἐγίνεσθε καλύτεροι; Καὶ διὰ τί ἀναφέρω τὰς τιμωρίας τοῦ ἔπαθον οἱ πατέρες σας; Σὺ δὲ ἴδιος, ποὺ καταδικάζεις τοὺς πατέρας, διὰ τί πράττεις χειρότερα; Καὶ μάλιστα σεῖς οἱ ἴδιοι διατυπώσατε τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Θεὸς «θὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ μὲ τὸν χειρότερον τρόπον»⁴. Ποῖαν λοιπὸν συγγνώμην θὰ ἔχετε, ἀφοῦ ἀποτολμάτε τέτοια ἐγκλήματα μετὰ ἀπὸ μιᾶς τέτοιας (ὡς ἡ ἀνωτέρω) ἀπάντησιν; Ἄλλὰ ποῖος εἶναι αὐτὸς ὁ Ζαχαρίας; Ἄλλοι λένε ὅτι εἶναι ὁ πατέρας τοῦ Ἰωάννου (τοῦ Προδρόμου), ἄλλοι δὲ ὅτι εἶναι ὁ πρῶτος, ἄλλοι δὲ ὅτι εἶναι κάποιος ἄλλος συνώνυμος ἱερεὺς, τὸν ὁποῖον ἡ Γραφή καὶ Ἰωδᾶς ἀνομάζει. **Γ** Σὺ δὲ ἐκεῖνο σκέψου, ὅτι τὸ ταλμῆθὲν ἐγκλημα διπλοῦν ἦτο. Δὲν ἐφόνευσαν μόνον τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἁγίους τόπους. Μὲ τὸ νὰ λέγῃ αὐτὰ δέ, δὲν ἐφόβιζε ἐκείνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς ἐνεθάρρυνε, καὶ ἐδείκνυε ὅτι καὶ οἱ πρό αὐτῶν δίκαιοι τὰ ἴδια ἔπαθον. Τοὺτους δὲ ἐφόβιζε, μὲ τὸ νὰ προλέγῃ ὅτι ὅπως ἐκεῖνοι ἐτιμωρήθησαν, ἔτσι καὶ αὐτοὶ θὰ ὑποστοῦν τὰς μεγαλύτερας τιμωρίας. Διὰ τοῦτο τοὺς μαθητὰς καὶ προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς ἀνομάζει καὶ ἔτσι πάλιν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοὺς Φαρισαίους κάθε ἀπολογία. Διότι δὲν ἔχετε νὰ προβάλτε πρόφασιν, λέγει, «ὅτι ἐθνικοὺς ἐξέλεξεν (ὡς ἀποστόλους) καὶ διὰ τοῦτο ἐσκαιολογήθημεν». Ἄλλὰ τὸ ὅτι ἦσαν φονιάδες καὶ τὸ ὅτι ἐδύμοσαν διὰ αἷμα, διὰ τοῦτο ἐφθασεν εἰς αὐτὸ τὸ σημεῖον. **Δ** Διὰ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν προτέρων εἶπεν «ὅτι διὰ τοῦτο προφήτας καὶ γραμματεῖς θὰ ἀποστείλω». Διὰ τοῦτο καὶ οἶοι

4. Matth. 21, 41.

οἱ προφῆται τοὺς κατηγοροῦν καὶ ἔλεγον «Αἵματα ἐπὶ αἵματων ἀναμνύουσιν καὶ οὗτοι εἶναι ἄνδρες φονικῶν αἱμάτων»⁵. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς τὸ αἷμα αὐτοῦ διέταξε νὰ προσφέρηται καὶ ἔδειξε ὅτι, ἐάν τὸ αἷμα ἀλόγου ἔχει τέτοιαν ἀξίαν, πάλυ περισσότερον τοῦ ἀνθρώπου. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Νῶε λέγει «Θὰ ἐκδικηθῶ κάθε αἷμα ποὺ χύνεται»⁶. Καὶ μῦρια παρόμοια ἄλλα εἶναι δυνατὸν νὰ εἰρωμεν, ποὺ νὰ διατάσσουν αὐτοὺς νὰ μὴ φονεύουν. Διὰ τοῦτο διέταξεν νὰ μὴ τρώγων οὔτε κρέας πιγιμένου ζώου. Ὡς τῆς Φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, διότι ἂν καὶ προεῖδε ὅτι εἰς τίποτε δὲν θὰ ὠφελοῦντο, **Β** Αὐτὸς ἔκανε τὰ καθήκοντά του πρὸς αὐτοὺς. Διότι «Ἀποστέλλω», λέγει, ἂν καὶ ἐγκρίσκειν συγχρόνως ὅτι θὰ σφραγίσουν. Ὡστε καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἀπεδεικνύοντο ὅτι κατὰ τὴν ἐλεγὸν «θὲν θὰ συμμετέχοντες εἰς τὸ ἐγκλημα τῶν πατέρων». Διότι καὶ αὐτοὶ προφήτας εἰς τὰς συναγωγὰς ἐφόνευσαν, καὶ οὔτε τὸν ἴδιον ἱερὸν χώρον ἐσεβάσθησαν, οὔτε τὸ αἷωμα τῶν προσώπων. **Ε** Διότι δὲν ἐφόνευσαν ἀπλῶς τοὺς παρατυχόντας, ἀλλὰ καὶ προφήτας καὶ σοφοὺς, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ δικαιολογηθοῦν. Τοὺς ἀποστόλους δὲ ἀνομάζει προφήτας καὶ τοὺς μετέπειτα μαθητὰς, διότι καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοῦς ἦσαν προφῆται. Ἐπειτα ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀεξήσῃ τὸν φόβον, λέγει: «Ἀληθῶς σὰς λέγω, θὰ συμβοῦν ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν γενεάν αὐτῆν». Τοῦτέστιν, εἰς τὰς κεφαλὰς σας θὰ ρίψω ὅλα αὐτὰ, καὶ μεγάλην θὰ κάνω ἐνδίκην. Διότι ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει πολλοὺς ποὺ ἡμάρτησαν, καὶ δὲν ἐσωφρονίσθη, ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος πάλιν ἔπεσεν εἰς τὰ ἴδια παραπτώματα, καὶ οὐ μόνον εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ χειρότερα, μεγαλύτεραν τιμωρίαν θὰ ὑποστῇ ἀπὸ ὁ

5. Matth. 23, 35.
6. Gen. 9, 6.

σην εκείνοι, ἔστω καὶ ἂν εἶναι δικαιοτέρος ἐκείνων. **Β** Διότι ὅπως, ἐάν ἤθελε, μεγάλας ὠφελείας θὰ ἐκέρδιζε ὅταν θὰ ἐγένετο καλύτερος μὲ τὰ παραδείγματα τῶν ἄλλων, ἔτσι ἐπειδὴ ἔμεινε ἀδιόρθωτος, εἶναι ὑπεύθυνος μεγαλύτερας τιμωρίας, διότι καίτοι ἀπῆλυσσε περισσοτέρων νοθεσιῶν δι' ἐκείνων πού προηγουμένως εἶχον ἀμαρτήσει καὶ εἶχον τιμωρηθῆ, καὶ ἀφοῦ τίποτε δὲν ὠφελήθη.

Ἔπειτα πρὸς τὴν πόλιν στρέφει τὸν λόγον, καὶ δι' αὐτῆς ἤθελε νὰ παιδαγωγῆσθαι τοὺς ἀκρατάς καὶ λέγει «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ...». Τί χρειάζεται ὁ διπλάσιαισμός; Σχῆμα εἶναι τοῦτο, τοῦ ἐλεοῦντος τὴν πόλιν καὶ ἐλέγχοντος αὐτὴν καὶ ὑπερβολικῶς ἀγαπῶντος αὐτὴν Χριστοῦ. Διότι ὅπως πρὸς μίαν ἀγαπημένην, πού ἐδέχθη ὀλόκληρον τὴν ἀγάπην, **Δ** καὶ ὁμως κατεφρόνησε τὸν ἑραστήν της καὶ διὰ τοῦτο πρόκειται νὰ τιμωρηθῆ, ἔτσι ἐδῶ ἀπολογεῖται (ὁ Χριστός), διότι πράκεται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν τιμωρίαν. Πράγμα πού καὶ διὰ τῶν προφητῶν κάνει, καὶ λέγει. «Ἐἶπον γύρισε πρὸς με, καὶ δὲν ἐπέστρεψεν». Ἔπειτα ἀφοῦ ἀνέφερε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, κατόπιν ἀναφέρει καὶ τὰς μιαιφάνους δολοφονίας της «πού σκοτώνεις τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολεῖς τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς σέ. Πόσας φορές ἠθέλησα νὰ μαζεύσω τὰ παιδιὰ σου, καὶ δὲν τὸ θέλησατε;» (στῆχ. 37). Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν δικωτῶν του, ὅτι οὔτε δι' αὐτῶν μὲ ἠνάγκασες νὰ σὲ ἀπομακρύνω, οὔτε ἀπεξενώθης ἀπὸ τὴν πολλὴν εὐνοίαν πού σοῦ δεῖχνα, ἀλλὰ ἠθέλησα καὶ ἔτσι, ὅχι μία καὶ δύο, ἀλλὰ πολλές φορές νὰ σὲ προσελκύσω κοντὰ μου. **Δ** «Πόσας φορές λέγει, ἠθέλησα νὰ μαζε-

7. Ἱερ. 8, 7.

ψω τὰ παιδιὰ σου, ὅπως ἡ ἄρνησις τὰ πούλκια της κάτω ἀπὸ τὰ φτερά της, ἀλλὰ δὲν τὸ θέλησατε;». Τοῦτο δὲ λέγει διὰ τὴν δηλώσιν ὅτι πάντοτε διεσκορπίζον τοὺς ἐσπούς των μὲ τὰς ἀμαρτημάτων των. Καὶ τὴν φιλοστοργίαν Του μὲ τὴν εἰκόνα δεῖχνει, διότι τὰ ζῶα δεῖχνουν θερμὸν ἀσθημα πρὸς τὰ παιδιὰ των. Καὶ παντοῦ εἰς τοὺς προφῆτας συναντᾶται ἡ εἰκόνα αὐτῆ τῶν πτερῶν, καὶ εἰς τὴν ὠδὴν τοῦ Μωυσαῖως, καὶ εἰς τοὺς Ψαλμοὺς, διότι τὴν μεγάλην φροντίδα καὶ πρόνοιαν εἰκονίζει.

«Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησατε», λέγει. «Ἰδοὺ ἐγκαταλείπεται ἔρημο τὸ σπῆτι σας» γυμνὸ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου θοήθειαν. Ἄρα αὐτὸς ἦτο ἐκεῖνος πού ἐπροπορεύετο ἀπ' αὐτοὺς καὶ τοὺς συγκρατοῦσε καὶ τοὺς ἐπροστάταυε. Ἄρα αὐτὸς εἶναι πού τιμωρεῖ αὐτοὺς πάντοτε, καὶ ἐπιβάλλει τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν πάντοτε ἐφοροῦντο ὑπερβολικῶς. **Ε** Διότι αὐτὴ ἡ τιμωρία ἐδήλωνε ὀλόκληρον τὴν ἀναποδιά τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν.

«Διότι οὐκ λέγω, ὅτι ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ μὲ ἴδῃτε, ἕως ὅτου εἰπῆτε: Εὐλογημένος ὅς εἶναι ἐκεῖνος πού ἔρχεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου» (στῆχ. 38, 39). **Ζ** **1** **2** Καὶ αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι δειγμα τῆς μεγάλης ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, πού μὲ πόνον προσκαθεῖ νὰ τοὺς γλυτώσῃ καὶ ἀπὸ τὰς μελλοντικῆς τιμωρίας, μὴ ἀρκοῦμενος νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ μόνον ἀπὸ τὰς παραπτώματα τοῦ παρελθόντος. Διότι ἐδῶ ὁμιλεῖ περὶ τῆς μελλούσης ἡμέρας τῆς δευτέρας παρουσίας Του. Τί λοιπόν; Δὲν τὸν εἶβον πλεόν ἀπὸ τότε; Ἄλλ' ὅταν λέγῃ ἐπί ἄρτι» δὲν ἐπλῶνει τὴν ὄραν ἐκείνην, ἀλλὰ τὸν χρόνον τὸν μεσοαφούνα μέχρι τοῦ Σταυροῦ. Διότι, ἐπειδὴ αὐτὸι πάντοτε αὐτὴν τὴν κατηγορίαν διετύπωναν, ὅτι εἶναι κακοποιοὶ ἀντίθετος καὶ ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ καὶ Ἐκεῖνος τοὺς προτρέπει νὰ τὸν ἀγαποῦν, μὲ τὸ νὰ ἀπῶ; βεβαιῶσθαι ὅτι εἶναι ὁμόφρωνος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ δεῖχνει

ὅτι αὐτὸς ἦτο πῶς ἄμειλε διὰ τῶν προφητῶν. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ ἴδια λόγια χρησιμοποιεῖ, τὰ ὅποια καὶ ὁ Προφήτης. Διὰ τούτων δὲ καὶ τὴν Ἀνάστασιν ὑπεδήλωσε **¶** καὶ τὴν Δευτέραν παρουσίαν ἐφανέρωσε, καὶ εἰς τοὺς σφοδρῶς ἀπιστοῦντας ἐδήλωσε, ὅτι τότε δικαιοσύνη θά τὸν προσκλήσῃ. Πῶς τοῦτο ἐδήλωσε; Μὲ τὸ νὰ ἀποκαλύψῃ πολλὰ πρὶν γίνουσι ἀκόμη. Ὅτι θά ἀποστείλῃ προφήτας, ὅτι θά τοὺς φωνέουσιν, καὶ μάλιστα εἰς τὰς συναγωγὰς ὅτι αὐτοὶ θά ὑποστοῦν μεγίστας τιμωρίας, ὅτι θά ἐρημωθῆ ἡ κατοικία των, ὅτι θά ὑποφέρουν χειρότερα ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορᾶ πού παρόμοια οὐδέποτε ἐδοκίμασαν προηγουμένως. Διότι ἅλα αὐτὰ καὶ εἰς τοὺς ὑπερβολικῶς ἀνοήτους καὶ φιλονεικούς ἦσαν ἱκανὰ νὰ παράσχουν ἀπόδειξιν καὶ περὶ ἐκείνων πού θά συμβοῦν κατὰ τὴν Δευτέραν παρουσίαν αὐτοῦ. Διότι ἂν ἐρωτήσωμεν αὐτούς: Ἀπέστειλε προφήτας καὶ σοφοὺς; Ἐφώνευσαν αὐτοὺς εἰς τὰς συναγωγὰς; **¶** Ἐρημώθη ἡ κατοικία των; Ἐπῆλθον ἅλα ἐκεῖνα τὰ περὶ τιμωριῶν καὶ γέννησις; Εἶναι φανερόν, ὅτι οὐδεὶς θά φέρῃ ἀντίρρησην. Ὅπως λοιπὸν ἅλα αὐτὰ ἐξεπληρώθησαν, ἔτσι καὶ ἐκεῖνα θά ἐκπληρωθοῦν, καὶ ὅπως οὐδέποτε θά ὑποκύβουν τότε καὶ αὐτοί. Ἀλλὰ ἀπὸ ἑδῶ κανένα ὄφελος δὲν προέρχεται πρὸς ἀπολογία των, ὅπως δηλαδὴ οὔτε εἰς ἐκεῖνους πού θά μετανοοῦν τότε διὰ τὴν ζωὴν των θά ὑπάρχῃ ὄφελος.

Διὰ τοῦτο, ὅσο εἶναι καιρὸς ἅς κάνωμε τὰ καλὰ. Διότι ὅπως εἰς ἐκεῖνους δὲν ἐπέρχεται κανένα ὄφελος πλέον ἀπὸ τὴν γνῶσιν, ἔτσι οὐδὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ὅταν δὲν μετανοήσωμεν διὰ τὴν πονηρίαν μας ἐγκαίρως. Διότι οὔτε εἰς τὸν πλοίαρχον δὲν ἀπομένει τίποτε πλέον, ὅταν ἡ θάλασσα τοῦ παρασύρῃ τὸ πλοῖον λόγῳ τῆς δεινότητος του, οὔτε εἰς τὸν ἱατρόν, ὅταν ὁ ἀσθενὴς ἀποθάνῃ. **¶** Ἀλλὰ καθέννας ἀπὸ αὐτούς εἶναι ἀνάγκη πρὸ τοῦ τέλους νὰ μηχανευθῆ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ πάντα,

ὥστε νὰ μὴ πέσῃ εἰς κανένα κίνδυνον καὶ εἰς καμίαν καταστροφήν. Μετὰ τὴν καταστροφήν ἅλα εἶναι ἀνώφελα. Καὶ ἡμεῖς θεσθαίως, ὅταν εἴμεθα ἀσθενεῖς τότε καὶ ἱατροὺς προσκαλοῦμε, καὶ χρήματα καταναλίσκομεν, καὶ προσοχὴν μεγάλην δευκνύομεν, διὰ νὰ θεραπευθῶμεν ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν ἀποκτινῶντες τὴν ὑγείαν μας. Καὶ ὅσην φροντίδα δευκνύομεν διὰ τοὺς δούλους μας, ὅταν ἀρρωστήσῃ κατὰ τὸ σῶμα, τόσην τουλάχιστον ἅς δεῖξωμε καὶ διὰ τοὺς ἑαυτούς μας ὅταν νοσῆ ἡ ψυχὴ μας. **¶** Ἐν καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας μας ἡμεῖς εὐρισκόμεθα πλησιέστερον πρὸς τοὺς ἑαυτούς μας, καὶ αἱ ψυχὰί μας εἶναι ἀναγκαϊότεραι ἀπὸ τὰ σώματα τῶν δούλων. Ἀλλ' ὅμως εὐχάριστον θά εἶναι ἔστω καὶ ἂν δεῖξωμε ἴσην τουλάχιστον φροντίδα. Διότι ἂν δὲν πράξωμε τώρα τοῦτο, ὅταν ἀπέλωμεν καμίαν πλέον δικαιολογίαν δὲν θά εὔρωμεν πρὸς ἀπολογία μας.

Καὶ ποῖος εἶναι τόσον ἄθλιος, λέγει, ὥστε νὰ μὴ δευκνῆ οὔτε τόσην μικρὰν φροντίδα; Τοῦτο εἶναι τὸ περίεργον ὅτι εἴμεθα τόσο ἀνάξιοι ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, ὥστε νὰ περιφρονοῦμε τοὺς ἑαυτούς μας περισσότερο καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας μας. **¶** Διότι ὅταν οἱ ὑπηρέται μας ἔχουν πυρετόν, καὶ ἱατροὺς καλοῦμε καὶ κατοικίαν κλείνομε, καὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἱατρικῆς τέχνης ἀναγκάζομεθα νὰ πειθορχοῦμε. Καὶ εἰς ἐκεῖνους πού δὲν φροντίζοῦν τοὺς ἀρρώστους γινόμεθα ἐλεγκτικοί, καὶ εἰδικούς νοσοκόμους θάζομεν, καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τούτων οἱ θεραπεύοντες ἐπιβάλλουσι τὴν ἱκανοποίησιν τῶν προσωπικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀσθενῶν. Καὶ ἂν εἴπουν αὐτοὶ πού φροντίζοῦν τοὺς ἀσθενεῖς, ὅτι πρέπει νὰ κατασκευασθοῦν φάρμακα μεγάλης ἀξίας, ὑποχαροῦμε, καὶ ὁποιαδήποτε ἐντολὴν δώσωσι, πειθόμεθα, καὶ μισθοὺς διὰ τὰς ἱατρικὰς ἐντολάς των πληρώνομε. **¶**

Ὅταν δὲ ἡμεῖς, ἀσθενῶμεν, μᾶλλον δὲ δὲν ὑπάρχει

ἐποχή κατά τὴν ὁποῖαν νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, οὔτε ἰατρὸν φέρομεν, οὔτε χρήματα ἐξοδεῶμεν, ἀλλὰ σὺν νὰ κείται ἀρρώστος κάποιος δῆμιος ἐχθρὸς καὶ ἀντίθετος, τοιαυτοτρόπως ἀδιαφοροῦμε διὰ τὴν ψυχὴν μας. Καὶ λέγω αὐτὰ ἔτι διότι κατηγοροῦ τὴν φροντίδα θεραπείας τῶν ὀπηρετῶν, ἀλλὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ θεῖτε τοιαύτην φροντίδα καὶ περὶ τῆς ψυχῆς σας. Καὶ πῶς νὰ φροντίσωμεν; λέγει. Δεῖξε αὐτὴν ἀσθεὴ εἰς τὸν Παῦλον. Δεῖξου (ὡς ἰατρὸν) τὸν Ματθαῖον. Κάθισε πλησίον τοῦ Ἰωάννου, Ἄκουσε ἐκ μέρους αὐτῶν τί πρέπει νὰ κἀν ὅποιος ἔστι ἀσθεὴς. Ἐῖ θὰ σοῦ εἴπουν θωρασθήποτε καὶ δὲν θὰ τὸ ἀποκρίσῃ, διότι δὲν ἀπέθανον, ἀλλὰ ζοῦν καὶ ὁμιλοῦν. Ἄλλὰ δὲν ἀντιλαμβάνεται ἡ ψυχὴ σου ὅτι κατέχεται ἀπὸ τὸν πυρετὸν; Καταναγκάσασθε τὴν σὺ καὶ προσπάθησε νὰ διεγείρῃς τὸ λογικόν της. Ὁδήγησε εἰς αὐτὴν τοὺς προφήτας. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ καταθέσῃ χρήματα εἰς τοὺς ἰατροὺς αὐτοὺς, διότι οὔτε οἱ ἴδιοι ζητοῦν μισθὸν διὰ τὸν ἑαυτῶν των, οὔτε διὰ τὰ φάρμακα ποὺ κατασκευάζουν. Δὲν σὲ ἀναγκάζουν εἰς δαπάνας, ἐκτός μόνον δι' ἐλεημοσύνην εἰς δὲ τὰ ἄλλα, σοῦ ἐπαξιάζουν τὰ ἔσοδα. Ἐπὶ παραδείγματι δταν σοῦ παραγγέλλουν νὰ σωφρονίσῃς, σὲ ἀπαλλάσσουν ἀπὸ ἀκαίρα καὶ ἄστοχα ἔσοδα. Ὅταν, νὰ ἀπέχῃς ἀπὸ τὴν μέθην, σὲ καθιστοῦν εὐπωρότερον. Εἶδες τέχνην ἰατρῶν, ποὺ παρέχουν μὲ τὴν ὑγείαν καὶ χρήματα; **Δ** Κάθισε λοιπὸν κοντὰ των, καὶ μάθε ἀπὸ αὐτοὺς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας σου. Ἐπὶ παραδείγματι ἀγαπᾷς ὑπερβολικῶς τὰ χρήματα καὶ τὴν πλεονεξίαν, ὅπως αὐτοὶ ποὺ καίγονται ἀπὸ τὸν πυρετὸν ἀγαποῦν τὸ κρῖον; Ἄκουσε λοιπὸν τί συμβουλεύουν. Διότι σοῦ ὁμιλοῦν ὅπως ὁ ἰατρός: ἔὰν ὀπορήσῃς εἰς τὴν ἐπιθυμίαν θὰ καταστραφῇς καὶ θὰ πάθῃς τὸ καὶ τό. Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος: «Ἐκείνοι ποὺ θέλουν νὰ πλουτίσῃν πίπτουν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδας τοῦ διαβόλου καὶ εἰς ἐπιθυμίαν θλασθερὰ καὶ ἀνοήτους,

αἱ ὁποῖαι θωπίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν»⁸. Ἄλλ' ἀνυπόμονος εἶσαι; Ἄκουσε ὁ ἴδιος τί λέγει «Ἀκόμη ὀλίγον καὶ ὁ Ἐρχόμενος θὰ ἔλθῃ, καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃ. **Ἔ** Ὁ Κύριος εἶναι πλησίον. Καθόλου μὴ ἀγωνιάτε»⁹. Καὶ πάλιν «Παράρξεται τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου»¹⁰.

Καὶ δὲν παραγγέλλει δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύει, ὡς ἰατρός. Καὶ ὅπως ἐκείνοι ἀντὶ ψυχρῶν ἀνακληρῶνουν μὲ μερικά ἄλλα, ἔτσι καὶ αὐτὸς διοχετεύει ἄλλοι τὴν ἐπιθυμίαν. Θέλει λέγει νὰ πλουτήσῃς; Πλούτησε εἰς ἔργα ἀγαθὰ. Ἐπιθυμεῖς νὰ θησαυρίζῃς; Δὲν ἐμποδίζω. Μόνον ὅμως εἰς τοὺς οὐρανοὺς. **721** Καὶ ὅπως ὁ ἰατρός λέγει ὅτι τὸ ψυχρὸν εἶναι θλασθερὸν εἰς τὰ δόντια, εἰς τὰ νεῦρα, εἰς τὰ δαστὰ, ἔτσι καὶ αὐτὸς, συντομώτερα μὲν, διότι φροντίζει τὴν θραχυλογίαν, σαφέστερα ὅμως καὶ δυνατώτερα «Ρίζα ἔλων τῶν κακῶν, λέγει, εἶναι ἡ φιλαργυρία»¹¹. Μὲ ποῖον τρόπον θὰ τὴν καταπολεμήσῃς; Λέγει ὁ Παῦλος καὶ τοῦτο: Μὲ τὴν αὐτάρκειαν ἀντὶ τῆς πλεονεξίας. «Διότι εἶναι μεγάλη εὐκαίρια πορισμοῦ, λέγει, ἡ εὐσεβεία συνοδευομένη μὲ τὴν αὐτάρκειαν»¹². Ἐὰν δὲ δυσανασχέτῃς, καὶ ἐπιθυμεῖς περισσότερα καὶ δὲν ἔμπορεῖς ἀκόμη νὰ ἀπορρίψῃς ἄλλα τὰ περιττά, λέγει καὶ εἰς τὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐρωστον καὶ εἰς τοὺς παρομοίους διὰ τὰ κτήματά των, νὰ εἶναι ὅπως ἐκείνοι ποὺ δὲν χαίρονται¹³, καὶ ἐκείνοι ποὺ ἔχουν, σὺν νὰ μὴ εἶναι ἰδικά τους, καὶ ἐκείνοι ποὺ

8. Α' Τιμ. 6, 9.

9. Ἔβρ. 10, 37. Φιλ. 4, 5.

10. Α. Κορ. 7, 31.

11. Α' Τιμ. 6, 10.

12. Α' Τιμ. 6, 6.

13. Α' Κορ. 7, 30 - 31.

ασχολούνται με τὸν κόσμον, νὰ μὴ φθάνουν εἰς καταχρήσεις. **Β** Εἶδες τί εἶδους φάρμακα παραγγέλλει; Θέλεις καὶ ἄλλον σχετικὸν ἱατρὸν νὰ φέρω; Ἐχῶ τὴν γνώμην ὅτι πρέπει, διότι δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ ἱατροὶ καθὼς οἱ ἱατροὶ τῶν σωματίων, οἱ ὁποῖοι παλλάκις ἀναγωνιζόμενοι διαμεταξὺ τῶν ἐπικάλεσαν τὸν θάνατον τοῦ ἀρρώστου. Ἄλλ' ὄχι καὶ αὐτοὶ ἐδῶ. Διότι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀρρώστου καὶ ὄχι διὰ τὴν ἰδέαν τῶν φιλοδοξίαν. Μὴ φοβηθῆς θεὸ τὸ πλῆθος αὐτῶν, διότι διὰ μέσου βίων ἕνας βιβασκαλος, ὁ Χριστός.

Κοίταξε λοιπὸν καὶ ἄλλον πάλιν νὰ εἰσέρχεται καὶ νὰ λέγῃ σιληρὰ περὶ τῆς νόσου αὐτῆς (τῆς φιλαργυρίας), μᾶλλον δὲ νὰ ἀναφέρῃ καὶ τὸν ἱατρὸν αὐτῆς. «Διότι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ δουλεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Μαμωνᾶν»¹⁴. Καὶ λέγει, καὶ πῶς θὰ γίνων αὐτά; Πῶς θὰ παύσωμεν νὰ ἐπιθυμοῦμε; **Γ** Ἀπὸ ἐδῶ θὰ τὸ μάθωμεν καὶ αὐτό. Καὶ πῶς θὰ τὸ καταβάλωμεν; Ἄκουσε Αὐτὸν καθὼς καὶ αὐτὸ ποῦ λέγει· «Μὴ θησαυρίζετε διὰ τοὺς ἑαυτοὺς σας θησαυροὺς ἐπιγείους, ὅπου σκόρος καὶ σαπίλα τοὺς καταστρέφουν, καὶ ὅπου οἱ κλέπται κάνουν διάρρηξιν καὶ τοὺς κλέβουν»¹⁵. Εἶδες πῶς ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ φθαρτὰ ὀδηγεῖ τὴν πρόσκαιρον ἐπιθυμίαν καὶ τὴν προσηλώνει εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου βλα εἶναι ἀφθαρταί; Διότι ἂν μεταθέσετε, λέγει, τὸν πλοῦτον σας ἐκεῖ ὅπου ὄχι σκόρος οὐτε σαπίλα καταστρέφουν, οὐτε κλέπται κάνουν διάρρηξιν καὶ ὄχι κλέβουν, καὶ ἂν ἀποκρούσετε τὴν ἀσθένειαν αὐτὴν, καὶ τὴν ψυχὴν θὰ καταστήσετε ἀρκετὰ πλουσίαν. **Δ** Μετὰ δὲ ἀπὸ τὰ λεχθέντα, φέρει εἰς τὸ μέσον καὶ παράδειγμα πρὸς σωφρονισμόν σου. Καὶ καθὼς ὁ ἱατρὸς φοβίξει τὸν ἀρρώστον καὶ λέγει ὅτι

14. Ματθ. 6, 21.

15. Ματθ. 6, 19.

ὁ δεῖνα δὲν ἐφυλάχθηκε ἀπὸ τὸ κρῶ καὶ ἀπέθανε, ἔτσι καὶ Αὐτὸς παίρνει τὸν πλοῦσιον, ποῦ εἶναι ἀρρώστος καὶ ἐπιθυμεῖ ζωὴν καὶ υγείαν καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ ἀπακτῆσῃ διότι φλέγεται ἀπὸ τὴν πλεονείαν καὶ ἀπέρχεται ἀνικανοποίητος. Καὶ μετὰ τοῦτον ἄλλον σοῦ φέρει ἐπίσης ἄλλος Εὐαγγελιστῆς¹⁶, τὸν ἀποθηναζόμενον (εἰς τὴν κόλασιν πλούσιον) ποῦ ὅτε σταγόνα νεροῦ δὲν ἔχει. Ἐπειτα δεικνύων ὅτι εἶναι εὐκόλως τὰ προστάγματα Του, λέγει· «Κοιτάξτε τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ»¹⁷.

Ε Ἐπειδὴ δὲ εἶναι συγκοταδατικὸς, οὐτε τοὺς πλοῦσιους ἐγκαταλείπει εἰς τὴν ἀπόγνωσιν «Διότι τὰ ἀδύνατα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι δυνατὰ εἰς τὸν Θεόν»¹⁸, λέγει. Καὶ λοιπὸν πλούσιος εἶσαι; Δύναται νὰ σὲ θεραπεύσῃ ὁ ἱατρὸς. Διότι ὅτε τὸν πλοῦτον ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ μόνον τὸ νὰ εἶναι κανεὶς δοῦλος τῶν χρημάτων, καὶ ἐραστῆς τῆς πλεονείας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ σωθῇ ὁ πλοῦτῶν; Νὰ παρέχῃ εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην ἀπὸ κοινοῦ τὰ αγαθὰ του, ὅπως ἔκανε ὁ Ἰώθ, καὶ ἀπεμάκρυνε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλεονάζοντος ἀπὸ τὴν ψυχὴν, καὶ καθόλου δὲν ὑπερέβαινε τὰ χρεώδη. **Ζ** Σοῦ δεικνύει, μετὰ ἀπὸ αὐτόν, καὶ ἐκεῖνον τὸν τελώνην¹⁹, ὁ ὁποῖος κατεῖχτο ἀπὸ ὑπερβολικῶν πυρετῶν τῆς πλεονείας καὶ ἀπηλλάγη ταχέως. Διότι ποῖος ἦτο περισσότερο ἐκμεταλλεὺς ἀπὸ τὸν τελώνην; Καὶ ὁμοίως ἔγινεν ἄνθρωπος ἀκτῆμων, διὰ τῆς πειθαρχίας εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Ἰατροῦ. Διότι καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ οἱ ἴδιοι, εἶχον τὰ νοσήματα τὰ ὁποῖα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐθεραπεύθησαν ταχέως. Καὶ καθέναν ἀπ' αὐτοὺς δεῖχνει, ὥστε νὰ μὴ πέσωμεν εἰς ἀπόγνωσιν. Κοίταξε λοιπὸν τοῦτον

16. Λουκ. 14, 24.

17. Ματθ. 6, 26.

18. Λουκ. 18, 27.

19. Λουκ. 5, 27.

τὸν τελώνην. Ἐλέπε πάλιν καὶ ἄλλον ἀρχιτελώνην²⁰, ὁ ὁποῖος ὑπέσχετο νὰ δώσῃ τετραπλάσια, ἀπὸ δσα ἤρπασε, καὶ τὰ ἥμισυ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά του, ὅποτε νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Ἰησοῦν. **Β** Ἀλλά φλέγεσαι, καὶ ἔχεις ὑπερβολικὴν ἐπιθυμίαν χρημάτων; Τότε ἀπὶ τῶν ἰσικῶν σου κάταχε τὰ χρήματα θλαῶν. Διότι καὶ περισσότερα ἀπὸ δσα ζητεῖς σοῦ δίδω, λέγει, ἀνοίγων ἐνώπιόν σου τὰς οἰκίας τῶν πλουσίων ἕλης τῆς οἰκουμένης, «Διότι ὅποιος ᾤφησε πατέρα, ἢ μητέρα ἢ ἀγρούς, ἢ οἰκίαν, θὰ λάσῃ ἑκατονταπλάσια»²¹. Ἔτσι οὐκ ἴσως θὰ ἀπολαύσῃς περισσότερα, ἀλλὰ καὶ τὴν κακὴν αὐτὴν βίβαν θὰ σῆσῃς ὀλοτελῶς, καὶ θὰ ὑποφέρῃς εὐκόλως θλα. Ὅχι μόνον δὲν θὰ ἐπιθυμῆς τὰ περισσότερα, ἀλλὰ πολλάς φορὰς οὔτε τὰ ἀναγκαῖα.

Ἔτσι ὁ Παῦλος ἐπέσπασε²², καὶ ὑπερηφανεύετο μάλλον διὰ τοῦτο, παρὰ δταν ἐχώρταϊνε. Διότι καὶ ὁ ἀθλητὴς ποῦ ἀγωνίζεται καὶ στεφαναῖται δὲν θὰ ἐπροτιμῶσε νὰ τρώγῃ ἐλεύθερα καὶ νὰ ζῆ ἀμέριμνα. **Γ** Ἡ καὶ ὁ ἔμπορος ποῦ ἐδοκίμασε τὰ ἀγαθὰ τῆς θαλάσσης, δὲν θὰ ἤθελε πλέον νὰ μένῃ ἀργός. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, ἂν ἐδοκιμάσαμε ὅπως πρέπει τὰ ἀγαθὰ τὰ πνευματικά, κατόπιν θεωροῦμε ὅτι τίποτε ἀπὸ τὰ παρόντα δὲν ἔχει ἀξίαν, ὅσῳν νὰ ἔχωμεν σαγηνευθῆ ἀπὸ μίαν ὠραιότατην μεθυστικὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν. Ἄς τὰ δοκιμάσωμεν λοιπὸν, διὰ νὰ ἀπαλλαγῶμεν καὶ ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν παρόντων, καὶ τὰ μελλοντικά νὰ ἐπιτύχωμεν μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλοφρόνησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις, τῶρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

20. Λουκ. 10, 6.
21. Ματθ. 19, 29.
22. 4>λοκ. 4, 11.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΕ' (75)

Ματθ' κδ', 1-16)

ΙΒ «Καὶ ἄφου ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ναοῦ, ἀπεμνημόνευτο. Καὶ ἦλθον πληθόν του οἱ μαθηταὶ του νὰ τοῦ δεῖξουν τὰ κτίρια τοῦ ναοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς αὐτοῖς εἶπεν· Διέσπετε θλα αὐτά; Ἀλήθεια σοῖς λέγω, ὅτι δὲν θὰ μείνῃ ἐδῶ λίθος ἐπὶ λίθου ποῦ νὰ μὴ γραμμῶσῃ» (Ματθ. 24, 1—2).

Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶπεν ὅτι «ἡ κατοικία σοῖς θὰ ἐρημωθῆ». **ΙΓ** καὶ ἄλλα πάρα πολλά δεινὰ ἐπροφήτευσεν, καὶ οἱ μαθηταὶ δταν ἤκουσαν αὐτά, ἀπὸ ἐκπλήξιν μάλλον, προσῆλθον νὰ τοῦ δεῖξουν τὴν ὠραιότητα τοῦ Ναοῦ, καὶ διότι ἀποροῦσαν πῶς θὰ ἐξαφανισθοῦν τόσα ὠραιότητες καὶ πολυτελῆ ὀλικά, καὶ ἀπαράμιλλα καλλιτεχνήματα. **ΙΔ** Δὲν ὁμιλεῖ πλέον ἀπλῶς περὶ ἐρημώσεως πρὸς τοὺς μαθητάς, ἀλλὰ προφητεῖαι τὸν παντελῆ φαναισμόν. Δὲν τὰ ἐλέπετε θλα αὐτά, λέγει, καὶ θαυμάζετε καὶ ἐκπλήσασθε; Δὲν θὰ μείνῃ λίθος ἐπὶ λίθου. Πῶς λοιπὸν ἐμείνε, λέγει, καὶ τί συνέθη μετὰ τὴν προφητείαν; Διότι οὔτε ἔτσι ἀκριβῶς ἐξεπληρώθη ἡ ἀπόφασις. Ἡ λοιπὸν ἐλεγεν αὐτὰ ὁποσοῦν τὴν οἰκκληρωτικὴν καταστροφήν ἢ ὑπενείκει τὴν καταστροφήν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅπου εὗρίσκατο. Διότι ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐρείπια ξεβεμλιωμένων πόλεων. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐκεῖνο θὰ σὰς ἐλεγα, ὅτι καὶ ἐξ ὅσων ἔγινον καὶ διὰ τὰ ἐρείπια καὶ οἱ ὑπερβολικῶς ἀμφιβάλλοντες πρέπει νὰ πείθωνται, ὡς παντελῶς κατεστραμμένων.

ΙΕ «Ἐνῶ δὲ ἐκάθητο εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, προσῆλθον εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἰδιαιτέρως καὶ τοῦ εἶπαν Λέγε μας πότε θὰ γίνων αὐτά καὶ ποῖον εἶνα τὸ σημεῖον τῆς ἐλεύσεώς σου καὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου;» (στὶχ. 3). Διὰ τοῦτο ἦλθον ἰδιαιτέρως διὰ νὰ πληροφορηθοῦν περὶ τῶν παρομοίων πραγμάτων. Διότι ἀγωνιωδῶς ἐπε-

διάκον νά μάθουν τήν ἡμέραν τῆς ἐλευσῶς Του, ἐάν, ἐπειδή σφοδρῶς ἐπιθυμοῦσαν νά ἴδουν τήν δοξαν ἐκείνην ἢ ὅποια εἶναι αἰτία μυρίων ἀγαθῶν. Καί δύο ἐρωτήματα κάνουν πρὸς Αὐτόν: Πότε θά γίνουσι αὐτά, δηλαδή ἡ καταστροφή τοῦ ναοῦ, καί ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἐλευσῶς τῆς Ἰσικῆς Σου. Ὁ δὲ Λουκᾶς¹ ἔνα λέγει ὅτι εἶναι τὸ ἐρώτημα, τὸ περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων, διότι αὐτοὶ ἐνόμιζον ὅτι τότε θά συνέβαινε καὶ ἡ ἐλευσίς Του.

«Ὁ δὲ Μάρκος² οὐδὲ ἕνα τὸν ἀναφέρει ὅτι ἐρώτησαν περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ μόνον τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, διότι εἶχον μεγαλύτεραν παρηρησίαν. Τί λοιπὸν εἶπεν ὁ Κύριος; «Προσέχετε μήπως κανεὶς σᾶς ἐξαπατήσῃ, διότι πολλοὶ θά ἔλθουν εἰς τὸ δνομά μου καὶ θά λέγουσι ἔγὼ εἰμαι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς θά πλανήσουν. Θά ἀκούσετε δὲ πολέμους καὶ φήμας πολέμων. Προσέχετε, μὴ φοθηθῆτε. Διότι εἶναι ἀνάγκη νά γίνουσι ἅλα αὐτά, ἀλλὰ δὲν θά ἔλθῃ ἀκόμῃ τὸ τέλος» (στίχ. 5 - 6). Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶχον τὴν ἐντύπωσιν, καθὼς ἤκουον, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ξένης τιμωρίας πού θά ἐπῆρχετο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. **■** καὶ ὅτι θά ἦσαν ἔξω ἀπὸ τὰς ταραχάς, ἀνειροπόλουσι τὰ ἀγαθὰ μόνον καὶ ἐπερίμεναν μὲ μεγάλην ἀγωνίαν νά τὰ ἀπολαύσουν. Διὰ τοῦτο πάλιν πρὸς αὐτοὺς προφητεῖται μελλοντικὰ δεινὰ, τοὺς γεμίζει μὲ ἀγωνίαν, καὶ τοὺς παραγγέλλει νά προσέχουν δύο φορές περισσότερον, ὥστε οὔτε νά ἐξαπατηθοῦν ἀπὸ τὰ ἀκατηλά λόγια ἐκείνων πού παραλογίζονται, οὔτε νά καταπιεσθοῦν ψυχικῶς ἀπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν δεινῶν πού θά ἐπικρατήσουν.

1. Λουκ. 21, 1.
2. Μαρκ. 13, 4.

Διπλὸς λοιπὸν ὁ πόλεμος θά εἶναι, λέγει, ὁ ἐκ μέρους τῶν ἀκατεῶνων καὶ ὁ ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν. Ἄλλ' ὁ πόλεμος ἐκεῖνος θά εἶναι πολὺ χειρότερος καὶ θά διεξάγεται μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν συγχύσεως καὶ ἀναταραχῆς τῶν πραγμάτων καὶ ἐναντίον φοβισμένων καὶ καταταραγμένων ἀνθρώπων. Διότι καὶ πολλὴ ἦτο τότε ἡ ζῆλι. **■** οἱ Ῥωμαῖοι πολῖται νά προκόπτουν, πόλεις νά καταστρέφονται, στρατόπεδα καὶ ἄρματα πολεμικὰ νά κινούνται, καὶ πολλοὶ πλάνοι εὐκόλως νά γίνονται πιστευτοί. Πολέμους δὲ ἐνόησε τοὺς διεξαχθέντας εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὅχι θεοβίως τοὺς ἐξωτερικοὺς τοὺς εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς οἰκουμένης. Διότι τί τοὺς ἐνδιέφερον αὐτοὶ οἱ πόλεμοι; Ἐξ ἄλλου οὔτε κανένα νέο θά ἐπρόκειτο νά εἰπῇ, ἐάν ἀνεφερέτο εἰς τὰς δυστυχίας τῆς οἰκουμένης, πού πάντοτε συμβαίνουν. Διότι καὶ πρὸ Χριστοῦ ὑπῆρχον πόλεμοι καὶ ἀναταραχαὶ καὶ μάχαι. Ἄλλὰ τὰς Ἰουδαϊκῶς, λέγει, πολέμους, πού δὲν προῆλθον ἀπὸ μακριὰ **■** Καὶ ἐν συνεχείᾳ αὐτοὶ ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων.

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ αὐτὰ ἦσαν ἱκανὰ νά τοὺς θορυθήσουν, ἅλα αὐτὰ τὰ προλέγει. Ἐπειτα ἀφοῦ τοὺς ὀφείδωσεν ὅτι καὶ αὐτὸς θά συνεπιτεθῇ κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ θά πολεμήσῃ, ἀναφέρει δὲ ὅχι μόνον μάχας, ἀλλὰ καὶ θεομηνίας, πείνας, καὶ ἐπιδημίας, καὶ σεισμούς, καὶ ἐδειξεν ὅτι καὶ τοὺς πολέμους Αὐτὸς τοὺς ἐπέτρεψε νά ἔλθουν. Αὐτὰ ὅμως δὲν θά γίνουσι ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν συνήθειαν πού ὑπῆρχε ἀπὸ πρὶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θεϊκὴν ὀργήν. Διὰ τοῦτο οὔτε ἔτσι ἀπὸ τῶν αὐτῶν θά ἔλθουν, λέγει, οὔτε ἀθροῦσος, ἀλλὰ μὲ ἐκκλησιαστικὰ σημάδια. Διὰ νά μὴ λέγουσι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, **■** ὅτι αἰτίοι τῶν κακῶν αὐτῶν εἶναι αὐτοὶ πού ἐπίστευσαν (δηλ. οἱ Χριστιανοί), διὰ τοῦτο καὶ τὴν αἰτίαν τῶν ἐπερχομένων δεινῶν λέγει. «Ἀλλ' ὅμως σᾶς λέγω, ἔλεγε προηγουμένως, ὅτι θά συμβοῦν ἅλα αὐτὰ εἰς τὴν γενεάν αὐ-

τήν»³, επειδή ἐνεθυμῆθη τὰ φονικά ἐγκλήματα τὰν. Ἔπειτα διὰ τὰ μὴ νομίσαν διὰ διεκότητι τὸ κήρυγμα, ἐπειδὴ ἤκουον τοὺς κινδύνους τῶν θειῶν, συνέχισεν. «Προσέχετε καὶ μὴ ταράσσεσθε, διότι πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ γίνουσι», δηλαδή, αὐτὰ ποὺ ἐπροφήτευσαν, καὶ ἡ ἐπέλευσις τῶν πειρασμῶν αὐθόλως θὰ διακόψῃ τὰ ὄπ' ἐμοῦ λεχθέντα. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ μὲν θόρυθος καὶ ταραχὴ, τὰ προφητικά λόγια μου ὅμως τίποτε δὲν θὰ τὰ διασαλεύσῃ. Ἔπειτα ἐπειδὴ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους: «Ἀπὸ τοῦδε δὲν θὰ μὲ ἴδῃτε πλέον, μέχρι νὰ εἰπῆτε ἐλόγημένους αὐτὸς ποὺ ἔρχεται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου»⁴. **Γ** Ἐνόμιζαν δὲ οἱ μαθηταὶ ὅτι μαζί μὲ τὴν καταστροφὴν θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ συντέλεια, καὶ προκειμένου νὰ διορθώσῃ τὴν σκέψιν τῶν αὐτῶν, εἶπεν: «Ἀλλὰ δὲν θὰ ἔλθῃ ἀκόμη ἡ συντέλεια. Ὅτι δὲ ἔτσι, ὅπως εἶπα, ἐσκέπτοντο, κατὰλαβὲ το καὶ ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν. Διότι τί ἠρώτησαν; «Πότε αὐτὰ θὰ γίνουσι;», δηλαδή, πότε θὰ καταστροφῶν τὰ Ἰεροσολύμα; Καὶ ποῖον εἶναι τὸ παρόξενον σημεῖον τῆς ἐλευθερώσεως Σου καὶ τῆς συντέλειαις τοῦ αἰῶνος;

Αὐτὸς δὲ δὲν εἶπε τίποτε εὐθέως εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῶν, ἀλλὰ προηγουμένως ἔκεινα τὰ κατεπίγοντα λέγει, καὶ τὰ ὅποια ἐχρειάζοντο πρῶτα νὰ μάθουν. Διότι οὔτε περὶ Ἰεροσολύμων κατ' εὐθείαν, οὔτε περὶ τῆς δευτέρας παρουσίας Του εἶπεν, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀμέσως ἐπερχομένων θειῶν. **Δ** Διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἐμβόλῃει εἰς ἀγωνίαν καὶ τοὺς λέγει: «Προσέχετε μήπως σὰς ἐξαπατήσῃ κοινεῖς. Διότι πολλοὶ θὰ ἔλθουν εἰς τὸ ὄνομα μου καὶ θὰ λέγουν: ἐγὼ εἰμαι ὁ Χριστός». Ἐπειτα ἀφοῦ τοὺς διήγειρε τὴν περιέργειαν διὰ τὰ ἀκούσαν αὐτὰ

3. Ματθ. 23, 36.

4. Ματθ. 23, 39.

(προσέχετε, λέγει, μήπως σὰς παραπλάνῃσῃ κοινεῖς) καὶ ἀφοῦ τοὺς ἐνέβαλεν εἰς ἀγωνίαν καὶ τοὺς προετοίμασέν τὰ προσέχουν καὶ ἀνέφερε τοὺς λαοπλάνους, τοὺς πρὶν ἀπὸ ὅλα ψευδοχριστοὺς, τότε ἠμιλεῖ περὶ τῶν δυστυχιῶν τῶν Ἰεροσολύμων καὶ φέρει ἀποδείξεις ἀπὸ ὅσα ἔγινον καὶ πρόκειται νὰ γίνωνται μελλοντικῶς εἰς τοὺς ἀνοήτους καὶ φιλονεικοῦς.

«Πολέμους καὶ φήμας πολέμων», ὅπως καὶ προηγουμένως ἀνέφερα, τὰς εἰς αὐτοὺς ἐπερχομένας ταραχὰς ἐνόησεν. **Β** Ἐπειτα, ἐπειδὴ, καθὼς προανέφερα, ἐνόμιζον ὅτι μετὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος, κοίταξε πῶς τοὺς προφύλασσει καὶ λέγει: «Δὲν θὰ ἔλθῃ ἀκόμη τὸ τέλος. Θὰ σηκωθῇ, λέγει, ἔθνος ἐναντίον ἔθνους καὶ βασίλειον ἐναντίον βασιλείου». Τὰ προῖμα, ἀναφέρει ἐδῶ, τῶν ἐθραϊκῶν θειῶν. «Ὅλα δὲ αὐτὰ εἶναι ἀρχὴ τῶν πόνων», δηλαδή, αὐτῶν ποὺ θὰ συμβοῦν εἰς αὐτοὺς. **Γ** Τότε θὰ σὰς παραδώσουν εἰς βασανιστήρια καὶ θὰ σὰς θανατώσουν» (στίχ. 7 - 9): Τὴν κατάλληλον στιγμὴν ἀνέφερε μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἰδικὰ τῶν (τῶν μαθητῶν) βασανιστήρια, ὥστε νὰ παρηγοροῦνται ἀπὸ τὰ κοινά. Ὅχι μόνον ὅμως ἀπὸ αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι προσέθεσε ὅτι: «Διὰ τὸ ὄνομα Μου». «Θὰ εἰσθε μιστοὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη ἐξ αἰτίας τοῦ ὀνόματός μου. Καὶ τότε θὰ σκανδαλισθοῦν πολλοί, καὶ θὰ προδώσῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Καὶ πολλοὶ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται θὰ ἐμφανισθοῦν καὶ θὰ πλανήσουν πολλοὺς. Καὶ ἐπειδὴ θὰ πλῆθυνῇ ἡ ἀνομία, θὰ ψυχραθῇ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Ἐκεῖνος δὲ ποὺ θὰ ὑπομείνῃ ἕως τὸ τέλος, αὐτὸς θὰ σωθῇ» (στίχ. 9 - 13).

Τοῦτο θὰ εἶναι τὸ χειρότερον, ὅταν καὶ ἐμφυλίου ὁ πόλεμος εἶναι, διότι πολλοὶ ψευδῶδες ἀποδείχθησαν. Εἶδες ὅτι ὁ πόλεμος διεξάγεται ἀπὸ τρεῖς **Β** πλευράς, ἀπὸ τοὺς πλάνους, ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἀπὸ τοὺς ψευ-

δοδέλφους; Κοίταξε καὶ τὸν Παῦλον ποῦ θρηνολογεῖ διὰ τὰ ἴδια πράγματα καὶ λέγει: «Ἄπ' ἔξω μάχα, ἀπὸ μέσα φόβοι καὶ κίνδυνοι ἀπὸ ψευδοδέλφους»⁵. Καὶ ἄλλοῦ: «Τέτοιοι ἄνθρωποι εἶναι ψευδοἀποστολοὶ, ἐργάται δόλιοι, ποῦ μετασχηματίζονται εἰς ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ»⁶. Ἐπειτα πάλιν, τὸ χειρότερον ἔλεγε, δὲν θὰ ἔχουν οὐδὲ τὴν κατηγορίαν ἀπὸ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην. Ἐπειτα ἀφοῦ εἰδείξε ὅτι ὁ γενναῖος καὶ καρτερικὸς καθόλου δὲν θὰ ἐλασθῆ ἀπὸ αὐτά, «Μὴ φοβησθε, λέγει, καὶ μὴ ταρώσεσθε». Διότι ἂν δείξετε τὴν ἀρμόζουσαν ὑπακομήν, δὲν θὰ σᾶς καταβάλουν τὰ θεινά. **¶** Καὶ σαφῆς ἀπόδειξις τούτου εἶναι ὅτι «θὰ κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιόν Του θρασυβήσατε εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς». Τσουτοτρόπως θὰ ἐπιπλεύσατε τῶν θειῶν. Διότι διὰ νὰ μὴ λέγουν, πῶς λοιπὸν θὰ ζήσωμεν; ἀνέφερε καὶ τὴν συνέχισαν, ὅτι καὶ θὰ ἐπιζήσετε καὶ θὰ διδάξετε πανταχοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ συνέχισα. «Καὶ θὰ κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο τῆς βασιλείας εἰς ὅλον τὸν κόσμον πρὸς μαρτυρίαν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη» καὶ τότε θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος, ὅχι τῆς συντελείας, ἀλλὰ τὸ τέλος τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐπειτὰ δὲ περὶ ἐκείνων ἔλεγε, καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τὸ εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος: «Ἡ φωνὴ τοῦ διεβόθῃ εἰς ἄλλην τὴν γῆν»⁷ καὶ πάλιν «τοῦ εὐαγγελίου τὸ ὅποιον ἐκηρύχθη εἰς ἄλλην τὴν κτίσιν κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν»⁸. **¶** Καὶ θέλει αὐτὸν νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ἐάν δὲ ἕνας, τόσον μεγάλο μέρος τῆς οἰκουμένης κατέκτησε, σκέψου αὐτὰ τὰ ὅποια καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἔκαμον. Διότι καὶ εἰς

5. Ἡ Κορ. 7, 5 καὶ 11, 26.

6. Ἡ Κορ. 11, 13.

7. Ρωμ. 10, 18.

8. Κορ. 1, 23.

ἄλλους γράφων ὁ Παῦλος πάλιν ἔλεγε περὶ τοῦ εὐαγγελίου ὅτι «φέρει καρπὸς καὶ αὐξάνει εἰς ἄλλην τὴν κτίσιν κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν»⁹. Τί δὲ σημαίνει «πρὸς μαρτυρίαν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη»; Ἐπειδὴ ἐκηρύχθη μὲν παντοῦ, δὲν ἐπίστευσαν δὲ μερικοὶ, οὕτω ἔγιγε δεκτὸν παντοῦ πρὸς μαρτυρίαν, λέγει, θὰ εἶναι μετὰ τῶν ἀπίστων, δηλαδὴ πρὸς ἔλεγχον καὶ πρὸς κατηγορίαν. «Εἰς μαρτυρίαν». Διότι ἐκεῖνοι ποῦ ἐπίστευσαν θὰ εἶναι μάρτυρες κατηγορίας κατὰ τῶν μὴ πιστευσάντων, **¶** καὶ τοὺς ὁποίους καὶ θὰ καταδικάσων. Διὰ τοῦτο δὲ μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ εὐαγγελίου εἰς ἄλλην τὴν οἰκουμένην θὰ καταστραφοῦν τὰ Ἱεροσόλυμα, ὥστε νὰ μὴ ἔχουν οὐδὲ σκιάν ἀπολογίας οἱ ἀγνώμονες. Διότι ἐκεῖνοι ποῦ εἶδαν τὴν δύναμιν Του νὰ διαλύσῃ παντοῦ καὶ ἀμέσως νὰ διατρέχῃ τὴν οἰκουμένην, ποῖαν συγγνώμην θὰ ἔχουν, ἀφοῦ μένουν εἰς τὴν ἀγνωμοσύνην τῶν αὐτῶν; **¶** **¶** Ὅτι δὲ πανταχοῦ ἐκηρύχθη τότε, ἄκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος «τοῦ εὐαγγελίου ποῦ ἐκηρύχθη εἰς ἄλλην τὴν κτίσιν κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν»¹⁰. Τοῦτο εἶναι καὶ μέγιστον σημεῖον τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἐντὸς εἰκοσὶ ἡ καὶ εἰς τριάκοντα ὅλα ἔτη ὁ εὐαγγελικὸς Λόγος κατέκτησε τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Μετὰ ἀπὸ αὐτό, λέγει, θὰ ἔλθῃ τὸ τέλος τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐπειτὰ δὲ τοῦτο ὑπαινίσσεται, ἢ συνέχεια ἐφανέρωσεν. Διότι καὶ προφητεῖαν εἶπε, πρὸς διαβεβαίωσιν τοῦ ἀφανισμοῦ, καὶ συνεχίζει: «Ὅταν λοιπὸν ἴδῃτε τὸ βέβλυγμα τῆς ἐρημώσεως διὰ τὸ ὅποιον ὤμωσεν ὁ προφήτης Δαυὶδ καθὼς ἴστατο εἰς τὸν ἄγιον τόπον — ὁ ἀναγνώστης ἀς ἐνοήσῃ». **¶** **¶** Τοὺς παρέπεμψεν εἰς τὸν Δαυὶδ¹¹. «Βέβλυγμα» δὲ τὸν ἀνδριάντα, ὀνομάζει, τοῦ κυριεύσαντος

9. Κορ. 1, 6.

10. Κορ. 1, 23.

11. Δαν. 9, 27.

τότε τὴν πόλιν, τὸν ὅποιον ἀνδριάντα ὁ καταστροφεὺς τῆς πόλεως ἔστησεν ἐντὸς τοῦ ναοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ θεόλυγμα ἐρημώσεως αὐτὸ καλεῖ. Ἔπειτα, διὰ νὰ μάθωμεν ὅτι θὰ συμβοῦν αὐτὰ ἐνῶ μερικοὶ θὰ ζοῦν ἀκόμη, διὰ τοῦτο ἔλεγεν Ὁταν θὰ ἴδῃτε τὸ θεόλυγμα τῆς ἐρημώσεως.

Ἀπὸ αὐτὰ δύνανται κενεῖς πρὸ παντός νὰ θαυμάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐκείνων, ποὺ ἐκήρυττον εἰς παρομοίας περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας πρὸ παντός καταδιώκοντο τὰ Ἰουδαϊκὰ καὶ κατὰ τὰς ὁποίας μᾶλλον ὡς στασιαστὰς τοὺς ἔβλεπον, ὅποτε ὁ Καίσαρ διέταξε νὰ ἀπελαθοῦν ὅλοι. **¶** Καὶ τὸ ἴδιον συνέβαινε, ὅπως ἀκριβῶς ἐὰν κάποιος ἤθελε διατάξει ἀνθρώπους ἀπείρους κατὰ τὴν ναυτικὴν τέχνην, ποὺ οὔτε ἔχουν ἰσθὴθάλασσαν νὰ καθήσουν εἰς τὸ τιμὴν καὶ νὰ κυβερνήσουν καὶ ναυμαχήσουν, καθ' ἣν στιγμήν ἡ θάλασσα ἀπὸ παντοῦ ταρασσεται, τὸ σκότος γεμίζει ἄλλην τὴν ἀτμόσφαιραν, τὰ ναυάγια διαβέχονται τὸ ἓνα τὸ ἄλλο, καὶ ὅλοι οἱ συνταξιδιώται πᾶνω εἰς τὰ πλοῖα στασιάζουν, καὶ θηρία ἀπὸ κάτω ἀναβύθονται καὶ μαζί μὲ τὰ κύματα καταστροχθίζουσι τοὺς πλέοντας, καὶ περαυνοὶ πίπτουσι, καὶ πειραταὶ ὑπάρχουσι, καὶ ἀπὸ μέσα ὁ ἕνας ἐπιβουλεύεται τὸν ἄλλον. **¶** Ὡσάν λοιπὸν αὐτοὶ ὅλοι ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνωτέρα κατάστασιν τῆς ταραχῆς, ἐντὸς ἐνὸς πλοιαρίου νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ κυριεύουσιν καὶ νὰ θυθίσουν στάλον μέγαν ποὺ ἐπιτίθεται εἰς μίαν μεγάλην παράτασιν μάχης. Διότι καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐλυθοσλούοντο ὡς ἀντιτιθέμενοι, ὄφθιν εἰς τοὺς νόμους των, καὶ ποθενὰ δὲν ἠδύναντο νὰ σταθοῦν.

Ἔτσι ὅλα ἦσαν κρημνοὶ καὶ σκόπελοι καὶ ἐπιπόδια τὰ εἰς τὰς πόλεις, τὰ εἰς τὰς χώρας, τὰ εἰς τὰς οἰκίας. Καὶ ὁ καθένας ἐναντίον των ἐπολέμει, καὶ στρατηγοί, καὶ ἀρχόντες, καὶ ἰδιῶται, καὶ ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ ὅλοι οἱ δῆμοι, καὶ μία ταραχὴ ἐπεκράτει, μὴ δυναμένη νὰ παρασταθῇ μὲ λόγια.

¶ Καὶ διότι ὑπερβολικὰ μιστῶν ἦτο τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, διότι προενοῦσαν μυρίας δυσκολίας. Καὶ οὔτε καὶ ἀπ' αὐτὰ ἠμποδίσθη τὸ κήρυγμα. Ἀλλὰ ἡ μὲν πόλις (Ἱεροσόλυμα) ἐληληλατήθη, καὶ ἐπυρπολήθη, καὶ μύρια κακὰ ἐπέστησαν οἱ κάτοικοι, οἱ δὲ ἀπόστολοι ποὺ ἦσαν ἀπ' ἐξω, καινούριους νόμους εἰσάγουσι καὶ κυριαρχοῦσι καὶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων. Ὡ νέαι καὶ παράδοξα πράγματα! Ἀναριθμήτους μυριάδας Ἰουδαίων ὑπεδούλωσαν τότε οἱ Ῥωμαῖοι καὶ δὲν κατόρθωσαν νὰ ἐπιβληθοῦν ἐναντίον δώδεκα ἀνδρῶν γυμνῶν, ἀόπλων ποὺ τοὺς ἀντεστρατεύοντο. **¶** Ποῖος λόγος θὰ δυνηθῇ νὰ παραστήσῃ τὸ θαῦμα τοῦτο; Καὶ διότι δύο προσόντα πρέπει νὰ ὑπάρχουν εἰς τοὺς διδάσκοντας, νὰ εἶναι ἀξιώτιστοι, καὶ νὰ ἀγαπῶνται ἐκ μέρους τῶν μαθητευομένων. Καὶ μαζί μὲ αὐτὰ καὶ τὰ λεγόμενά των νὰ εἶναι εὐπρόσδεκτα καὶ συγχρόνως κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ταραχῆς νὰ εἶναι ἀπυλλογμένοι ἐπὶ τὰς ταραχάς (νὰ εἶναι ἀτάραχοι). Τότε δὲ ὅλα ἦσαν ἀντίθετα. Διότι οὔτε ἐφαίνοντο, νὰ εἶναι ἀξιώτιστοι (οἱ Ἰουδαῖοι), καὶ ἀπὸ ἐκείνου ποὺ θεωροῦντο ὅτι εἶναι ἀξιώτιστοι ἀπεμάκρυνον ὄσους ἀπατοῦσαν. Δὲν ἠγαπῶντο, ἀλλὰ καὶ ἐμισοῦντο, καὶ ἀπὸ τοὺς ἠγαπημένους ἀπεμακρύνοντο, καὶ ἀπὸ τὰς συνθηκῶν, καὶ ἀπὸ τὰ πάτρια καὶ ἀπὸ τοὺς νόμους. **¶** Αἱ ἐπιτυχίαι πάλιν εἶχον μεγάλας δυσκολίας, ἀπὸ ὅποιους δὲ ἀπεμακρύνοντο ἐπέφερον μεγάλην τὴν εὐχαρίστησιν.

Πολλοὺς, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ προσήλυτοι, κινδύνους

καὶ πολλοὺς θανάτους ὑπέμενον. Καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος πολλὰς δυσκολίας παρουσίαζε, γεμῆτος ἀπὸ πολέμου, θορύβου, ταραχῆν, ὥστε καὶ ἐάν τίποτε ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν δὲν ὑπῆρχε, καὶ πάλιν ἦτο δυνατόν ὅλα νὰ διαταράσσωνται. Κατὰλληλον νὰ εἰποῦμε· «Ποῖος δύναται νὰ διηγήθῃ τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς δυνάμεώς σου Κύριε; καὶ νὰ ἐξυμνήσῃ ἑπαξίως τὰ ἄξια παντὸς ἐπαίνου ἔργα Σου;»¹². Διότι ἐάν οἱ συμπατριῶται τῶν Ἀποστόλων δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὸν Μωϋσῆν μετὰ ἀπὸ τῶν θαύματα ἕνεκα τοῦ πλητοῦ καὶ τῆς τουθλοποιίας, ποῖος ἐπεισε τοὺς ἀποστόλους ποῦ καθ' ἑκάστην φονεύονται καὶ σφάζονται καὶ πάσχουν τὰ μὴ δεχόμενα θεραπείαν, Ἑ' νὰ ἀπομακρυνθοῦν μὲν ἀπὸ τὴν ἀμέριμον ζωὴν καὶ νὰ προτιμήσουν ἀντ' αὐτῆς τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον καὶ γεμῆτον ἀπὸ θανάτου θάνατον, καὶ μάλιστα νὰ εἶναι ἀλλόφυλοι πρὸς αὐτοὺς ὅσοι ἀκούουν τὸ κήρυγμα τῶν, καὶ παντοῦ νὰ ὑπάρχουν παρὰ πολλοὶ ἐχθροί; Διότι ὅχι εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς πόλεις καὶ δήμους, ἀλλ' εἰς μικρὰν οἰκίαν ὅς ἐδηγήσῃ κάποιος αὐτὸν ποῦ μισεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν οἰκίαν καὶ δι' αὐτοῦ ὅς προσπάθῃ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς, ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιὰ. Ἄρα δὲν θὰ φανῇ ὅτι ἀπεχωρίσθη πρὶν ἢ ἀνοίξῃ τὸ στόμα;

Ἄν δὲ συμβῇ καὶ ταραχὴ καὶ διαμάχη μεταξὺ γυναικὸς καὶ ἀνδρός εἰς τὴν οἰκίαν, ἄρα γε πρὶν ἢ διέλθῃ τὸ κατώφλιον **18** τῆς ἐξώθυρας δὲν θὰ τὸν φονεύσουν τὸν ἀνδρα διὰ λιθβολισμοῦ; Ἄν δὲ εἶναι καὶ ἄξιος καταφρονήσεως, καὶ κηρύσῃ μὲ φορτικότητά, καὶ παραγγέλλῃ εἰς τοὺς μαλθακῶς ζῶντας νὰ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ πνευματικά, καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ πρὸς πολὺ περισ-

12. Φαίλ. 116, 2.

σότερος καὶ ἀνωτέρος δυσκολίας ἔχη νὰ ἀγωνισθῇ αὐτός, δὲν εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι θὰ καταστραφῇ παντελῶς; Ἄλλ' ὅμως τοῦτο, τὸ ὅποιον φαίνεται ἀδύνατον νὰ γίνῃ εἰς μίαν οἰκίαν, τοῦτο κατάρθρωσεν ὁ Χριστὸς εἰς ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην ἢ ὅποια εὐεινοπάθει εἰς κρημνοὺς, καὶ καμίνοὺς καὶ φάλαγγας καὶ σκοπέλους καὶ ξηρὰν καὶ θάλασσαν, εἰσάγων τοὺς ἱατροὺς τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἐάν θέλῃς νὰ μάθῃς ταῦτα σαφέστερον, ἀναφέρω τὴν πεῖναν, τὰς μεγάλας ἐπιθυμίας, τοὺς σεισμοὺς τὰς ἄλλας τραγωδίας. Μελέτησε δὲ τὴν σχετικὴν μὲ αὐτὰ ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήπου¹³, καὶ ὅλα θὰ τὰ μάθῃς καλῶς μετ' ἀκριθείας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· «Μὴ ταρασκασθε. Διότι πρέπει ὅλα νὰ γίνωνται» καὶ «ὅποιοι μέχρι τέλους θὰ ὑπομείνῃ, αὐτὸς θὰ σωθῇ» καὶ ὅτι «θὰ κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο, λέγει, εἰς ὅλον τὸν κόσμον». Ἐπειδὴ δὲ εἶπεν ὅτι παρόμοια θὰ εἶναι τὰ προειδοποιητικὰ σημεῖα, **19** καὶ τοὺς εἶπε νὰ τὰ χάνουν, νὰ παραλοῦν ἐκ φόβου δι' ὅσα ἐλέχθησαν, γυρίζει πάλιν καὶ τοὺς λέγει ὅτι καὶ ἂν μῦρια γίνωνται πρέπει νὰ κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, καὶ τότε θὰ ἐλθῇ τὸ τέλος.

Εἶδες πῶς εὐρίσκοντο τότε τὰ πράγματα; Καὶ πᾶσον πολύπλοκος ἦτο ὁ πόλεμος; Καὶ αὐτὰ συνέθησαν εἰς τὴν ἀρχὴν ὅταν πρὸ παντὸς χρειάζεται κάθε προσπάθεια μεγάλῃν ἡσυχίαν; Πῶς λοιπὸν εὐρίσκοντο; Τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ἐπαναλάβῃ πάλιν αὐτὰ. Πρῶτος ἦτο ὁ ἐκ μέρους τῶν ἀπατελώνων πόλεμος· «θὰ ἐλθουν, λέγει, ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφήται». Δεύτερος ὁ ἐκ μέρους τῶν Ῥωμαίων πόλεμος· «θὰ ἀκούσετε, λέγει, πολέ-

13. Ἰωσήπου, Ἱστορία περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου. Ὁ Ἰόζεππος ἦτο Ἰουδαῖος ἱερατικός τοῦ πρώτου μ. Χ. αἰῶνος.

μου». Τρίτος, ὁ πόλεμος ποῦ προκαλεῖται ἀπὸ τὴν πείναν. **Β** Τέταρτος, ὁ ὅπῳ τῶν ἐπιδημιῶν καὶ τῶν σεισμῶν. Πέμπτος, ὁ ὅπῳ τῶν θλίψεων «διότι θὰ σὺς παραδώσουν εἰς θάνατον». Ἔκτος· «θὰ εἰσθε μισητοὶ εἰς ἔθλους διὰ τὸ ὄνομά μου». Ἑβδομος· «θὰ παραδώσουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ θὰ μισήσουν». Ἐβῶ ὁμιλεῖ περὶ ἐμφυλίου πολέμου. Ἐπειτα «θὰ ἔλθουν ψευδόχριστοὶ καὶ ψευδοπροφήται». Ἐπειτα «θὰ παγώσῃ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν», πρᾶγμα ποῦ εἶναι αἴτιον ἔθλων τῶν κακῶν. Εἶδες μύρια εἶδη πολέμων νέαι καὶ παρὰδοξα;

Ἄλλ' ὁμως μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ἔθλους πολὺ περισσότερούς (καὶ διότι εἰς τὸν ἐμφύλιον καὶ ὁ μεταξὺ συγγενῶν θεωρήθη πόλεμος), τὸ κήρυγμα ἐπεκράτησε εἰς ὅλην τὴν οὐκουμένην. «Θὰ κηρυχθῆ, λέγει, τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ἔθλον τὸν κόσμον». **Ω** Ποῦ εἶναι λοιπὸν ἐκεῖνοι ποῦ προῦλεπον τὴν ἐπικράτησιν τῆς τύχης¹⁴ καὶ τὴν ἀνακύκλῃσιν τῶν καιρῶν εἰς θάρος τῶν δογματῶν τῆς Ἐκκλησίας; Διότι ποῖος ἀνέφερε ποτὲ ἕως τῶρα, ὅτι παρουσιάσθη ἄλλος Χριστός, ὅτι συνέβη παρόμοιον πρᾶγμα; Ἄν καὶ ἄλλα θεοβίως μεθῆ ἐπαναλαμβάνουσι, ὅτι παρήλθον ἕκκα μωριάδες ἔτην. Ἄλλὰ τίποτε παρόμοιον δὲν δύνανται νὰ πλάσσουν ἐδῶ. Ποῖαν λοιπὸν ἐπανακύκλῃσιν θὰ ἀνεφέρατε; Διότι οὔτε Σόδομα, οὔτε Γόμορα, οὔτε κατακλισμάς ἕθλος ἐγένετο ποτὲ. Μέχρι ποτὲ θὰ παίζετε μὲ τὸ νὰ ὁμιλήτε περὶ ἀνακυκλήσεως καὶ τύχης; Πῶς λοιπὸν ἐπαληθεύουν πολλὰ, λέγει, ἀπὸ ὅσα ἐλέχθησαν; **Δ** Ἐπειδὴ οὐ ἐρήμωσες τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ τὴν δοῦθειαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπρόδωσες, καὶ ἐτοποθετήθης ἔξω ἀπὸ τὴν θεῖαν πρόνοιαν, διὰ τοῦτο ὅπως

14. Ἐβῶ ὁ Ἅγιος Πατὴρ καταπολεμῶν τὴν παρερρημῶσιν τὴν τῶν ἡτῶν ἢ τῶν διαβολικῶν ἐπιθέσεων διὰ τὴν γένεσιν τοῦ κακοῦ.

θέλει ὁ διάβολος σοῦ στρέφει τὰ πράγματα καὶ τὰ μεταβάλλει. Δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον καὶ μὲ τοὺς ἁγίους, μᾶλλον δὲ οὐδὲ καὶ μὲ ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, οἱ ὅποιοι καθ' ὑπερβολὴν μισοῦμε τοὺς διαίμονας. Διότι ἂν καὶ ὁ θίος μας δὲν εἶναι ἀνεκτός, ἀλλ' ἐπειδὴ, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, μὲ πολλὴν ἀκρίβειαν τηροῦμε τὰς ἀληθείας τῶν δογμάτων, εἴμεθα ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν διαβολικὴν ἐπήρειαν. Ἐξ ἄλλου τί εἶναι αὐτὴ ἡ τύχη; Τίποτε ἄλλο παρὰ ἀδικία καὶ σύγχυσις καὶ τὸ νὰ φέρονται ἄλλα κατὰ τύχην. Μᾶλλον δὲ ἔχει μόνον τυχαίως, ἀλλὰ καὶ χωρὶς λογικῶν εἰρημῶν. **Ε** Καὶ ἐρωτᾷ κάποιος· Ἐάν δὲν ὑπάρχῃ τύχη, τότε πῶς ὁ τάδε πλουτεῖ; πῶς ὁ θεῖνα μένει πτωχός; Δὲν γνωρίζω. Διότι συντόμως θὰ συνομιλήσω μαζί σου καὶ θὰ σὲ μάθω νὰ μὴ περιεργάζεσαι τὰ πάντα, οὔτε εὐκόλως νὰ παρασύρεσαι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διότι οὔτε ἐπειδὴ ἀγνοεῖς τοῦτο, ὑποχρεώεσαι νὰ ἀναπλάτῃς τὰ ἀνύπαρκτα. **ΣΤ** Καλύτερον νὰ ἀγνοῆς καλῶς, παρὰ νὰ μαθηθῆς κακῶς. Διότι, ἐπειδὴ ὁ μὲν ἕνας δὲν γνωρίζει τὴν αἰτίαν, γρήγορα φθάνει εἰς τὴν εὐλογηφάνειαν, ὁ δὲ ἄλλος ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει τὴν πραγματικότητα, πραγματώνει τὰ ἀνύπαρκτα, δὲν θὰ δυνηθῆ εὐκόλως νὰ παραβῆ τὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ τοῦ χρειάζεται εἰς αὐτὸν καὶ πολλὸς κόπος καὶ ἰβρός, ὥστε νὰ κρημνίσῃ τὴν προηγουμένην στρεβλὴν ἀντιλήψιν. Διότι καὶ εἰς πλάκιν καθαρὰν εὐκαλὰ κάποιος θὰ ἔγραφε ὅτι θέλει, εἰς γραμμένην ὁμως δὲν γίνεται τὸ ἴδιον. Διότι πρέπει προηγουμένως νὰ σθῆσῃ τὰ κακῶς γραμμένα. Διότι καὶ μὲ τοὺς ἱατροὺς ἐκεῖνος ποῦ τίποτε δὲν προσφέρει εἶναι καλύτερος ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ προσεβῆ θλάθας. **Ζ** Διότι καὶ ἐκεῖνος ποῦ οἰκοδομεῖ ἐπὶ σαθρῶν θεμελιῶν εἶναι εἰς χειρότεραν κατάστασιν ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ καθόλου δὲν οἰκοδομεῖ, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὸ χωράφι ποῦ δὲν ἔχει ἀγκάθια εἶναι καλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο ποῦ ἔχει.

Μή λοιπόν τρέχωμεν διά τὰ μάθωμε ὄλα, ἀλλ' ὡς ἀνεχώμεθα νά ἀγνοοῦμε καί μερικά, ὥστε ὅταν εὐραμε διδάσκαλον, νά μή ὑποβέλωμεν αὐτόν εἰς ἑπιπλόν κόπον. Διότι, πολλοί πολλὰς φορές πού ἀθεράπειτα ἐνόσουν, ἔμειναν πεσμένοι καί ἀνίατοι εἰς τὰ πονηρά δόγματα. Διότι δέν εἶναι ἴδιος ὁ κόπος νά ξεριζώσης προηγουμένως ἐκεῖνα πού κακῶς ἐφύτρωσαν, καί τότε νά σπιείρης καί νά φυτεύσης εἰς καθαρό χωράφι. Διότι ἐκεῖ μὲν πρέπει προηγουμένως νά κρημνίσῃς καί τότε νά ἐάλης ἄλλα. Ἐδῶ δέ ἡ ἀπάντησις ἔχει προετοιμασθῆ. Ἀπό πού λοιπόν ὁ δεῖνα πλουτεῖ; Θά σοῦ ἀπαντήσω λοιπόι. Οἱ μὲν διότι τοῦς τὸ δίδει ὁ Θεός, εἰ οἱ δέ διότι τοῦς τὸ συγχαρεῖ, ἄλλοι δέ ἀπέκτησαν πλοῦτον μὲ κάποιον ἄλλον τρόπον πλουτισμοῦ. Αὐτοὺς λοιπόν εἶναι μὲ συντομίαν καί ἀπλότητα ὁ λόγος. Καί ἐρωτᾷται: Τί λοιπόν; Ὁ Θεός κάνει τὸν πόρνον νά πλουτῇ, καί τὸν μοιχὸν καί τὸν διατηροῦντα ἑταιρας καί ἐκεῖνον πού χρησιμοποιεῖ ἀνηθικῶς τὰ ἱδικά του πράγματα; Ὁ Θεός δέν δίδει αὐτά, ἀλλὰ ἀνέχεται τὸν πλουτισμόν. Εἶναι μεγάλη ἡ ἀπόστασις καί ὑπερβολικὰ ἀπέραντος μεταξύ τοῦ νά διδῇ καί τοῦ νά ἐπιτρέπῃ. Διὰ ποῖον δέ λόγον ἀφήνει ὄλα ἔτσι; Διότι δέν ἤλθε ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως διά νά ἀπολαύσῃ καθένας ἀναλόγως μὲ τὴν ἀξίαν του. Διότι τί χειρότερον ὑπάρχει ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν πλούσιον, πού δέν ἔβιδε οὔτε φίλους εἰς τὸν Λάζαρον¹⁶; Καί ὁμως ἦτο ἀθλιώτερος ἀπὸ δλους. **17** Διότι οὔτε σταγόνα νεροῦ δέν ἤδυνήθη νά κρατήσῃ, πρὸ παντὸς δι' αὐτὸ ταῦτο, διότι ὅταν ἐπλουτεῖ, ἦτο ὁμός. Διότι καί ἂν εἶναι δύο κακοί, πού δέν ἀπῆλυσαν τὰ ἴδια ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' ὁ μὲν ἕνας ἦτο πλούσιος, ὁ δὲ ἄλλος πτωχός, δέν θά τιμωρηθοῦν ἐκεῖ ὁμοίως, ἀλλὰ ὁ πλουσιώτερος χειρότερα.

16. Λουκ. 16, 22.

Βλέπετε λοιπόν καί αὐτὸν πού ὑποφέρει χειρότερα ἐπειδὴ ἀπῆλυσεν ἐδῶ τὰ ἀγαθὰ του; Καί σὺ λοιπόν, βταν ἰδῆς κάποιον νά πλουτῇ μὲ ἀδικίας, νά εὐημερῇ, στέναζε, δάκρυσε. Διότι καί ἀδύτην τῆς κολάσεως προεβει ὁ πλοῦτος εἰς αὐτόν, **18** ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι πού πολὺ ἡμάρτησαν καί δέν θέλουν νά μετανοήσουν, θησαυρίζουν διά τὸν ἑαυτὸν τους θησαυροὺς ὀργῆς¹⁶.

Ἔτσι καί ἐκεῖνοι πού ἐδῶ δέν τιμωροῦνται καί ἀπολαμβάνουν τὰ ὀλικά ἀγαθὰ, μεγαλυτέραν θά ὑποστοῦν τιμωρίαν. Καί τοῦτο, ἐάν θέλῃς, θά σοῦ ἀποδείξω ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ θά σοῦ φέρω παράδειγμα ἀπὸ τὴν παρούσαν ζωὴν. Διότι ὁ μακάριος Δαθιδ, ὅταν ἔκαμε τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνην εἰς τὴν Βηρσαθεῆ, καί ἠλέγητο ἀπὸ τὸν προφήτην, πρὸ παντὸς διὰ τοῦτο κατηγορεῖται, διότι ἂν καί ἐδακίμασε πολλὰς εὐεργεσίας, **19** ἔγινε τέτοιος ἀμαρτωλός. Ἄκουσε λοιπὸν τὸν Θεὸν πρὸ παντὸς τοῦτο νά τοῦ λέγῃ: «Δέν σέ ἔχρισα εἰς βασιλέα καί σέ ἐγλύττωσα ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Σαούλ, καί σοῦ ἔδωκα ὄλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Κυρίου σου, καί ὄλον τὸν οἶκον τοῦ Ἰσραὴλ καί τοῦ Ἰαόβα; Ἄν καί εἶχες λίγα, ἐγὼ σοῦ ἔδωκα ὡς καί αὐτά. Διατί λοιπὸν ἔκαμες τὴν ἀμαρτίαν αὐτὴν ἐνώπιόν μου¹⁷; Διότι δέν εἶναι δι' ὄλα τὰ ἀμαρτήματα οἱ ἴδιαι τιμωρίαι, ἀλλὰ πολλὰ καί διαφορετικὰ, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας, τῶν προσώπων, τῶν ἀξιομάτων, τῆς συνέσεως καί περισσοτέρων ἄλλων.

Καί διά νά γίνῃ σαφέστερον αὐτὸ πού λέγω, ὡς πάρομεν ἓνα ἀμάρτημα, τὴν πορνείαν, καί κοίταξε πόσας διαφορετικὰς τιμωρίας εὐρίσκει, ὄχι μὲ τὸν νοῦν μου,

16. Ρωμ. 2, 8.

17. Β' Βασ. 12, 7 - 9.

ἀλλὰ ἀπὸ τὰς θείας Γραφάς. Ἐπόρνευσε κάποιος πρὸ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Νόμου, τότε διαφορετικῶς τιμωρεῖται. Καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δείχνει: «διότι ὅσοι ἠμάρτησαν χωρὶς τὸν Νόμον, χωρὶς τὸν Νόμον καὶ θά ἀπολεσθοῦν»¹⁹. Ἐπόρνευσε κάποιος μετὰ τὸν Νόμον, αὐστηρότερα θά τιμωρηθῆ. «Ὅσοι δὲ ἠμάρτησαν ἐνῶ ἦσαν ὑπὸ τὸν Νόμον, θά κριθοῦν μετὰ τὸν Νόμον»²⁰. Ἐπόρνευσε κάποιος ἱερεὺς; θά λάθῃ πολὺ μεγαλύτεραν τιμωρίαν ἀναλόγως μετὰ ἄλλων μοιχῶν. Διὰ τοῦτο αἱ μὲν ἄλλαι θυγατέρες, ὅταν ἐπορνεύοντο, ἐφανεύοντο. Ὁ Αἱ δὲ θυγατέρες τῶν ἱερέων κατεκαίοντο, ἀπόδειξις ὅτι ὁ νομοθέτης ἐφανεύει μετὰ δύναμιν, πόση μεγάλη τιμωρία περιμένει τὸν ἱερέα ποῦ θά διαπράξῃ τὸ ἁμάρτημα αὐτό. Διότι ἐάν τὴν θυγατέρα ἐξήγησε νὰ τιμωρηθῆ αὐστηρότερα, ἐπειδὴ εἶναι θυγατέρα ἱερέως, πολὺ περισσότερο αὐτὸν τὸν ἴδιον τὸν ἱερέα. Ἐπορνεύθη κάποια θιαίως; αὕτη καὶ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν τιμωρίαν. Ἐπορνεύθη κάποια πλουσία καὶ ἄλλη πτωχή; πάλιν καὶ ἐδῶ θά ὑπάρξῃ διαφορά. Καὶ αὐτὸ ἔγινε φανερόν, ἀπὸ ὅσα προηγουμένως εἶπαμε περὶ τοῦ Δαβὶδ. Ἐπόρνευσε κάποιος μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ; Ἄν εἰβωλολάτρης ἀποθάνῃ, θά τιμωρηθῆ αὐστηρότερον ἀπὸ ἄλλους τοὺς πόρνοους πρὸ Χριστοῦ. Ἐπόρνευσε ἄλλος μετὰ τὸ λουτρὸν τοῦ θείου Βαπτίσματος; ἐδῶ καμμία παρηγορία διὰ τὸ ἁμάρτημα δὲν ἀπομένει.

▮ Καὶ αὐτὸ πάλιν ὁ Παῦλος ἔλεγεν· «ἐάν παραθῆ κανεὶς τὸν νόμον τοῦ Μωυσέως, θανατώνεται χωρὶς ἐυσπλαγγινῶν μετὰ τὴν κατάθεσιν δύο ἢ τριῶν μαρτύρων. Σκεφθῆτε πόσην αὐστηρότερον τιμωρίαν θά ὑποστῆ ὁ κείνος ὁ ὁποῖος κατεπάτησε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐθεώρησε μολυσμένον τὸ αἷμα τῆς Διαθήκης μετὰ τὸ ὅποιον

18. Ρωμ. 2, 12.

ἡγιασθῆ καὶ ὕθρισε τὸ Πνεῦμα τῆς Χάριτος;»¹⁹. Ἐπόρνευσε κάποιος ἱερωμένος τώρα; Αὕτη περισσότερο ἀπὸ ὅλας εἶναι ἡ μεγαλύτερα τῶν ἁμαρτιῶν. Εἶδες πόσα διαφοραὶ ὑπάρχουν ἐπὶ ἐνὸς ἁμαρτήματος; Ἄλλη ἢ πρὶν ἀπὸ τὸν Νόμον, ἄλλη ἢ μετὰ ἀπὸ τὸν Νόμον, ἄλλη ἢ τοῦ ἱερωμένου, ἢ τῆς πτωχῆς καὶ τῆς πλουσίας, ἢ τῆς κατηχομένης καὶ τῆς πιστῆς, ἢ τοῦ ἱερέως. Μεγάλη δὲ ἡ διαφορά εἶναι καὶ ἀναλόγως τῆς συνέσεως. Ἐ. Διότι «ἐκείνος ποῦ ἐγνώριζε τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου του, καὶ δὲν τὸ ἔκανε, θά δοκῇ πολὺ»²⁰. Καὶ ἐκείνος ποῦ, μετὰ ἀπὸ τόσα καὶ τέτοια παραδείγματα, ἁμαρτάνει, μεγαλύτεραν φέρει τιμωρίαν. Διὰ τοῦτο λέγει· «σεῖς δὲ οὐδὲ ἀφοῦ εἴδατε, μετανοήσατε ἐν συνεχείᾳ, ἔν καὶ ἀπελευθέρωσατε πολλὴν εὐεργεσίαν». Διὰ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἀπευθύει κατηγορίας καὶ λέγει· «πόσας φορές ἠθέλησα νὰ συγκεντρώσω τὰ παιδιά σου, καὶ δὲν ἠθελήσατε»²¹. **¶ 231** Καὶ αὐτὸ ποῦ ἀφορᾷ τοὺς τριφυλιῶς ζῶντας· δηλαδὴ τὸ σχετικὸν μετὰ τὸν Λάζαρον. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν τοποθεσίαν τὸ ἁμάρτημα καθίσταται θαρύτερον, πράγμα ποῦ καὶ ὁ Κύριος ἐδήλωσε μετὰ τὰ λόγια· «μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου». Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν ἰδίων τῶν παραπτώματων. «Διότι δὲν εἶναι περίεργον, λέγει, ἐάν συλληθῆ κάποιος νὰ κλέπτῃ, διότι κλέπτει διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείναν του»²². Καὶ ἄλλου· «Ἐθεύσαες τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου. Τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ κάθε πορνείαν σου καὶ βδελυγμῶν σου»²³. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πρόσωπα πάλιν (ἐξαρτάται). «Ἐάν κάποιος ἁμαρ-

19. Ῥωμ. 10, 28.

20. Λουκ. 12, 47.

21. Λουκ. 15, 54.

22. Ἰερ. 6, 90.

23. Ἰερ. 16, 20.

τήση εἰς θάρος ἀνθρώπου, θά προσευχηθῶν περὶ αὐτοῦ. Ἐάν ἄνω ἀμαρτήση κατὰ τοῦ Θεοῦ, ποῖος θά προσευχηθῆ περὶ αὐτοῦ»²⁴;

Καὶ ὅταν τοὺς πολὺ χειροτέρους ὑπερβαίῃ κανεῖς κατὰ τὴν ὀκνηρίαν, **ἔ** πρᾶγμα διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορεῖ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ καὶ λέγει· «ὅτε καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ἐθνῶν δὲν ἔκανες»²⁵. Καὶ ὅταν κανεῖς δὲν σαφρονίζεται μὲ τὰ παραδείγματα τῶν ἄλλων. «Εἶθε τὴν ἀδελφὴν τῆς, λέγει, καὶ τὴν ἐδικαιολόγησεν». Καὶ ὅταν ἐδέχθῃ μεγαλύτερας φροντίδας· «Διότι ἐάν, εἰς τὴν Τύρον καὶ τὴν Σιδῶνα ἐγίνοντο τὰ θαύματα αὐτά, θά εἶχον πρό πολλοῦ μετανοήσει»²⁶. Εἶδες τελείαν ἀκριθείαν, καὶ θλους πού ἔκαμαν τὰ ἴδια ἀμαρτήματα καὶ δὲν ἐτιμωρήθησαν κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον; Διότι καὶ ὅταν ἀπελαύσαμε τὴν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ, τίποτε δὲν κερδίζομεν καὶ θαρύτερα θά τιμωρηθῶμεν. Καὶ αὐτὸ δηλώνει ὁ Παῦλος καὶ λέγει· «Μὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ τὴν ἀμετασώτητον καρδίαν σου συνάξεις εἰς θάρος σου ὄργην»²⁷.

«**Ε**ἰ Αὐτὰ λοιπὸν ἀφοῦ γνωρίζομεν, μὴ σκανδαλιζώμεθα, οὔτε νὰ ταρασσώμεθα ἀπὸ τίποτε ἀπὸ ὅσα γίνονται, οὔτε νὰ ἐπιτρέπωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας τὴν ζῆλὸν τῶν λογισμῶν. Ἄλλὰ ὀπωροῦντες ἔμπρὸς εἰς τὴν ἀκατάληπτον πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἄς φροντίζωμεν διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἄς ἀποφεύγωμεν τὴν κακίαν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ

24. Δ' Βζσ. 3, 25.

25. Ἰεζ. 5, 7.

26. Ματθ. 11, 21 - 22.

27. Ρωμ. 2, 5.

ὁποῖου καὶ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα δόξα πρέπει συγχρόνως μὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, νῦν καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΣΤ' (76)

(Ματθ. ιβ', 16—31)

«Τότε εκείνος πού είναι εἰς τήν Ἰουδαίαν, ἔς φύγον πρὸς τὰ θουνά, ἐκεῖνος πού εἶναι ἐπάνω εἰς τήν τικράσαν, ἄς μὴ κινῆσῃ νά πάρῃ τὰ πράγματα ἀπὸ τῶ σπιτί του, καί ἐκεῖνος πού εἶναι εἰς τὸ χωράφ: του, ἄς μὴ γυρίσῃ πίσω νά πάρῃ τὰ ἐνδύματά του» (Ματθ. 24, 16—18).

Ἄφου εἶπεν περὶ τῶν κακῶν τὰ ὅποια θὰ εἴρουν τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ καὶ περὶ τῶν πειρασμῶν τῶν ἀποστολικῶν, **16** καὶ ὅτι δὲν θὰ αἰχμαλωτισθοῦν καὶ ὅτι θὰ διατρέξουν ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἐπανέρχεται καὶ πάλιν εἰς τὰς Ἰουδαϊκὰς συμφορὰς, καὶ δεικνύει ὅτι δὲν τὰν οἱ ἀπόστολοι θὰ εἶναι λαμπροὶ καὶ θὰ ἔχουν διδάξει ἀλόκληρον τὴν οἰκουμένην, τότε οἱ Ἰουδαῖοι θὰ εὐρίσκωνται εἰς συμφορὰς. Καὶ κοίταξε πῶς περιγράφει τὸν πόλεμον, καὶ παριστάνει τὴν φοβερὴν αὐτοῦ, διὰ μέσου τῶν θεωρουμένων ἄς μικρῶν. «Τότε, λέγει, ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἄς φύγουν εἰς τὰ θουνά». **17** **18** «Ὅταν αὐτὰ γίνων, ὅταν τὸ θεῆλυγμα τῆς ἐρημώσεως στηθῇ εἰς τόπον ἅγιον. Κατὰ τὴν γνώμην μου ὁμιλεῖ περὶ τῶν στρατευμάτων. Φύγετε λοιπὸν τότε, λέγει, διότι οὐδεμία ἐλπίς πρὸς σωτηρίαν σας ὑπάρχει.

Ἐπειδὴ λοιπὸν συνέθη πολλάκις νά ὑποφέρουν ἀπὸ πολέμου φοβεροῦς, ὅπως ἐπὶ τοῦ Σενναχηρείμ, καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ Ἀντιόχου, (καὶ διότι καὶ τότε ὅταν εἰσῆλθον τὰ στρατεύματα καὶ κατελήθη ὁ ναός, ἐπιστρέψαντες οἱ Μασκαθαῖοι μετέβαλον τὰ πράγματα πρὸς τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν). Διὰ νά μὴ φαντασθοῦν καὶ τώρα τοῦτο ὅτι θὰ ἔλθῃ κάποια παρόμοια μεταβολή, τοὺς ἀποκλείει κάθε τι παρόμοιον. Προτιμότερα, λέγει, εἶναι ἢ σωτηρία ἔστω καὶ μὲ γυμνὸν τὸ σῶμα. Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἐκείνους πού εἶναι εἰς τὴν τικράσαν δὲν τοὺς ἀφήνει νά

εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν, ὥστε νά πάρουν τὰ ἐνδύματά τους, **19** καὶ ὑποσθλῶναι τὰ ἀναπόφευκτα κακά, καὶ τὴν ἀπέραντον συμφορὰν, καὶ ὅτι, ὅταν συμπέσουν, εἶναι ἀνάγκη δπωσθήποτε νά χωθοῦν τὰ ἐνδύματα. Διὰ τοῦτο καὶ περὶ τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸ χωράφ: προσθέτει καὶ λέγει, ὅτι οὔτε αὐτὸς νά μὴ ἐπιτρέψῃ νά πάρῃ τὰ ἐνδύματά του. Διότι ἐάν αὐτοὶ πού εἶναι μέσα φύγουν, πολὺ περισσότερον ὅσοι εἶναι ἔξω δὲν πρέπει νά ἐπιτρέψουν ἐκεῖ.

«Ἄλλοίμονον δὲ εἰς ἐκεῖνας πού θὰ εἶναι ἔγκωσι καὶ θὰ θηλάζουν». Διότι οἱ μὲν ἔγκωσι δὲν θὰ δύνανται νά μετακινήθουν εὐκόλως λόγῳ τῆς δυσκινησίας, ἐπειδὴ θὰ εἶναι φορτωμένα μὲ τὸ θῆρος τῆς κησείας, οἱ δὲ θηλάζουσαι διότι θὰ κατέχωνται ἀπὸ τὸν δεσμόν τῆς στοργῆς πρὸς τὰ παιδιὰ των καὶ δὲν θὰ δύνανται νά σώσουν μαζί καὶ τὰ θρέψη. Διότι τὸ νά καταφρονήσῃ κανεὶς τὰ χρήματα εἶναι εὐκόλον, καθὼς καὶ νά φροντίσῃ δι' ἐνδύματα. **20** Τὰς δὲ ἐκ τῆς φύσεως προερχομένης δυσκολίας πῶς δύναται κανεὶς νά διαφύγῃ; Πῶς ἢ ἔγκωσι νά καταστῇ εὐκολοκίνητος; Πῶς ἢ μητέρα πού θηλάζει θὰ ἠμπορέσῃ νά παραθλήσῃ τὸ θῆρος; «Ἐπειτα πάλιν ἀφ' οὗ εδείξε τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, λέγει: «Προσεύχεσθε νά μὴ γίνῃ ἡ φυγὴ σας κατὰ τὸν χειμῶνα ἢ κατὰ τὸ Σάββατον, διότι θὰ ἔλθῃ τότε θλίψις τόσο μεγάλη, πού δὲν ἔγινε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου μέχρι σήμερα, οὔτε θὰ γίνῃ» (στῆχ. 20 - 21). Βλέπεισ ὅτι καὶ περὶ τῶν Ἰουδαίων κάνει λόγον καὶ ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῶν κακῶν πού θὰ καταλάβουν αὐτούς; Διότι δὲν ἐπρόκειτο οἱ ἀπόστολοι νά φυλάξουν τὸ Σάββατον ἢ νά εἶναι ἐκεῖ, ὅταν ὁ Βεσπασσιανὸς ἐπύραξεν αὐτά. **22** Καὶ διότι οἱ περισσότεροι ἐπρόλαθον νά φύγουν ἀπὸ πρὶν. Ἐάν δὲ ἀπέμεινε καὶ κάποιος, τότε ἀκριβῶς εὐρίσκετο εἰς ἄλλα μέρη τῆς Οἰκουμένης. Διὰ τὸ λοιπὸν οὔτε χειμῶνα, οὔτε

Σάββατον; Νά μή γίνῃ ἡ φυγή τὸν χειμῶνα, λόγῳ τῶν καιρικῶν δυσκολιῶν, οὔτε τὸ Σάββατον λόγῳ τῆς ἀπαγορευτικῆς νομικῆς διατάξεως. Διότι, ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ φύγουν, καὶ μάλιστα νὰ φύγουν ταχέως, δὲν ἐτόλμων ἡμῶς νὰ φύγουν οἱ Ἰουδαῖοι ἐν ἡμέρᾳ Σάββατου, λόγῳ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Οὔτε κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι εὐκολοὶ ἡ φυγή, διὰ τοῦτο εἶπε· «Προσεύχεσθε. Διότι θὰ ἔλθῃ τότε θλίψις, ποῦ παρομοία δὲν ἔγινε ποτὲ μέχρι τοῦδε οὔτε θὰ γίνῃ».

Καὶ ἄς μὴ νομίσῃ κανεὶς δεῖ τοῦτο ἐλέχθῃ ὡς οἰήματα ὑπερφολῆς, ἀλλ' ἄς ἐγκόψῃ εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ Ἰωσήπου, **Ἔ** διὰ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λεχθέντων. Οὔτε δύναται νὰ εἴπῃ κανεὶς τὴν πρόφασιν ὅτι ὁ Ἰώσηπος ἦτο πιστὸς καὶ ἐξώγκωσε τὴν τραγωδίαν, διὰ νὰ τὰ προσαρμόσῃ εἰς τὰ λεχθέντα. Διότι καὶ Ἰουδαῖος ἦτο, καὶ φανατικὸς Ἰουδαῖος, καὶ ζηλωτῆς, μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ μάλιστα. Τί λοιπόν, **Ἔ** **Ἔ** **Ἔ** ὁ Ἰώσηπος λέγει; «Ὅτι ἐκεῖνα τὰ θειὰ ἐπέρασαν κάθε τραγωδίαν, καὶ πόλεμος τέτοιος ποῦ κανεὶς ποτὲ ἄλλος δὲν ουνέβῃ εἰς ἄλλο ὅποιοδήποτε ἔθνος. Ἔπεισε δὲ τέτοια πείνα, ὥστε αὐταὶ αἱ μητέρες συνηγωνίζοντο εἰς τὴν παιδοφαγίαν, καὶ διὰ τοῦτο διεξήγετο πόλεμος. Πολλοὺς δὲ καὶ νεκροὺς καταστάντας, λέγει, ὅτι τοὺς διέσχιζον τὰς κοιλίας εἰς τὸ μέσον, Ἐὐχαρίστας λοιπὸν θὰ ἔλεγον περὶ τῆς προσλεύσεως τῶν θειῶν εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Ἀπὸ ποῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς τόση ὀργὴ θεοτάλατος καὶ ἀφόρητος, χειρότερα ἀπὸ ὅλας ποῦ ουνέβησαν προηγουμένως, ὅχι μόνον εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης; Δὲν εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι διὰ τὸ τῆς Σταυρώσεως καὶ τὴν ἀπόφασίν των αὐτῆν; Ὅλοι θὰ τὸ ἔλεγον, **Ἔ** καὶ ἔπειτα ἀπὸ ὅλων καὶ πρὸ παντὸς αὐτῆ ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων. Σκέψου δὲ πρὸς χάριν μου τὴν ὑπερφολὴν τῶν θειῶν, ὅταν οὔτε πρὸς

τὸν προηγούμενον, μόνον χρόνον συγκρινόμενα φαίνονται χειρότερα, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλον τὸν ἐπερχόμενον μελλοντικῶς χρόνον. Διότι οὔτε εἰς ὀλοκλήρον τὴν οἰκουμένην, οὔτε εἰς πάντα χρόνον, τὸν παρελθόντα καὶ τὸν μέλλοντα, θὰ θυηθῇ κανεὶς νὰ εἴπῃ ὅτι ἔγιναν τέτοια κακά. Καὶ πολὺ ὀρθῶς. Διότι οὔτε ἀπετόλμησε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε ἀπὸ τοὺς μέχρι τοῦδε, οὔτε ἀπὸ τοὺς κατοπινοὺς, τὸ μῆμα τόσοσ παραδόξον καὶ φρικιαστικόν.

Διὰ τοῦτο λέγει· «θὰ πῆσῃ θλίψις τέτοια ποῦ δὲν ἔπαισε ἄλλοτε, οὔτε θὰ ξαναγίνῃ, καὶ ἂν δὲν ἐσυντομεύοντο αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, κανεὶς ἀνθρώπος δὲν θὰ ἐσώζετο. Ἀλλὰ πρὸς χάριν τῶν ἐκλεκτῶν θὰ συντομευθοῦν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι». **Ἔ** Ἀπὸ αὐτὰ παρουσιάζει αὐτοὺς νὰ εἶναι ἄξιοι αὐστηρατέρας τιμωρίας ἀπὸ τὴν ἀναφερθεῖσαν, τὰς ἡμέρας τοῦ πολέμου, λέγω τώρα, καὶ τῆς λιορκίας ἐκείνης. Αὐτὸ δέ, τὸ ὅποιον λέγει, εἶναι τὸ ἐξῆς περίπου. Ἐάν διετηρεῖτο περισσότερο, λέγει, ὁ πόλεμος τῶν Ῥωμαίων κατὰ τῶν Ἱεροσολύμων, ἄλλοι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ἐφονεύοντο. Διότι ἐδῶ κάθε Ιουδαϊκὴ ψυχὴ ὑπονοεῖται, καὶ οἱ ἐξῶ καὶ οἱ μέσα. Διότι δὲν ἐπολέμουν μόνον κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ διεσκορπισμένους τοὺς ἀπεκήρυττον καὶ τοὺς ἐδίωκον, λόγῳ τοῦ κατ' ἐκεῖνων μίσους.

Ποῖους δὲ ἐδῶ θεωρεῖ ἐκλεκτούς; Τοὺς πιστοὺς οἱ ὅποιοι εἶχον ἀπομείνει μεταξὺ αὐτῶν. **Ἔ** Διὰ νὰ μὴ λέγουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι διὰ τὸ κήρυγμα καὶ διὰ τὴν προσκύνῃν τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν τὰ κακά αὐτὰ, φανερῶναι ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἔγιναν οἱ πιστοὶ αἴτιοι τούτων, ἀλλ' ὅτι ἐὰν ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν, καθ' ὀλοκλήριον θὰ ἐφονεύοντο ἅπαντες. Διότι ἐὰν ἐπέτρεπαν ὁ Θεὸς νὰ συνηχισθῇ ὁ πόλεμος, δὲν θὰ ἔμεινεν οὐδὲ ἓνας Ἰεβραῖος.

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴ καταστραφῶν μαζί με τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἔγιναν πιστοὶ, γρήγορα ἐσταμάτησε τὴν μάχην καὶ ἔβωκε τέλος εἰς τὸν πόλεμον. Διὰ τοῦτο λέγει ἡ χάριν τῶν ἐκλεκτῶν θὰ συντομευθῶν αἱ ἡμέραι ἐκεῖνας.

Εἰ Αὐτὰ δὲ ἔλεγε, ἀφήναν παρηγορίαν εἰς τοὺς πιστοὺς ποὺ εὐρίσκοντο δισκορπισμένοι ἐντὸς τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοὺς ἔβωκε νὰ ἀναπνεύσουν, διὰ νὰ μὴ φοβῶνται ὅτι θὰ συναπολεσθοῦν. Ἐάν δὲ ἐδῶ εἶναι τόση ἡ πρόνοια τῶν πιστῶν, ὥστε δι' αὐτοὺς νὰ σώζωνται καὶ ἄλλοι, καὶ χάριν τῶν Χριστιανῶν νὰ ἀπομένουν ἐλάχιστοι ἀπὸ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους, πόση θὰ εἶναι ἡ τιμὴ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν στεφάνων; Μὲ αὐτὰ καὶ αὐτοὺς παρηγορεῖ, νὰ μὴ ὑποφέρουν ἔνεκα τῶν κινδύνων ποὺ θὰ διατρέχουν, ἀφοῦ θεθαίωσιν καὶ οἱ Ἑβραῖοι παρόμοια πάσχουν, καὶ μάλιστα χωρὶς κανένα κέρδος, καὶ ἐπὶ κοκφῆ τῆς κεφαλῆς των. **23-4** Δὲν παρηγοροῦσε δὲ μόνον τοὺς μαθητὰς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπεμάρτυρουν ἀπὸ τὰ ἑβραϊκὰ ἔθιμα χωρὶς τυμπανοκρουσίας καὶ χωρὶς νὰ προκαλῆ ὑπόψιαν. Διότι ἐάν δὲν γίνῃ μεταβολὴ (ὡπὲρ τῶν Ἰουδαίων), οὔτε ὁ ναὸς θὰ ἐπανακτισθῆ, εἶναι φανερόν ὅτι θὰ πάσῃ καὶ ὁ νόμος. Ἄλλὰ φανερῶς μὲν τοῦτο δὲν τὸ εἶπε, ὅμως τὸ ὑπεδήλωσε μὲ τὴν ὀλοτελῆ αὐτῶν καταστροφῆν. Δὲν τὸ εἶπε δὲ φανερώς, διὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ πρὶν ἀπὸ τὴν ὥραν αἴσθησιν. Διὰ τοῦτο οὔτε προηγουμένως, ὅταν ἤρχισεν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμα τοῦτο, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐταλάνισε πρῶτον τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ ἐρωτήσουν σχετικῶς μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν λίθων, ὥστε, ὡσάν νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐρώτησίν των, ἐξαγγέλλει ὅλα ὅσα θὰ συμβῶσιν εἰς τὸ μέλλον. **5** Σὺ δὲ κάνε μου τὴν χάριν καὶ ἐξέτασε τὴν οἰκονομίαν τοῦ Πνεύματος, ὅτι περὶ αὐτῶν τίποτε δὲν ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης, διὰ νὰ μὴ φανῆ ὅτι γράφει ἐκ τῶν ὑπέ-

ρων μετὰ τὴν πραγματοποιήσασθαι τῆς ἱστορίας αὐτῆς. Διότι αὐτὸς ἐξῆσε χρόνον πολλόν καὶ μετὰ τὴν καταστροφῆν. Ἄλλὰ αὐτοὶ ποὺ ἀπέθανον πρὸ τῆς καταστροφῆς (τῶν Ἱεροσολύμων τῷ 71 μ. Χ.) καὶ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶδον, αὐτοὶ γράφουν, ὥστε ἀπὸ παντοῦ νὰ διαλάμπῃ ἡ ἰσχὺς τῆς προφητείας.

«Τότε ἐάν σῶς εἶπῃ κανεὶς: Νὰ ἐδῶ εἶναι ὁ Χριστὸς ἢ ἐκεῖ, νὰ μὴ τὸν πιστεύσῃτε. Διότι θὰ ἐμφανισθῶν ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφῆται καὶ θὰ κάνουν μεγάλα θαύματα καὶ περίεργα, ὥστε νὰ πλανήσουν, εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς. Ἰδοὺ σῶς τὰ προεῖπα. «Ἐάν σῶς εἶπουν Ἰδοὺ, εἶναι εἰς τὴν ἔρημον, μὴ πηγαίνετε. Ἰδοὺ εἶναι εἰς τὰ ἀπόμερα θαλάσσια, μὴ τοὺς πιστεύσῃτε. Διότι ὅπως ἡ ἀστρατὴ θγαίνει ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ φαίνεται μέχρι τὴν δύσιν, ἔτσι θὰ συμβῆ καὶ μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὅπου εἶναι τὸ πτώμα ἐκεῖ θὰ συναχθοῦν καὶ οἱ ἀετοί.» (στίχ. 23 - 28).

Ἀφοῦ ὠλοκλήρωσε τὰ περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν συνεχείᾳ περὶ εἰς τὴν ἔλευσίν Του, καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν χρήσιμα μόνον εἰς αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ θὰ ἔλθουν μετὰ ἀπὸ ἡμᾶς ὅλους. Τότε, πότε; Ἐδῶ, αὐτὸ τὸ ὁποῖον πολλὰς φορὰς εἶπον τὸ «τότε», δὲν θὰ ἀκολουθήσῃ χρονικῶς τὴν σειρὰν τῶν ὅσων προεῖπα προηγουμένως. **6** Διότι ὅπου ἤθελε νὰ ἀναφέρῃ ἀκολουθίαν γεγονότων, ἔλεγεν «ἀμέσως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων» (στ. 29). Ἐδῶ ὅμως δὲν γίνεται τοῦτο, ἀλλὰ τὸ «τότε» δὲν δηλώνει τὸ μετὰ ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ἀμέσως, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ποὺ θὰ γίνων εἰς τὸν καιρὸν ποὺ αὐτὸς ὥρισε νὰ γίνων, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ ἀναφέρῃ. Ἔτσι καὶ ὅταν λέγῃ «Κατ' ἐκεῖνον τὸν

καίρῳ ἔρχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής¹, δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν ἀμέσως συνεχιζόμενον χρόνον, ἀλλὰ τὸν μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια, τὸν καιρὸν κατὰ τὸν ὁποῖον αὐτὰ ἐλάμβανον χώραν, αὐτὰ τὰ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ ἀναφέρῃ. Διότι καὶ περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ ἀφοῦ ἀμίλησεν ὁ εὐαγγελιστὴς καὶ τῆς παρουσίας τῶν μάγων, ἀμέσως ὁμιλεῖ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ἡρώδου· «Εἰς ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔρχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής», ἐν καὶ τριάκοντα ἔτη ἐμεσολόγησαν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι συνήθεια τῆς Γραφῆς νὰ χρησιμοποιοῖ αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς ἱστορικῆς ἐκθέσεως.

12 Ἔτσι λοιπὸν καὶ ἐδῶ, ἀφοῦ ἐπήδησε διὰ τὸν μεσολαθήσαντα χρόνον ἀπὸ τῆς κατατροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων μέχρι τῶν προειδοποιητικῶν σημείων τῆς συντελείας, ἀναφέρει αὐτὰ τοῦ θὰ προηγηθοῦν ἀμέσως πρὸ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. «Τότε λοιπὸν, ἐὰν κάποιος σὰς εἴπῃ, λέγει, Ἰδοὺ ἐδῶ ὁ Χριστὸς εἶναι ἢ ἐκεῖ, μὴ τὸν πιστεύσητε».

13 Ἐκ τῶν προτέρων καὶ τοὺς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοπικῶν προσδιορισμῶν καὶ τοὺς ἀναγγέλλει τὰ ἰδιώματα τῆς δευτέρας παρουσίας Του, καὶ τὰ σημάδια τῶν πλανῶν. Διότι δὲν θὰ ἐμφανισθῇ, ὅπως ἐνεφανίσθη προηγουμένως εἰς τὴν Βηθλέεμ, καὶ εἰς κάποιαν γωνίαν τῆς γῆς, καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἐγνώριζεν ἐξ ἀρχῆς. Ἀλλὰ τώρα ἐμφανῶς καὶ μεθ' ὅλης τῆς Μεγαλοπρεπείας, καὶ δὲν θὰ χρειάζεται νὰ τὸν ἀναγγεῖλῃ κανεὶς. Δὲν εἶναι δὲ μικρὸ τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὀλοφάνερης ἐλευσεώς Του. Σκέψου δὲ ὅτι ἐδῶ τίποτε περὶ πολέμου δὲν λέγει, (διότι διευκρινίζει τὸν λόγον περὶ τῆς ἐλευσεώς Του), παρὰ μὲν

1. Ματθ. 3, 1.

νον περὶ ἐκείνων ποῦ ἐπιχειροῦν νὰ ἀπατήσουν. 14 Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀποστόλων ἄλλοι ἐξηπάτων τοὺς πολλοὺς, «Διότι θὰ ἔλθουν, λέγει, καὶ θὰ ἀπατήσῃσιν πολλοὺς». Ἄλλοι ὁμῶς πρὸ τῆς δευτέρας παρουσίας Αὐτοῦ καὶ οἱ ὅποιοι θὰ εἶναι φαρμακερώτεροι ἀπὸ τοὺς πρώτους. «Διότι θὰ κάνουν, λέγει, σημεῖα καὶ τέρατα, ὥστε νὰ πλανήσουν, εἰ δυνατόν, καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκλεκτούς». Ἐδῶ τὸν ἀντίχριστον ἀναφέρει καὶ δείχνει καὶ ποῖοι θὰ τὸν συνδράμουν, περὶ τοῦ ὁποῖου καὶ ὁ Παῦλος ὡς ἐξῆς λέγει· Διότι ἀφοῦ ἐκάλυπεν αὐτὸν ἄνθρωπον τῆς ἀμαρτίας καὶ «γῖδον τῆς ἀκαλείας», συνέχισεν· «Ἡ ἐλευσις δὲ τοῦ ὀνόμου θὰ γίνῃ δι' ἐνεργείας τοῦ Σατανᾶ μετὰ πᾶσαν δυνάμιν καὶ μετὰ παραπλανητικά καὶ ψευδῆ σημεῖα καὶ τέρατα, καὶ μετὰ κάθε εἶδους ἀπάτης τοῦ κακοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ποῦ χάνονται».

Κοίταξε πῶς τοὺς διασφαλίζει· «Μὴ ἐξέλθητε, λέγει, εἰς τὴν ἔρημον, μὴ εἰσέλθητε εἰς τὰ ἀπέμερα δωμάτων». 15 Δὲν τοὺς εἶπε· φύγετε καὶ μὴ πιστεύσητε, ἀλλὰ μὴ εἰσέλθητε καὶ μὴ ἐξέλθητε, καὶ διότι πολλὴ θὰ εἶναι τότε ἡ ἀπάτη, λόγῳ τοῦ ὅτι καὶ σημεῖα τῆς ἀπάτης θὰ λάβουν χώραν.

Ἀφοῦ λοιπὸν εἶπε πῶς ἐκεῖνος, ὁ ἀντίχριστος, θὰ ἔλθῃ, ἐρόπον τινα δεῖ θὰ ἔλθῃ τῆσιν, τώρα λέγει πῶς θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Ἰησοῦς. Πῶς λοιπὸν θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος; «Ὅπως ἡ ἀστρατὴ θγαίνει ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν καὶ φαίνεται μέχρι τῆς Δύσεως, ἔτσι θὰ γίνῃ καὶ ἡ Παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Διότι ὅπου εἶναι τὸ πῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοί». Πῶς λοιπὸν φαίνεται ἡ ἀστρατὴ; Δὲν χρειάζεται ἀγγελιοφόρον, δὲν χρειάζεται κήρυκα, ἀλ-

2. Β' Θεο. 2, 8.

λά και εις εκείνους πού κάθηται εις τὸ σπῆτι, και εις τὰ δομάτια, με ἀστραπαιάν ὄρμην θά ἐφανισθῆ εις ἡλιν τὴν οἰκουμένην. **¶** Ἔτσι θά εἶναι ἡ Παρουσία ἐκείνη, συγχρόνως θά φαίνεται πανταχοῦ λόγῳ τῆς λαμπρότητος τῆς Δόξης. Ἐναφέρει δὲ και ἄλλο σημεῖον. «Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ και οἱ ἀστοί και φανερώνει ἔτσι τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, τῶν μαρτύρων, τῶν ἁγίων ἀπάντων. Ἐπειτα ἀναφέρει βουάματα φοβερά.

Ποῖα δὲ εἶναι τὰ θαύματα; «Ἀμέσως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, λέγει, ὁ ἥλιος θά σκοτεινιάσῃ». Ἐλίψιν ὅμως ἡμερῶν ποῖαν ὀνομάζει; Τοῦ ἀντιχρίστου και τῶν ψευδοπροφητῶν. Ἐλίψις μεγάλη θά ὑπάρχῃ τότε, διότι θά εἶναι τόσο πολλοὶ οἱ ἀπατεῶνες. Ἄλλὰ δὲν θά παρατείνεται εις μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Διότι, ἀν διὰ τοῦς πιστοῦς ἐσυντομεύθῃ ὁ Ἰουδαϊκὸς πόλεμος, πολὺ περισσότερον ὁ πειρασμὸς αὐτὸς θά περιορισθῆ δι' αὐτοῦς τοῦς Ἰβλους. **¶** Διὰ τοῦτο δὲν εἶπε μετὰ τὴν θλίψιν, ἀλλὰ «ἀμέσως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος θά σκοτεινιάσῃ». Διότι σχεδὸν ὅλα θά γίνουιν μαζί. Διότι οἱ ψευδοπροφῆται και ψευδόχριστοὶ με τὴν ἐλευσίαν των θά προκαλέσουν ταραχὴν, και ἀμέσως ὁ Κύριος θά ἐφανισθῆ. **¶** Διότι και ἡ ταραχὴ πού πρόκειται νὰ πέσῃ τότε εις τὴν οἰκουμένην δὲν θά εἶναι μικρά. Πῶς δὲ θά ἔλθῃ; Θά μετασηματισθῆ λοιπόν ἡ κτίσις αὐτή, διότι και ὁ ἥλιος θά σκοτισθῆ, χωρὶς νὰ ἀφανισθῆ, ἀλλὰ θά νικηθῆ ἀπὸ τὸ φῶς τῆς παρουσίας Αὐτοῦ. Καὶ τὰ ἀστρα θά πέσουν, διότι ποῖα ἢ χρησιμότητος των, ἀφοῦ δὲν θά ὑπάρχῃ νύκτα; Καὶ οἱ Δυνάμεις τῶν οὐρανῶν θά σαλευθοῦν και πολὺ ὀρθῶς, ἀφοῦ θά βλέπουν νὰ γίνετα τόσο μεγάλη μεταβολή. Διότι ἐάν, ὅταν ἔγιναν τὰ ἀστρα, τόσο ἐξεπλάγησαν και ἐθαύμασαν «Διότι ὅταν ἔγιναν τὰ ἀστρα με ἐδοξολόγη-

σαν, λέγει, με φωνὴν μεγάλην ὅλοι οἱ ἀγγελοί.³ πολὺ περισσότερον ὅταν βλέπουν ὅλα νὰ μεταφρουθίζωνται, και οἱ σύμβουλοι των ἀνθρώπων νὰ δίδουν λογαριασμὸν. **¶** και ὀλόκληρος ἡ οἰκουμένη νὰ παρίσταται εις φοβερὸν δικαστήριον, και οἱ ἀνθρώποι πού ἐγεννήθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδάμ μέχρι τῆς Δευτέρας Αὐτοῦ παρουσίας νὰ δίδουν λόγον δι' ὅλα ὅσα ἔπραξαν, πῶς δὲν θά φρίζουν και δὲν θά σαλευθοῦν; Τότε θά φανῆ τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου εις τὸν οὐρανόν, τουτέστιν ὁ Σταυρὸς, λαμπρότερος και αὐτοῦ τοῦ ἡλίου. Διότι ἀν ὁ ἥλιος σκοτεινιάζῃ και κρύπτεται, ὁ Σταυρὸς ὅμως φαίνεται. Δὲν θά ἐφαίνετο, ἐάν δὲν ἦτο λαμπρότερος πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Διὰ ποῖον λόγον τοῦτο τὸ σημεῖον φαίνεται; Διὰ νὰ ἀποστομωθῆ ἡ ἀναίχουντία τῶν Ἑβραίων, ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς λαμπρότητος. Καὶ διότι μέγιστον δικαίωμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι νὰ ἔχῃ τὸν Σταυρὸν και ἔτσι νὰ παρουσιασθῆ εις ἐκεῖνο τὸ δικαστήριον. Δεικνύων ὅχι μόνον τὰ τραύματα, ἀλλὰ και τὸν ἐπονείδιστον θάνατον. **¶** «Τότε θά θρηνησοῦν αἱ φυλαί». Διότι δὲν θά χρειασθοῦν μάρτυρες κατηγορίας, ὅταν ἴδουν τὸν Σταυρὸν. Θά θρηνησοῦν, διότι τίποτε δὲν ἀφελήθησαν ἀπὸ τὸν Θάνατον Του, διότι ἐσταύρωσαν Αὐτὸν πού ἔπρεπε νὰ προσκυνήσουν. Εἶδες πῶς ὀπεγράμμισε τὴν παρουσίαν Του με φοβερότητα; Ἰῶς ἐνεθάρρυνε τὰ φρονήματα τῶν μαθητῶν; Διὰ τοῦτο ἀκριθῶς θέτει κατ' ἀρχὰς τὰ λυπηρά, και ὑστερα τὰ ὠφέλιμα. ὥστε και ἀπὸ αὐτὰ νὰ τοῦς ἐνισχύσῃ και νὰ τοῦς παρηγορήσῃ.

Και περὶ τοῦ Πάθους ὁμιλεῖ πάλιν εις αὐτοῦς, και περὶ τῆς Ἀναστάσεως, και τοῦ ἀκτινοβολούντος ἀπὸ

3. Ἰωβ 38, 7.

λαμπρότητα σχήματος τοῦ Σταυροῦ μνημονεύει, ὥστε αὐτοὶ νὰ μὴ ἀσχύνονται, οὔτε νὰ ὑποφέρουν, ὅταν θεοβαίως ἀργότερον ἔρχεται καὶ ἀντὶ θαυμάτων προβάλλει τὸν σταυρὸν. Ἄλλος δὲ προφήτης λέγει: «Θὰ στρέψουν τὴν προσοχὴν των πρὸς Αὐτόν, Τὸν ὅποιον ἐκακοποίησαν»⁴. **11** Διὰ τοῦτο θὰ θρηνησοῦν αἱ φυλαὶ (τῶν Ἑβραίων), ὅταν ἴδουν ὅτι Αὐτὸς εἶναι Ἐκεῖνος. Ἐπειδὴ δὲ τοὺς συνέταξε τὴν προσοχὴν καὶ εἰς τὸν Σταυρὸν, προσέθεσεν ὅτι: «Θὰ ἴδουν τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἔρχεται, ὃχι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς» (στίχ. 31). Διότι μὴ νομίσης, λέγει, ἐπειδὴ ἤκουσας περὶ σταυροῦ, ὅτι πρόκειται πάλιν διὰ κάτι σκυθρωπῶν, διότι θὰ ἔλθῃ μὲ δυνάμιν καὶ μὲ δόξαν πολλήν. Φέρει δὲ τὸν σταυρὸν, διὰ νὰ καταστή ἡ ἁμαρτία των λόγος αὐτοκαταδίκης των. Ὅπως ἐάν κάποιος ἐπληγόνετο ἀπὸ λίθου, ἤθελεν ἐπιθεκνῆναι τὸν ἴδιον τὸν λίθον, παρὰ τὰ αἰματωμένα ἐνδύματά. Καὶ εἰς τὴν νεφέλην ἔρχεται, ἵνα ἀνεληφθῇ. **12** Καὶ καθὼς Τὸν ἀντικρύζουν αἱ φυλαὶ, θρηνοῦν. Δὲν θὰ σταματήσουν ἕως τὰ δεινὰ των μέχρι τῶν θρήνων των, ἀλλ' ὁ μὲν θρῆνος θὰ γίνῃ, διὰ νὰ ρίψουν οἱ ἴδιοι τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον καὶ καταδικάσουν τοὺς ἑαυτοὺς των. Τότε πάλιν «θὰ ἀποστείλῃ τοὺς ἀγγέλους Του μὲ μεγάλην σάλπιγγα, καὶ θὰ συναθροίσουν τοὺς ἐκλεκτοὺς Του ἀπὸ τοὺς τέσσαρες ἀνέμους ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ἕως τὸ ἄλλο ἄκρον αὐτοῦ» (στίχ. 31).

Ὅταν δὲ ἀκούσης αὐτά, σκέψου τὴν κόλασιν αὐτῶν ποὺ θὰ ἀπομείνουν. Διότι δὲν θὰ τιμωρηθοῦν μόνον τότε, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν στιγμήν αὐτήν. **737** Καὶ αὐτὸ

4. 2α Κορ. 10, 10. 1α Κορ. 19, 27.

τὸ ὅποιον ἀνωτέρω ἀνέφερεν, ὅτι θὰ λέγουν «Ἐβλογημένος ὁ Ἐρχόμενος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου»⁵. Ἔτσι καὶ ἐδῶ ἔτι: «θὰ θρηνησοῦν». Διότι, ἐπειδὴ ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς περὶ φοβερῶν πολέμων, νὰ μάθουν ὅτι μετὰ ἀπὸ τὰ ἐδῶ θρασυιστήρια, ἀναμένουν αὐτοὺς καὶ ἐκεῖ θρασυιστήρια. Καὶ νὰ θρηνηλοῦν τοὺς παρουσιάξει, καὶ νὰ ἀποχωρίζονται ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς, καὶ εἰς τὴν γένεον νὰ παραβίδωνται. Μὲ αὐτὰ πάλιν διεγείρει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν, καὶ δεικνύει ἄφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ πόσα δεινὰ θὰ ἀπαλλαγούν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πόσα ἀγαθὰ θὰ ἀπολαύσουν.

Καὶ διατί λοιπὸν καλεῖ τοὺς ἐκλεκτοὺς δι' ἀγγέλων, ἀφοῦ ἔρχεται ὁ ἴδιος τῶσον ἐντυπωσιακῶς; Διὰ νὰ τιμῆσῃ αὐτοὺς καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Ὁ δὲ Παῦλος λέγει «ὅτι θὰ ἀρπαγοῦν εἰς τὰς νεφέλας». **13** Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦτο, ὅταν περὶ ἀναστάσεως ὠμίλει. «Διότι αὐτὸς ὁ Κύριος, λέγει, θὰ κατεβῇ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν μὲ παράγγελμα, μὲ φωνὴν ἀρχαγγέλου»⁶. Ὡστε, ὅταν ἀναστηθοῦν οἱ ἐκλεκτοὶ θὰ τοὺς συλλέξουν οἱ ἀγγελοι, καὶ ὅταν συγκεντρωθοῦν θὰ τοὺς ἀρπάξουν αἱ νεφέλαι. Καὶ αὐτὰ θὰ γίνουν αὐτομάτως καὶ εἰς ἕνα δευτερόλεπτον. Διότι δὲν καλεῖ αὐτοὺς καθὼς μένει ἐπάνω, ἀλλ' ὁ ἴδιος ἔρχεται μὲ σάλπιγγα. Καὶ τί χρειάζονται αἱ σάλπιγγες καὶ ὁ ἦχος; Πρὸς ἔγερσιν ἐκ τοῦ ὕπνου, πρὸς ψυχικὴν εὐχαρίστησιν, πρὸς φανέρωσιν τῆς ἐκπλήξεως δι' αὐτὰ ποὺ γίνονται, πρὸς ψυχικὴν ὁδύνην αὐτῶν ποὺ ἀπομείνουν. **14** Ἀλλοῖμονον, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν φοβερὰν! Πρέπει ἡμεῖς νὰ χαίρομεν ὅταν ἀκούωμεν αὐτά, ἀλλὰ πονοῦμε ψυχικῶς, καὶ κατασουφιάζομε καὶ σκυθρωπάζομεν. Ἡ μήπως μόνον ἐγὼ παθαίνω αὐτά, σείς

5. Ματθ. 28, 20.
6. Α' Θεοσ. 4, 16.

ἀποδίδει αὐτό πού θά σπεύρης, καί πολλές φορές οὔτε αὐτό. Ὁ δὲ Θεὸς σοῦ ἀποδίδει καὶ ἀμοιβὰς διὰ φύλαξιν. Διότι καὶ ὑπερβολικῶς μᾶς ἀγαπᾷ. Διὰ τοῦτο καὶ ἂν θέλῃς νὰ δανείσῃς, σὲ περιμένει πρόθυμος. Καὶ ἂν σπεύρης, αὐτὸς τὸ ὑποδέχεται καὶ ἂν νὰ οἰκοδομήσῃς θέλῃς, σὲ τραφᾷ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του, καὶ λέγει· εἰς τὰ ἰδικά μου κτήματα οἰκοδομεῖ. Τί τρέχεις πρὸς τοὺς πτωχοὺς, πρὸς ἀνθρώπους πού ἔχουν πτωχεύσει; Τρέχε πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὅποιος καὶ διὰ μικρὰ πράγματα σοῦ προσφέρει μεγάλας ἀμοιβάς. Ἄλλ' ὅμως οὔτε μὲ αὐτὰ πού ἀκοῦμε, συνειζόμεθα, ἀλλὰ ὅπου μάχη, ὅπου πόλεμοι, ὅπου ἀνταγωνισμοί, ὅπου δίκαια καὶ συκοφαντίαι, ἐκεῖ σπεύδομεν.■

* Ἄραγε λοιπὸν δὲν μᾶς ἀποστρέφεται δικαίως καὶ μᾶς τιμωρεῖ, ὅταν εἰς ὅλα μᾶς δίδει τὸν ἑαυτὸν του, ἡμεῖς δὲ ἀντιθέμεθα; Εἶναι δὲ γενικῶς φανερόν. Διότι, εἴτε θέλεις νὰ στολισθῇς, λέγει, τὸν ἰδικόν μου στολισμὸν εἴτε νὰ ὀπλισθῇς, τὰ ἰδικά μου ὄπλα εἴτε νὰ ἐνδυθῇς, τὸ ἰδικόν μου ἱμάτιον εἴτε νὰ τραφῇς, εἰς τὴν ἰδικήν μου τράπεζαν εἴτε νὰ θαδίσῃς, τὴν ἰδικήν μου ὄδον εἴτε νὰ κληρονομήσῃς, τὴν ἰδικήν μου κληρονομίαν εἴτε εἰς πατρίδα νὰ εἰσελθῇς, εἰς τὴν πόλιν τῆς ὁποίας τεχνίτης καὶ δημιουργὸς εἶμαι ἐγώ. Εἴτε νὰ οἰκοδομήσῃς οἶκον, εἰς τὰς ἰδικὰς μου σιγνὰς οἰκοδομεῖς. Διότι ἐγὼ δι' ὅσα δίδω δὲν ζητῶ μισθὸν ὅπῃ σέ, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἀκριθῶς θά σοῦ σφείλω μισθὸν ἂν θελήσῃς νὰ χρησιμοποιήσῃς ὅλα τὰ ἰδικά μου. ■ Τί εἶναι δυνατόν νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν γενναϊοδωρίαν αὐτῆν; Ἐγὼ εἶμαι πατήρ, Ἐγὼ ἀδελφός, Ἐγὼ υἱός, Ἐγὼ οἰκία, Ἐγὼ τροφодότης, Ἐγὼ ἱμάτιον, Ἐγὼ ρίζα, Ἐγὼ θεμέλιος λίθος, ἐτιθήτοκε θέλεις. Ἐγὼ εἶμαι. Τίποτε δὲν θά σοῦ λείψῃ. Ἐγὼ καὶ θά σὲ ὑπηρετήσω. «Διότι ἦλθον νὰ δια-

κονήσω, ὅχι νὰ ἐξυπηρετηθῶ»⁷. ■ 238 ■ Ἐγὼ καὶ φίλος, καὶ μέλος, καὶ κεφαλὴ, καὶ ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ. Ὅλα, Ἐγὼ, Μόνον νὰ θεωρήσαι συγγενὴς μου. Ἐγὼ πτωχὸς διὰ σέ, καὶ περιπλανώμενος διὰ σέ, ἐπὶ σταυροῦ διὰ σέ, ἐπὶ τάφου διὰ σέ, εἰς τὸν οὐρανὸν μετατέω διὰ σέ πρὸς τὸν Πατέρα, κάτω εἰς τὴν γῆν ἐστάλην ὅπῃ τοῦ Πατρὸς ὡς πρεσβευτῆς ἰδικός σου. Σὺ εἶσαι εἰς ἐμὲ τὰ πάντα, καὶ ἀδελφός, καὶ συγκληρονόμος, καὶ φίλος, καὶ μέλος. Τί περισσότερο θέλεις; Διὰ τί Αὐτὸν πού τόσο σέ ἀγαπᾷ, τὸν ἀποστρέφουσαι; Τί εἰς τὸν κόσμον κάμνεις; Διὰ τί ἀντιεῖς εἰς τρυπημένον πῖθον; Διότι αὐτὸ ἀπεικονίζει τὰς ταλαιπωρίας τοῦ παρόντος θείου. ■ Διὰ τί εἰς τὴν φωτιᾶν κτυπᾷς; Διὰ τί πυγμαχεῖς μὲ τὸν ἄερα; Διὰ τί τρέχεις εἰς τὴν τύχην; Μήπως κάθε τέχνη δὲν ἔχει τὸν σκοπὸν τῆς; Εἶναι φανερόν ὅτι ἔχει. Δεῖξε μου καὶ σὺ τὸν σκοπὸν τῆς βιωτικῆς σου σπουδῆς. Ἄλλὰ δὲν ἔχεις. «Διότι ματαιότης ματαιότηταν, τὰ πάντα εἶναι ματαιότης»⁸. Ἄς πάμε εἰς τοὺς τάφους, διὰ νὰ μοῦ δεῖξῃς τὸν πατέρα, νὰ μοῦ δεῖξῃς τὴν γυναῖκα. Ποῦ εἶναι ὁ ἐνδεδυμένος μὲ χρυσᾷ ἐνδύματα; Ποῦ ὁ καθήμενος εἰς ὄχημα; Αὐτὸς πού διατρεῖ στρατόπεδα, πού ἔχει ἀξιώματα, πού ἔχει κήρυκας; Αὐτὸς πού ἄλλους μὲν φονεῖ, ἄλλους δὲ θάζει εἰς τὰς φυλακάς; Αὐτὸς πού ὅποιον ἤθελε ἐφόρευε καὶ ὅποιον ἤθελε ἀπέλλασσε; Τίποτε δὲν θλέπω, παρὰ μόνον ὄσα, καὶ σκώληκας, καὶ ἀράχνας. Ὅλα ἐκεῖνα χῶμα, ὅλα ἐκεῖνα μῦθος, ὅλα ὄνειρα καὶ ὄκια, καὶ ἀπλή ἱστορία καὶ εἰκόνα. ■ Μᾶλλον δὲ οὔτε εἰκόνα. Τὴν μὲν εἰκόνα θλέπομεν ζωγραφισμένην. Ἐδῶ δὲ οὔτε εἰκόνα. Καὶ εἴθε μέχρις ἐδῶ νὰ ἦσαν τὰ θεινά.

7. Μαρθ. 20, 28.

8. Ἐκκλ. 1, 1.

Τώρα λοιπόν άλλα μὲν, τὰ περὶ τιμῆς, καὶ ἀπολαύσεως, καὶ φθαρτῆς δόξης καταλήγουσιν εἰς τὴν σκιά, εἰς τὰ λόγια. Ἄλλα δὲ ἀπὸ αὐτὰ δὲν καταλήγουσιν μέχρι σκιάς καὶ λόγων, ἀλλὰ μένουσιν καὶ περνοῦν μαζί μας ἐκεῖ, καὶ θὰ γίνουσι εἰς πάντας ὀλοφόνερα. Αἱ ἀρπαγαί, αἱ πλεονεξίαι, αἱ πορνείαι, αἱ μοιχεῖαι, τὰ πελώρια αὐτὰ δεινά, πού οὔτε εἰς τὴν εἰκόνα, οὔτε ὑπὸ μορφὴν σεάκτης, ἀλλὰ εἶναι γραμμένα ἐπάνω ἐκεῖ καὶ τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα. Μὲ ποίους λοιπὸν ὀφθαλμοὺς θὰ ἴδουσι τὸν Χριστόν; Διότι ἐάν κάποιος τὸν πατέρα του δὲν ὑποφέρει νὰ τὸν βλέπῃ, **11** ἐπειδὴ συναισθάνεται ὅτι ἔχει προσβάλει ἐκεῖνον, τὸν πατέρα μᾶλλον πού εἶναι ἀπείρως πρῶτος πῶς θὰ τὸν ἀντιμετωπίσωμεν τότε; Πῶς θὰ ὑποφέρωμεν; Καὶ διότι θὰ παρασταθῶμεν εἰς τὸ θεῖμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἐξέτασις θὰ εἶναι ἀκριβὴς εἰς ὅλα. Ἐάν δὲ κάποιος ἀπιστῇ εἰς τὴν μέλλουσαν Κρίσιν, ὡς κοιτάξῃ τὰ ἐδῶ, τοὺς εὐρισκόμενους εἰς τὰς φυλακάς, εἰς τὰ μεταλλεῖα, εἰς τὰς κοπρίαις, τοὺς δαιμονισμένους, τοὺς παραπαίοντας, αὐτοὺς πού παλαίουν μὲ ἀθεραπεύτους ἀσθενείας, αὐτοὺς πού ἀγωνίζονται διαρκῶς μέσα εἰς τὴν φτώχειαν, πού συζοῦν μὲ τὴν πείναν, πού εἶναι θεβαρμένοι μὲ ἀνάτα πένθη, πού εὐρίσκονται εἰς αἰχμαλωσίαις.

12 Δὲν θὰ ὀφίσταντο δὲ αὐτοὶ ταῦτα, ἐάν καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους πού ἔκαμον τὰ ἴδια ἀμαρτήματα δὲν ἐπρόκειτο νὰ τοὺς ἀναμένη τιμωρία καὶ κόλασις. Ἐάν δὲ καθόλου δὲν ὑπέφεραν οἱ ὑπόλοιποι, τοῦτο λοιπὸν πρέπει νὰ σοῦ γίνῃ ἀπόδειξις ὅτι πάντως κάτι ὑπάρχει μετὰ τὴν ἀποδημίαν ἀπὸ ἐδῶ. **7-20** Διότι οὔτε ἐφόσον εἶναι ὁ ἴδιος Θεός, ἄλλους μὲν ἐτιμώρησε, ἄλλους δὲ ἀφῆκεν ἀτιμωρήτους πού ἔκαναν τὰ ἴδια ἢ καὶ χειρότερα παραπτώματα, ἐάν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβάλῃ τιμωρίαν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖ. Ἀπὸ αὐτὰ λοιπὸν τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα

καὶ παραδείγματα καὶ ἡμεῖς ὡς ταπεινώσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας. Καὶ αὐτοὶ πού διεπίστωσαν τὴν μέλλουσαν Κρίσιν, ὡς πιστεύουσιν λοιπὸν, καὶ ὡς γίνονται καλλύτεροι, ὥστε ἀφοῦ ζήσωμε ἐδῶ ἀξίως τῆς οὐρανοῦ Βασιλείας, καὶ τὰς μελλούσας τιμωρίας νὰ ἀποφύγωμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ νὰ ἐπιτύχωμεν, μὲ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΟΖ' (77)

(Ματθ. κβ' 32—51)

«Από τὴν σικκὴν νὰ καταλάβετε τὴν παραβολήν. **■** Ὁ-
των ὁ κλάδος τῆς γίνης ἀπαλὸς καὶ θλαστήρουν τὰ φύλλα, κατα-
λαθίνετε ὅτι πλησιάζει τὸ καλοκαίρι. Ἔτσι καὶ σεις, ὅταν ἴση-
τε ἕλα αὐτὰ, νὰ γνωρίζετε ἔτι εἶναι πλησίον, εἰς τὴν πόρταν
(Ματθ. 24, 32—33).

Ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι «ἀμέσως μετὰ τὴν βλῆψιν τῶν ἡ-
μερῶν ἐκείνων», αὐτοὶ δὲ τοῦτο ἐζήτησαν, τὸ μετὰ ἀπὸ
πόσον χρόνον, καὶ αὐτὴν ἐδικτικῶς τὴν ἡμέραν ἐπεθύμουν
νὰ γνωρίσουν, διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς θέτει τὸ παράδειγμα
τῆς σικκῆς καὶ δείχνει ὅτι δὲν εἶναι πολὺ τὸ διάστημα,
ἀλλὰ συντόμως καὶ ἡ Δευτέρα Παρουσία θὰ γίνῃ. «? Ἀδ-
τὸ ὄχι μόνον μετὰ τὴν παραβολήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐν
συνεχείᾳ λέξεων ἐφανέρωσε καὶ εἶπε: «Μάθετε ὅτι εἶναι
πλησίον εἰς τὴν πόρταν. Δι' αὐτοῦ καὶ κατεῖε ἄλλο προφη-
τεῖαι: Θέρος πνευματικόν, καὶ γαλήνην ποῦ θὰ ἔλθῃ
κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τοὺς δικαίους, ἕτερα ἀπὸ
τῶν χειμῶνα τῆς παρουσίας ζωῆς. Εἰς δὲ τοὺς ἁμαρτω-
λοὺς, τὸ ἀντίθετον, θὰ ἔλθῃ χειμῶν ἕτερα ἀπὸ τὸ ἐδῶ
θέρος, πρᾶγμα ποῦ ἐν συνεχείᾳ ἐδήλωσε καὶ εἶπε: καθὼς
αὐτοὶ θὰ βασκαδάζουν, θὰ γνωρίσετε τὴν ἡμέραν.

Ὅχι δὲ μόνον διὰ τοῦτο ἔθεσε τὸ παράδειγμα τῆς
σικκῆς, διὰ νὰ δηλώσῃ τὸ μεσολαβοῦν διάστημα, (διότι
ἠδύνατο καὶ κατ' ἄλλον τρόπον νὰ παραστήσῃ τοῦτο),
ἀλλὰ διὰ νὰ πιστοποιήσῃ τὸν λόγον καὶ δι' αὐτοῦ ὅτι
ἐπωσθήποτε ἔτσι θὰ συμῆθῃ. **■** Ὅπως ἀκριβῶς τοῦτο
(μετὰ τὴν σικκὴν) θὰ συμῆθῃ, ἔτσι καὶ ἐκεῖνο (μετὰ τὴν πα-
ρουσίαν). Διότι καὶ θεοῦ θεθαίως θέλει νὰ ὁμιλήσῃ πε-
ρὶ γεγονότος ποῦ ἐπωσθήποτε θὰ συμῆθῃ, τὸ παρομοιά-
ζει μετὰ φυσικὰς μεταβολὰς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς καὶ ὁ
μακάριος Παῦλος ποῦ μιμεῖται Αὐτόν.

Διὰ τοῦτο καὶ περὶ Ἀναστάσεως ὅταν ὁμιλῇ λέγει:
«Ὁ σπόρος τοῦ σιταριοῦ ποῦ πίπτει εἰς τὴν γῆν, ἐάν δὲν
ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει. Ἐάν ἀποθάνῃ, πολὺν καρ-
πὸν φέρει». Ἀπὸ αὐτοῦ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐπειδὴ
ἐδιδάχθη, χρησιμοποιοῖ τὸ ἴδιο παράδειγμα ὅταν ὁμιλῇ
πρὸς τοὺς Κορινθίους περὶ Ἀναστάσεως. «Ἀνόητε, λέ-
γει, ἐκεῖνο ποῦ σὺ σπέρνεις, δὲν παίρνει ζωὴν, ἐάν δὲν
ἀποθάνῃ προηγουμένως». **■** Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ ἐπα-
νέλθουν γρήγορα εἰς τὸ ἴδιο καὶ ἐρωτήσων Πότε; θέ-
τει εἰς τὸν νοῦν των ὅσα θὰ συμβοῦν καὶ λέγει: «Ἀλήθεια
σὰς λέγω ὅτι δὲν θὰ περάσῃ ἡ γενεὰ αὐτὴ πρὶν γίνων
ἅλα αὐτὰ» (στίχ. 34). **■** «Ταῦτα πάντα», Ποῖα; Πές
μου. Τὰ περὶ τῶν Ἱεροσολύμων, τὰ περὶ τῶν πολέμων,
τῆς πείνης, τῶν ἐπιδημιῶν, τῶν ψευδοπροφητῶν. Τὸ νὰ
σπαρῇ παντοῦ τὸ Εὐαγγέλιον. Αἱ ἐπαναστάσεις, αἱ τα-
ραχαί, ἅλα τὰ ἄλλα ὅσα ἀνεφέρμαεν καὶ θὰ συμβοῦν
μέχρι τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου.

Ποῖα λοιπὸν γενεὰ; Ἀπορεῖ ἄλλος. Ὁ Χριστὸς λέ-
γει: «Ἡ γενεὰ αὐτὴ». Δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς γενεᾶς ἐκεί-
νης, ἀλλὰ περὶ τῆς γενεᾶς τῶν πιστῶν. Διότι γνωρίζει
νὰ χαρακτηρίσῃ μίαν γενεάν ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἡλικί-
αν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν μορφήν τῆς θρησκείας καὶ τοῦ
τρόπου βιωσέως. Ὅπως ὅταν λέγῃ: «Αὐτὴ ἡ γενεὰ
τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἀσεχτοῦν τὸν Κύριον». Αὐτὸ τὸ ὁ-
ποῖον λοιπὸν ἔλεγεν ἀνωτέρω ὅτι «πρέπει ἅλα νὰ ἐκπλη-
ρωβοῦν» καὶ πάλιν «θὰ κηρυχθῇ τὸ Εὐαγγέλιον», τοῦτο
καὶ ἐδῶ δηλώνει καὶ λέγει ὅτι ἐπωσθήποτε θὰ ἐκπλη-
ρωβοῦν ἅλα αὐτὰ καὶ θὰ μείνῃ ἡ γενεὰ τῶν πιστῶν, χω-
ρὶς νὰ διακοπῇ ἀπὸ κανέναν ἀπὸ ὅσα ἀνεφέρθησαν.

1. Τριτὸν. 12, 24 - 35.
2. Α' Κορ. 13, 80.
3. Φαλίμ. 23, 4.

Β Ἀλλά καί τά Ἱερουσόλυμα θά καταστραφῶν, καί τό πλείστον τῶν Ἰουδαίων θά ἐξαφανισθῇ. Αὐτήν δέ τήν γενεάν τίποτε δέν θά τήν περιστάλῃ, οὔτε πείνα, οὔτε ἐπιδημία, οὔτε σεισμός, οὔτε αἱ ἐκ τῶν πολέμων προερχόμενοι ταραχαί, οὔτε οἱ ψευδόχριστοι, οὔτε οἱ ψευδοπροφήται, οὔτε ἀπατεῶνες, οὔτε αὐτοί ποῦ θά παραδοθοῦν, οὔτε αὐτοί ποῦ θά σκανδαλισθοῦν, οὔτε οἱ ψευδάδελφοί, οὔτε ἄλλος κανένας παρόμοιος πειρασμός. Ἐπειτα ὁδηγῶν τοὺς μαθητάς θαυότερα εἰς τήν πίστιν, λέγει: «Ὁ Οὐρανός καί ἡ γῆ θά παρέλθουν, οἱ λόγοι μου ὅμως δέν θά παρέλθουν». Δηλαδή, αὐτά ποῦ θεωροῦνται σταθερά καί ἀκίνητα, εἶναι ἐκόλωτοτερον νά ἐξαφανισθοῦν παρά νά πέσουν οἱ ἰδικοί μου λόγοι.

«**Γ** Καί ἐκεῖνος ποῦ ἀμφισβᾶλλει δι' αὐτά, ἄς καλοξετόσῃ τά λεχθέντα καί ἀφοῦ τά εὕρῃ ἀληθινά (διότι θά τά εὕρῃ ὀπωρήσῃτε), ἀπό τά περασμένα καί εἰς τά μέλλοντα ἄς πιστεύῃ, καί ἅλα ἄς τά ἐξετάσῃ μέ ἀκρίθειαν, καί θά ἰδῇ ὅτι τό τέλος τῶν πραγμάτων ἐπιβεβαιώνει τήν ἀλήθειαν τῆς προφητείας. Ἐφερε λοιπὸν τά στοιχεῖα αὐτά εἰς τό μέσον, καί ἐφάνερωσε μαζί, ὅτι καί ἀπό τὸν οὐρανὸν καί τήν γῆν προτιμότερα εἶναι ἡ Ἐκκλησία, συγχρόνως δέ καί ἀπό τοῦτο ἀποευκαύει τὸν ἑαυτὸν τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ παντός. Διότι, ἐπειδὴ περὶ συντελείας ὁμίλησε, πράγματος ποῦ ἀπὸ πολλοὺς ἀμφισπῆτεῖται, διὰ τοῦτο τὸν οὐρανὸν καί τήν γῆν εἰς τό μέσον ἔφερε, διὰ νά δείξῃ τὴν ἀπέραντον δύναμιν Ἰου καί μέ τὴν μεγίστην ἐξουσίαν Του νά δηλώσῃ, **Δ** ὅτι εἶναι Δεσπότης τοῦ Σόμπαντος καί μέ αὐτά καί εἰς τοὺς ὑπερβολικῶς δυσπίστους καθιστᾷ ἀξίωσις τὰ λεχθέντα. «Περὶ δέ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καί τῆς ὥρας κανεῖς δέν γνωρίζεις, οὔτε οἱ ἀγγελοὶ τῶν οὐρανῶν, οὔτε ὁ Υἱός, παρά μόνον ὁ Πατήρ» (στῆχ. 36).

Μέ τό νά εἰπῇ λοιπὸν ὅτι «οὔτε οἱ ἀγγελοὶ, ἀπε-

στόμωσε τοὺς Ἀποστόλους, ὥστε νά μὴ ζητήσουν νά μάθουν πρᾶγμα ποῦ οὔτε ἐκεῖνοι (οἱ ἀγγελοὶ) δέν γνωρίζουν. Μὲ τό νά εἰπῇ «οὔτε ὁ Υἱός», τοὺς ἐμπιστίζει ὅχι μόνον νά μὴ μάθουν, ἀλλὰ οὔτε καί νά ζητήσουν. Ὅτι δέ διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἶπεν αὐτό, κοίταξε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ὅταν τοὺς εἶδε νά γίνονται περισσότερο περιέργοι, πῶς τοὺς ἀπεστόμωνεν μέ μεγαλύτεραν δύναμιν. Διότι τώρα μὲν ἀποδείξεις ἀνέφερε πολλάς καί ἀπείρους, τότε δέ ἀπλῶς εἶπε: «Δέν εἶναι ἰδική σας ὑπόθεσις νά γνωρίσατε τοὺς χρόνους ἢ τοὺς καιρούς»⁴. Ἐπειτα διὰ νά μὴ εἴπουν, ὅτι ἔχομεν μεγάλην ἀπορίαν καί ἐνεπαίχθημεν, καί ἐρωτήσουν οὔτε δι' αὐτὸ ἐμμεθα ἀξίω; λέγει: «Τοὺς καιρούς, ποῦ ὁ Πατήρ ἔθεσε εἰς τὴν ἰδικὴν του Ἐξουσίαν». **Ἐ** Διότι ἤθελε μέ αὐτὸ νά τοὺς τιμῆσῃ καί τίποτε νά μὴ τοὺς κρύψῃ. Διὰ τοῦτο ἀναστέτει αὐτὸ εἰς τὸν ἴδιον τὸν Πατέρα καί κάνει τό πρᾶγμα φοβερόν, καί ἀποκλείει τό λεχθὲν ἀπὸ τὴν περιέργειαν ἐκείνων. **Σ** **42** Διότι, εἰάν τοῦτο δέν ἐγνωρίζε, ἀλλ' ἀγνοεῖ, πότε θά τὸ μάθῃ; Ἐραγε ὅταν καί ἡμεῖς; Καί ποῖος θά ἀνακοινῶσῃ τοῦτο; Καί τὸν μὲν Πατέρα γνωρίζει σαφῶς ὁ Χριστός, καί μάλιστα τόσον σαφῶς, ὅσον ὁ Πατήρ τὸν Υἱόν. Τὴν δέ ἡμέραν δέν τὴν γνωρίζει; Ἐπειτα «τὸ μὲν Πνεῦμα ἐρευνᾷ καί αὐτά τὰ θάθη τοῦ Θεοῦ»⁵. Αὐτὸς δέ δέν γνωρίζει οὔτε τὸν καιρὸν τῆς Μελλούσης Κρίσεως; Τότε τὸ μὲν πῶς πρέπει νά κρίνῃ γνωρίζει, καθὼς καί τὰ ἀπόρητα τοῦ καθενὸς γνωρίζει. Αὐτὸ δέ ποῦ εἶναι πολὺ ἄσημαντοτερον τοῦτο ἦτο δυνατὸν νά ἀγνοῖ; Πῶς λοιπὸν ἔάν «Ὅλα ἔγιναν δι' αὐτοῦ, καί χωρὶς αὐτὸν τίποτε δέν ἔγινε»⁶, τὴν ἡμέραν

4. Ἰωάν. 1, 7.
5. Α' Κορ. 2, 10.
6. Ἰωάν. 1, 3.

δέν ἐγνώριζεν; Αὐτὸς ποῦ ἔκαμε τοὺς αἰῶνας, φανερὸν εἶναι ἔστι καὶ τοὺς χρόνους ἔκαμε. Ἐάν δὲ τοὺς χρόνους ἔκαμε, ἔκαμε καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Πῶς λοιπὸν αὐτῆν, ποῦ ἐδημιούργησεν, ἀγνοεῖ;

Β Καὶ σεῖς μὲν λέτε ἔστι γνωρίζετε καὶ τὴν οὐσίαν Αὐτοῦ, ὁ δὲ Υἱὸς οὕτε τὴν ἡμέραν, ὁ Υἱὸς ὁ ὁποῖος εὐρίσκειται διαρκῶς εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Πατρὸς, ἂν καὶ τοῦτο εἶναι πολὺ οὐσιαστικώτερον ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καὶ μάλιστα ἀπείρως μεγαλύτερον. Πῶς λοιπὸν ἐνῶ θεωρεῖτε τὸν ἑαυτὸν σας γνώστην τῶν σκουδαιοτέρων πραγμάτων, δέν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Υἱὸν οὕτε τὴν γνῶσιν τοῦ μικροτέρου, «ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εἶναι ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι»; Ἄλλ' οὕτε σεῖς γνωρίζετε τίποτε ἀπὸ τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ, ἔστω καὶ ἂν μυρίας φορές μετὰ μαλίας τὸ ὑποστηρίζετε, οὕτε ὁ Υἱὸς ἀγνοεῖ τὴν ἡμέραν, καὶ μάλιστα πολὺ καλῶς τὴν γνωρίζει. **Γ** Διὰ τοῦτο θεοθαίως ἀφοῦ εἶπε ὅλα, καὶ τοὺς χρόνους, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ ἀφοῦ τοὺς ὡδήγησε μέχρις αὐτῶν καὶ τῶν θυρῶν (διότι πληροῦν εἶναι πρὸς τὰς θύρας λέγει), ἀπεισιώπησε τὴν ἡμέραν. Διότι ἐάν τὴν ἡμέραν ἤθελες ζητήσῃ καὶ τὴν ὥραν, δέν θά τὸ ἀκούσης ἀπὸ ἐμέ, λέγει. Ἐάν δὲ ζητῆς καιροὺς καὶ προεισοποιητικὰ σημεῖα, θά σοῦ τὰ εἶπω ὅλα μετ' ἀκριβείας. Ὅτι θμῶς δέν τὸ ἀγνοῶ μέ πολλά σοῦ τὸ ἀπέδειξα, ὅταν σοῦ ὡμίλησα περὶ τῶν χρονικῶν διαστημάτων, καὶ ὅλων ὅσα θά συμβοῦν καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων μέχρι τῆς ἡμέρας αὐτῆς. Διότι ἡ παραβολὴ τῆς σικκῆς τοῦτο ἐδήλωσε καὶ εἰς τὰ πρόθυρα σὲ ὡδήγησαν με' αὐτά. Ἐάν δέν σοῦ ἦνοιξε τὰς θύρας, καὶ τοῦτο διὰ τὸ συμφέρον σου τὸ κάνει. Διὰ τὰ μάθησ' δὲ καὶ ἀπὸ ἀλλοῦ, ἔστι τὸ

7. Κολ. 2, 3.

νά σωτήρη δέν ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἀγνοίας του, καὶ τὰς πὼς μαζί με' ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν προσθέτει. **Δ** «Ὅπως συνέθη κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Νῶε ποῦ οἱ ἄνθρωποι ἔτρωγον καὶ ἔπινον, ὅτανδρεύοντο καὶ ἐνυμφεύοντο μέχρι τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν εἰσήλθεν ὁ Νῶε εἰς τὴν Κιβωτὸν, καὶ δέν ἀντελήφθησαν τίποτε μέχρις ὅτου ἦλθεν ὁ κατακλυσιμὸς καὶ τοὺς ἔρπασαν ὅλους. Ἔτσι θά συμβῆ καὶ κατὰ τὸν ἔρχομὸν τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (στῆχ. 38 - 39).

Αὐτὰ δὲ τὰ εἶπε διὰ τὰ δηλώσῃ ἔστι ἀποτόμως θά ἐλθῇ καὶ ἀπροσδοκῆτος, καὶ οἱ περισσότεροί τότε θά ζοῦν τρυφήν ζωὴν. Διότι καὶ ὁ Παῦλος τοῦτο λέγει καὶ γράφει τοῦτο «Ὅταν λέγουν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε ἔρχεται ἔπάνω τους ἀφηνεῖα ἢ καταστροφή». Καὶ διὰ τὰ δηλώσῃ τὸ ἀπροσδοκῆτον, ἔλεγεν «ὅπως ὁ κοιλόπνονος ἔρχεται εἰς τὴν ἔγκυον». **Ε** Πῶς λοιπὸν λέγει «μετὰ ἀπὸ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων»; Διότι ἐάν τότε θά ὑπάρχῃ καλοσπέρσις καὶ εἰρήνη, καὶ ἀσφάλεια καθὼς ὁ Παῦλος ἀναφέρει, πῶς ὁ Χριστὸς λέγει «μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων»; **ΣΤ** Ἐάν δὲ ὑπάρχῃ τρυφήν διαβίωσις, πῶς (θά ὑπάρχῃ) καὶ θλίψις; Καλοσπέρσις καὶ εἰρήνη θά ὑπάρχῃ εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναίσθησιαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δέν εἶπεν «Ὅταν θά εἶναι εἰρήνη» ἀλλὰ «ὅταν λέγουν, ἔστι ὑπάρχῃ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια» διὰ τὰ δεῖξῃ τὴν ἀναίσθησιαν αὐτῶν, ὅπως με' ἐκείνους τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε, καὶ μάλιστα ἔστι εἰς παραμοίαις ἁμαρτίας ἐντροφοῦσαν. Τοῦτο θμῶς δέν συνέβαινε με' τοὺς δικαίους, οἱ ὅποιοι ἐπερνούσαν με' θλίψιν καὶ στενοχωρίαν. Ἐδῶ δευκνέει ἔστι ὅταν ἐλθουσι οἱ ἀντι-

8. 1^α Θεσ. 5, 3.
9. 1^α 5:24.

χριστοί, τότε θα αδιέθουν αὐτοὶ παράνομοι ἡδοναὶ εἰς τοὺς παραβάτας καὶ μὴ ἐλπίζοντας εἰς τὴν σωτηρίαν των, τότε γαστριμαργία, ἀσωτεία, τότε μέθαι. Διὰ τοῦτο καὶ καταλληλότατον ὑπόδειγμα θέτει πρὸς τὸ θέμα Διότι καθὼς, ὅταν ἐγένετο ἡ κιθαρὰς, δὲν ἐπίστευον, λέγει, ἀλλὰ ἐστέκετο μὲν ἐνώπιον πάντων νὰ προσαγγελῆ τὰ μέλλοντα κακά, **13** ἐκείνοι ὅμως ἂν καὶ τὴν ἐβλεπον διεσκέδαζον ὡσάν νὰ μὴ ὕπρχε κίνδυνος. "Ἔτσι καὶ τώρα θὰ φανῆ μὲν ὁ ἀντίχριστος, μετὰ ἀπὸ τὸν ὅποιον θὰ γίνῃ ἡ συντέλεια, καὶ αὐτοὶ καλᾶσαις ποῦ θὰ ἀκολουθήσουν, καὶ αὐτοὶ ἀφόρητοι τιμωρία. Ἐκείνοι δὲ οἱ ὅποιοι κατέχονται ἀπὸ τὴν μέθην τῆς κακίας, οὔτε θὰ ἀντιληφθοῦν τὸν φόβον αὐτῶν ποῦ θὰ γίνουν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει: «ὅπως ὁ κοιλόπονος εἰς τὴν ἔγκυον», ἔτσι θὰ παρουσιασθοῦν εἰς αὐτοὺς τὰ φοβερά ἐκεῖνα καὶ ἀνεπανόρθωτα.

Καὶ διατί δὲν ἀνέφερε τὰ κακά τῶν Σοδόμων; Ἡθέλησε νὰ δώσῃ γενικὸν παράδειγμα, τὸ ὅποιον ἔγινε μετὰ ἀπὸ προφητείας ποῦ δὲν τὴν ἐπίστευσαν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐπειθὴ ἀμφισβητοῦνται ὑπὸ πολλῶν τὰ μέλλοντα, τὰ πιστοποιεῖ καὶ μὲ παραδείγματα ἀπὸ τὸ παρελθόν καὶ ἀναταράσσει τὴν διανοίαν των. **14** Κατόπιν δὲσων εἶπε, καὶ τοῦτο ὑποδηλώνει, ὅτι καὶ τὰ προηγουμένα Αὐτοῦς τὰ ἔκοιμε. "Ἐπειτα πάλιν ἄλλο σημεῖον θέτει καὶ κάνει ὀλοφάνερρον, καθὼς καὶ μὲ ἄλλα τὰ ἄλλα, ὅτι δὲν ἀγνοεῖ τὴν ἡμέραν. Ποῖον εἶναι τοῦτο τὸ σημεῖον; «Τότε δύο ἄνθρωποι θὰ εὐρίσκονται εἰς χωρὸς, ὁ ἓνας παραλαμβάνεται καὶ ὁ ἄλλος ἐγκαταλείπεται. Δύο γυναῖκες θὰ ἀλῆθουν εἰς τὸν μῶλον, ἡ μίᾳ παραλαμβάνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀφήνεται. Νὰ εἰσθε λοιπὸν ἀγρυπνοί, διότι δὲν γνωρίζετε ποῖαν ὥραν ἔρχεται ὁ Κύριός σας» (στίχ. 40 - 42). Αὐτὰ εἶναι δείγματα ὅτι ὁ Χριστὸς καὶ γνωρίζει, καὶ τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν. Διὰ τοῦτο

ἀνέφερε καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ Νόε. **15** Διὰ τοῦτο εἶπε περὶ τῶν δύο κοιμημένων ἐπὶ κλίνης, διὰ νὰ δηλώσῃ τὸ ἔξῃς: ὅτι ἔτσι ἀπροσδόκητα, ἔτσι θὰ ἔλθῃ ὅταν αὐτοὶ θὰ εἶναι ἀμέριμνοι. Καὶ τὸ παράδειγμα τῶν δύο ποῦ ἦσαν εἰς τὸν μῶλον, καὶ αὐτὰ εἶναι δείγμα ἀνθρώπων ἀμερίμων. Καὶ κατόπιν τοῦτου, ὅτι καὶ δοῦλοι καὶ δεσπότες, καὶ παραλαμβάνονται καὶ ἀφήνονται, καὶ οἱ εἰς ἀνεσιν εὐρίσκόμενοι, καὶ οἱ εἰς πόνον, καὶ ἀπὸ τὴν θέσιν αὐτὴν καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην, ὅπως εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην λέγει: «Ἀπὸ τοῦ καθημένου εἰς τὸν θρόνον Βασιλέως μέχρι τῆς ἀρχμαλάτου ποῦ δουλεύει εἰς τὸν μῶλον»¹⁰. Διότι, ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι πολὺ δύσκολα σώζονται οἱ πλούσιοι, δεκνύει ὅτι ὄχι γενικῶς, οὔτε οἱ πλοῦσοι γάνονται, οὔτε ἔλοι οἱ πτωχοὶ σώζονται, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἐκείνους καὶ ἀπὸ τούτους καὶ σώζονται καὶ χάνονται. **16** Εἰς ἐμὲ δὲ φαίνεται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἡ Δευτέρα Παρουσία θὰ γίνῃ κατὰ τὴν νύκτα. Αὐτὸ δὲ λέγει καὶ ὁ Λουκᾶς¹¹.

Βλέπετε πῶς ἔλα μὲ ἀκρίθειαν τὰ γνωρίζει; "Ἐπειτα πάλιν διὰ νὰ μὴ ἐρωτήσουν συνέχισε: «Νὰ εἰσθε ἀγρυπνοί λοιπὸν, διότι δὲν γνωρίζετε ποῖαν ὥραν ἔρχεται ὁ Κύριός σας». **17** Δὲν εἶπε: «δὲν γνωρίζω», ἀλλὰ «δὲν γνωρίζετε». Διότι ὅταν αὐτοὺς τοὺς ἀδηγήσῃ σχεδὸν εἰς τὴν ὥραν αὐτὴν καὶ σταματήσῃ, πάλιν τοὺς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐρώτησιν, διότι θέλει τοῦτους νὰ εὐρίσκονται εἰς διαρκὴ ἀγυπνίαν.

Διὰ τοῦτο λέγει: «Ἀγρυπνεῖτε» καὶ δείχνει τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὅποιον δὲν ἀπεκάλυψε τὴν ὥραν. Ἐκεῖνο νὰ γνωρίζετε, ὅτι ἐάν ὁ οἰκοδεσπότης ἐγνώριζε ποῖαν ὥραν

99. Λουκ. 11, 34.

10. 39. 11, 5.

11. Λουκ. 11, 34.

έρχεται ὁ κλέπτης, θά ἀγρυπνοῦσε καί θέν θά ἄφηνε νά τοῦ διαρρήξουν τήν οἰκίαν του. Διά τοῦτο καί αἰεὶ ἀγρυπνεῖτε, διότι κατὰ τήν ὥραν ποῦ θέν τόν περιμένετε ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. Διά τοῦτο λοιπόν λέγει εἰς αὐτούς νά ἀγρυπνοῦν, διὰ νά εἶναι πάντοτε ἔτοιμοι. Διά τοῦτο λέγει, ὅταν θέν τόν περιμένετε, τότε θά ἔλθῃ, διότι τοὺς θέλει νά εἶναι ἀγρυπνοί καί διαρκῶς ἐνάρετοι. **■** Αὐτό δὲ τὸ ὅποιον λέγει εἶναι τοῦτο. Ἐάν ἐγνώριζαν οἱ πολλοὶ τότε θά ἀποθάνουν, ὁπωσδήποτε κατὰ τήν τελευταίαν ἡμέραν θά ἐπεδίωκον νά ἐτοιμασθοῦν.

Διά νά μὴ ἐτοιμάζονται μόνον κατὰ τήν τελευταίαν ἡμέραν, διά τοῦτο θέν ἀνακοινώνει εἰς αὐτούς ὅτε τήν κοινήν, ὅτε τήν ἰδιαίτεραν ἐκάστου ὥραν, ἐπειδὴ τοὺς θέλει πάντα νά περιμένουν, πάντα νά ἐτοιμάζονται. Δ' αὐτοῦ καί τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἐκάστου τὸ ἔκαμε ἀγνωστον. Ἐπειτα ἀνοικτὰ ἀνομάζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ Κυρίου, ἀφοῦ ποῦθενά ἄλλου τόσο σαφῶς θέν τὸ ἐφανερώσε. Ἐδῶ μοῦ φαίνεται ὅτι πρέπει νά ἐιτρέπωνται οἱ ἀδιάφοροι, διότι θέν δείχνουν φροντίδα ὅτε ὅσῃν διὰ τὰ χρήματά των βελγουν, αὐτοὶ ποῦ περιμένουν τὸν κλέπτην, ὅτε ὅσῃν θέν δείχνουν αὐτοὶ διὰ τὴν ψυχὴν των φροντίδα. **■** Διότι ἐκεῖνοι μὲν ὅταν ὑποπτευθοῦν, ἀγρυπνοῦν, καί καθόλου θέν ἐπιτρέπουν νά τοὺς ἀρπάξουν τὰ πράγματα τῆς οἰκίας των. Σεῖς δὲ ἂν καί γνωρίζετε ὅτι θά ἔλθῃ, καί ἐξάπαυτος θά ἔλθῃ, θέν μένετε ἀγρυπνοί, λέγει, καί προετοιμασμένοι, ὥστε νά μὴ φύγετε ἀπ' ἐδῶ ἀπαράσκευοι. Διά τοῦτο ἔρχεται ἡ ἡμέρα εἰς τοὺς πνευματικῶς κοιμημένους πρὸς καταστροφὴν των. Ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος (ὁ κλέπτης) ἐάν ἐγνώριζε, θά διέφευγεν, ἔτσι καί αἰεὶ, ἐάν εἰσθε ἔτοιμοι, θά γλυτώσετε.

Ἐπειτα ἐπειδὴ ἠγολήθη μετὰ τὴν Κρίσιν, στρέφει τὸν λόγον πρὸς τοὺς διδασκάλους καί ὁμιλεῖ περὶ τιμω-

ρῶν καί ὁμοιωθῶν. Καί ἀφοῦ θέσῃ εἰς προτέρων θέσιν τοὺς ἐπιτυχόντας, καταλήγει εἰς τοὺς ἀποτυχόντας καί τελειώνει τὸν λόγον μετὰ ἀπειλάς. **■** Διά τοῦτο πρῶτον λέγει τὸ ἕξῃς: «Ποῖος λοιπόν εἶναι ὁ ἔμπιστος καί φρόνιμος δοῦλος, τὸν ὁποῖον ὁ κύριος διόρισε ἐπιστάτην τῶν ὑπηρεσιῶν του, διὰ νά φροντίξῃ νά τοὺς διδῇ τροφὴν τὴν κατάλληλον ὥραν; Μασκάριος εἶναι ὁ δοῦλος ἐκείνος, ποῦ ὅταν ἔλθῃ ὁ Κύριός του, θά τὸν εὕρῃ νά κάνη τὸ καθήκον του. Ἄλλῳθός σῶς λέγω θά τὸν διορίσῃ ἐπιστάτην εἰς ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του» (στῆχ. 45 - 47). Μήπως καί αὐτὸ εἶναι δείγμα ὅτι θέν γνωρίζει; Ἐάν λοιπόν, ἐπειδὴ εἶπεν «ὅτι ὁ Υἱός γνωρίζεις», λέγεις ὅτι αὐτὸς ἀγνοεῖ. Ἐπειδὴ εἶπε: «Ποῖος εἶναι δηλαδὴ», τί θά ἐλεγε; «Ἡ θά εἰπῆς ὅτι αὐτὸς ἀγνοεῖ καί τοῦτο: Ἄπαυε. Διότι ὅτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς τρελλοὺς θέν θά ἐρωτοῦσε τοῦτο, ἂν καί ἐκεῖ δύναται κανεὶς νά εὕρῃ τὴν αἰτίαν, ἐδῶ δὲ ὅτε αὐτὴν εὐρίσκομεν. **■** Τί λοιπόν, ὅταν λέγῃ «Πέτρε μετὰ ἀγαπᾷς;»³² καί ἐρωτᾷ, ὅτε τοῦτο γνωρίζεις; Ἡ ὅταν λέγῃ «Ποῦ ἐθέσατε αὐτόν;»³³. Διότι καί ὁ Πατήρ θά εὕρεθῃ νά λέγῃ τέτοια. Διότι καί αὐτὸς ἐρωτᾷ: «Ἀδάμ, ποῦ εἶσαι;»³⁴ καί «Κραυγὴ Σοδόμων καί Γομόρρας ἔχει πληθυνθῆ πρὸς ἐμέ. Θά κατέβω λοιπόν νά ἰδῶ, ἐάν συμβαίνουν αὐτὰ συμφώνως μετὰ τὴν φωνὴν αὐτῶν ποῦ ἀνασθάνει πρὸς ἐμέ. Ἐάν δὲ ὅχι, νά τὸ ξέρω»³⁵. **■** 45 Καί ἄλλου λέγει: «Ἐάν δηλαδὴ ἀκούσουν, καί ἐάν συνετισθοῦν»³⁶. Καί εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἐπίσης: «Ἰσως θά ἐντραποῦν τὸν Υἱόν μου»³⁷. Ὅλα αὐτὰ εἶναι λόγια ἀγνοί-

32. ἴμ. 21, 15.

18. ἴμ. 11, 31.

14. ἴν. 8, 9.

15. ἴν. 18, 20 - 21.

16. ἴκ. 2, 3.

17. ἴνκ. 20, 13.

αφ. Ἄλλα δὲν ἔλεγεν αὐτά, ἐπειδὴ δὲν ἐγνώριζε, παρὰ διὰ τὴν οἰκονομίαν τὴν κατάστασιν τῆς στιγμῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀδάμ, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὸν ἀναγκάσῃ εἰς ἀπολογία διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν Σοδομιτῶν, διὰ νὰ μᾶς παιδαγωγώσῃ νὰ μὴ ἀποφαινώμαθα πρὶν νὰ ἔλθωμεν εἰς ἡμεσον ἐπαφὴν μὲ αὐτά τὰ ἴδια τὰ πράγματα. Εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν τοῦ προφήτου, διὰ νὰ μὴ θεωρῆται ἐκ μέρους τῶν ἀνοήτων ὅτι ἡ πρόφησις (Προφητεία) ἐξαναγκάζει κατὰ κάποιον τρόπον εἰς τὴν παρακοήν. Εἰς δὲ τὴν παραβολὴν τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι εἶχον καθήκον νὰ πράξουν αὐτὸ καὶ νὰ ἐντραποῦν τὸν Υἱόν.

Ἐβῶ λοιπὸν διὰ νὰ μὴ περιεργάζωνται, οὔτε νὰ μερμινοῦν πάλιν δι' ἀσήμαντα πράγματα, καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὸ σπάνιον καὶ τὸ πολῦτιμον, διὰ τοῦτο ἐρωτῶ. **Β** Καὶ κοίταξε πόσῃ ἀγνοίαν δείχκει μὲ τὸ ῥήμα, ἐν πράγματι ἀγνοῖ καὶ ἐκεῖνον ποῦ ἐγκαθίστα. Μακαρίζει λοιπὸν αὐτόν «Μακάριος ὁ δούλος, λέγει, ἐκεῖνος». Δὲν ἀναφέρει ὅμως, ποῖος εἶναι αὐτός. Διότι ποῖος εἶναι, λέγει, ἀραγε αὐτός τὸν ὅποιον θὰ ἐγκαταστήσῃ ὁ Κύριος αὐτοῦ; καὶ «Μακάριος ἐκεῖνος τὸν ὅποιον θὰ εὕρῃ νὰ συμμορφῶται τοιοῦτατρόπως».

Αὐτὰ δὲ δὲν τὰ εἶπε μόνον περὶ τῶν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῆς δυνάμεως, καὶ περὶ τῶν χαρισμάτων, καὶ περὶ πάσης οἰκονομίας, τὴν ἁποῖαν καθέννας ἐχειψίσθη. Αὐτὴ ἡ παραβολὴ θὰ ἡρμολογῆται καὶ εἰς τοὺς ἀρχοντας τῆς πολιτείας. Διότι καθέννας ποῦ ἔχει καθήκοντα σχετικὰ μὲ τὰ κοινὰ συμφέροντα, ὀφείλει νὰ τὰ ὀλοκληρώσῃ. Καὶ ἂν ἔχῃ σοφίαν, καὶ ἂν ἀξίωμα, καὶ ἂν πλοῦτον, καὶ ἂν ὁτιδήποτε, κένετο χωρὶς νὰ ἐλάττωσῃ, οὔτε τὸν σὺνδουλὸν σου, οὔτε τὸν ἑαυτὸν σου. **Γ** Διὰ τοῦτο ἀκριθῶς ζητεῖ παρ' αὐτοῦ τοῦ δούλου καὶ

φρόνησιν καὶ πίστιν. Διότι καὶ ἡ ἁμαρτία ἀπὸ τὴν ἀνοήσιαν γίνεται. Πιστὸν μὲν λοιπὸν τὸν ὀνομάζει, διότι τίποτε δὲν ἐκράτησε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, οὔτε κατηνώλασε κάτι ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου του τυχεῶς καὶ ἀσκόπως. Φρόνιμος δὲ διότι ἔμαθε νὰ διαχειρίζεται τὰ ἀνατεθέντα εἰς αὐτὸν καταλλήλως. Ἄν δὲ τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἀπουσίαζε, τὸ ἄλλο θὰ ἐχώλωνε. Διότι ἂν εἶναι πιστὸς καὶ δὲν κλέπτη, παραλογίζεται ὅμως καὶ δαπανᾷ ἀσυνέτως, μέγα τὸ ἔγκλημα.

Ἐὰν δὲ γνωρίζῃ νὰ διαχειρίζεται καλῶς, κλέπτη ὅμως, πάλιν δὲν εἶναι μικρὰ ἡ κατηγορία. **Δ** Ἄς τὰ ἀκούσωμεν αὐτὰ καὶ ὅσοι ἔχομεν τὰ τάλαντα αὐτά. Δὲν διμιλῆι δὲ πρὸς τοὺς διδασκάλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πλουτοῦντας. Διότι καὶ εἰς τοὺς δύο ἔχει ἐμπιστευθῆ πλοῦτον. Οἱ διδάσκοντες, ἔχουν τὸν σπουδαιότερον (πλοῦτον), σεις τὸν μικροτέρας ἀξίας. Ὅταν λοιπὸν οἱ διδάσκοντες διασκορπίζουν τὰ μεγαλύτερα, σεις δὲ δὲν θέλετε νὰ δεῖξετε μεγαλοψυχίαν οὔτε καὶ εἰς τὰ μικρότερα, μᾶλλον δὲ θῆτι μεγαλοψυχίαν, ἀλλὰ εὐγνωμοσύνην (διότι τὰ ἕξνα δίδονται), ποῖα ἀπολογία θὰ ὑπάρξῃ; Ἄλλὰ τότε, πρὸ τῆς καλᾶσεως ἐκείνων ποῦ κάνουν τὰ ἀντίθετα, εἶθε νὰ ἀκούσωμεν τὴν τιμὴν τοῦ μακαρίου δούλου. **Ε** «Ἀληθῶς σὰς λέγω, ὅτι θὰ κάμῃ αὐτὸν ἐπιστάτην ὅλης τῆς περιουσίας του». Ποῖα τιμὴ εἶναι δυνατὸν νὰ συγκριθῇ μὲ αὐτήν; Ποῖος λόγος εἶναι δυνατὸν νὰ παραστήσῃ τὴν μακαριότητα, ὅταν ὁ βασιλεὺς τῶν οὐραίων **Ζ** **Α** ποῦ ἔχει τὰ πάντα, πρόκειται νὰ κάμῃ ἕνα ἄνθρωπον ἐπιστάτην εἰς ὅλα τὰ ὑπάρχοντά του; Διὰ τοῦτο καὶ ὀνομάζει αὐτὸν φρόνιμον, διότι ἡ ἀξιοπιστία εἰς τὰ μικρὰ κάνει ἱκανὸν νὰ ἀποκτῆ τὰ μεγάλα. Καὶ ἐπειδὴ ἐδέχθη σάφρων ἐδῶ, ἐπέτυχε τὸν οὐρανόν.

Ἐπειτα διδάσκει τὸν ἀκρατὴν λαμβάνων ἀφορμὴν

δχι από τὴν ἀρμόζουσαν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς τιμὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν κόλασιν ποὺ περιμένει τοὺς πονηροὺς. Διὰ τοῦτο καὶ συνεχίζει: «Ἐάν δὲ εἶπη ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος, ὅτι ἄργει νὰ ἔλθῃ ὁ κύριός μου, καὶ ἀρχίζῃ νὰ κτυπᾷ τοὺς συνδούλους του, νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ μὲ μεθύσους, θὰ ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου τὴν ἡμέραν ποὺ δὲν περιμένει καὶ τὴν ὥραν ποὺ δὲν γνωρίζει καὶ θὰ τὸν στήσει εἰς τὰ δύο καὶ θὰ τὸν θάλλῃ μαζί μὲ τοὺς ὑπακριντάς. **18** Ἐκεῖ θὰ εἶναι τὸ κλάμα καὶ τὸ τριζίμο τῶν δοντιῶν» (στίχ. 48 - 51). Ἐάν δὲ εἶπη κάποιος, Εἶδες ποῖος λογιμὸς εἰσεχώρησε εἰς τὸν νοῦν του, διότι δὲν ἐγνωρίζε τὴν ἡμέραν ἐπιστροφῆς; Ἄργει ὁ Κύριός μου νὰ ἔλθῃ, λέγει. Θὰ ἀπαντούσαμε, ὅτι τοῦτο συνέθε ὅχι ἐπειδὴ δὲν ἦτο γνωστὴ ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ διότι ἦτο πονηρὸς ὁ δοῦλος. Διότι διὰ ποῖον λόγον δὲν εἰσήλθεν ὁ λογισμὸς αὐτὸς εἰς τὸν πιστὸν καὶ φρόνιμον δούλον; Ποῖον σημασίαν ἔχει, ἐάν ἄργῃ ὁ δεσπότης νὰ ἔλθῃ, ἄθλιε, ἀφοῦ σὺ καθόλου δὲν τὸν περιμένεις νὰ γυρίσῃ; Διὰ τί λοιπὸν δὲν φροντίζεις; Ἐδῶ μαθαίνομε ὅτι, δὲν θὰ ἀργήσῃ. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ ἀπόφασίς δὲν ἐξεδόθη ἀπὸ τὸν Δεσπότην, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν σκέψιν τοῦ πονηροῦ δούλου. Διὰ τοῦτο συνεπῶς κατηγορεῖται. Ὅτι δὲ δὲν ἄργει, ἀκουσε τὸν Παῦλον ποὺ λέγει: **19** «Ὁ Κύριος εἶναι πλησίον, μὴ φροντίζετε ἀγωνιωδῶς»¹⁸ καὶ «Αὐτὸς ποὺ ἔρχεται, φθάσει καὶ δὲν ἄργει»¹⁹. Σὺ δὲ ἀκουε καὶ τὰ ἐξῆς καὶ μάθαινε, ὅτι συνεχῶς ὑπενθυμίζει τὴν ἡμέραν τὴν ἀγνωστον, καὶ δηλώνει εἰς τοὺς δούλους ὅτι τοῦτο εἶναι χρησίμιον καὶ νὰ τοὺς ἐξυπνήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἐγείρῃ. Τὶ σημαίνει καὶ ἂν μερικὸι ἀπὸ αὐτὸ τίποτε δὲν ὠφελήθησαν; Διότι οὔτε ἀπὸ τὰ ἄλλα τὰ ὠφέλιμα ὠφελήθησαν μερι-

18. Φ2: π. 4, 8.

19. 129, 10, 22

καί, ἀλλ' ὁμοῦς Αὐτὸς δὲν σταματᾷ νὰ κἀνῃ τὰς ἐνεργείας Ἰου.

Τὶ λοιπὸν, λέγει, σημαίνουν τὰ ἀκόλουθα; «Θὰ ἔλθῃ τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὅριαν δὲν τὸν περιμένει, καὶ κατὰ τὴν ὥραν ποὺ δὲν γνωρίζει» καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν. Βλέπεις, πῶς παντοῦ τοῦτο θέτει, καὶ δεικνύει τὸν χροῖσμον τοῦ ἀγνωστοῦ καὶ μὲ αὐτὸ μᾶς κρατεῖ συνεχῶς εἰς ἐτοιμότητα; **19** Διότι τοῦτο εἶναι αὐτὸ ποὺ ἐπιδιώκει, τὸ νὰ εἴμεθα συνεχῶς ἀγρυπνοὶ. Καὶ ἐπειδὴ πάντοτε εἰς τὰς ἀπολαύσεις στριφογυρίζομε, πρὸ δὲ τῶν συμφορῶν ἀίσθανοῦμεθα δέος, διὰ τοῦτο παντοῦ αὐτὸ λέγει, ὅτι ὅταν ὑπάρχῃ ἀνεσις, τότε ἐρχονται αἱ συμφοραὶ. Καὶ ὅπως ἀνωτέρω διὰ τοῦ Νῶε τοῦτο ἐδήλωσεν, ἔτσι καὶ ἐδῶ λέγει: ὅταν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος μεθᾷ ὅταν δέρνην, τότε καὶ ἡ κόλασις δι' αὐτὸν καθίσταται ἀφόρητος. Ἄλλὰ ἄς μὴ κοιτάζωμεν μόνον τὴν κόλασιν ποὺ ἐπιφυλάσσεται δι' ἐκεῖνον, ἀλλὰ νὰ προσέξωμεν καὶ ἐκεῖνο, μὴ τυχόν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι κάποτε ἐνῶ κάνομε τὰ ἴδια, δὲν τὸ ἀντιλαμβάνομεθα. **20** Διότι ἐκεῖνοὶ ποὺ ἔχουν χρήματα ὁμοιάζουν μὲ τὸν δοῦλον αὐτὸν, ὅταν δὲν δίδουν εἰς ἐκεῖνους ποὺ ἔχουν ἀνάγκην. Καὶ διότι καὶ οὐ εἶσαι διαχειριστὴς τῶν ἰδικῶν σου χρημάτων ὅχι μικροτέρας σημασίας ἀπὸ ὅτι εἶναι ὁ οἰκονόμος τῆς Ἐκκλησίας. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος δὲν ἔχει δικαίωμα, ὅσα τοῦ δίδομεν ἡμεῖς διὰ τοὺς πτωχοὺς, νὰ τὰ σκορπίσῃ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχῃ, **21** ἐπειδὴ ἐδόθησαν πρὸς διατροφήν τῶν πτωχῶν. Ἐτοι ὅτε σὺ τὰ ἴδικά σου. Διότι καὶ ἂν ἐκληρονόμησες πατρικὴν περιουσίαν, καὶ ἔτσι ἔχεις ὅλα ὅσα ἔχεις καὶ πάλιν τοῦ Θεοῦ εἶναι ὅλα. Ἐπειτα σὺ μὲν αὐτὰ ποὺ ἔδωκες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θέλεις μετ' ἀκριβείας νὰ τὰ διαχειρίζονται, ὁ δὲ Θεὸς δὲν νομίζει ὅτι θὰ ζητήσῃ μετὰ μεγαλυτέρας αὐστηρότητος τὴν διαχείρισιν τῶν ἰδικῶν

του, αλλά θα άνεχθῆ ἀπλῶς νά ἀπολεσοῦν αὐτά; Δέν γίνεται αὐτό, δέν γίνεται. Καί διότι διά τόν σκοπόν αὐτόν ἀφῆσε δια αὐτά εἰς σέ, ὥστε νά δώσῃς τήν τροφήν εἰς αὐτούς τόν κατάλληλον χρόνον. Τί σημαίνει τόν κατάλληλον χρόνον; Τότε πού ἔχουν ἀνάγκη, τότε πού ἐκείνοι πεινοῦν. Διότι ὅπως ἀκριβῶς οὐ παρηγγελῆς εἰς τόν σύνδουλόν σου νά ἔχῃ τήν διαχείρισιν, ἔτσι καί ὁ Δεσπότης θέλει ἀπό σέ νά δαπανῶς αὐτά ὅπου πρέπει. **Β** Διά τοῦτο ἄν καί ἔχῃς τήν δύναμιν νά κλέψῃς, σέ ἀφῆκεν, διά νά ἔχῃς τήν εὐκαιρίαν νά ἐπιδείξῃς ἀρετήν; ὥστε ἀφοῦ εἰς τάς ἀνάγκας τῶν ἄλλων χρησιμοποίησῃς τά δικά τοῦς ἄλλους προοριζόμενα ἀγαθά, διά νά ἐκδηλώσῃς θερμότερον ἀγάπην.

Σὺ ἄμας ἀφοῦ τά ἔλασες, ὄχι μόνον δέν δίδεις, ἀλλά καί κτυπῶς, καίτοι θεσπιάς ἄν τὸ νά μὴ δίδῃς εἶναι ἔγκλημα, τὸ νά κτυπῶς, πόσης συγγνώμης ἔχεις ἀνάγκη νά τυχῆς;

Ταῦτο κατά τήν γινόμενην μου τὸ λέγει ὑπαικουσάμενος τοὺς ὑβριστάς καί τοὺς πλεονέκτας καί δεικνύει τήν μεγάλην εἰς ἄρας τῶν κατηγορίαν, ὅταν αὐτοὶ ἐκείνους τοὺς ὁποίους διετάχθησαν νά τρέφουν, αὐτοὺς κτυποῦν. **Γ** Μοῦ φαίνεται δέ ὅτι καί τοὺς φιληδόνους ἐδῶ ἐννοεῖ. Διότι καί τιμωρία μεγάλη ἐπιφυλάσσεται καί διά τήν φιληδονίαν. «Τρώγει καί πίνει, λέγει, μέ τοὺς μεθύσους» καί δηλώνει τήν γαστριμαργίαν. Δέν ἔλασες διά τοῦτο, διά νά δαπανήσῃς εἰς φιληδονίας, ἀλλά νά ἀναλώσῃς εἰς ἐλεημοσύνην. Μήπως διότι τά θεωρεῖς ἰδικά σου; Ὁ Θεός σου ἐνεκτιστεύθῃ τά ἀγαθά τῶν πτωχῶν ἔστω καί ἄν τά ἀπέκτησας ἀπό πατρικὴν κληρονομίαν, ἢ καί ἀπό δικαίους κόπους. Μήπως δέν ἤδύνατο ὁ Θεός νά σοῦ ἀφαιρέσῃ ταῦτα; Ἄλλὰ δέν τὸ κάνει τοῦτο, καί σέ καθιστᾷ κύριον τῆς πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην φι-

λοτιμίας. **Δ** Σὺ δέ πρὸς χάριν μου σκέψου, πῶς διά μέσου θλων τῶν παραβολῶν τιμωρεῖ ἐκείνους πού δέν ἐχρησιμοποίησαν τὰ χρήματά των διά τοὺς ἔχοντας ἀνάγκη. Διότι οὔτε αἱ παρθένοι ἤρπασαν τά ξένα, ἀλλά δέν ἔδωκαν οὔτε τά ἰδικά των. Οὔτε ἐκείνος, πού κατέχωσε τὸ ἐν τάλατον, ἐπλεονέκτησεν, ἀλλά οὔτε καί τὸ ἐδιπλασίασεν. Οὔτε ἐκείνοι πού ἀδιαφόρησαν διά τοὺς πεινῶντας, τιμωροῦνται ἐπειδὴ ἤρπασαν τά ξένα, ἀλλ' ἐπειδὴ δέν ἐμοίρασαν τά ἰδικά των, καθὼς ἀκριβῶς καί ὁ δοῦλος αὐτός.

Ἄς ἀκούσωμε λοιπὸν ὅσοι τρώμε πολύ, ὅσοι ἐφοδεύομε εἰς πολυτελεῆ δεῖπνα τῶν πλοῦτων, ὁ ὅποιος δέν μάς ἀνήκει, ἀλλά εἶναι τῶν πτωχῶν καί ἐνδεῶν. **Ε** Μὴ λοιπὸν νομίζεις ὅτι αὐτὰ εἶναι ἰδικά σου, ἐπειδὴ ἀπὸ πολλῆν φιλανθρωπίαν διετάχθης νά δίδῃς αὐν νά εἶναι κτήμα σου. Σὲ ἐχρησιμοποίησε, διά νά δυνήθῃς νά προκόψῃς. Μὴ λοιπὸν νομίζεις ὅτι εἶναι ἰδικά σου, αὐτὰ πού Αὐτὸς σοῦ ἔδωσε. Διότι οὔτε ἐάν ἐβάνεσες εἰς κάποιον, μέ τόν σκοπόν ἀφοῦ φύγη καί δυνήθῃ νά ἐπιτύχῃ μερικὰς εὐκαιρίας πλουτισμοῦ, τοῦ εἶπες ὅτι θά εἶναι ἰδικά του τὰ χρήματα. Καί εἰς σέ λοιπὸν ἔδωκεν ὁ Θεός, διά νά ἐμπορευθῆς τόν οὐρανόν. Μὴ λοιπὸν μεταβάλλεις τήν ὑπερβολικὴν πρὸς σέ φιλανθρωπίαν εἰς ὑπόθεσιν ἀγνωμοσύνης. Σκέψου πόσης δοσεολογίας ἔξισον θά ἦτο τὸ νά δυνήθῃς νά εὐρῆς μετὰ τὸ θάπτισμα τρόπον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα. **ΣΤ** Ἐάν δέν ἔλεγε τοῦτο τὸ «δῶσε ἐλεημοσύνην», πόσοι θά ἔλεγον, εἶθε νά ἦτο δυνατόν νά ἐδίδομεν χρήματα καί νά γλυτώσωμε ἀπὸ τὰ μέλλοντα κακά; Ἐπειδὴ δέ τοῦτο κατέστη δυνατόν, πάλιν οἱ ἄνθρωποι ἔπρασον εἰς τήν ἴδιαν κατάστασιν. Ἄλλὰ, δίδω, λέγεις. Καί τί μέ τοῦτο; Διότι οὐδέποτε ἔδωκες ὅσα κατέβωλε αὐτῇ πού ἔδωκε τοὺς δύο δολοὺς. Μᾶλλον δέ οὔτε ποσοστὸν ἀπὸ ὅσα ἐκείνη, ἀλ-

λά τα περισσότερα τα ξεροθεύεις εις αχρήστους και άνωφελείς δαπάνας, εις συμπτώσια, εις μέθην και εις μεγαλύτεραν άσωτείαν πότε μὲν καλῶν τοῦς άλλους, και πότε προσκαλούμενος από τοῦς άλλους. Πότε μὲν ξεροθεύεις και πότε άναγκάζεις άλλους νά ξεροθεύουν. "Ωστε και διπλή θά έπέληθ εις σέ τιμωρία δι' οσα συ ὀϊσος κάνεις και δι' οσα τοῦς άλλους άναγκάζεις νά κάνουν.

✠ Κοίταξε λοιπόν και τόν Δεσπότην που διά τόν ἱδιον λόγον κατηγορεῖ τόν δουλον. «Διότι τρώει και πίνει μετά τῶν μεθύσαν, λέγει». Διότι δέν τιμωρεῖ μόνον τοῦς μεθύσαν, αλλά και εκείνους που είναι μαζί των. Και πολλῶ δρθῶς, διότι έκτός από τήν ἱδικήν των διασθοράν, άδιαφοροῦν και διά τήν σωτηρίαν τῶν πλησίον των. Τόν Θεόν δέ τίποτε δέν τόν ξερογυρίζει τόσο, οσον οἱ άρμόδιοι που συμπεριφέρονται υπερποπτικῶς άπέναντι τῶν πλησίον των. Διά τοῦτο και τόν θυμόν Του ὑποδηλών, διέταξε νά διχοτομηθῆ ὁ κακός δουλος. Και διά τοῦτο εἶπε θεῖ γνωρίσμα τῶν μαθητῶν του είναι ἡ άγάπη, έπειδή μεγάλη ανάγκη είναι, νά φροντίξῃ ὁ αγαπῶν διά τόν αγαπώμενον. «! Αὐτήν λοιπόν τήν ὁδόν ἄς θεαδίσωμε. Διότι πρό πάντων αὐτή είναι ἡ ὁδός που ὁδηγεῖ πρὸς τόν οὐρανόν, που δημιουργεῖ μιμητάς του Χριστοῦ, που κάνει τοῦς ανθρώπους ὁμοίως με τόν Θεόν κατά δύναμιν. Κοίταξε λοιπόν και τās άρετάς αὐτάς που είναι άναγκαιότεραι και αἱ ὁποῖα κατασκηνῶσαν πλησίον τῆς ὁδοῦ αὐτῆς. Και ἂν θέλετε, θά κάνωμεν εξέταση αὐτῶν, και τās κρίσεις θά τās λάβωμεν από τοῦς λόγους του Θεοῦ. Υπάρχουν λοιπόν τῆς άρίστης ζωῆς δύο ὁδοί. Και ἡ μὲν μία από αὐτάς κάνει καλόν τόν ἴδιον που τήν θαδίζει, ἡ δέ άλλη και τόν πλησίον. "Ας ἴδωμεν ποια βοηθεῖ περισσότερο και ὁδηγεῖ ἡμᾶς πρὸς τήν κορυφήν τῆς άρετῆς.

✠ Λοιπόν εκείνος μὲν που ἔνδιαφερέται διά τόν ἑαυτόν του μόνον, και από τόν Παῦλον θά δεχθῆ μωρίας ἐπιπλήξεις. "Όταν δέ λέγω από τόν Παῦλον, από τόν Χριστόν λέγω. Αὐτός δέ ἐγκώμια και στεφάνους δίδει. Και από που είναι τοῦτο φανερόν; "Ακουσε τί λέγει εις τόν ἑνα και τί λέγει εις τόν άλλον. «Κανείς ἄς μὴ ζητῆ τὸ ἱδικόν του συμφέρον, αλλά ὁ καθένας τὸ συμφέρον του άλλου»²⁰. Βλέπετε πὸς τήν μὲν πρώτην περιπτώσιν ἀπέριψε, τήν δέ δευτέραν υλοθέτησε; Και άλλου «ὁ καθένας σας, ἄς φροντίξῃ νά ἀρέσῃ εις τόν πλησίον διά τὸ καλόν του και τήν οἰκοδομήν του»²¹. "Ὡς συνέπεια τοῦτου ἔρχεται και ὁ ἄπειρος ἔπαινος και ἡ προτροπή. «Διότι και ὁ Χριστός δέν ἐπεδίωξε νά ἀρέσῃ εις τόν ἑαυτόν του»²². Ἀρκεῖται λοιπόν είναι και αὐταἱ αἱ ἀποδείξεις νά ἐπιφέρουν τήν νίκην. Διά νά ἀποδειχθῆ δέ τοῦτο με πάσαν ἄσπιν, ἄς ἴδωμεν τί από τὰ κατορθώματά μας ὠφελοῦν μόνον ἡμᾶς, και τί έκτός ἡμῶν μεταβιβάζεται και εις τοῦς άλλους. ✠ Λοιπόν τὸ νά νηστεύῃ μὲν κάποιος, τὸ νά κάσῃ γυνικιλίσιας, τὸ νά άσκηῆ τήν παρθενίαν και νά σωφρονῆ, αὐτά φέρουν ὄφελος εις τοῦς ἱδious που τὰ άσκούν. Ἐκείνα δέ που έκτός από ἡμᾶς ὠφελοῦν και τόν πλησίον είναι ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ διδασκαλία, ἡ άγάπη. Λοιπόν και εδῶ άκουσε τόν Παῦλον που λέγει: «και ἂν μοιράσω εις ἐλεημοσύνας ἕλην μου τήν περιουσίαν, και παραδώσω τὸ σῶμα μου διά νά καθῆ, άγάπη δέ ἔάν δέν ἔχω, τίποτε δέν ὠφελοῦμαι»²³. 74✠

Βλέπετε λοιπόν αὐτήν καθ' ἑαυτήν τήν ὁδόν νά ἀποδεικνύεται ὀρθῆ με λαμπρότητα και νά στεφανοῦται;

20. Α' Κορ. 10, 24.

21. Ρωμ. 15, 2.

22. Αδρόμ.

23. Α' Κορ. 13, 3.

Ἐάν δὲ θέλετε, καὶ διὰ τρίτην φοράν θά ἀπαληθεύωμεν μὲ αὐτήν. Καὶ ὁ μὲν ἕνας νὰ νηστεύῃ, νὰ σωφρονῇ, νὰ μαρτυρῇ καὶ νὰ κατακαίγεται εἰς τὸ μαρτύριον. Κάποιος ἄλλος δὲ νὰ ἀνοθεύῃ τὸ μαρτύριον διὰ τὴν πνευματικὴν οἰκοδομὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς τὸ μαρτύριον. Ποῖος θά καταστῇ περισσότερον εὐτυχὴς μετὰ τὴν ἀπ' ἐδῶ ἀποδημίαν; Δὲν χρειάζονται ἐδῶ πολλοὶ λόγοι εἰς ἡμᾶς, οὐτὲ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. **II** Διότι συμφωνεῖ ὁ μακάριος Παῦλος ποῦ ἐκφορᾷ τὴν γνώμην του καὶ λέγει: «Ἐγὼ τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἀποθῶναι καὶ ἐδρεθῶ μαζί μὲ τὸν Χριστόν, διότι τοῦτο εἶναι πολὺ καλῶτερον. Τὸ νὰ παραμείνω ἄσπαστος εἰς τὸ σῶμα εἶναι ἀναγκαϊότερον διὰ αὐτῶν»²⁴. Ἀκούσθι καὶ ἀπὸ τὴν ἀποδημίαν πρὸς τὸν Χριστόν ἐπροτίμησε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Πλησίον; Διότι τοῦτο εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι ἡ συνουσία μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τὸ νὰ κἀνῃς τὸ θέλημα Αὐτοῦ. Θέλημα δὲ Αὐτοῦ κανένα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸσον σημαντικόν, παρά τὸ συμφέρον τοῦ πλησίον. Θέλεις ἐκτός ἀπὸ αὐτῶν νὰ σοῦ ἀναφέρω καὶ τετάρτην ἀπόδειξιν; «Πέτρο, ἐάν μὲ ἀγαπᾷς, λέγει, ποίμωνα τὰ πρόβατά μου»²⁵ καὶ ἀφοῦ τρεῖς φορές τὸν ἠρώτησε, τοῦτο εἶπε ὅτι εἶναι τὸ τεκμήριον τῆς φιλίας. Δὲν τὸ εἶπε δὲ τοῦτο μόνον πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς καθένα ἐξ ἡμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνεπιτωτεύθη καὶ κάποιο μικρὸν ποίμνιον. Διότι μὴ τὸ περιφρονήσης ἐπειθὴ εἶναι μικρὸν. **C** Διότι λέγει: «Ὁ Πατήρ μου εὐηρεστήθη εἰς αὐτούς»²⁶. Καθένας ἀπὸ ἡμᾶς ἔχει «πρόβατον». Τοῦτο ἄς ὀδηγῇ εἰς τὰς καταλήτους βοσκὰς. Καὶ ὁ σύζυγος ὅταν ἐγαυρῇ ἀπὸ τὴν κλίνην, τίποτε ἄλλο ἄς μὴ ζητῇ, παρά τὸ τί θὰ κἀνῃ καὶ θὰ εἶπῃ, διὰ τῶν ὁποίων θὰ καταστήσῃ εὐλαθετέραν ἀλόκληρον τὴν οἰκίαν. Ἡ

24. Φίλιπ. 1, 23 - 24.

25. Ἰω. 21, 15.

26. Λουκ. 12, 32.

σύζυγος πάλιν ἄς εἶναι οἰκοκυρά. Πρὶν δὲ ἀπὸ τὴν ἐπιβίωσιν αὐτὴν ἄς ἔχη μίαν ἄλλην σοβαροτέραν φροντίδα, τὴν βασθελίαν τῶν οὐρανῶν, καὶ πῶς θὰ τὴν ἐπιτύχῃ ὁλόκληρος ἡ οἰκία. Διότι, ἐάν εἰς τὴν καθημερινὴν διαπέλην πρὶν ἀπὸ τὴν φροντίδα τῆς οἰκίας ἐπιδιώκωμεν νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰς κοινωνικὰς πρὸς τὸ ἑμᾶς ὀποχρέσεις μας, ὥστε διὰ ἀμέλειαν αὐτῶν νὰ μὴ δευράμεθα καὶ νὰ μὴ σταράμεθα εἰς τὴν ἀγοράν καὶ νὰ μὴ ὑποφέρωμεν μωρούς ἐξευτελισμούς, **II** πολὺ περισσότερον διὰ τὰ πνευματικὰ πρέπει νὰ κἀνωμε τοῦτο. Νὰ καταθέτωμεν πρὶν ἀπὸ ὅλα τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὸν Βασιλέα τῶν ὄλων Θεόν, διὰ νὰ μὴ καταστήσωμεν ὅπου τὸ τρίτοιο τῶν ὀδόντων. Καὶ αὐτὰς τὰς ἀρετὰς νὰ ἐπιδιώκωμεν, αἱ ὁποῖαι δύναται μαζί μὲ τὴν ἰδικὴν μας σωτηρίαν νὰ ὠφελήσουν κατὰ τὸ μέγιστον ποσοστὸν καὶ τοὺς πλησίον. Τέτοιο ἔργον εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, τέτοιο εἶναι ἡ προσευχὴ, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴ (ἡ προσευχὴ) χάριν ἐκείνης καθίσταται δυνατὴ καὶ ἀποκτᾷ πτερὰ. «Αἱ προσευχαὶ σου, λέγει, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς τὸν Θεόν διὰ νὰ σὲ ἐνθυμῶθῃ»²⁷. **III** Ὅχι δὲ μόνον ἡ προσευχὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ νηστεία ἀπὸ ἐδῶ (ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην) ἀποκτᾷ νύφρα. Καὶ ἂν νηστεύῃς χωρὶς νὰ κἀνῃς ἐλεημοσύνην, τὸ πρᾶγμα δὲν θεωρεῖται οὔτε νηστεία. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ τὸν κολοφαγᾶ καὶ τὸν μέθυσον, καὶ τόσον χειρότερος ὅσο χειρότερα καὶ κατωτέρα εἶναι ἡ ἀγριότης ἀπὸ τὴν τρυφήλότητα. Καὶ τί ἀναφέρω τὴν νηστείαν; Διότι καὶ ἂν σωφρονῇς, καὶ ἂν παρθελεύῃς, ἐξω ἀπὸ τὸν ἡμῶν κἀνῃς μένεις, ἀφοῦ δὲν ἔχεις ἐλεημοσύνην. **IV** Καίτοι τί εἶναι ἴσον μὲ τὴν παρθελίαν, ἀφοῦ αὐτὴ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δὲν ἐπιβλήθῃ ἀναγκαϊτικὰ οὔτε ὅτι ἐντολῆς

27. Πρῶτ. 10, 4.

τῆς Καινῆς Διαθήκης; Ἄλλ' ὅμως καθίσταται ἀχρηστος, ὅταν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἐλεημοσύνης. Ἐάν δὲ παρθέ-
νοι ἐκβάλλονται ἐπειδὴ δὲν εἶχον τὴν ἐλεημοσύνην εἰς
τὸν ἀρμόζοντα θαθμόν, ποῖος θὰ δυνηθῆ νὰ ἐπιτύχη τὴν
συγγνώμην ἀνευ αὐτῆς; Δὲν εἶναι κανεῖς, καὶ θωασθήπο-
τε ἀναγκαστικά ποῖος δὲν τὴν ἔχει τὴν ἐλεημοσύνην θὰ
ἀπολεσθῆ. Διότι ἐάν εἰς τὴν καθημερινὴν ζωὴν κανεῖς δὲν
ζεῖ πρὸς ἰδικόν του μόνον θφελος, ἀλλὰ καὶ χειροτέχνης
καὶ στρατιώτης, καὶ γεωργός, καὶ ἔμπορος, πρὸς τὸ
κοινὸν συμφέρον καὶ πρὸς τὴν ὠφέλειαν τοῦ πληθίου
ἐργάζονται ἔθιοι, πολὺ περισσότερο διὰ τὰ πνευματικά
πρέπει νὰ κάνετε τοῦτο. Διότι πρὸ παντός αὐτὸ εἶναι ἡ
ζωή.

28 Ὅπως θεθαίως αὐτὸς πού ζῆ μόνον διὰ τὸν ἑαυ-
τόν του, καὶ περιφρονεῖ ἄλους τοὺς φίλους, εἶναι περι-
τός, καὶ ὄχι ἄνθρωπος, καὶ ξένος πρὸς τὸ ἰδικόν μας
γένος. Τί σημασίον ἔχει λοιπόν, λέγει, ἐάν παραβλέψῃς
τὰ ἀτομικά καὶ ἐνδιαφερόμεθς διὰ τὰ κοινά; Δὲν σημαίνει,
ναὶ δὲν σημαίνει, ὅτι, ὅταν ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὰ κοινά,
παραβλέπομε τὰ ἀτομικά. Διότι ὅποιος ἐπιδιώκει τὰς
τῶν ἄλλων ὠφελείας, κανένας δὲν λυπεῖ, ἀλλ' ἄλους τοῦ-
τέεε καὶ ὠφελεῖ θυναμικῶς τὸν ἑαυτόν του. Δὲν θὰ ἀρ-
πάξῃ τίποτε ἀπὸ κανέναν, δὲν θὰ πλεονεκτῆσῃ, δὲν θὰ
κλέψῃ, δὲν θὰ ψευδομαρτυρήσῃ, θὰ ἀπέχη ἀπὸ κάθε
εἶδους κακίαν, θὰ ἐπιδιώξῃ κάθε εἶδους ἀρετὴν, θὰ
προσεύχεται πολὺ διὰ τοὺς ἔχθρούς του, καὶ θὰ εὐεργε-
τήσῃ αὐτοὺς πού τὸν ἐπιβουλεύονται. Καὶ οὔτε θὰ ὑβρί-
σῃ κάποιον, οὔτε θὰ κακολογήσῃ ἔστω καὶ ἂν ἀκούσῃ
μῦρια εἰς θόρος του, ἀλλὰ θὰ λέγῃ τὰ ἀποστολικά λό-
για: «Ποῖος ἀσθενεῖ καὶ δὲν ἀσθενῶ καὶ ἐγώ; Ποῖος
σκανδαλίζεται, καὶ ἐγὼ δὲν καίγομαι;»²⁸. Ἐκ τῆς ἐπι-

28. Β' Κορ. 11, 99.

διώξεως λοιπόν τῶν προσωπικῶν δὲν ἐποκαλουθεῖ ὀκνα-
θήποτε καὶ ἡ ὠφέλεια τοῦ πληθίου.

Ἄπὸ ἄλλα αὐτὰ ἀφοῦ ἐπεισήθητε, δεῖ δὲν εἶναι δυνα-
τόν νὰ σωθῶμεν ἐάν δὲν ἀποβλέπομεν εἰς τὴν ὠφέλειαν
τοῦ συνόλου, καὶ ἀφοῦ εἶδατε τὸν δοῦλον πού ἐπιχστο-
μήθη, καὶ αὐτόν πού κατέχασε τὸ τάλαντον, αὐτὴν θς
ἐκαλέσαμε τὴν ὁδόν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὴν αἰώνιον
ζωὴν, τὴν ὅποιαν ἔθιοι μας εἶθε νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν, διὰ
τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ
Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν. 29